

Załącznik nr 1

do Uchwały nr XXVIII/326/2018

*Rady Gminy Długosiodło
z dnia 22 marca 2018r*

Gmina Długosiodło

STUDIUM

UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DŁUGOSIODŁO

CZEŚĆ I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Długosiodło, 2018 r.

OPRACOWANIE

PHU MAXI Usługi Urbanistyczne
ul. Władysława IV 14, 86-300 Grudziądz
pracownia w Warszawie
(na podstawie umowy z dnia 1 września 2016 r.)

ZESPÓŁ AUTORSKI

główny projektant:

mgr inż. Hanna Czajkowska

członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Warszawie, nr 385

oraz

inż. Katarzyna Bazyłko

mgr inż. Karolina Jedlińska

mgr inż. Olga Kowalska

inż. Patrycja Kryśkiewicz

mgr inż. Wojciech Marzec

inż. Mateusz Olender

mgr inż. Włodzimierz Rybarczyk

inż. Joanna Stępiak

WSTĘP	6
PODSTAWA FORMALNOPRAWNA OPRACOWANIA	6
INFORMACJE OGÓLNE.....	7
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU.....	9
1.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENU	9
1.1.1. Analiza ustaleń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Długosiodło	9
1.1.2. Analiza ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło.....	12
1.1.3. Analiza decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.....	15
1.2. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU	16
1.2.1. Użytkowanie terenu	16
1.2.2. Struktura sieci osadniczej.....	18
1.2.3. Zagospodarowanie terenu	20
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	23
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA	24
3.1. BUDOWA GEOLOGICZNA I UKSZTAŁTOWANIE TERENU	24
3.2. WARUNKI INŻYNIERYJNO-GEOLOGICZNE	25
3.3. WARUNKI GLEBOWE	26
3.4. WARUNKI KLIMATYCZNE.....	26
3.5. HYDROLOGIA.....	28
3.6. SZATA ROŚLINNA I FAUNA	29
3.7. STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	30
3.8. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	31
3.9. WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU	33
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	34
4.1. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY	35
4.2. OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTEKÓW	40
4.3. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE LASÓW	41
4.4. OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH	42
4.5. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE WÓD	42
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	43
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.....	43
6.1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN	43
6.2. UDOKUMENTOWANE ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH.....	43
6.3. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	44
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	44
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPÓWODZIOWEJ	44
9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	46
9.1. ZARYS HISTORII I PRZEMIAN STRUKTURY PRZESTRZENNEJ GMINY	46
9.2. WALORY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.....	50

9.2.1. Region etnograficzny - Kurpie Białe	50
9.2.2. Zabytki budownictwa ludowego	51
9.2.3. Zabytki budownictwa sakralnego.....	51
9.2.5. Cmentarze.....	54
9.2.5. Miejsca pamięci narodowej	54
9.3. ZASÓB ZABYTKÓW I DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO	55
9.3.1. Obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków	55
9.3.2. Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków	55
9.3.3. Ochrona ustalona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	56
9.3.4. Stanowiska archeologiczne	57
9.4. STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	60
10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM ORAZ GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH	60
11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	61
11.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY	67
11.1.1. Liczba ludności i gęstość zaludnienia	61
11.1.2. Struktura wieku i płci	64
11.1.3. Przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty	65
11.2. SYTUACJA NA RYNKU PRACY	67
11.2.1. Aktywność zawodowa.....	67
11.2.2. Struktura podmiotów gospodarczych.....	68
11.3. WARUNKI MIESZKANIOWE	71
11.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	73
11.4.1. Oświata	73
11.4.2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	74
11.4.3. Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa	76
11.4.4. Kultura.....	76
11.4.5. Sport i turystyka	78
12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	80
12.1. ZAGROŻENIE POWODZIAMI I PODTOPIENIAMI	80
12.2. ZAGROŻENIE POŻAROWE	80
12.3. ZAGROŻENIE GEOLOGICZNE.....	81
12.4. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ.....	81
12.5. ZAGROŻENIE W RUCHU DROGOWYM	82
12.6. ZAGROŻENIA SPOŁECZNE	82
13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	84
13.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAPISÓW DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	84
13.1.1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.....	84
13.1.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	85
13.1.3. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.....	92
13.1.4. Program Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do 2025 r.....	95
13.1.5. Strategia Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.....	96
13.1.6. Strategia rozwoju obszaru „Między Bugiem a Narwią” jako zrównoważonego celu podróży.....	10
0	
13.1.7. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.	101
13.1.8. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Długosiodło	103
13.2. WNIOSKI DO ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DŁUGOSIODŁO	105
13.3. ANALIZY SPOŁECZNE, W TYM PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.....	111
13.4. ANALIZA BUDŻETU GMINY, W TYM ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	112
13.5. WALORYZACJA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	115

13.6. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	116
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	137
15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	138
15.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	138
15.1.1. UKŁAD DROGOWY	138
15.1.2. Komunikacja kolejowa	141
15.1.4. Transport ładunków	141
15.1.5. Ruch pieszy i rowerowy	141
15.1.6. Parkowanie pojazdów	142
15.1.7. Ocena funkcjonowania i możliwości rozwoju systemu transportowego	142
15.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	143
15.2.1. Zaopatrzenie w wodę	143
15.2.2. Oczyszczanie i odprowadzanie ścieków	144
15.2.3. Gospodarka odpadami	146
15.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	148
15.2.5. Zaopatrzenie w gaz	149
15.2.6. Zaopatrzenie w energię cieplną	149
15.2.7. Telekomunikacja	150
15.2.8. Urządzenia hydrotechniczne i melioracji wodnej	150
16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	150

WSTĘP

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.), prowadzenie polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią i zapewnienia ładu przestrzennego na terenie gminy należy do jej zadań własnych. Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy określone zostały w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.).

Podstawowym dokumentem planistycznym związanym z kształtowaniem i prowadzeniem polityki przestrzennej, w tym z określeniem lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zwane dalej „studium”. Sporządzane jest ono przez wójta gminy, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium nie jest aktem prawa miejscowego, jednak zgodnie z art. 9 ust. 4 wiąże organy gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanych dalej „planami miejscowymi”. Zgodnie z art. 14 ust. 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, plany miejscowe są aktami prawa miejscowego, które tworzone są w celu ustalenia przeznaczenia terenów (także dla inwestycji celu publicznego) oraz określania sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. Studium jest więc pośrednio prawem wewnętrznym gminy wiążącym władze oraz jej organy i jednostki w podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej na terenie gminy dla realizacji określonych celów, przy czym nie stanowi ono podstawy do wydania decyzji administracyjnych.

PODSTAWA FORMALNOPRAWNA OPRACOWANIA

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Długosiodło zostało sporządzone w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.).

Podstawą formalną opracowania Studium jest umowa zawarta w dniu 1 września 2016 roku pomiędzy Gminą Długosiodło a PHU Maxi Usługi Urbanistyczne.

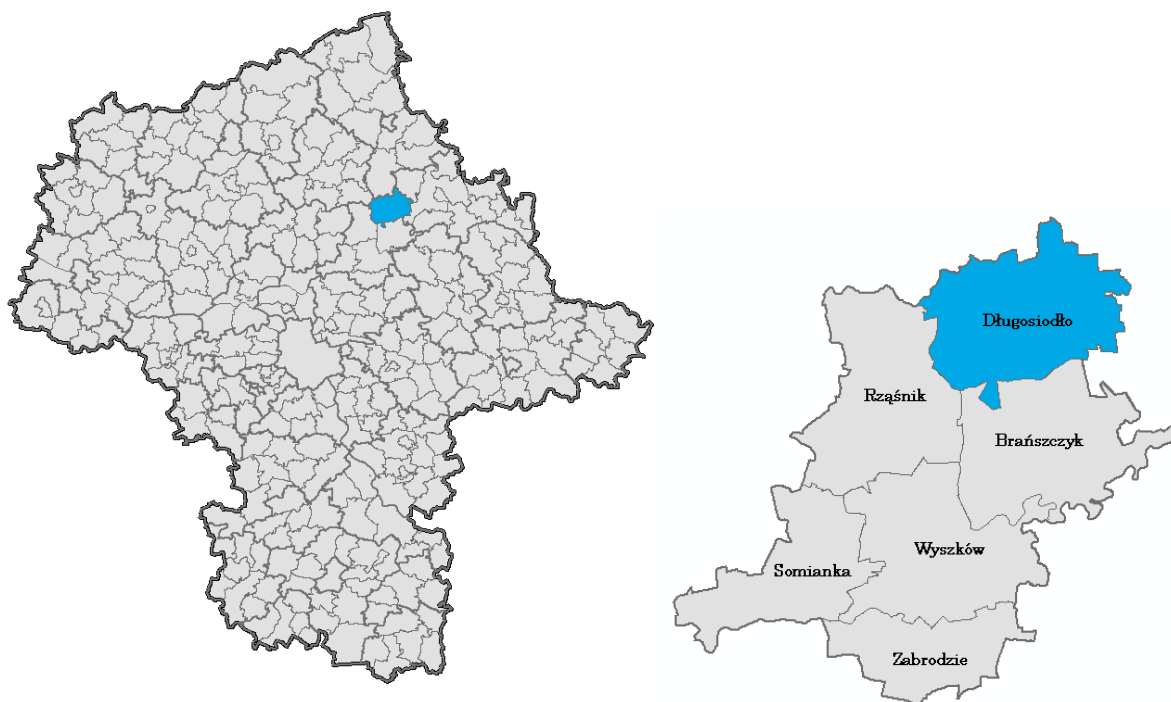
Wstępne analizy wykazały konieczność wprowadzenia zasadniczych zmian merytorycznych w obowiązującym Studium, uwzględniających zmieniające się potrzeby i możliwości rozwojowe gminy oraz wymagania dotyczące zakresu i formy studium określone w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 nr 118 poz. 1233). Do konieczności opracowania nowego Studium przyczyniły się ponadto m.in.:

- wpłynięcie do Urzędu Gminy kilkuset wniosków o zmianę przeznaczenia terenu od właścicieli działek z obszaru całej gminy;
- opracowanie i przekazanie przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie map zagrożenia powodziowego;
- wejście w życie przepisów dotyczących obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000;
- sporządzenie i uchwalenie nowych dokumentów strategicznych określających politykę przestrzenną gminy, powiatu i województwa.

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Długosiodło położona jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w północnej części powiatu wyszkowskiego przy granicy z powiatami ostrołęckim, ostrowskim i makowskim (Rycina 1). Gmina graniczy z następującymi gminami:

- od południa z gminą wiejską Brańszczyk (powiat wyszkowski),
- od zachodu z gminą wiejską Rząśnik (powiat wyszkowski),
- od północy z gminą wiejską Goworowo (powiat ostrołęcki) i poprzez Narew z gminą wiejską Rzewnie (powiat makowski),
- od wschodu z gminami wiejskimi Wąsewo i Ostrów Mazowiecka (powiat ostrowski).

Rycina 1. Położenie gminy Długosiodło na tle województwa mazowieckiego oraz powiatu wyszkowskiego
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych CODGiK)

Miejscowość gminna Długosiodło oddalona jest o ok. 80 km od Warszawy, o ok. 24 km od Wyszkowa, o ok. 25 km od Ostrowi Mazowieckiej i o ok. 44 km od

Ostrołęki¹. Zewnętrzne drogowe powiązania komunikacyjne gminy z ważniejszymi ośrodkami miejskimi zapewniają przebiegające poza obszarem gminy:

- droga ekspresowa nr S8 relacji Wrocław – Warszawa – Białystok, - ok. 3,5 km na południowy – wschód od granicy gminy Długosiodło,
- droga krajowa nr 60 relacji Kutno – Ciechanów – Różan – Ostrów Mazowiecka, - ok. 4 km na północ od granicy gminy Długosiodło.

Komunikację z terenami sąsiednich gmin oraz główne powiązania wewnętrzne zapewnia sieć dróg powiatowych, tworząca nadrzędny układ powiązań drogowych, zbiegający się promieniście w miejscowości gminnej Długosiodło. W układzie południkowym w środkowej części gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa normalnotorowa relacji Tłuszcz – Ostrołęka. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przez obszar gminy, w ułożeniu zbliżonym do równoległego w stosunku do linii kolejowej, przebiegać ma planowana droga wojewódzka relacji Ostrołęka – Wyszaków.

Zewnętrzne powiązania infrastrukturalne stanowią przebiegające przez teren gminy dwie linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia: 200kV relacji Ostrołęka – Miłosna oraz 110 kV relacji Ostrołęka – Wyszaków. W śladzie linii 220 kV planowana jest budowa linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400kV relacji Ostrołęka – Stanisławów.

Powierzchnia gminy Długosiodło wynosi 167,62 km². W skład gminy wchodzi 40 sołectw: Adamowo, Augustowo, Blochy, Budy Przetycz, Chorchosy, Chrzczanka Folwark, Chrzczanka Włociańska, Dalekie, Dębienica, Długosiodło, Grądy Szlacheckie, Grądy Zalewne, Jaszczuły, Kalinowo, Kornaciska, Lipniak Majorat, Łączka, Małaszek, Marianowo, Nowa Pecyna, Nowa Wieś, Nowe Bosewo, Olszaki, Ostrykół Dworski, Ostrykół Włociański, Plewki, Prabuty, Przetycz Folwark, Przetycz Włociański, Sieczychy, Stara Pecyna, Stare Bosewo, Stare Suski, Stasin, Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Zalas, Zamość, Znamiączki, Zygmuntowo.

Gminę Długosiodło zamieszkuje 7858 osób. Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym jest miejscowość gminna Długosiodło, która liczy 1354 mieszkańców. Największymi miejscowościami pod względem liczby ludności (poza miejscowością Długosiodło) są: Stare Bosewo (854 mieszkańców), Sieczychy (421 mieszkańców), Blochy (388 mieszkańców), Jaszczuły (362 mieszkańców) i Dalekie (300 mieszkańców).

W strukturze użytkowania obszaru gminy Długosiodło największy udział mają użytki rolne zajmujące ok. 9597 ha, stanowiące ok. 57,3% powierzchni gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 460 ha, co stanowi ok. 2,7% powierzchni gminy. Udział obszarów leśnych wynosi ok. 39,3% powierzchni gminy.

Gmina charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowo – przyrodniczymi – leży ona w obrębie Puszczy Białej oraz na pograniczu Doliny Dolnej Narwi oraz Międzyrzecza Łomżyńskiego. We wschodniej części obszaru gminy znajdują się rozległe kompleksy leśne. Północno-zachodnia część gminy położona jest nad rzeką Narew, stanowiącą jej granicę. W zachodniej części gminy rozciągają się łąki i pastwiska

---

¹ Wartości te dotyczą odległości między miejscowością gminna Długosiodło a centrami wskazanych miast.

położone w obszarze Bagna Pulwy. Obszar gminy objęty jest obszarami prawnie chronionymi na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142 z późn. zm.) – 3 obszary Natura 2000, stanowiące łącznie 75,16% powierzchni gminy (Bagno Pulwy PLB140015, Dolina Dolnej Narwi PLB140014, Puszcza Biała PLB140007), 19 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 14,48 ha oraz 3 pomniki przyrody.

W związku z położeniem w Dolinie Dolnej Narwi, ukształtowaniem terenu oraz brakiem wałów przeciwpowodziowych, na obszarze gminy Długosiodło wyznaczone zostały przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie tereny zagrożone powodzią: o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 10 lat (zajmujące ok. 2,50% powierzchni gminy), o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat (zajmujące ok. 4,33% powierzchni gminy) oraz o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 500 lat (zajmujące ok. 8,92% powierzchni gminy). Tereny te położone są w północno-zachodniej części obszaru gminy.

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

1.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENU

1.1.1. Analiza ustaleń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Długosiodło

Obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Długosiodło opracowane zostało na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U z 1999 r. nr 15 poz. 139 z późn. zm.), która utraciła moc 12 lipca 2003 r. Studium przyjęte zostało uchwałą IV/20/2002 Rady Gminy Długosiodło z dnia 27 grudnia 2002 r. Podstawą sporządzania niniejszego studium jest uchwała nr XVI/181/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 23 września 2016 r.

Studium składa się z części tekstowej i graficznej – uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy. Brak wyznaczenia w Studium terenów funkcjonalnych uniemożliwiło przeprowadzenie analiz przestrzennych, których wynikiem byłoby określenie dotychczasowego stopnia zainwestowania wyznaczonych terenów.

Uwzględniając istniejące wówczas uwarunkowania wewnętrzne gminy wpływające na możliwości rozwoju wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, infrastrukturalnych, gospodarczych a także zewnętrznych, Studium przyjmuje następujące „kierunki zagospodarowania obszarów zainwestowanych lub preferowanych do zainwestowania (Rycina 2):

- zabudowy mieszkaniowej, usług publicznych i komercyjnych, działalności gospodarczej w tym działalności gospodarczej o charakterze drobnej wytwórczości produkcyjnej lub usługowej (na obszarze miejscowości Długosiodło, Chrzczanka Włociańska, Blochy);

- zabudowy mieszkaniowej, siedliskowej i usług komercyjnych (na obszarze miejscowości Dalekie, Jaszczuły, Łączka, Sieczychy oraz na obszarach miejscowości położonych wzdłuż drogi Pasieki – Wyszków);
- zabudowy mieszkaniowej, letniskowej, usług publicznych i komercyjnych i działalności gospodarczej i letniskowej (na obszarze miejscowości Stare Bosewo);
- zabudowy letniskowej z ograniczeniem do wyznaczonych terenów w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego lub adaptacji opuszczonych siedlisk rolniczych (bez oznaczenia obszaru gminy);
- rozproszonej zabudowy siedliskowej (na obszarze pozostałych miejscowości w gminie);
- wyłączone z zabudowy (12 m strefa po obu stronach wzdłuż linii energetycznej 110 kV, 22 m strefa po obu stronach wzdłuż linii energetycznej 220kV, 30 m pas rezerwowany pod budowę drogi Pasieki – Wyszków, 50 m strefa wokół cmentarza, doliny rzek Wymakracz, Ostrówka i Strugi, obszar źródliskowy rzeki Strugi).

Jako „obszary proponowane do utrzymania obecnej formy ochrony prawnej wskazano lasy ochronne, pomniki przyrody oraz osobliwości faunistyczne i florystyczne”. Wśród „obszarów proponowanych do objęcia ochroną prawną wskazano: dolinę dolnej Narwi jako Nadnarwiański Park Krajobrazowy, Puszcę Białą jako Nadbużański Park Krajobrazowy, doliny rzek Wymakracz, Ostrówka i Strugi, obszar źródliskowy rzeki Strugi oraz tereny łąk, mokradel i oczka wodne we wsi Ostrykół Włociański”. Studium wskazało ponadto „zasoby chronione przed zmianą użytkowania: lasy na całym obszarze gminy, kompleksy gruntów ornych klas III i IV, kompleksy łąk i pastwisk, doliny rzek Wymakracz, Ostrówka i Strugi wraz z ich dopływami za wyjątkiem przeznaczenia terenu pod małe zbiorniki retencyjne dla poprawy stosunków wodnych, wysoka krawędź Narwi”. Jako „obszary proponowane do zalesień i zadrzewień” wskazano „obszar wzdłuż działów wodnych (dla poprawy warunków wodnych gruntów rolnych) oraz obszar źródliskowy rzeki Strugi”.

Wśród kierunków ochrony środowiska kulturowego wskazano konieczność utrzymania obecnej formy prawnej obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków. Ponadto wskazano na „objęcie ochroną prawną: stref ochrony konserwatorskiej (ekspozycji układu przestrzennego zabudowy oraz dominanty kościoła w Długosiodle, utrzymania historycznego charakteru układu przestrzennego wsi Długosiodło, zespołu kościoła parafialnego w Długosiodle), stref ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowo-przyrodniczego (obszaru dolinki rzeki Ostrówek wraz z zespołami parków dworskich krajobrazowych Lipnik, Kabat i Zofiówka w obrębie Stare Bosewo, dworku i zespołu zabudowy dworskiej w Grądach Szlacheckich, układu przestrzennego osad przyleśnych wraz z przedpołem widokowym – Stara Pecyna, Lipniak Majorat, Jaszczuły, Dębienica, Kalinowo, Łączka, układu przestrzennego osady Sieczychy, miejsc pamięci narodowej oraz zamkniętych cmentarzy ewangelicko – augsburskich) oraz stref ochrony archeologicznej i obserwacji”.

Studium na obszarze gminy Długosiodło wyznaczyło „główne ośrodki rozwoju turystyki (rejon wypoczynkowe): rejon nadnarwiański, Puszczy Białej (Łączka – Dębienica, Stara Pecyna – Lipniak Majorat, Kalinowo, Jaszczuły, Chorchosy), Olszaki – Zygmuntowo – Stasin, zachodni Stare Bosewo – Znamiączki i wschodni Stare Bosewo oraz Nowe Bosewo – Kornaciska, dolina Ostrówka (Wólka Grochowa – Małaszek, Wólka Piaseczna – Stare Suski)”. W rejonie wsi Sieczychy oraz w kompleksach zabudowy letniskowej w obrębie rejonu nadnarwiańskiego wyznaczone zostały miejsca widokowe.

1.1.2. Analiza ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło

W gminie Długosiodło obowiązują: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, przyjęty w 2004 r. uchwałą nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło (obejmujący cały obszar gminy) oraz jego zmiana, przyjęta uchwałą nr XXXIV/260/2006 Rady Gminy Długosiodło z dnia 21 kwietnia 2006r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło obejmującego działkę nr ewidencyjny 5/1 we wsi Chorchosy. Oba plany miejscowe zostały sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. nr 80 poz. 717 ze zm.). Na dzień 31 grudnia 2017 r., Rada Gminy Długosiodło nie podjęła uchwał dotyczących przystąpienia do sporządzenia nowych lub zmiany obowiązującego planu miejscowego.

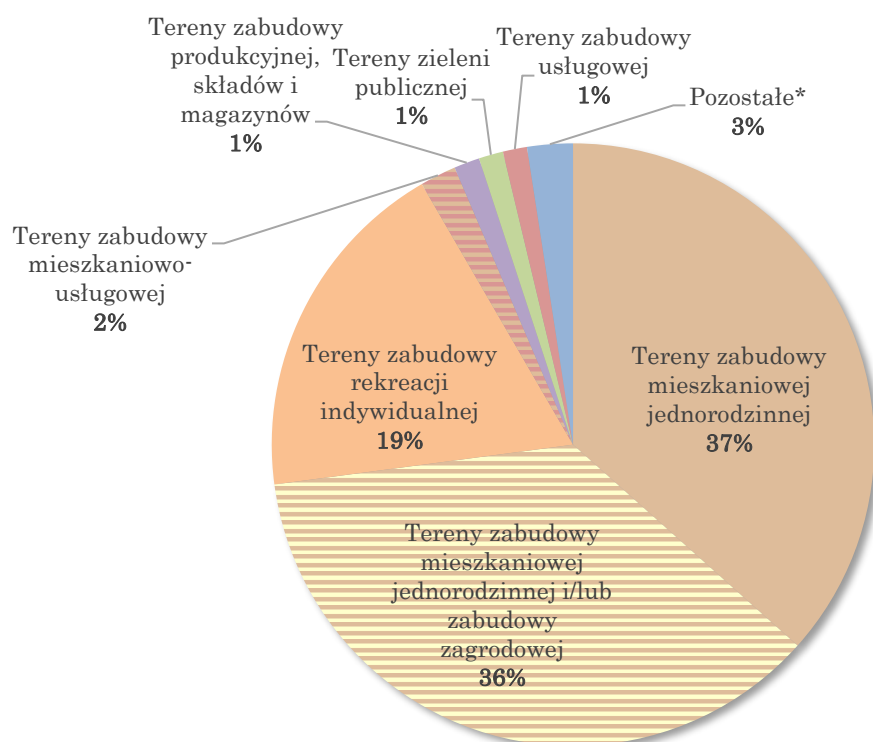
W Tabeli 1 przedstawiono zestandaryzowane kategorie przeznaczenia terenu określone w obowiązujących planach miejscowych. Wśród obszarów funkcjonalnych wyznaczonych w obowiązujących planach największą powierzchnię zajmują tereny rolne (ok. 51%) oraz tereny lasów i dolesień (ok. 38%). Ok. 9% powierzchni gminy stanowią obszary wskazane pod zabudowę i inne zagospodarowanie, a wśród nich największą powierzchnię stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (ok. 36% wszystkich terenów zainwestowanych) oraz tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i/lub zagrodowej (36% wszystkich terenów zainwestowanych). Dość wysokim udziałem charakteryzują się ponadto tereny zabudowy rekreacji indywidualnej stanowiące ok. 18% wszystkich terenów zainwestowanych. Strukturę obszarów wskazanych w planach miejscowych ściśle do zabudowy i zagospodarowania przedstawiono na Wykresie 1.

Tabela 1. Zestandaryzowane przeznaczenie terenu określone w obowiązujących planach miejscowych gminy Długosiodło

Lp.	Rodzaje przeznaczenia	Powierzchnia	
		ha	%
1	Tereny rolne	8549,74	50,64
2	Tereny lasów i dolesień	6262,19	37,53
3	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	581,86	3,49
4	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub zabudowy zagrodowej	556,45	3,45
5	Tereny do zalesień	348,75	2,09
6	Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej	297,82	1,78
7	Tereny wód powierzchniowych śródlądowych	35,04	0,21
8	Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej	30,86	0,18

9	Tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów	20,88	0,13
10	Tereny zieleni publicznej	19,83	0,12
11	Tereny zabudowy usługowej	18,54	0,12
12	Tereny infrastruktury technicznej	10,11	0,06
13	Tereny usług sportu i rekreacji	7,1	0,04
14	Tereny zabudowy usług publicznych	6,12	0,04
15	Tereny cmentarzy	5,06	0,03
16	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i/lub zabudowy rekreacji indywidualnej	4,21	0,03
17	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami	3,4	0,02
18	Tereny komunikacji ²	3,4	0,02
19	Tereny zabudowy usług sakralnych	1,03	0,01
20	Tereny zabudowy usług uciążliwych	0,42	0,01
SUMA		16 762,81	100%

(źródło: opracowanie własne na podstawie planów miejscowych gminy Długosiodło)

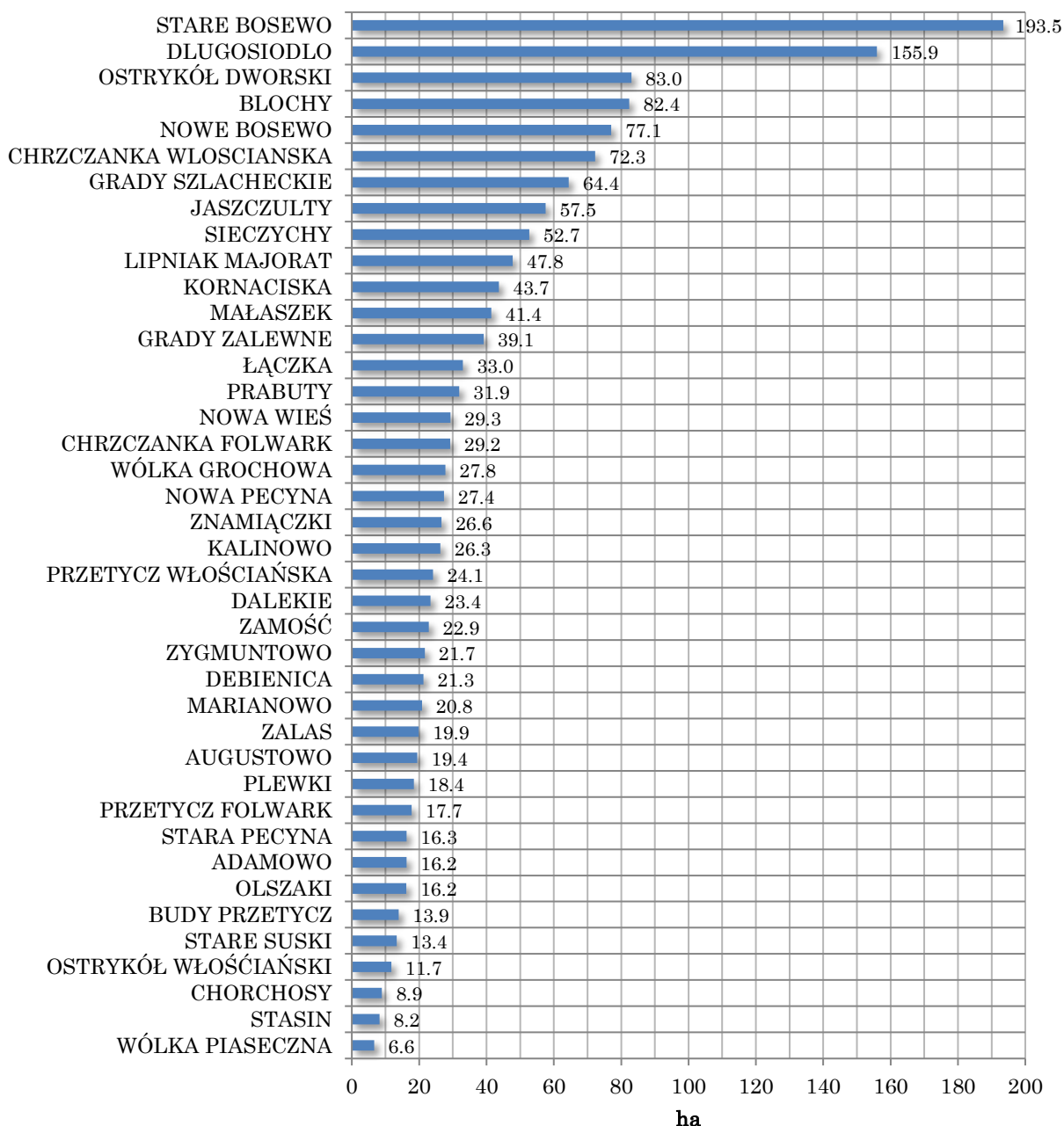
pozostałe* - kategorie przeznaczenia terenu o udziale poniżej 1% (zgodnie z Tabelą 1)

Wykres 1. Obszary wskazane wprost do zabudowy i zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło (źródło: opracowanie własne na podstawie miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło)

Tereny wskazane do zabudowy mieszkaniowej („mieszkaniowej jednorodzinnej” oraz „mieszkaniowej jednorodzinnej lub zabudowy zagrodowej”) rozproszone są na obszarze całej gminy. Największą powierzchnię obszary te zajmują w miejscowościach:

² Do kategorii „tereny komunikacji” zaliczono tereny parkingów i inne tereny obsługi komunikacji bez terenów przeznaczonych pod drogi publiczne i drogi wewnętrzne. Ze względu na cel opracowania oraz błędy w oznaczeniu dróg i rowów melioracyjnych, nie wydzielano oddzielnie wielkości terenów przeznaczonych pod drogi. Ze względu na stan zainwestowania i planowanego zainwestowania terenu szacuje się, że tereny pod drogami stanowią ok. 10% powierzchni gminy.

Stare Bosewo, Długosiodło, Sieczychy, Blochy, Nowe Bosewo, Jaszczułty, a ich wielkość wyraźnie koreluje z liczbą mieszkańców poszczególnych wsi. Obszary wskazane do tzw. zabudowy letniskowej tj. rekreacji indywidualnej, koncentrują się w miejscowościach położonych nad Narwią oraz w pobliżu kompleksów leśnych Puszczy Białej. Największą powierzchnię obszary te zajmują w obrębach geodezyjnych: Ostrykół Dworski, Lipniak Majorat, Stare Bosewo, Grądy Szlacheckie, Grądy Zalewne. Wielkość obszarów wskazanych do zabudowy i zagospodarowania w podziale na obręby geodezyjne prezentuje Wykres 2.

Wykres 2. Obszary wskazane ściśle do zabudowy i zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło (źródło: opracowanie własne na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło)

Pomimo, iż od uchwalenia planu miejscowego dla obszaru całej gminy minęło trzynaście lat, a od uchwalenia jego zmiany – jedenaście lat, analiza dotychczasowego stopnia zainwestowania terenów wskazanych w nich do zabudowy pokazuje, że w większości obrębów geodezyjnych pozostają znaczne rezerwy terenowe - szczegóły tej analizy zawarto w rozdziale 13.6 – BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ. Stwierdzono także występowanie terenów dotychczas niezainwestowanych a przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową poza aktualnymi skupiskami zabudowy, co niewątpliwie wpływa niekorzystnie na strukturę i zagospodarowanie przestrzenne gminy. Przykładem są np. wydzielania w zachodniej części obrębu geodezyjnego Nowe Bosewo, w Małaszku czy w Grądach Zalewnych i Nowej Wsi.

Ponadto należy zaznaczyć, że obowiązujący plan miejscowy zawiera na wielu obszarach wskazanych pod oznaczoną funkcję dopuszczenia wychodzące poza funkcję określoną symbolem terenu np.

- 1) dla funkcji rolnej (R) dopuszczono m.in. „zabudowę zagrodową na terenie będącym własnością inwestora oraz usługi związane z rekreacją, sportem i wypoczynkiem”
- 2) dla funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN) dopuszczono „realizację budynków mieszkalno - pensjonatowych, rezydencjonalnych, rekreacji indywidualnej, obiektów i urządzeń związanych z działalnością rzemieślniczą o uciążliwości mieszczącej się w granicach własności oraz inną, nieuciążliwą działalnością gospodarczą, usługową i komunalną”,
- 3) dla funkcji zabudowy rekreacji indywidualnej (ML) dopuszczono „realizację budynków mieszkalnych, mieszkalno - pensjonatowych, rezydencjonalnych, rekreacji indywidualnej, obiektów i urządzeń związanych z działalnością rzemieślniczą o uciążliwości mieszczącej się w granicach własności oraz inną, nieuciążliwą działalnością gospodarczą, usługową i komunalną.

Dodatkowo należy wspomnieć że obowiązujący plan miejscowy zawiera przeznaczenie terenu oznaczone symbolem RM (właściwym dla zabudowy zagrodowej), ale w rzeczywistości na obszarach tych wskazuje funkcję „zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej” tj. nie rozgranicza tych dwóch różnych funkcji.

Sytuację gminy w zakresie dotychczasowego przeznaczeniu terenu w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przedstawiono na Schemacie nr 1.

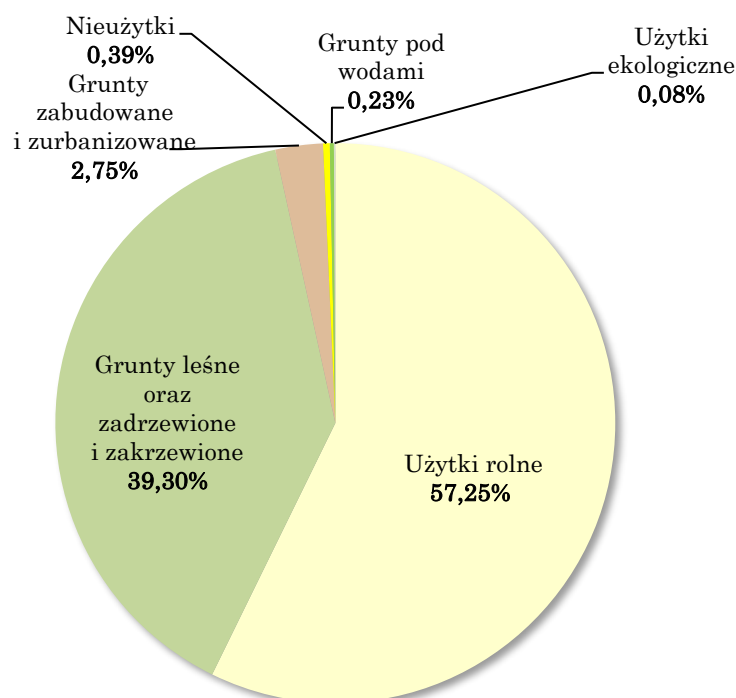
1.1.3. Analiza decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego

W związku z pokryciem całego obszaru gminy Długosiodło obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w gminie nie wydawane są decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.)).

1.2. DOTYCHCZASOWE ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

1.2.1. Użytkowanie terenu

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w strukturze użytkowania obszaru gminy Długosiodło największy udział mają użytki rolne zajmujące ok. 9597 ha, stanowiąc 57,25% powierzchni gminy. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne, stanowiąc 33,92% powierzchni gminy oraz łąki trwale – 13,07% powierzchni gminy i pastwiska trwale – 7,59% powierzchni gminy. Pozostałe użytki rolne stanowią grunty rolne zabudowane (2%), grunty pod rowami (0,5%) oraz sady (0,17%). Lesistość kształtuje się na poziomie 39,30% – największe enklawy gruntów leśnych i zadrzewionych znajdują się we wschodniej części gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 460 ha, co stanowi 2,74% powierzchni gminy. Wśród nich przeważają tereny komunikacyjne – drogi, stanowiące 1,62% powierzchni gminy oraz tereny mieszkaniowe – 0,56%. Szczegółowe dane przedstawiają Tabela 2 i Wykresy 3 i 4.

Wykres 3. Struktura użytkowania terenu w gminie Długosiodło (stan na 2015 r.)
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS)

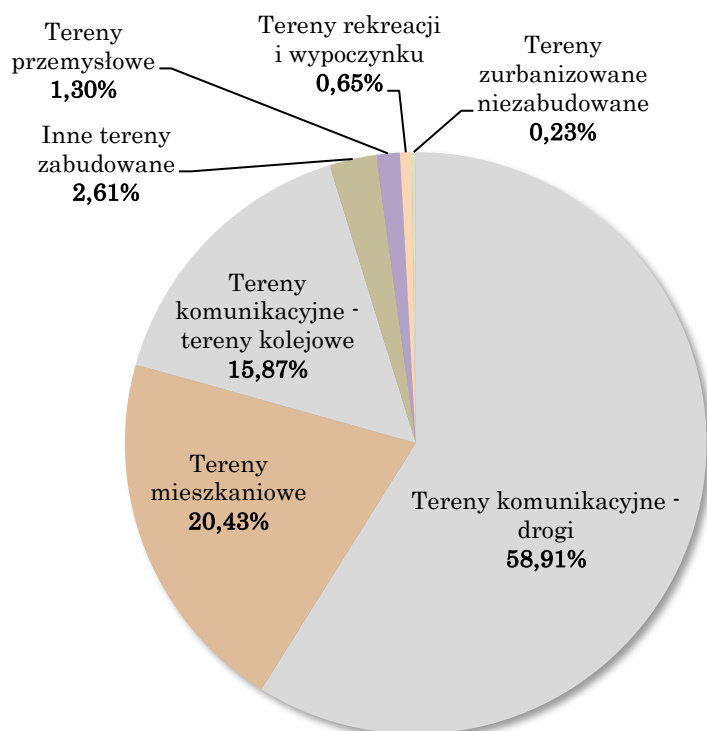
Tabela 2. Struktura użytkowania terenu w gminie Długosiodło (stan na 2015 r.)

Forma użytkowania terenu	Powierzchnia	
	ha	%
Użytki rolne, w tym:	9 597	57,25
grunty orne	5 685	33,92
sady	29	0,17
łąki trwale	2 190	13,07
pastwiska trwale	1 273	7,59
grunty rolne zabudowane	336	2,00
grunty pod stawami	0	0,00

grunty pod rowami	84	0,50
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	460	2,74
tereny mieszkaniowe	94	0,56
tereny przemysłowe	6	0,04
inne tereny zabudowane	12	0,07
tereny zurbanizowane niezabudowane	1	0,01
tereny rekreacji i wypoczynku	3	0,02
tereny komunikacyjne - drogi	271	1,62
tereny komunikacyjne - tereny kolejowe	73	0,44
tereny komunikacyjne - inne	0	0,00
użytki kopalne	0	0,00
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	6 587	39,30
lasy	6 568	39,18
grunty zadrzewione i zakrzewione	19	0,11
Grunty pod wodami, w tym:	39	0,23
wody powierzchniowe płynące	39	0,23
wody powierzchniowe stojące	0	0,00
Nieużytki	65	0,39
Użytki ekologiczne	14	0,08
Tereny różne	0	0,00
Suma	16 762	100

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS)

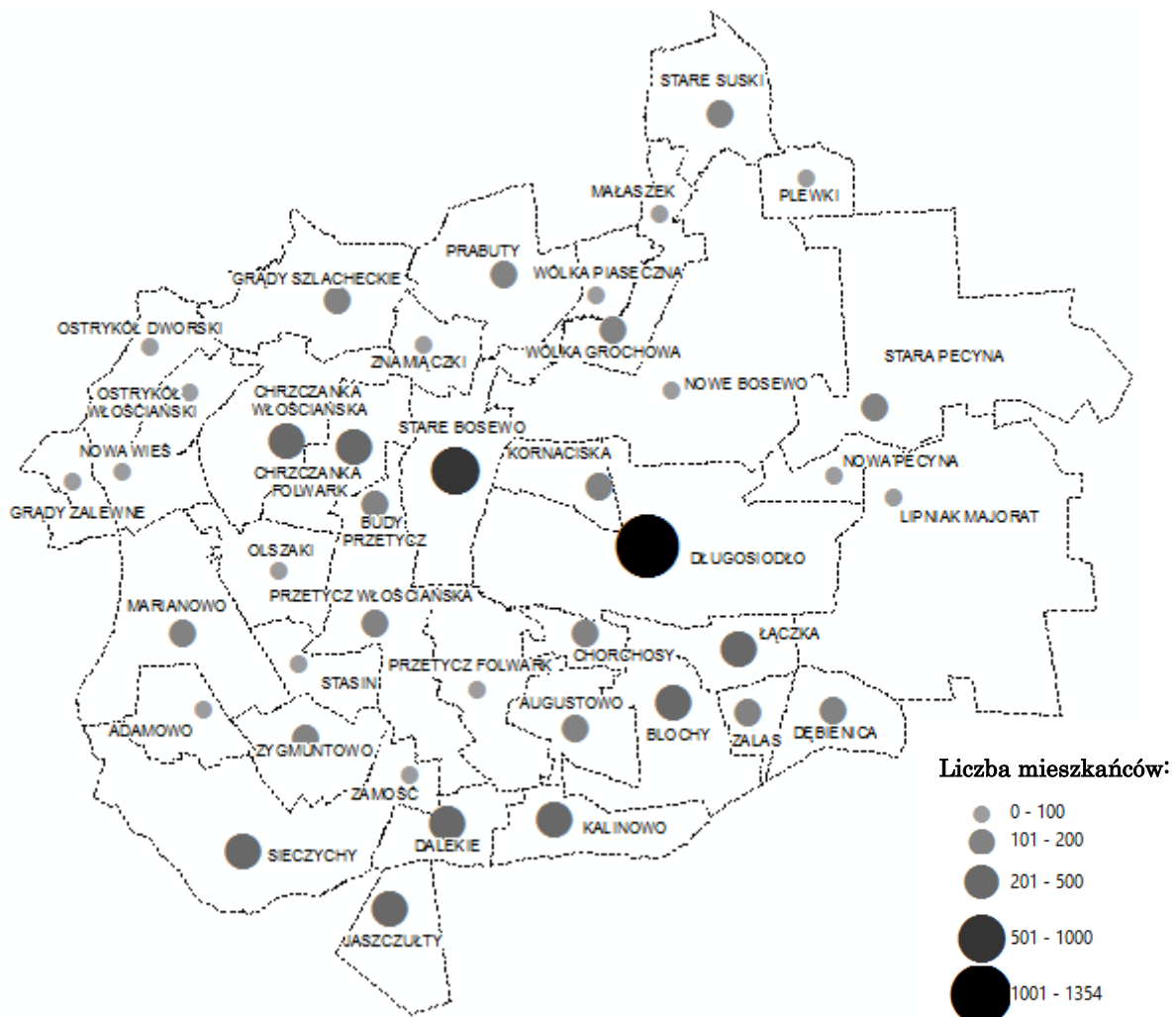
Wykres 4. Struktura użytkowania terenów zabudowanych i zurbanizowanych w gminie Długosiodło (stan na 2015 r.) (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS)

1.2.2. Struktura sieci osadniczej

Strukturę osadniczą gminy tworzy 40 jednostek osadniczych o charakterze typowo rolniczym (Rycina 3). Posiadają one zróżnicowane układy przestrzenne. Pod względem liczby ludności oraz wielkości terenów zainwestowanych największymi ośrodkami są: Długosiodło i Stare Bosewo. Miejscowości te zlokalizowane są w centralnej i południowej części gminy. Długosiodło i Stare Bosewo posiadają układy przestrzenne charakterystyczne dla małych miasteczek, z przeważającym udziałem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy mieszkaniowo-usługowej i usługowej.

Miejscowość Długosiodło posiada zwarty powierzchniowo układ przestrzenny z rynkiem i regularną siecią ulic. W jego układzie przestrzennym wyróżnia się strefa centralna wokół placu rynkowego i odchodzących od niego ulic (Pułaskiego, Mickiewicza, Dąbrowszczaków i Poniatowskiego), gdzie istnieje duże nasycenie usługami (administracji, nauki, kultury, sportu, ochrony zdrowia oraz usługi komercyjne). Rozwój przestrzenny miejscowości Długosiodło ograniczony jest od południa i zachodu lasami Puszczy Białej, od wschodu kompleksami gleb chronionych a od północy – doliną rzeki Wymakracz. Rozwój terenów zainwestowanych odbywa się w obrębie terenów aktualnie zainwestowanych lub przeznaczonych pod zainwestowanie, wykorzystując rezerwy terenowe.

Ośrodkiem wspomagającym ośrodek gminny jest Stare Bosewo o powierzchniowym układzie przestrzennym stanowiącym przekształcenie przedwojennego osiedla letniskowego. Wieś nie posiada w pełni wykształconego centrum usługowego – obiekty usługowe koncentrują się w dużej mierze przy drodze powiatowej, a pozostała ich część rozproszona jest na terenie całego układu przestrzennego wsi. Stare Bosewo wraz z przyległą do niego miejscowością Budy Przetycz oraz z pobliską miejscowością Chrzczanka Włociańska stanowi obszar szybko urbanizujący się.

Rycina 3. Struktura sieci osadniczej gminy Długosiodło
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Wsie o liczbie ludności od 301 do 800 osób stanowią 10% wszystkich wsi. Są to: Sieczychy (o liniowym układzie przestrzennym w typie ulicówki), Blochy (o powierzchniowym układzie przestrzennym skupionych głównie przy drodze powiatowej), Jaszczułty (o liniowym układzie przestrzennym) i Dalekie (o liniowym układzie przestrzennym o charakterze widlicy).

Kolejną grupę stanowią wsie od 200 do 300 mieszkańców, stanowiące 12,5% wszystkich wsi (miejscowości: Chrzczanka Folwark, Chrzczanka Włościańska, Łączka i Kalinowo). Wsie te charakteryzują się występowaniem rozproszonych zagród oraz niewielkich kompleksów zabudowy skupionej liniowo. Chrzczanka Włościańska jest wsią o kształtującym się układzie w oparciu o węzłowy układ dróg.

Największą grupę stanowią małe wsie o liczbie mieszkańców do 200 osób, które stanowią 75% wszystkich wsi. Większość z tym wsi posiada zabudowę skupioną liniową lub zabudowę rozproszoną. Pełnią one głównie funkcje rolnicze, a miejscowości położone na północnym-wschodzie gminy – również letniskowe. W gminie dominuje zwarta zabudowa zagrodowa i mieszkalna jednorodzinna skoncentrowane wzdłuż dróg (szczególnie w centralnej, południowej i północno-wschodniej części gminy). Zazwyczaj siedliska usytuowane są głównie po dwóch stronach drogi, z przewagą liczbową

zabudowy znajdującej się po jednej stronie - jest to wynikiem przekształcenia typowych rzędówek, w których naprzeciwko zabudowy znajdowały się pola uprawne, w ulicówki. Do wsi rozproszonych należy zaliczyć m.in. Marianowo i Lipniak Majorat.

1.2.3. Zagospodarowanie terenu

Aktualne zagospodarowanie przestrzenne obszaru gminy Długosiodło przedstawiono na Schemacie nr 2.

Tereny zabudowy mieszkaniowej

Dominującą funkcją wsi położonych w gminie Długosiodło jest obsługa rolnictwa. Rolniczy charakter wsi ma swoje przełożenie na występujący rodzaj zabudowy oraz sposób jej rozmieszczenia. Zwarte kompleksy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej występują w większych wsiach pełniących funkcje usługowo-administracyjne (m.in. w Długosiodle, Starym Bosewie, Kornaciskach). W pozostałych wsiach zabudowa taka jest uzupełniającą w stosunku do zabudowy zagrodowej. W związku z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi na obszarze gminy obserwowany jest rozwój turystyki pobytowej. Kompleksy zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej) wykształciły się w północno-zachodniej części gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie Narwi (Grądy Zalewne, Nowa Wieś, Ostrykół Dworski) oraz w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych (Stare Bosewo, Lipniak Majorat).

Ogólnie stan techniczny zabudowy można określić jako dobry. Zabudowa zagrodowa, którą stanowią głównie budynki wzniesione na przełomie lat 70 i 80-tych XX wieku, pozostaje przeważnie w dobrym i bardzo dobrym stanie technicznym. W dobrym i bardzo dobrym stanie są również budynki zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W najgorszym stanie technicznym znajduje się drewniana przedwojenna zabudowa zagrodowa, wpisana w większości do gminnej ewidencji zabytków. Obiekty wymagające pilnych remontów oraz modernizacji, stanowią niewielki udział w ogólnej liczbie budynków. Na całym obszarze gminy w różnym stopniu intensywności, zależnym od atrakcyjności inwestycyjnej terenu, napotyka się również obiekty wybudowane w ostatnim dziesięcioleciu, w tym będące w trakcie budowy.

Tereny usługowo-produkcyjne

Zabudowa usługowa koncentruje się głównie w Długosiodle, co jest związane z rangą pełnioną przez ten ośrodek. Zlokalizowane są tam obiekty usług publicznych, w tym usług administracyjnych, oświaty i zdrowia oraz ważniejsze obiekty usług komercyjnych. Za drugi ważny ośrodek skupiający obiekty usługowe należy uznać miejscowość Stare Bosewo. Usługi zlokalizowane w pozostałych jednostkach osadniczych zapewniają obsługę najbliższego obszaru w podstawowym zakresie. Należą do nich m.in. lokalne sklepy spożywcze czy niewielkie obiekty rzemieślnicze. Prowadzona działalność związana jest bezpośrednio z terenami mieszkalnymi.

Nieliczne obiekty zabudowy produkcyjnej oraz magazynowej rozmieszczone są na terenie całej gminy, w tym największe w Długosiodle, Starym Bosewie, a także w Budach Przetyczy.

Specyfika prowadzonej na terenie gminy działalności gospodarczej w zakresie usług i produkcji opisana została w rozdziale 11.2.2.

Tereny otwarte

Tereny lasów stanowią ok. 39,3% powierzchni gminy Długosiodło. Zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są głównie we wschodniej części gminy (Puszcza Biała), w mniejszym stopniu także w północno-zachodniej części gminy (w m.in. obrębach geodezyjnych Nowa Wieś, Chrzczanka Włociańska).

Tereny rolne stanowią ok. 57,3% powierzchni gminy. Największe kompleksy łąk i pastwisk zlokalizowane są w zachodniej części gminy (Bagno Pulwy) oraz w północnej jej części (m.in. w obrębie geodezyjnym Prabuty). Pozostałe tereny rolne zlokalizowane są także w południowo-wschodniej części gminy w m.in. Blochach, Zalasie i Dębienicy.

Terenów otwarte, w tym tereny lasów oraz tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej opisane zostały w rozdziałach 3.7 i 3.8.

Tereny inwestycji celu publicznego

Na obszarze gminy Długosiodło znajdują się tereny inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 121 z późn. zm.), takie jak:

- tereny gminnych dróg publicznych, ciągów pieszo - jezdnych i ciągów pieszych,
- tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców,
- tereny usług publicznych,
- tereny cmentarzy i gminnej zieleni,
- tereny ogólnodostępnych parkingów,
- tereny urządzeń wodnych i melioracji,
- pozostałe gminne tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców.

Tereny zieleni urządzonej oraz przestrzeni publicznych

Na obszarze gminy Długosiodło struktura terenów zieleni urządzonej jest uboga. W Długosiodle przy ul. Tadeusza Kościuszki znajduje się park, a w centrach miejscowości Stare Bosewo i Chrzczanka Włociańska – skwery. Poza tym na terenie wsi nie ma parków, skwerów czy większych wkomponowanych zieleńców. Znajdują się tu jedynie niewielkie nasadzenia wokół obiektów takich jako np. kościół parafialny w Długosiodle. Na pozostałym obszarze gminy znajduje się park dworski Lipnik w Nowym Bosewie oraz dwa zadrzewienia: Kabat i Zofiówka w Starym Bosewie, które oprócz starodrzewia nie posiadają żadnego wyposażenia – wymagają rewaloryzacji. Funkcje rekreacyjne w gminie spełniają tereny otwarte tj. tereny rolne, leśne itp. (szczególności w pobliżu Narwi), zaś przestrzenne załączki obszarów przestrzeni publicznych sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych i wpływających na poprawę jakości życia stanowią przestrzenie w centrach większych wsi (Długosiodło,

Stare Bosewo, Jaszczułty) oraz przestrzenie przy obiektach usługowych (m.in. przy budynkach Ochotniczych Straży Pożarnych, szkołach, sklepach).

Na obszarze gminy zlokalizowany jest jeden cmentarz czynny – w Długosiodle, o powierzchni ok. 4 ha.

Tereny komunikacyjne

Przez gminę Długosiodło nie przebiegają drogi krajowe ani wojewódzkie. Pod względem funkcjonalnym w układzie drogowym wyróżnia się drogi służące połączeniom ponadlokalnym, tzn. innym niż tylko potrzebom komunikacyjnym gminy – są to drogi powiatowe oraz drogi o znaczeniu lokalnym, obsługujące miejscowe potrzeby komunikacyjne, do których zaliczają się drogi gminne. Ponadto w gminie znajdują się drogi niepubliczne – wewnętrzne. Parkowanie pojazdów odbywa się głównie indywidualnie w ramach prywatnych działek. Parkingi publiczne zlokalizowane są w miejscowości gminnej przy obiektach użyteczności publicznej oraz przy obiektach usługowych (szkołach, sklepach itp.).

Układ komunikacyjny oraz tereny ogólnodostępnych parkingów opisane zostały szczegółowo w rozdziale 15.1.1.

Tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców

Tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców zlokalizowane są na obszarze całej gminy. Do najważniejszych obiektów infrastruktury technicznej należy zaliczyć:

- napowietrzną linię elektroenergetyczną najwyższego napięcia 220 kV relacji Ostrołęka – Miłosna przebiegającą w centralnej części gminy w układzie południkowym,
- napowietrzną linię elektroenergetyczną wysokiego napięcia 110 kV relacji Ostrołęka – Wyszaków przebiegającą w centralnej części gminy w układzie południkowym, w ułożeniu zbliżonym do równoległego do istniejącej linii 220 kV,
- Główny Punkt Zasilania GPZ Przetycz zlokalizowany w Starym Bosewie,
- stacje uzdatniania wody zlokalizowane w miejscowościach Długosiodło, Stare Bosewo i Chrzczanka Włociańska,
- oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w miejscowości Kornaciska,
- rozdzielczą sieć wodociągową (we wszystkich wsiach poza miejscowościami Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Lipniak Majorat, Małaszek, Stara Pecyna, Nowa Pecyna) i kanalizacyjną (w miejscowościach Długosiodło i Kornaciska).

Szczegółową charakterystykę głównych elementów infrastruktury technicznej zawarto w rozdziale 15.2.

Tereny zamknięte

Na obszarze gminy Długosiodło występuje teren zamknięty, zastrzeżony ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, na którym usytuowana jest zelektryfikowana linia kolejowa nr 29 relacji Tłuszcz - Ostrołęka. Teren ten obejmuje działki ewidencyjne: nr 563 w obrębie geodezyjnym Prabuty, nr 46/1, 46/3 i 46/11 w obrębie geodezyjnym Stare Bosewo, nr 490 w obrębie geodezyjnym Przetycz

Włociańska, nr 293 w obrębie geodezyjnym Zygmuntowo, nr 1255 w obrębie geodezyjnym Sieczychy o łącznej powierzchni ok. 72 ha.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Na stan ładu przestrzennego gminy Długosiodło (rozumianego jako ukształtowanie przestrzeni tworzące harmonijną całość i uwzględniające uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe i kompozycyjno – estetyczne) składają się: struktura przestrzenna i struktura zainwestowania. Ważnym czynnikiem kształtującym przestrzeń gminy są występujące obszary cenne przyrodniczo, w tym położone nad rzeką Narew, z czym związane jest także występowanie terenów zagrożonych powodzią. Na strukturę przestrzenną gminy wpływa z pewnością brak na jej obszarze dróg krajowych i wojewódzkich.

Analizując stan ładu przestrzennego gminy należy zwrócić uwagę na poziom koncentracji terenów zainwestowania i zabudowy w poszczególnych jednostkach osadniczych. Największe ośrodki (pod względem liczby ludności i wielkości terenów zainwestowanych) położone są w centralnej i południowej części gminy (Długosiodło, Stare Bosewo, Sieczychy, Blochy, Jaszczuły, Dalekie). W północnej i zachodniej części gminy znajdują się mniejsze miejscowości. Do wsi o rozproszonej strukturze zabudowy należy zaliczyć m.in. Marianowo, Augustowo, Kalinowo.

Na obszarze gminy Długosiodło utrzymuje się tendencja do lokalizowania nowej zabudowy wzdłuż ważniejszych szlaków komunikacyjnych. W gminie dominuje zwarta zabudowa zagrodowa i zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. W północno-zachodniej części gminy znajdują się kompleksy zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej), ponadto zabudowa ta zlokalizowana jest w centralnej i zachodniej części gminy w pobliżu zwartych kompleksów leśnych (m.in. w Starym Bosewie, Lipniaku Majorat). Na obszarze gminy zlokalizowane są nieduże kompleksy zabudowy usługowo-produkcyjnej, w tym największe z nich w centrum Długosiodła i Starego Bosewo. Wśród zabudowy produkcyjnej charakterystyczne jest występowanie tartaków (w Starym Bosewie, Budach Przetyczy).

Duży wpływ na kształtowanie struktury przestrzennej w gminie Długosiodło mają z pewnością plany miejscowe obejmujące cały jej obszar. Tereny zainwestowane zostały wyznaczone w nim w większości w sposób ciągły, jako kontynuacja i uzupełnienie istniejącej zabudowy znajdującej się przy głównych ciągach komunikacyjnych gminy. W planie wśród terenów zainwestowanych i zabudowanych przeważają „tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej” oraz „tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej”. W kontekście ochrony ładu przestrzennego plan miejscowy obejmuje ochroną elementy zagospodarowania przestrzennego, takie jak (§ 8 uchwały nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.): „1. zabudowa zabytkowa; 2. zespoły leśne, zadrzewienia śródpolne, kępy zieleni, dominanty w postaci zabytków przyrody oraz ciekawe wizualnie elementy zagospodarowania zieleni; 3. zbiorniki i cieki wód śródlądowych i otaczająca je zieleni; 4. strefy ekspozycji widoków, dominant urbanistycznych i kompozycji przestrzennych; 5.

układ przestrzenny wsi Długosiodło z objętym ochroną układem ulic, placów, liniami zabudowy, wysokością zabudowy; 6. strefa ekspozycji dominanty kościoła w Długosiodle; 7. układ przestrzenny parków dworskich Lipnik, Kabat, Zofiówka; 8. ekspozycja dworku i zabudowy dworskiej w Grądach Szlacheckich; 9. ekspozycja układu przestrzennego osad przyleśnych Jaszczuły, Stara Pecyna, Lipniak Majorat, Kalinowo, Dębienica, Łączka z przedpołem widokowym; 10. ekspozycja miejsc pamięci narodowej w miejscowościach Lipniak Majorat, Kalinowo, Małaszek, Długosiodło, Sieczychy; 11. ekspozycja nieczynnych cmentarzy ewangelicko-augsburskich w miejscowości Marianowo”. Odnośnie samego wyglądu obiektów budowlanych należy zaznaczyć, że wyraźne są różnice w kubaturze współczesnych budynków - często 2-3 krotnie większa od starszych budynków drewnianych oraz kompozycji bryły – współczesne obiekty są bardziej rozczłonowane w stosunku do starszych, lokalizowanych zazwyczaj na planie prostokąta. Budynki różnią się ponadto geometrią dachów – dominujące niegdyś dachy dwuspadowe wypierane są obecnie przez dachy wielospadowe.

Stan ładu przestrzennego gminy Długosiodło należy ocenić jako dobry. Aktualnie obszar gminy nie został zniszczony niekontrolowaną presją inwestycyjną. W celu ochrony istniejącego ładu przestrzennego należy planować zabudowę mieszkaniową jako uzupełnienie zabudowy istniejącej, zapobiegając „rozlewaniu się” jej na tereny rolne. Ważna jest też odpowiednia, niekolizyjna lokalizacja obiektów stanowiących dominanty wysokościowe czy przestrzenne. Należy także uwzględnić pozostawienie charakterystycznych otwartych przestrzeni pomiędzy miejscowościami w celu zachowania walorów krajobrazowych oraz związanych z tym wartości widokowych. Do elementów zagospodarowania przestrzennego wskazanych w planie miejscowym, które wymagają ukształtowania należy zaliczyć (§ 9 uchwały nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.): „1. dostosowanie nowej zabudowy do walorów historycznych poszczególnych zespołów zabudowy; 2. sieci dróg wewnętrznych i publicznych dojazdowych i lokalnych, ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych; 3. szlaki turystyczne; 4. ośrodki turystyki kwalifikowanej i wypoczynku; 5. zagospodarowanie rzek poprzez budowę zbiorników wodnych i obiektów hydrotechnicznych oraz tworzenie systemów retencji naturalnej; 6. układy małej architektury; 7. miejsca instalacji nośników reklamowych; 8. zespoły zieleni wysokiej i niskiej; 9. zalesienie gruntów rolnych o niskiej przydatności produkcyjnej; 10. zalesienie obszarów na wododziałach i obszarów źródliskowych rzek i cieków; 11. uporządkowanie strefy wzdłuż linii kolejowej; 12. teren stadionu w Długosiodle; 13. tereny placów targowych w Długosiodle; 14. tereny parkingów; 15. sieci elektroenergetyczne zasilające obiekty na terenie objętym planem, oraz oświetlenie miejsc publicznych.”

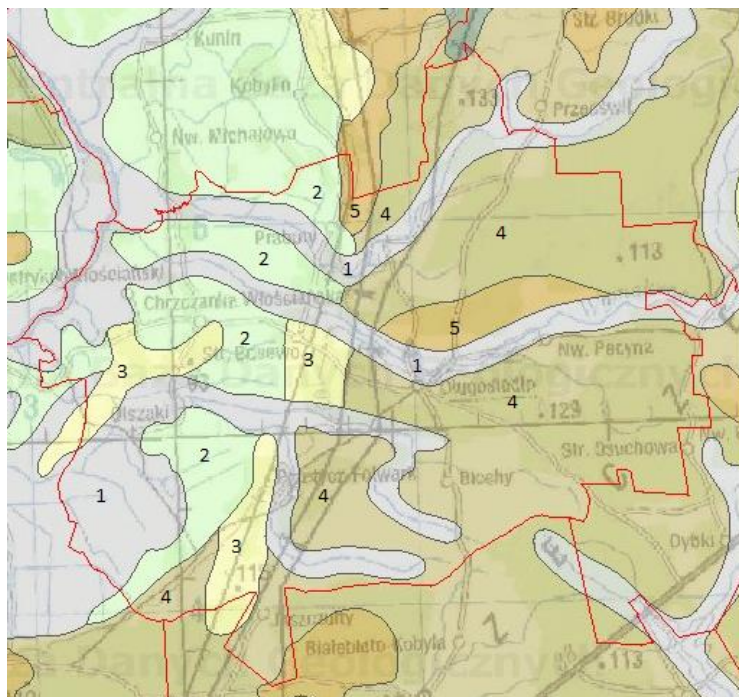
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

3.1. BUDOWA GEOLOGICZNA I UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Kondrackiego gmina Długosiodło leży na granicy dwóch mezoregionów – Dolina Dolnej Narwi i Międzyrzecze Łomżyńskie (makroregion Nizina Północnomazowiecka). Mezoregion Dolina Dolnej Narwi jest wąskim, meandrującym pasmem doliny dolnej Narwi, która obejmuje zachodnią część

gminy Długosiodło. Mezoregion Międzyrzecze Łomżyńskie rozciąga się między dolinami rzek Narew i Bug obejmując środkową i wschodnią część gminy.

1. Piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły
2. Piaski, żwiry i mulki rzeczne
3. Piaski eoliczne, lokalnie w wydmach
4. Piaski i żwiry sandowe
5. Gliny zwałowe, ich zwietrzeliny oraz piaski i żwiry lodowcowe

Rycina 4. Utwory powierzchniowe gminy Długosiodło
(źródło: opracowanie własne na podstawie <http://bazagis.pgi.gov.pl/>)

Największy wpływ na strukturę podłoża miały zlodowacenia Środkowopolskie i Północnopolskie (Rycina 4). Ich efektem są utwory takie jak: piaski, żwiry, gliny zwałowe itp. Utwory znajdujące się w przypowierzchniowej warstwie zmieniają się zgodnie z przebiegiem granicy mezoregionów Dolina Dolnej Narwi i Międzyrzecze Łomżyńskie. We wschodniej części gminy można wyodrębnić utwory takiej jak piaski, żwiry, mulki rzeczne, mady, torfy i namuły, w zachodniej natomiast głównie piaski i żwiry sandrowe. Są one także wynikiem akumulacji rzecznej.

3.2. WARUNKI INŻYNIERYJNO-GEOLOGICZNE

Warunki geologiczne dla posadowienia budynków na terenie gminy są dość zróżnicowane, pomimo że są one mało dostrzegalne. Obszary niekorzystne do posadowienia budynków obejmują:

- tereny predysponowane do wystąpienia ruchów masowych - zjawisko to w gminie Długosiodło niesie za sobą niewielki stopień prawdopodobieństwa ze względu na brak znaczących spadków terenów. Nie mniej jednak w ramach programu SOPO (System Ochrony Przeciwosuwiskowej) w gminie Długosiodło tereny te zostały wyznaczone w północnym i południowo-zachodnim krańcu gminy;
- doliny rzeczne (zwłaszcza Narew);
- tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi ($Q_{0,2\%}$, $Q_{1\%}$, $Q_{10\%}$);
- grunty organiczne;
- podmokłe obniżenia terenu.

3.3. WARUNKI GLEBOWE

W gminie Długosiodło wśród gleb dominują gleby mineralne i mineralno-próchniczne – płowe (pseudobielicowe), bielicowe oraz brunatne. We wschodniej części (na terenach użytków zielonych) oraz w północnej części obszaru gminy (okolice miejscowości Prabuty) w gruncie przeważają gleby torfowe, należące do gruntów organicznych – chronionych. Obok nich występują gleby antropogeniczne związane z działalnością antropogeniczną, takie hortisole i rigosole.

Pod względem klasy bonitacyjnej dominują tu gleby V i VI klasy bonitacyjnej (tj. słabe i najslabsze), niemniej jednak występują też chronione klasy III, IIIa – dobre i IIIb – średnio dobre. Znajdują się one w południowo-zachodniej części gminy w okolicach miejscowości Sieczychy oraz w centralnej części w sąsiedztwie miejscowości Długosiodło.

Istotne ze względu na żyzność gleby i wpływ jej na uprawy rolne (przyswajanie składników odżywczych przez rośliny) ma poziom pH. Na terenie gminy Długosiodło największą powierzchnię obejmują tereny z pH bardzo kwaśnym ($\text{pH} < 4,5$). Jest to pas z północnego – zachodu na południowy – wschód. Pozostałe gleby to w większości gleby kwaśne ($\text{pH} 4,5-5,5$) z domieszką gleb lekko kwaśnych ($\text{pH} 5,5-6,5$). Nadmierne zakwaszenie gleby wpływa negatywnie na przyswajalność składników pokarmowych takich jak fosfor, wapń i magnez, a także azot i potas przez rośliny.

Ponadto, na żyzność gleb ma także wpływ poziom próchnicy. Możliwości produkcyjne gleb wzrastają wraz ze wzrostem zawartości materii organicznej. Na terenie gminy poziom próchnicy jest dość zróżnicowany i waha się na między 3% a 10%. W okolicach miejscowości Sieczychy czy Prabuty jej zawartość jest znacznie wyższa i może wynosić nawet ponad 20%.

Gmina Długosiodło nie posiada aktualnych badań stanu gleb. Można jednak przypuszczać, że ze względu na wzrost powierzchni terenów zainwestowanych gleby ulegają stopniowej degradacji. Przyczyniają się do tego złe praktyki rolne oraz monokulturowa uprawa roślin prowadząca do wyjałowienia gleby. Działalność rolnicza powoduje także mechaniczne ubijanie gleby wpływając negatywnie na jej strukturę a w konsekwencji zmniejszając jej właściwości produkcyjne.

3.4. WARUNKI KLIMATYCZNE

Według podziału A. Wosia, gmina Długosiodło leży w XVIII środkowomazowieckim regionie klimatycznym. Region ten obejmuje zasięgiem środkową część Niziny Mazowieckiej, w tym Kotlinę Warszawską. Charakteryzuje się on dużą liczbą dni ciepłych (62 dni) i pochmurnych (41 dni), szczególnie z pogodą bardzo ciepłą, pochmurną, bez opadu. Do licznych należą także dni bardzo ciepłe, bez opadu - jest ich niemal 59 oraz dni z pogodą umiarkowanie ciepłą.

Mało zróżnicowana rzeźba terenu, która ma zasadniczy wpływ na kształtowanie się lokalnego klimatu sprawia że warunki klimatyczne gminy są zbliżone do tych występujących na terenach sąsiednich.

Średnie temperatury w styczniu to $-2^{\circ}\text{C}/-3^{\circ}\text{C}$, w lecie natomiast $17/18^{\circ}\text{C}$. Oznacza to, że są to temperatury uśrednione dla kraju. Według IMGW średnia roczna temperatura w latach 1971-2000 r. w gminie wyniosła $7,5^{\circ}\text{C}$. Najcieplejszymi miesiącami

były lipiec i sierpień ze średnią temperaturą 17°C, a najchłodniejszym styczeń z temperaturą -3°C. Średnia roczna temperatur minimalnych wyniosła -10°C. Najniższe temperatury odnotowano w styczniu, średnio -18°C. Średnia roczna temperatur maksymalnych natomiast wyniosła 26°C. Najwyższe temperatury odnotowano w lipcu i sierpniu, średnio 31°C (Tabela 3).

Tabela 3. Średnie temperatury z wielolecia 1971-2000

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Temperatura	-3°C	-2°C	2°C	7°C	14°C	16°C	17°C	17°C	12°C	7°C	2°C	-1°C

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych IMGW)

Opady na terenie gminy Długosiodło zaliczane są do jednych z niższych w skali kraju – w styczniu wynoszą one 25 mm, a w lipcu 65 mm. Ich ilość jest charakterystyczna dla środkowej części kraju. Średnia roczna suma opadów w latach 1971 - 2000 wyniosła ok. 540 mm. Największe opady w wieloleciu przypadły na okres letni – czerwiec (ok. 65 mm) oraz lipiec i sierpień (65 mm) – Tabela 4.

Tabela 4. Średnie opady z wielolecia 1971-2000

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Opady (w mm)	25	25	30	35	55	75	65	65	55	45	35	35

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych IMGW)

W gminie dominują wiatry zachodnie, południowo-zachodnie (w miesiącach zimowych) oraz północno-zachodnie (w miesiącach letnich). Usłonecznienie, czyli czas (podawany w godzinach) kiedy na powierzchnię ziemi padają promienie słoneczne, jest bardzo zróżnicowany. W skali roku waha się od 35 godzin w grudniu do 230 godzin w lipcu i sierpniu. Średnia w roku na terenie gminy w wieloleciu wyniosła 1570 h – Tabela 5.

Tabela 5. Średnie usłonecznienie z wielolecia 1971-2000

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Usłonecznienie (h)	35	60	110	150	220	210	230	230	145	95	45	25

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych IMGW)

Oceny stanu powietrza dokonuje się dla: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), benzenu (C₆H₆), tlenku węgla (CO) i ozonu (O₃), pyłu zawieszonego PM_{2,5}, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz zawartych w nim: ołowiu (Pb), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i benzo(a)pirenu (BaP) przy uwzględnieniu kryteriów związanych z ochroną zdrowia oraz dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃) przy uwzględnieniu kryteriów związanych z ochroną roślin.

Pomiary jakości powietrza atmosferycznego udostępnione przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wskazały, że dopuszczone normy (z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi) przekroczone są w przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5}, benzo(a)pirenu (BaP). Głównymi źródłami jego emisji są: indywidualne systemy grzewcze wykorzystujące węgiel, drewno oraz ruch komunikacyjny zwłaszcza drogowy. Uciążliwości wynikające z jego istnienia mogą być pogłębiane przez niekorzystne warunki pogodowe – głównie brak wiatru.

Na jakość powietrza na terenie gminy wpływają przede wszystkim lokalne źródła zanieczyszczeń pochodzące ze spalania paliw. Ciągłej poprawie ulega jakość powietrza pod względem zawartości siarki i tlenku węgla, co wynika z poprawiającej się jakości paliw stosowanych do ogrzewania budynków oraz stosowania nowych technologii. Wzrasta natomiast zawartość w powietrzu tlenków azotu, których głównym źródłem pochodzenia jest transport komunikacyjny - liczba samochodów na drogach ciągle rośnie. Na ograniczenie tlenków azotu w powietrzu może wpłynąć: poprawa stanu technicznego pojazdów oraz dbanie o właściwy stan techniczny nawierzchni.

3.5. HYDROLOGIA

Wody podziemne

Gmina Długosiodło w większości leży w granicach Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 51. Południowe krańce gminy przynależą do JCWPd nr 54 i 55.

- JCWPd 51 – na obszarze całej jednostki występują dwa lub trzy poziomy wodonośne czwartorzędowe oraz jeden (lokalnie dwudzielny) poziom mioceński i jeden – oligoceński. Ponadto stwierdzono lokalnie wodonośne utwory kredowe. Poziomy mioceński i oligoceński zazwyczaj występują w bezpośredniej więzi hydraulicznej;
- JCWPd 54 – na obszarze całej jednostki występuje jeden bądź dwa a lokalnie nawet trzy poziomy wodonośne czwartorzędowe. Ponadto wykształcone są poziomy wodonośne o występowaniu lokalnym: mioceński, oligoceński i kredowy. Wszystkie wymienione poziomy nie są ze sobą w bezpośredniej więzi hydraulicznej;
- JCWPd 55 – na obszarze całej jednostki występuje jeden bądź dwa a lokalnie nawet trzy poziomy wodonośne czwartorzędowe. Ponadto wykształcone są poziomy wodonośne: mioceński, oligoceński oraz lokalnie kredowy. Wszystkie wymienione poziomy nie są ze sobą w bezpośredniej więzi hydraulicznej. Jedynie lokalnie poziom mioceński i oligoceński występują ze sobą w łączności hydraulicznej.

W obrębie JCWPd nr 51, 54 i 55 leżą trzy Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- 215 – Subniecka warszawska. Nieudokumentowany zbiornik porowy z trzeciorzędu, o powierzchni ok. 51 000 km². Szacunkowe zasoby wynoszą ok. 250 tys. m³/d. Obejmuje całą gminę.
- 215a – Subniecka warszawska (część centralna). Nieudokumentowany zbiornik porowy z trzeciorzędu, o powierzchni ok. 17 500 km². Szacunkowe zasoby wynoszą ok. 145 tys. m³/d. Obejmuje centralną i południową część gminy.
- 221 – Dolina kopalna Wyszaków. Nieudokumentowany zbiornik porowy z czwartorzędu, o powierzchni ok. 590 km². Szacunkowe zasoby wynoszą ok. 80 m³/d. Obejmuje wschodnią i południowo-wschodnią część gminy.

W gminie Długosiodło znajdują się trzy ujęcia wód, które pobierają wodę z utworów czwartorzędowych. Zlokalizowane są one w miejscowościach Długosiodło, Chrzczanka Włociańska i Stare Bosewo.

Według badań prowadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny udostępnionych przez Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Warszawie w Jednolitych Częściach Wód Podziemnych obejmujących swym zasięgiem także gminę Długosiodło zostały zlokalizowane 3 punkty kontrolne, w tym:

- dla JCWPd 51 – 1 punkt kontrolny w II klasie;
- dla JCWPd 54 – 2 punkty kontrolne w III klasie.

Ocena stanu ilościowego i chemicznego wskazała na dobry stan JCWPd.

Wody powierzchniowe

Według podziału hydrograficznego Polski, gmina Długosiodło leży w zasięgu ośmiu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- JCWP RW20001926569 – Orz od dopływu z Wiśniewa do ujścia,
- JCWP RW2000172657129 – Ostrówek,
- JCWP RW200017265729 – Wymakracz,
- JCWP RW20002126599 – Narew od Rózu do zbiornika Dębe,
- JCWP RW200017265749 – Struga,
- JCWP RW2000172657529 – Kanał z Pulw,
- JCWP RW200017207149 – Prut,
- JCWP RW2000172667789 – Tuchelka.

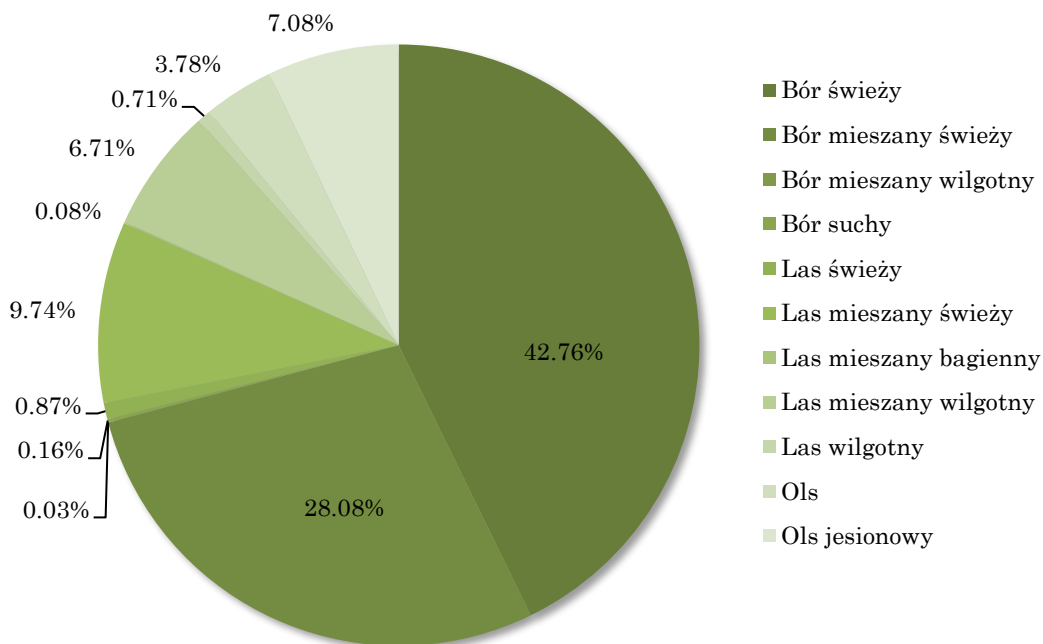
Sieć hydrograficzna gminy jest dość bogata. Gmina jest pokryta regularną siecią rzek takich jak: Ostrówek, Wymakracz czy Struga oraz kanałów. Najważniejszym ciekim w tej części Mazowsza jest Narew, z którym Długosiodło graniczy od północno-zachodu. W krajobrazie bardzo mocno widoczna jest działalność tej rzeki i dawne ślady koryta. Rzeka Narew jest bezpośrednim powodem występowania w granicach gminy terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, które opisane zostało szczegółowo w rozdziale 8 niniejszego Studium.

W obrębie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, które obejmują między innymi gminę Długosiodło zostały zlokalizowane dwa punkty kontrolne (znajdujące się w miejscowościach Czarnowo oraz Pułtusk (most) – poza granicą gminy). Stan wód w tych punktach został określony jako zły.

3.6. SZATA ROŚLINNA I FAUNA

Gmina Długosiodło charakteryzuje się stosunkowo mało przekształconym krajobrazem środowiska naturalnego i niską ingerencją człowieka. Wynika to z niewielkiej ilości terenów zainwestowanych i jednocześnie znacznej powierzchni terenów otwartych. Głównie są to rozległe tereny mokradeł, bagien i łąk, będąc siedliskiem cennych gatunków ptaków stały się celem ochrony w ramach obszarów Natura 2000.

Lasy w gminie zajmują 6 587 ha, co stanowi 39,3% powierzchni. Dominują tu siedliska boru świeżego i mieszanego świeżego zajmując ponad 70% powierzchni terenów leśnych. Zdecydowanie niższy udział mają pozostałe siedliska leśne: las mieszany świeży, las mieszany wilgotny czy ols jesionowy (Wykres 5).

Wykres 5. Powierzchnia (w ha) siedlisk leśnych w gminie Długosiodło
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Lasów Państwowych)

Wśród gatunków drzew największy udział ma sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*), niezależnie od siedliska, stanowiąc gatunek dominujący na ok. 84% powierzchni. Brzoza jako gatunek dominujący występuje na ok. 10% powierzchni. Pozostałe gatunki (dominujące w wydzieleniach leśnych) to dąb, olsza, jarząb, modrzew.

Świat zwierzęcy jest dość mało zróżnicowany. Występują tu jeże, krety, dziki, sarny, łosie czy jelenie. Największym atutem gminy jest w tym względzie awifauna. Utworzone na terenie gminy Obszary Specjalnej Ochrony Natura 2000 chronią siedliska ptaków takich jak: batalion, bekas, kszyc, błotniak łąkowy, bocian czarny, czajka, derkacz, dzięcioł czarny, dubelt, kobuz, kraska, krwawodziób, kulik wielki, kulon, lelek, łabędź krzykliwy, rybitwa białoczelna, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rycyk, sieweczka rzeczna, sowa błotna, zimorodek itp.

3.7. STAN LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Lasy w gminie Długosiodło stanowią ok. 39,3% powierzchni i koncentrują się we wschodniej części gminy. Większość kompleksów leśnych gminy wchodzi w skład Obszaru Natura 2000 Puszcza Biała. Pozostałe mniejsze tereny leśne występują głównie w północno-zachodniej części gminy.

W stosunku do lat ubiegłych ich powierzchnia wzrosła i aktualnie wynosi ok. 6 793,45 ha. Oznacza to przyrost terenów leśnych w stosunku do lat ubiegłych o ok. 360 ha (Tabela 6).

Tabela 6. Lesistość w gminie Długosiodło w latach 2009-2015 [ha]

2009 r.	2011 r.	2013 r.	2015 r.
6 435,9	6434,8	6 434,10	6 793,45

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

W strukturze własności dominują lasy Skarbu Państwa, we władaniu Lasów Państwowych, które stanowią ok. 68% lasów w gminie (Tabela 7). Lasy te przynależą do Nadleśnictwa Wyszaków (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie). Lasy będące własnością gminy to zaledwie 0,25%. Pozostałe lasy należą do osób prywatnych.

Tabela 7. Struktura własności terenów leśnych w gminie w 2015 r.

Ogółem	Lasy prywatne	Lasy publiczne	
		Gminne	Skarbu Państwa
6 793,45	2 119	18,20	4 656,25

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

3.8. STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

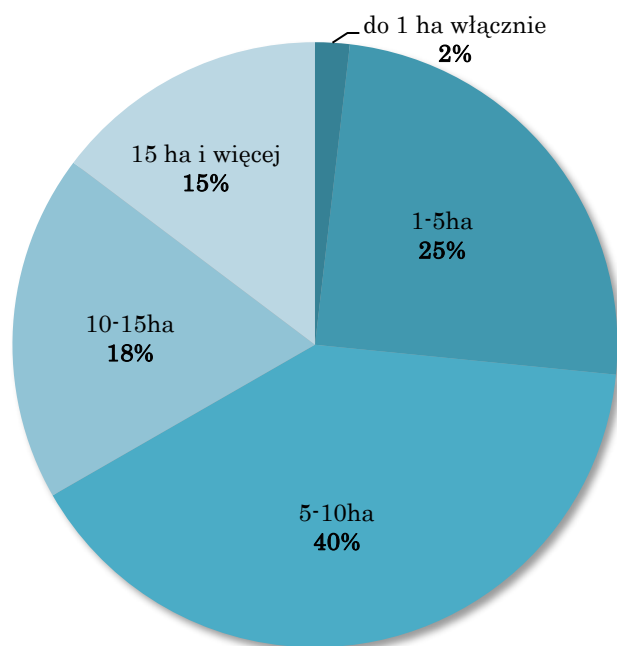
Gmina Długosiodło jest gminą wiejską, w której użytki rolne stanowią ponad połowę powierzchni gminy (Tabela 8). Wśród użytków rolnych przeważają grunty pod zasiewami, czyli grunty orne (tj. 2 860,91 ha). Równie duży odsetek stanowią łąki - 2 727,84 ha. Dość dużą powierzchnię stanowią też grunty użytkowane jako pastwiska, stanowiąc ok. 8% powierzchni użytków rolnych.

Tabela 8. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych wg Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r.

Gospodarstwa rolne ogółem [ha]				
8 675,86				
Użytki rolne [ha]				
6 988,13				
grunty pod zasiewami	sady	łąki	pastwiska	grunty ugorowane, ogrody przydomowe i inne
2 860,91	7,35	2 727,84	561,55	830,48

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

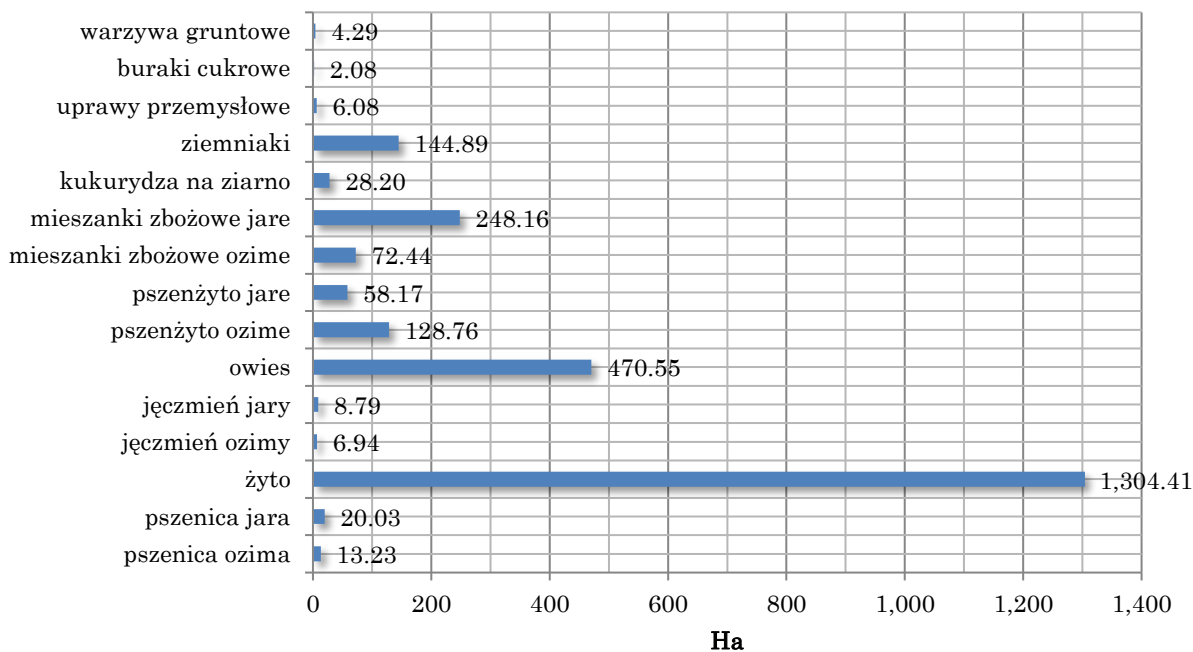
Wśród gospodarstw rolnych największą powierzchnię zajmują te o powierzchni 5-10 ha, stanowiąc ok. 40% (3 481,29 ha) powierzchni wszystkich gospodarstw (Wykres 6). Znaczną powierzchnię zajmują też gospodarstwa o wielkości 1-5 ha (2 145,61 ha) oraz 10-15 ha (1 611,89 ha). Są to gospodarstwa indywidualne. Zgodnie z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego, w 2010 r. w porównaniu do 2002 r., liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się z 1441 na 1259. W ujęciu szczegółowym zwiększeniu uległa jedynie liczba gospodarstw o powierzchni do 1 ha (z 97 w 2002 r. do 117 w 2010 r.), natomiast w pozostałych grupach gospodarstw rolnych według powierzchni gospodarstw odnotowano spadek ich liczby.

Wykres 6. Gospodarstwa rolne według powierzchni gospodarstw [ha]
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Wśród upraw rolnych największe arealy gruntów ornych zajmowało żyto – 1 304,41 ha (Wykres 7). Zdecydowanie dominowało ono w zbiorach w porównaniu do innych zbóż. Znaczny udział miał też owies 470,55 ha oraz mieszanki zbożowe jare – 248,16 ha. Wśród upraw innych niż zbożowe wyróżnia się zasiewy ziemniaków, których powierzchnia zasiewów wynosiła w 2010 r. 144,89 ha. Rośliny przemysłowe i warzywa gruntowe zajmowały odpowiednio 6,08 ha i 4,29 ha. Wśród upraw ujętych w statystykach najmniejszą powierzchnię zajęły arealy buraka cukrowego – 2,08 ha.

Wykres 7. Powierzchnia zasiewów w gminie Długosiodło według roślin w 2010 r.
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

3.9. WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU

Wymogi ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu wynikają z jego walorów, w szczególności związanych z obecnością: doliny rzeki Narwi w północno-zachodniej części gminy, rozległej mozaiki łąk, pastwisk, mokradeł i bagien w zachodniej części gminy oraz zwartych kompleksów leśnych we wschodniej części gminy. W celu ochrony wymienionych walorów środowiska, w tym ich wartości przyrodniczych i krajobrazowych, część z wymienionych powyżej form krajobrazowych objętych została prawną ochroną - ponad 75% powierzchni obszaru gminy Długosiodło znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w ramach obszarów Natura 2000: Puszcza Biała PLB 140007, Dolina Dolnej Narwi PLB140014 i Bagno Pulwy PLB140015.

Istotnym czynnikiem wpływającym na zagrożenia jakości środowiska jest zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa na obszarach wiejskich. W związku z niskim skanalizowaniem gminy (aktualnie skanalizowane są części miejscowości: Długosiodło i Kornaciska), funkcjonowaniem nieszczelnych zbiorników bezodpływowych do gromadzenia nieczystości płynnych, a także działalnością rolniczą, na zanieczyszczenia narażone są wody powierzchniowej i podziemne (co jest szczególnie istotne ze względu na fakt, że woda ujmowana jest z piętra wód czwartorzędowych, z pierwszego, drugiego i trzeciego poziomu wodonośnego). W celu zmniejszenia zanieczyszczeń wód należałyby prowadzić prace nad rozbudową sieci kanalizacyjnej (przede wszystkim na obszarach zwartej struktury zabudowy).

Działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, w tym ochrony siedlisk ptaków, obejmują również sektor rolnictwa, w tym przede wszystkim istotne jest utrzymywanie różnorodności form trwałych użytków zielonych oraz ich regularne

koszenie i/lub wypas. Wspierane powinny być formy rolnictwa stosującego metody produkcji nienaruszającej równowagi przyrodniczej (przede wszystkim rolnictwa ekologicznego), w tym obejmujące stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu zgodnie z instrukcją stosowania i w taki sposób, aby nie dopuścić do zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt i środowiska. Kiszonki produkowane w gospodarstwie powinny być przechowywane w specjalnych zbiornikach, silosach, na płytach, w belach lub rękawach foliowych usytuowanych w odpowiedniej odległości od zabudowań i granic zagrody wiejskiej oraz otwartych składowisk nawozów naturalnych. Należy zwrócić także szczególną uwagę na możliwość przedostania się do gleb (a dalej wód podziemnych) zużytych olejów i smarów wyciekających z maszyn rolniczych lub zbiorników w których mogą być przechowywane.

Formy krajobrazowe charakterystyczne dla gminy

Na obszarze gminy Długosiodło można wyodrębnić następujące charakterystyczne formy krajobrazowe:

- Dolinę Narwi, obejmującą tereny wzdłuż meandrującej Narwi, zlokalizowane w północno-zachodniej części gminy. Występują tu wypłylenia, łachy i wyspy, liczne są meandry i starorzecza. W wielu miejscach rzeka sąsiaduje z krawędziami wysoczyzn morenowych, w jej dolinie występują także piaszczyste wydmy. Dno doliny zajmują w większości łąki i pastwiska, występują także zbiorowiska roślinności torfowiskowej, szuwarowej i wodnej oraz murawy napiaskowe. W dolinie Narwi występują również lasy. Są to głównie bory sosnowe porastające tereny piaszczyste i skarpy, fragmenty reliktowych lasów łęgowych, a także porastających krawędzie wysoczyzn grądów;
- Bagno Pulwy, obejmujące rozległy obszar łąk, pastwisk, mokradeł i bagien zlokalizowanych w zachodniej części gminy. Bagno Pulwy to głównie rozległe i bezdrzewne łąki, użytkowane rolnie i koszone, a w północnej części także mozaika łąk, pastwisk i pól uprawnych, zarastających dolów potorfowych, łożowisk i niewielkich lasów sosnowych. Obszar przecina gęsta sieć kanałów, łącząca się z kanałem głównym;
- Puszcę Białą, obejmującą zwarte kompleksy leśne we wschodniej części gminy, z przewagą drzewostanu sosnowego.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Rozmieszczenie obiektów i obszarów chronionych na podstawie przepisów odrębnych przedstawiono na Schemacie nr 3.

4.1. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

W gminie występują formy ochrony przyrody, wymienione w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142 z późn. zm.), takie jak: obszary Natura 2000, użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

W gminie Długosiodło wyodrębnionych zostało 19 użytków ekologicznych (wszystkie położone są w obrębie obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007) – Tabela 9. Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Istotą ich tworzenia jest potrzeba objęcia cennych przyrodniczo obszarów, które ze względu na swoją niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych nie mogły zostać objęte ochroną rezerwatową. Obszary te pełnią ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej m.in. poprzez ułatwienie migracji gatunków roślin i zwierząt oraz związaną z tym wymianą puli genowej, tak ważną dla przetrwania wielu gatunków zagrożonych.

Tabela 9. Użytki ekologiczne w gminie Długosiodło

l.p.	ID UE wg rej. Wojewody Mazowieckiego	Pole powierzchni [ha]	Szczególny cel ochrony
1	265	0,28	tereny bagienne z olszą bukiewkową
2	267	2,73	tereny bagienne porośnięte sitowiem, łożą i olszą
3	273	0,38	tereny bagienne porośnięte sitowiem, łożą i olszą
4	274	0,37	tereny bagienne
5	279	0,35	tereny bagienne
6	280	0,2	tereny bagienne
7	281	1,85	tereny bagienne
8	282	0,5	tereny bagienne
9	283	0,8	tereny bagienne
10	284	0,8	tereny bagienne
11	285	0,56	tereny bagienne
12	286	0,8	tereny bagienne
13	287	1,55	tereny bagienne
14	288	0,11	tereny bagienne
15	289	0,44	tereny bagienne
16	290	0,76	wydma porośnięta porostami, kępami traw

17	291	0,5	teren corocznie zalewany wodą
18	292	0,6	teren corocznie zalewany wodą
19	293	0,5	teren corocznie zalewany wodą, na obrzeżach porośnięty olszą formy bukietowej
SUMA		14,08 ha	-

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska)

Obszar gminy Długosiodło znajduje się w granicach trzech obszarów Natura 2000: Puszcza Biała PLB140007, Dolina Dolnej Narwi PLB140014 oraz Bagno Pulwy PLB140015 (łącznie ok. 75,13% powierzchni gminy), dla których obecnie obowiązującym aktem prawnym jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. nr 25 poz. 133 z późn. zm.). Wymienione obszary to tereny wyróżniające się występowaniem chronionych gatunków ptaków, wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Głównym celem ustanowienia tej formy ochrony jest próba ochrony ptaków i ich siedlisk poprzez m.in. zachowanie lub odtworzenie ich siedlisk występowania, zapewnienie warunków do bezpiecznego oraz w miarę swobodnego rozprzestrzeniania i przemieszczania się, a co za tym idzie – zachowania różnorodności biologicznej i możliwości krzyżowania się osobników wewnątrz gatunku. Wśród zagrożeń wyszczególnionych w Standardowych Formularzach Danych dla powyższych obszarów Natura 2000 wymienia się m.in. degradację siedlisk występowania chronionych gatunków ptaków poprzez zaniechanie lub zmniejszenie intensywności gospodarki pastwiskowo-łąkarskiej lub jej intensyfikację, melioracje, intensywną penetrację rekreacyjną oraz rozwój zabudowy mieszkaniowo-letniskowej.

Obszar Natura 2000 – Dolina Dolnej Narwi (PLB140014)

Obszar położony jest na Nizinie Północnomazowieckiej pomiędzy Łomżą a Pułtuskim – długość nurtu rzeki wynosi ok. 140 km, a szerokość doliny zmienia się w zakresie 1,5-7 km. Niemal na całym odcinku rzeka silnie meandruje. Brzegi rzeki są generalnie strome, szerokość nurtu wynosi 80-100 m, występują tu wypłycenia i łachy oraz liczne starorzecza. Dno doliny Narwi zajmują zbiorowiska roślinności wodnej związane ze starorzeczami, roślinności szuwarowej, torfowiskowej i łąkowej. Strome, nasłonecznione zbocza doliny zajmują murawy ciepłolubne, a żyzniejsze stanowiska lasy grądowe z dominacją sosny i udziałem dębu, grabu i lipy.

Na obszarze Doliny Dolnej Narwi występuje co najmniej 33 gatunki ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, w tym 19 gatunków zamieszczonych na liście zagrożonych ptaków w Polskiej Czerwonej Księdze (PCK). Obszar jest ostoją ptaków wodno-błotnych (szczególnie w okresie lęgowym) takich jak: łabędź niemy, gęgawa, krakwa, cyraneczka, cyranka, płaskonos, gągoł, nurogęś, błotniak stawowy, cietrzew, kropiatka, derkacz, żuraw, kulon, sieweczka rzeczna, sieweczka obrożna, batalion (populacja lęgowa i migrująca), kszyc, dubelt, rycyk, kulik wielki, krwawodziób, brodziec piskliwy, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, rybitwa czarna, rybitwa białoskrzydła, zimorodek, kraska, dudek, brzegówka, dziwonina. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej większości wymienionych gatunków

ptaków, natomiast w okresie wędrówek – 1% populacji szlaku wędrówkowego bataliona oraz stosunkowo duże koncentracje osiąga rybitwa białoskrzydła.

Do głównych zagrożeń Obszaru Dolina Dolnej Narwi PLB140014 należą:

- rozwój zabudowy letniskowej;
- zmiany naturalnego reżimu hydrologicznego;
- sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji (piesi, samochody) zwłaszcza w dni wolne od pracy, wędkarstwo;
- nadmierna presja łodzi motorowych;
- napowietrzne linie elektroenergetyczne;
- loty balonów, motolotni itp.;
- budowa dróg przecinających dolinę (np. drogi ekspresowej „Via Baltica”);
- zarastanie krzewiastymi wierzbami, osikami oraz samosiejkami sosny;
- przejazdy samochodów terenowych, quadów i motocykli w sezonie lęgowym;
- zalesianie pastwisk i mało produktywnych terenów piaszczystych;
- drapieźnictwo ze strony lisa, jenota, norki amerykańskiej oraz wrony;
- zmiany w użytkowaniu prowadzące do zarastania otwartych pastwisk, zbyt wczesny termin I pokosu (przed 15 czerwca), zaniechanie lub brak koszenia;
- prace regulacyjne wód, modyfikowanie funkcjonowania wód;
- polowania odstrzały na trasie migracji i pogorszenie jakości siedlisk żerowiskowych na zimowiskach, wyrąb starych drzewostanów oraz pojedynczych drzew dziuplastych;
- wycinka dziuplastych drzew w krajobrazie rolniczym;
- usuwanie zakrzaczeń w pobliżu rzeki i starorzeczy;
- zmiana ubogich pastwisk, łąk i ugorów na grunty orne (zwłaszcza uprawy kukurydzy), a także presja ze strony fotografów i obserwatorów przyrody.

Głównymi działaniami ochronnymi są:

- przywracanie siedlisk lęgowych poprzez usuwanie drzew i krzewów na zarastających łąkach i pastwiskach;
- redukcja drapieźników – lisa, jenota, norki amerykańskiej, szopa pracza oraz wrony siwej;
- utrzymanie siedlisk ptaków siewkowych i kaczek poprzez coroczne koszenie lub wypas;
- utrzymanie siedlisk ptaków siewkowych, kaczek i dudka przez coroczny wypas;
- utrzymanie siedlisk lęgowych derkacza poprzez coroczne koszenie lub wypas;
- poprawa warunków siedliskowych ptaków siewkowych i rybitw przez ograniczenie płoszenia w sezonie lęgowym;
- poprawa warunków siedliskowych poprzez zwiększenie wilgotności podłoża;
- zmniejszenie ryzyka kolizji ptaków z liniami energetycznymi poprzez instalowanie elementów odstraszających;
- propagowanie wiedzy na temat przedmiotów ochrony wśród lokalnej społeczności;
- opracowanie programu zrównoważonego udostępnienia koryta Narwi dla potrzeb żeglarstwa;
- opracowanie programu zrównoważonego udostępnienia doliny Narwi dla potrzeb rekreacji i wypoczynku (wszystkie gatunki);

- analiza potrzeb inwestycyjnych związanych z utrzymaniem korzystnych dla ptaków sposobów gospodarowania na łąkach i pastwiskach;
- uzupełnienie stanu wiedzy na temat liczebności i rozmieszczenia bataliona, dubelta i kraski.

Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2014 r. poz. 4462 z późn. zm.).

Obszar Natura 2000 – Puszcza Biała (PLB140007)

Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB 140007 położony jest na terenie 5 powiatów: ostrowskiego, wyszkowskiego, pułtuskiego, ostrołęckiego i legionowskiego. Obszar stanowią głównie tereny leśne. Zajmują one większość terenu wysoczyzny i obejmują głównie drzewostany sosnowe rosnące na ubogich utworach glebowych. W mniejszym zakresie Puszcza Biała budowana jest przez liściaste gatunki drzew: dąb, olszę i brzozę. Ekosystemy leśne występujące w granicach obszaru są siedliskiem ptaków stanowiących przedmioty ochrony. Ma to związek z występującymi tu siedliskami, w większości wytworzonymi na piaskach sandrowych "Sandru Puszczy Białej" obejmującego środkową i wschodnią część obszaru. Ubogie są również lasy w zachodniej części obszaru, porastające piaski i żwiry rzeczne położone już bezpośrednio nad Narwią. W części centralnej, mniej więcej od miejscowości Białełota do krawędzi skarpy doliny Narwi siedliska są nieco żyzniejsze dzięki obecności gleb powstałych z utworów piaszczysto-gliniastych moreny dennej. Porastają je drzewostany liściaste, głównie dąbrowy ale również i drzewostany sosnowe z bogatym podszytem rosnące na potencjalnych siedliskach grądów. W dolinkach śródleśnych cieków, na glebach organicznych (torfowych i murszowych) występują lasy łęgowe i olsowe budowane przez olszę, brzozę i jesion. Tereny nieleśne funkcjonalnie związane są z dolinami niewielkich rzek, wzdłuż których rozwijało się rolnictwo. Tereny te obecnie zajęte są głównie przez łąki, tereny rolne oraz tereny zabudowane. Brak jest tu większych miejscowości, dominuje raczej zabudowa wiejska.

Na obszarze Puszcza Biała stwierdzono występowanie 20 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Do przedmiotów ochrony należą zarówno gatunki leśne (bocian czarny, kobuz, lelek, dzięcioł czarny), jak i zamieszkujące mozaikowy krajobraz rolniczy (błotniak łąkowy, dudek, gąsiorek, jarzębatka) oraz wilgotne łąki (derkacz) i piaszczyste pola oraz ugory (świergotek polny, lerka). W przypadku świergotka polnego obszar stanowi największą ostoję tego gatunku w Polsce, a w przypadku lerki i lerka jedną z największych. Występują tu ponadto: bocian biały, trzmiełojad, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, jarząbek, żuraw, zimorodek, kraska, dzięcioł średni, ortolan, siniak, kszczyk, rycyk, krwawodziób.

Do głównych zagrożeń Obszaru Puszcza Biała PLB140007 należy:

- zalesianie terenów otwartych, wycinka lasu, sukcesja, usuwanie zagajników;
- drapieżnictwo;

- zmiana czynników biotycznych;
- zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie;
- intensywne koszenie, zmiana sposobu uprawy, brak wypasu;
- ekspansja rozproszony zabudowy.

Głównymi działaniami ochronnymi są:

- koszenie i odkrzaczanie terenów łąk w dolinach rzecznych;
- zapewnienie co najmniej 10% udziału drzewostanów ponad 80-letnich w granicach wyróżnionych arealów w każdym nadleśnictwie;
- ograniczanie zalesiania gruntów;
- pozostawianie egzemplarzy wierzby białej i kruchej rosnącej na miedzach, zadrzewieniach śródłukowych przy drogach gminnych i prywatnych;
- pozostawianie w lesie drzew dziuplastych oraz drzew grubych o pierśnicy powyżej 30 cm grubości;
- pozostawianie istniejących zadrzewień wzdłuż pasów drogowych i w jego obrębie oraz na skarpach istniejących cieków wodnych i rowów.

Obszary Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi oraz Puszcza Biała stanowią część korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym.

Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2014 r. poz. 3828 ze zm.).

Obszar Natura 2000 – Bagno Pulwy (PLB140015)

Obszar położony jest między doliną Narwi a Puszczą Białą. Swym zasięgiem obejmuje rozległy, zmeliorowany w latach 60-tych XX w. kompleks łąk oraz miejscowo występujących mokradeł. Południową część obszaru zajmują rozległe i pozbawione niemalże drzew łąki kośne, leżące u podnóża wysokiej na kilkanaście metrów wysoczyznowej skarpy pradoliny Narwi, porośniętej lasami Puszczy Białej. Północna część Bagna Pulwy stanowi mozaika łąk, pól uprawnych, mokradeł, niewielkich kompleksów leśnych oraz terenów zabudowanych. Szata roślinna obszaru nie przedstawia wybitnych walorów przyrodniczych – tworzą ją przede wszystkim wilgotne łąki ze związków *Calthion* i *Alopecurion*, z takimi gatunkami, jak wyczyniec łąkowy, kłosówka wełnista, wiechlina łąkowa, ostrożeń warzywny, firletka poszarpana, jaskier ostry czy rdest wężownik, często z dużym udziałem szuwarowej trawy – mozgi trzcinowatej. Bardziej podmokłe, rzadko koszone miejsca, jakich najwięcej jest między Grądami Polewnymi a Adamowem, są zajęte przez mozgę trzcinowatą, szuwały wielkoturzycowe (*Magnocaricion*) i łąki ziołoroślowe (*Filipendulion*) bądź łąki zdominowane przez śmiałka darniowego. Na piaszczystych wyniesieniach łąki przechodzą w murawy z nawiązaniami do zbiorowisk ciepłolubnych i odpornych na przesuszenia. W pobliżu zabudowań wsi, zwłaszcza w rejonie Wincentowa, Janowa i Grądów Polewnych, spore powierzchnie zajmują intensywnie użytkowane pastwiska (*Lolio-Cynosurion*) z takimi gatunkami jak życica trwała, koniczyna biała czy stokrotka pospolita. Osobliwą cechą obszaru jest liczna populacja sarny. Z innych większych

ssaków, charakterystycznych dla tego typu środowisk, widoczna jest obecność dzika, zająca i lisa. Na uwagę zasługuje także występowanie bobra, którego działalność z jednej strony przywraca właściwe stosunki wodne, z drugiej tworzone przez niego podtopienia terenu stanowią potencjalne zagrożenie dla łąk kulika i derkacza oraz mogą wpływać na degradację łąk. O wysokiej wartości obszaru świadczy bogactwo gatunkowe ptaków – stwierdzono tu występowanie 93 gatunków, w tym 77 lęgowych. Najliczniej reprezentowaną grupą są gatunki związane podmokłymi lub wilgotnymi terenami otwartymi, takie jak: kulik wielki, rycyk, krwawodziób, bekas, kszczyk, czajka, derkacz, gęś białoczelna, siewka złota. Ważnym elementem awifauny jest także dość liczna populacja dudków. Z innych gatunków warto wymienić m.in.: bociana białego, bąka, czapłę siwą, błotniaki – stawowego i łąkowego, kobuza, pustułkę, kropiatkę, wodnika, dzięcioły – zielonego i czarnego, świergotka polnego, srokosza i ortolana. Według danych Towarzystwa Przyrodniczego Bocian występują tu również: sowa błotna, wodniczka, bekasik i samotnik.

Obszar stanowi część korytarza ekologicznego łączącego m.in. obszary Omulwi i Płodownicy PLB140005 i Doliny Dolnej Narwi PLB140014 od północy oraz Puszcę Białą PLB140007 i Dolinę Dolnego Bugu PLB140001 od południa.

Dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 17 października 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bagno Pulwy PLB140015 (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2016 r. poz. 8994).

W gminie Długosiodło znajdują się 3 pomniki przyrody:

- Szczepan Wspaniały – jesion wyniosły, obwód 390 cm, wiek ok. 156 lat (działka ewidencyjna nr 559, obręb geodezyjny Przetycz Włociańska),
- Jan – dąb szypułkowy, obwód – 641 cm, wysokość 25 m (cmentarz przykościelny, działka ewidencyjna nr 771, obręb geodezyjny Długosiodło),
- Kostek – dąb szypułkowy, obwód 370 cm, wiek ok. 115 lat (działka ewidencyjna nr 275, obręb geodezyjny Augustowo).

4.2. OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE ZABYTKÓW

Na obszarze gminy Długosiodło znajduje się sześć zabytków (cztery obiekty i dwa obszary) wpisanych do rejestru prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (Tabela 10). Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (uchwała nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.) ustanawia strefę ochrony konserwatorskiej dla zespołu kościelnego zlokalizowanego na terenie o przeznaczeniu usług kultu religijnego (UK) w granicach ogrodzenia.

Tabela 10. Obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków (według stanu na kwiecień 2017 r.)

Lp.	Miejscowość	Obiekt (data budowy)	Nr wpisu do rejestru zabytków (data)
1.	Długosiodło	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	A-431 (17 kwietnia 1972 r.)

		(ok. 1908-1912 r.)	
2.	Stare Bosewo	Młyn wodny drewniany (1924 r.)	A-455 (16 lipca 1980 r.)
3.	Długosiodło	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki (1854 r.)	A-547 (18 stycznia 1986 r.)
4.	Stare Bosewo	Chałupa przy ul. Kabat 1 (2 połowa XIX w.) – przeniesiona z Gleby	A-584 (17 listopada 1986 r.)
5.	Długosiodło	Cmentarz przykościelny (XVI w.)	A-734 (14 marca 2007 r.)
6.	Długosiodło	Kostnica (1822 r.)	A-734 (14 marca 2007 r.)

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków)

4.3. OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE LASÓW

Zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. 2017 poz. 788) za lasy szczególnie chronione mogą być uznane lasy, które m.in.:

- chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin;
- chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów;
- ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków;
- są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu;
- stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej;
- mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa;

Na obszarze gminy Długosiodło część lasów pełni funkcje lasów ochronnych. Zajmują one łącznie ok. 1150,30 ha. Wyróżnia się następujące kategorie ich ochrony:

- lasy wodochronne, zajmujące powierzchnię ok. 970,98 ha, które wyznaczone zostały na siedliskach wilgotnych i bagiennych, głównie wzdłuż cieków i w otoczeniu zbiorników. Największe ich kompleksy występują w północno-wschodniej części gminy;
- lasy glebochronne, zajmujące powierzchnię ok. 45,84 ha. Ich głównym zadaniem jest ochrona gleb przed erozją. Występują na glebach słabych i suchych. Położone są one w środkowej i zachodniej części gminy.
- ostoje zwierząt, zajmujące powierzchnię ok. 133,48 ha, stanowiące wsparcie w ochronie gatunkowej zwierząt.

4.4. OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2017 poz. 1161) ochrona gruntów rolnych i leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze i nieleśne;
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych, jako naturalnych zbiorników wodnych;
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi;
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych/leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej/leśnej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi.

Ochroną przed przeznaczeniem gruntów na cele nierolnicze objęte są grunty I, II i III klasy bonitacyjnej, przy czym na obszarze gminy Długosiodło występują tylko grunty klas III (trwałe użytki zielone) oraz IIIa i IIIb (grunty orne). Grunty objęte ochroną na obszarze gminy stanowią ok. 2,3% powierzchni gminy (łącznie 388,4 ha). Występują one w południowo-zachodniej części gminy (w miejscowości Sieczychy) oraz w środkowo-wschodniej części gminy (w miejscowościach Długosiodło, Stara Pecyna, Nowa Pecyna, Kornaciska).

4.5. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE WÓD

Zgodnie z ustawą prawo wodne³ (w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody.

Na obszarze gminy istnieją 3 ujęcia wód podziemnych: w Długosiodle, Starym Bosewie i w Chrzczance Włościańskiej, służące do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby gospodarstw domowych. Dla przedmiotowych ujęć wody nie ustanowiono stref ochrony sanitarnej pośredniej.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych, ciekami naturalnymi przepływającymi na obszarze gminy Długosiodło są rzeka Narew, rzeka Wymakracz, rzeka Kabat, Kanał A i Kanał B.

---

³ Dnia 1 stycznia 2018 roku weszły w życie zasadnicze zmiany ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne –tj. ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566), na podstawie których znaczna część przepisów na podstawie których sporządzono projekt studium oraz uzyskano wymagane prawem opinie i uzgodnienia (na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566; Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.), uległa zmianie. Na podstawie Art. 548 ust 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121), w związku z ukazaniem się ogłoszenia i obwieszczenia o wyłożeniu projektu studium wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, do publicznego wglądu, należało zastosować przepisy dotychczasowe.

Na obszarze gminy Długosiodło występują tereny zagrożone wystąpieniem powodzi, które opisano w rozdziale 8.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Długosiodło nie występują udokumentowane obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Nie mniej jednak w ramach programu SOPO (System Ochrony Przeciwosuwiskowej) wyznaczono tereny predysponowane do występowania ruchów masowych w gminie Długosiodło. Tereny te zostały wyznaczone w północnym i południowo-zachodnim krańcu gminy (ich rozmieszczenie wskazano na Schemacie nr 4).

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

6.1. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN

W granicach gminy znajdują się dwa złoża kruszyw naturalnych: piasku i piasku ze żwirem (Tabela 11). Ich powierzchnia łącznie wynosi niespełna 14 ha. Na ich terenie nie prowadzi się działalności górniczej, nie zostały tam tym samym utworzone tereny i obszary górnicze.

Tabela 11. Złóża surowców naturalnych na terenie gminy Długosiodło

ID złoża	Nazwa		Kopaliny wg NKZ	Stan zagospodarowania	Kopalina	Pow. złoża [ha]	Miaższ ość złoża średnia	Kierunek rekultywacji
KN 7005	Ostrykół Dworski	kruszywa naturalne	złoża mieszanek żwirowo-piaskowych	rozpoznane wstępnie	piasek ze żwirem	8,1	3,2	leśny
KN 18220*	Przetycz Folwark	kruszywa naturalne	złoża piasków budowlanych	rozpoznane szczegółowo	piasek	5,8	7,3	rolniczo-wodny

*złoże nie ujęte w Bilansie Zasobów Złóż Kopalin w Polsce w stanu na 31 XII 2015 r.

(źródło: opracowanie własne na podstawie <http://igs.pgi.gov.pl/>)

6.2. UDOKUMENTOWANE ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Na obszarze gminy Długosiodło zlokalizowane są trzy Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- 215 – Subniecka warszawska. Nieudokumentowany zbiornik porowy z trzeciorzędu, o powierzchni ok. 51 000 km². Szacunkowe zasoby wynoszą ok. 250 tys. m³/d. Obejmuje całą gminę.
- 215a – Subniecka warszawska (część centralna). Nieudokumentowany zbiornik porowy z trzeciorzędu, o powierzchni ok. 17 500 km². Szacunkowe zasoby wynoszą ok. 145 tys. m³/d. Obejmuje centralną i południową część gminy.
- 221 – Dolina kopalna Wyszków. Udokumentowany („Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 221 – Dolina kopalna Wyszków” z 2013 r.), porowy z czwartorzędu, o powierzchni ok. 590 km². Szacunkowe zasoby wynoszą ok. 80 m³/d. Obejmuje wschodnią i południowo-wschodnią część gminy.

6.3. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na terenie gminy Długosiodło nie występują udokumentowane kompleksy składowania dwutlenku węgla.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Na terenie gminy Długosiodło nie występują tereny i obszary górnicze.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Ochrona przeciwpowodziowa, prowadzona na podstawie ustawy prawo wodne⁴, wymaga uwzględnienia map zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego obszary stanowią podstawę do planowania i zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach, a granice obszarów zagrożenia powodziowego, uwzględnia się m.in. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

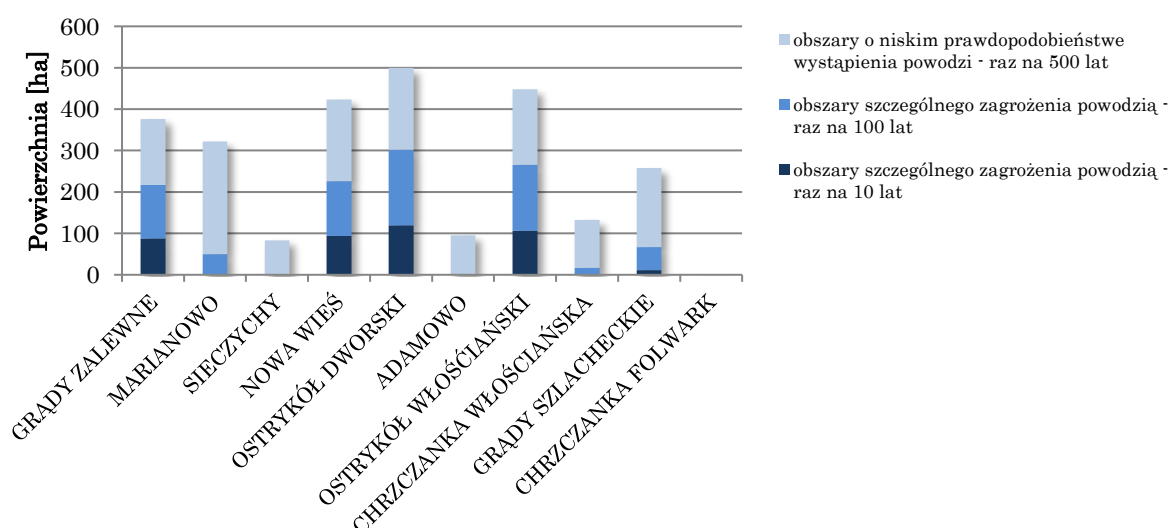
⁴ Dnia 1 stycznia 2018 roku weszły w życie zasadnicze zmiany ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne – tj. ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566) na podstawie których znaczna część przepisów na podstawie których sporządzono projekt studium oraz uzyskano wymagane prawem opinie i uzgodnienia (na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566; Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.), uległa zmianie, w tym m. in. art. 88f ust. 5, art. 88d ust.2, 88l oraz art. 40 ust. 1. Ponadto w miejsce dotychczasowych organów realizujących zadania publiczne wynikające z ustawy tj. Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej, powołano nowy organ o nazwie Wody Polskie.

Na podstawie Art. 548 ust 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121), w związku z ukazaniem się ogłoszenia i obwieszczenia o wyłożeniu projektu studium wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, do publicznego wglądu, należało zastosować przepisy dotychczasowe.

W związku z położeniem w Dolinie Dolnej Narwi, ukształtowaniem terenu oraz brakiem wałów przeciwpowodziowych, na obszarze gminy Długosiodło, występują następujące obszary zagrożone wystąpieniem powodzi:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat – zajmujące ok. 8,92% powierzchni gminy;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat – zajmujące ok. 4,33% powierzchni gminy;
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat – zajmujące ok. 2,5% powierzchni gminy.

Obszary o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi zlokalizowane są przede wszystkim na terenie sołectw, w których dominującym rodzajem zabudowy jest zabudowa letniskowa: Grądy Zalewne, Nowa Wieś, Ostrykół Dworski, Ostrykół Włościański, Grądy Szlacheckie. Obszary o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi poza wymienionymi sołectwami obejmują ponadto: Chrzczanka Włościańska i Marianowo. Udział powierzchni obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w powierzchni sołectw przedstawiono na Wykresie 8.

Wykres 8. Udział obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w powierzchni sołectw
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie)

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych.

Do najważniejszych zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej na pozostałych terenach należy odbudowa rowów melioracyjnych i odbudowa cieków wodnych, zapewniające sprawniejszy przepływ wody na terenach w obniżeniach dolinnych.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na obszarze gminy Długosiodło przedstawiono na Schemacie nr 4.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

9.1. ZARYS HISTORII I PRZEMIAN STRUKTURY PRZESTRZENNEJ GMINY⁵

Nazwa Długosiodło pochodzi prawdopodobnie od wyglądu osady (siodła) położonej w dolinie między wzgórzami. Zgodnie z ludową etymologią nazwy - „długie zdejmowanie siodeł” – wywodzi się ona od postojów rycerzy, którzy podczas polowań zatrzymywali się tu na dłuższy odpoczynek. Po raz pierwszy nazwa „Długosiodło” („Długosedle”) pojawia się w dokumencie księcia Konrada Mazowieckiego z 1203 roku, w którym książę darował wieś wraz z innymi posiadłościami biskupowi płockiemu Günterowi. Dowodem na istniejące tu od wieków osadnictwo są ślady domostw odnalezione podczas prac wykopaliskowych w okolicach Kornacisk - paleniska, narzędzia i fragmenty naczyń odkopane przez archeologów pochodzą z około II wieku n. e. – okresu zwanego „rzymskim”.

Długosiodło rozwijało się dzięki położeniu przy ważnych szlakach komunikacyjnych i Puszczy Białej, która dostarczała mieszkańcom żywności oraz drewna na opał. Ważną rolę odgrywała rzeka Wymakracz, osłaniająca osadę i będąca źródłem wody dla ludzi i zwierząt. Miejscowość darowana przez księcia mazowieckiego kościołowi stała się osadą biskupią zamieszkałą przez ludzi wolnych, nieodrabiających pańszczyzny, składających biskupowi dziesięcinę w naturze i pieniądzu. W roku 1254 Siemowit I nadał biskupom płockim przywilej upoważniający ich do lokowania na prawie niemieckim swoich istniejących i nowo powstających wsi. Lokowanie przez biskupów płockich Długosiodła na prawie niemieckim korzystnie wpłynęło na jego rozwój i poprawiło sytuację społeczną oraz materialną mieszkańców. Wtedy też nieregularną osadę skomasowano w zwartą zabudowę, wymierzono grunty, ustalono wielkość działek, nadano prawo wypasu bydła i połowu ryb w Wymakraczu.

W 1262 r. na terenie gminy hufce Mazowszan stoczyły krwawą walkę ze zbrojnymi oddziałami Rusinów, Litwinów i Jadźwingów pod dowództwem Mendoga i Swarna. Z tych czasów, według miejscowego podania, pochodzi widoczny do dziś piaszczysty nasyp, zwany Jadźwingowskim Wałem. Jest on prawdopodobnie miejscem spoczynku polskich rycerzy poległych w walce z przeważającymi siłami wroga.

W okresie średniowiecza dzięki przechodzącemu przez Długosiodło traktowi handlowemu, łączącemu Pułtusk z Nowogrodem, wieś przybrała charakter targowo-rzemieślniczy. 24 lipca 1481 r. biskup płocki Piotr Ścibor z Chodkowa wydał dekret powołujący do życia parafię w Długosiodle (wydzieloną z parafii Różan), do której włączone zostały wsie Długosiodło, Ostrykół Wielki, Lubiel, Łachy i Przetycz. Obszar parafii przypominający prostokąt o bokach 20/10km, zamieszkało ok. 1000 wiernych. Wybudowany został wówczas niewielki drewniany kościół, wyposażony w ołtarz z obrazami patronów parafii – Matki Boskiej Wniebowziętej i św. Jana Chrzciciela. Po obydwu jego stronach ustawiono rzeźbione w drzewie figury świętych – Mikołaja i Sebastiana. W 1630 r. wierni ufundowali figurę św. Rocha, do którego modlili się

⁵ Opracowanie na podstawie „Gmina Długosiodło. Niezwykłe miejsce” (praca zbiorowa, 2014 r.)

o wstawiennictwo, kiedy okolicę nawiedziła zaraza. Wtedy też ustanowiono odpust będący najważniejszym świętem parafialnym. Obok kościoła posadzono dąb, rosnący do dzisiaj. Długosiodło posiadało wiele cech miejskości, chociażby pod względem urbanistycznym, takich jak regularna zabudowa, centralnie położony rynek oraz kościół parafialny. Miejscowość pełniła różnorodne funkcje gospodarcze, kulturalne i administracyjne. Do dzisiaj przetrwał zwyczaj handlowania towarami na cotygodniowych targach i jarmarkach odbywających się w każdą pierwszą środę miesiąca. Podobnie jak wiele innych mazowieckich osad, Długosiodło otrzymało w 1556 roku przywilej miejski. Niestety przywilej ten nigdy nie został zrealizowany.

Dzieje Gminy Długosiodło są nierozzerwalnie związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi. Mieszkańcy tych okolic brali udział w powszechnej partyzantce przeciw Szwedom w czasie wojen polsko – szwedzkich. Z tymi wydarzeniami związana jest nazwa wydm w lesie w pobliżu Długosiodła – Dziewicznych Gór. Zgodnie z legendą w miejscu tym zapadły się pod ziemię długosiedlskie dziewczęta uciekające przed Szwedami.

Potop szwedzki oraz nawiedzające Puszcę Białą zarazy spowodowały, że nie tylko nie przybywało jej nowych osad, ale i stare zostały zupełnie wyludnione. Przeprowadzona w Długosiodle w 1659 r. lustracja stwierdziła ogromne zniszczenia budynków gospodarskich oraz małą liczbę ludności i zwierząt hodowlanych. Gospodarz puszczańskich wiosek biskup płocki rozpoczął akcję ponownego zaludnienia. Sprowadzano tych, którzy znali się na gospodarce leśnej – bartnictwie, smolarstwie, krugowaniu łąk i łowiectwie. Mimo intensywnej akcji lokacyjnej nie udało się szybko przywrócić stanu okolicznych ziem sprzed okresu zniszczeń.

II rozbiór Polski w 1793 r. spowodowany został wybuchem Powstania Kościuszkowskiego, które odbiło się szerokim echem w rejonie całej Puszczy Białej, w tym w okolicach Długosiodła. Wzięły w nim udział setki chłopów pod przewodnictwem Augustyna Zakrzewskiego - dzierżawcy Brańszczyka i okolicznych wiosek biskupich. Raporty płynące do stolicy z Ostrowi i Wyszkowa informowały o patriotycznej postawie chłopów z okolic między Wyszkowem i Ostrowią. Legenda głosi, że nawet sam Naczelnik Tadeusz Kościuszko zatrzymał się w Długosiodle w trakcie podróży z Warszawy do Ostrołęki. Pamięć o 1794 r. społeczeństwo uczciło dwoma pomnikami. Pierwszy, z napisem „W setną rocznicę skonu Tadeusza Kościuszki – Rodacy”, odsłonięto w 1917 r. Drugi, przedstawiający Tadeusza Kościuszkę na koniu z szablą, został odsłonięty 22 VII 1977 r. Powstanie zakończyło się jednak klęską i nastąpił II rozbiór Polski, w którym tereny Puszczy Białej przyznano Prusakom. Od tej pory Długosiodło nie należało już do powiatu kamienieckiego, lecz do pułtuskiego. Prusacy nie kontynuowali gospodarki swoich poprzedników. Rozpoczęli natychmiast rabunkową eksploatację lasów. Nałożyli dodatkowe obciążenia na okoliczną ludność i przystąpili do stopniowej likwidacji bartnictwa.

Czasy niewoli, które nastąpiły po rozbiorach Polski, dwukrotnie rozjaśniła nadzieja wyzwolenia, związana z powstaniami narodowowyzwoleńczymi. Pierwsze wybuchło w Warszawie w nocy z 29 na 30 listopada 1830 r. W Puszczy Białej doszło do licznych potyczek polskich oddziałów partyzanckich z Rosjanami. Z raportu kpt. Zalewskiego z 28 marca 1831 r. wynika, że przez wieś przeszedł w owym czasie tysięczny oddział piechoty z pięcioma działami i dwudziestoma ułanami. Polacy w 1831 r. stoczyli zwycięskie bitwy

pod Przetyczą i Długosiodłem wypierając Rosjan z okolicy. Upadek powstania i późniejsze represje rządu carskiego odbiły się niekorzystnie na okolicach Długosiodła. Za udział w powstaniu znaczna część szlachty straciła majątki, a życie gospodarcze, społeczne i kulturalne zaczęło upadać.

W okolicy Długosiodła zaczęli napływać niemieccy koloniści i ludność żydowska. Niemcy upatrzili sobie szczególnie dwie wioski – Kaczenicę i Szczubełkowo. W 1840 r. połączone wsie nazwali Marienwill, co znaczy po polsku Miejsce Marii. Miejscowość uległa germanizacji, a wiara luterańska wyparła katolicką. Niemcy zbudowali zbór ewangelicki, w którym każdej niedzieli nabożeństwo odprawiał pastor z Pułtuszka. Gmina Długosiodło była w XIX w. najbardziej zniemczoną okolicą w Puszczy Białej. Koloniści niemieccy stanowili 17% liczby mieszkańców.

W powstaniu styczniowym masowo wzięli udział chłopci z Długosiodła. Największa bitwa rozegrała się na uroczysku Bykowce pod Łączką, gdzie stanął oddział powstańczy pod dowództwem Karola Frycze. Następnie, około 20 maja 1863 r., dotarł ze swoimi żołnierzami Polikarp Dąbkowski. We wsi Jaszczułty w okresie działań powstańczych miał swoją kwaterę jeden z czołowych przywódców Zygmunt Padlewski. Mimo upadku powstania rząd rosyjski ukazem carskim z 2 marca 1864 r. przeprowadził w Królestwie Polskim, a więc i w Puszczy Białej, uwłaszczenie chłopów. Była to jedyna korzyść wynikająca z powstańczego zrywu narodowowyzwoleńczego. Rosjanie w odwecie rozpoczęli egzekucje schwytanych powstańców, zsyłki na Sybir i rekwirowanie ich własności. Przykładem tego była wieś Lipniak Majdan (obecnie Lipniak Majorat), którą nadano dygnitarzowi carskiemu za zasługi w tłumieniu powstania.

W 1867 r. Długosiodło, podległe dotychczas Pułtuskowi, włączono do powiatu ostrowskiego. Mimo wielu trudności wieś rozbudowywała się i w 1881 r. liczyła 63 domy i 460 mieszkańców. Cała zaś gmina stała się wielonarodowościowa i wielowyznaniowa. Liczyła 3276 mężczyzn i 3301 kobiet, w tym 2 księży, 9 szlachty, 222 zdymisjonowanych żołnierzy, 15 kupców i 653 rolników żydowskich oraz 9 cudzoziemców. Resztę ludności stanowili włościanie i rolnicy. Mieszkało tu 5 prawosławnych rosyjskich urzędników, 1160 ewangelików i 668 Żydów wyznania mojżeszowego. Pozostali mieszkańcy byli polskimi katolikami. Dzieci uczęszczały do dwóch szkół - elementarnej w Długosiodle i niemieckiej w Marianowie. Działały też w okolicy trzy zakłady przemysłowe – huta szkła w Dębienicy (z rocznym obrotem 9000 rubli), smolarnia w osadzie Syropiast (z obrotem 1300 rubli) i smolarnia Jarzabka (z obrotem 600 rubli). W 1897 roku zbudowano kolej, a stację kolejową ulokowano w Przetyczy – miejscowości, w której już od XVI wieku krzyżowały się lokalne trakty handlowe ziemi nurskiej. Okoliczna ludność zajmowała się głównie rolnictwem, hodowlą oraz wykonywała prace leśne. Rozwijało się też rzemiosło wiejskie. Nad Narwią i Wymakraczem zajmowano się rybołówstwem, wikliniarstwem i flisactwem.

W 1903 r. powstała pierwsza apteka w Długosiodle, a na terenie gminy funkcjonowały trzy szkoły, w tym nowo wybudowana w Długosiodle. W 1908 r. rozpoczęto budowę kościoła, którą zakończono w 1912 r. Świątynię zaprojektował architekt Józef Pius Dziekoński na wzór kościoła św. Floriana w Warszawie.

I wojna światowa przyniosła mieszkańcom gminy pożary i zniszczenia. Żołnierze niemieccy rekwirowali wszelkie surowce i niszczyli stary drzewostan puszczy. Drewno

wędrowało na front z wybudowanego przez nich pierwszego składowiska tartaczego w Dalekiem. Młodzież wędrowała w poszukiwaniu zarobku i najmowała się do prac sezonowych u bogatych gospodarzy z sąsiednich gmin. Mimo trudnych czasów powstał w Długosiodle nowy, murowany budynek szkoły. Okolica zyskała letniskową i uzdrowiskową sławę za sprawą czystego, zdrowego powietrza i sosnowych lasów porastających piaszczyste wydmy. Miejscowość, choć powoli, znów stawała się znaczącym punktem usługowo-handlowym w Puszczy Białej.

Powolny rozwój gminy został brutalnie przerwany wybuchem II wojny światowej. 8 września 1939 roku do Długosiodła wkroczyli Niemcy, rozpoczynając sześciolletnią okupację. Zapanował terror – egzekucje, aresztowania, deportacje do obozów. 5 października 1939 r. naziści zmusili Żydów do opuszczenia miejscowości. Dano im na to dwie godziny, nie pozwalając zabrać jakichkolwiek bagaży. Próbujących ukrywać się rozstrzeliwano. Doszło też do wielu drastycznych egzekucji. Społeczeństwo nie przyjęło biernie kolejnego zaboru najeźdźców i natychmiast przystąpiło do organizowania oporu. Jeszcze przed powstaniem Armii Krajowej Ignacy Morawski pseudonim „Nałęcz” założył, a następnie dowodził, gminną Organizacją Wojskową „Wilki”. Powstał też Związek Walki Zbrojnej, który przekształcono później w Armię Krajową. Kierował nim Kazimierz Hołdakowski pseudonim „Luśnia”, który we wrześniu 1939 r. stał na czele samoobrony ludności cywilnej w Gminie Długosiodło. Obaj działacze zostali aresztowani i zginęli w obozach koncentracyjnych. Mimo represji ze strony okupanta lasy w okolicach Długosiodła były miejscem nieustających działań partyzanckich. Nocą z 20 na 21 sierpnia 1943 r. warszawskie Grupy Szturmowe „Szarych Szeregów” uderzyły na strażnicę w Sieczychach przy linii granicznej dzielącej Generalną Gubernię od Rzeszy. W akcji zginął dowódca Tadeusz Zawadzki, pseudonim „Zośka”. We wrześniu w pobliżu osady Pecynka zainstalowano radiostację partyzancką nadającą do Londynu meldunki o sytuacji w Polsce. 29 lutego 1944 r., w odpowiedzi na zastrzelenie dwóch niemieckich urzędników z gminnego Arbeitsamtu i kradzież z Urzędu Gminnego w Długosiodle wykazu osób wyznaczonych na roboty przymusowe do Niemiec, hitlerowcy przeprowadzili pacyfikację Długosiodła. W czasie tej terrorystycznej akcji na plac przy szkole spędzono około 300 osób. Większość z nich torturowano podczas bestialskich przesłuchań. Dziewięciu spośród maltretowanych mężczyzn zamordowano, w tym Janusza Jaworskiego, szefa łączności obwodu AK „Opocznik” i Edwarda Sieńczyłłę - gajowego z Lipniaku Majoratu. Wielu zatrzymanych wywieziono do obozów i na roboty przymusowe do Niemiec.

31 sierpnia 1944 r. rozegrała się pod Pecynką największa bitwa w Puszczy Białej. Z Niemcami walczył 3. batalion 13. PP AK. złożony z 8 kompanii pod dowództwem ppor. Alfreda Wiczorka PS. „Tatar”. W bitwie zginęło ok. 60 żołnierzy A.K. Tego samego dnia Niemcy przeprowadzili egzekucję w Małaszku, w której rozstrzelano co najmniej 30 osób ludności cywilnej. 2 września wycofujące się oddziały Wehrmachtu zamordowały w Lipniaku Majoracie 448 osób, w tym dużą grupę matek z dziećmi i starców. Była to największa zbrodnia ludobójstwa we wsi polskiej.

Po wyzwoleniu Gmina Długosiodło weszła w skład powiatu ostrowsko - mazowieckiego. Mimo wprowadzanej przemocą ideologii stalinowskiej, były to lata intensywnych zmian i rozwoju gminy. W szybkim tempie znikwały z krajobrazu drewniane

zniszczone chaty, które zastępowały okazałe murowane domy. Rozrastała się i poprawiała jakościowo sieć dróg, przynosząc w konsekwencji rozwój komunikacji autobusowej. Powstawały nowe zakłady pracy, rozwijało się szkolnictwo i życie kulturalne mieszkańców. W tym czasie powołano do życia bibliotekę publiczną. W 1956 r. gminę włączono w strukturę nowo utworzonego powiatu wyszkowskiego, w którego granicach funkcjonowała do 1975 r. W wyniku reformy administracyjnej przeprowadzonej w 1999 r. Gmina Długosiodło położona jest na terenie województwa mazowieckiego, w granicach powiatu wyszkowskiego.

9.2. WALORY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

9.2.1. Region etnograficzny - Kurpie Białe

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, południowa część obszaru gminy Długosiodło należy do kurpiowskiego regionu etnograficznego. Region ten obejmuje swym zasięgiem tereny dwóch puszczy mazowieckich – Puszczy Zielonej (Kurpie Zielone) i Puszczy Białej (Kurpie Białe, do których zaliczana jest gmina Długosiodło). Kurpie w Puszczy Białej, a więc także na obszarze gminy Długosiodło, pojawili się w kilku falach osadniczych w XVIII wieku. Akcją osadniczą przeprowadzili biskupi płoccy, którzy do swoich wyludnionych dóbr między Brokiem a Pułtuskim sprowadzili w latach 1730-1790 kilkaset rodzin kurpiowskich. Na tym terenie Kurpie wytworzyli grupę, którą dziś określa się Kurpiami Białymi.

Blotniste ziemie i lasy nie sprzyjały osadnictwu rolniczemu, stąd pierwotnie główne źródło utrzymania dla Kurpiów stanowiła puszcza. Pierwsi mieszkańcy Kurpiowszczyzny zajmowali się rybołówstwem, myślistwem oraz bartnictwem, wydobywaniem oraz obróbką bursztynu, rzemiosłami drzewnymi i tkactwem. Pracowali też jako smolarze, węglarze i flisacy. Rozwój rolnictwa nastąpił w okresie XVII-XIX wieku. Osady kurpiowskie początkowo oddalone od siebie później, z wytrzebieniem lasów, zaczęły się skupiać w większe wioski. Kurpie nie odrabiali pańszczyzny, pozostając czynszownikami biskupimi. Pierwsi badacze opisujący Kurpiów podkreślali ich swoisty "dziki i szorstki" charakter, skłonność do uniesień i mściwość, ale też gościnność, wytrzymałość na trudy i zręczność łowiecką. Specyficzne środowisko i historyczne doświadczenia są przyczyną, dla której kurpiowski charakter utożsamiany jest z uporem, oszczędnością i umiłowaniem wolności.

Naturalna bariera w postaci lasów i bagien, wymuszająca samowystarczalność, była przyczyną powstania odrębności kulturowej. Charakterystycznymi elementami kultury materialnej są stroje, hafty, ozdoby bursztynowe, kurpiowskie chaty, zdobienia w drewnie i rzeźba, wycinanki, kwiaty z krepiny oraz ozdobne palmy na Niedzielę Palmową. Elementy folkloru, w tym gwara kurpiowska, zachowały się do dziś.

Zwyczaje kurpiowskie na obszarze gminy Długosiodło kultywowane są do dziś. W Długosiodle znajduje się mini skansen - w kurpiowskiej chacie można zobaczyć, jak kilkadziesiąt lat temu wyglądało wnętrze wiejskiego domu (zgromadzone są tu zabytkowe sprzęty domowe i wyroby ludowego rękodzieła). Odbywają się tu imprezy o charakterze ludowym - tradycje regionu Puszczy Białej widoczne są podczas Niedzieli Palmowej, która jest okazją do promowania miejscowego rękodzieła, Nocy

Świętojańskiej, Dni Długosiodła i święto plonów. Częściowo zachowała się również tradycyjna zabudowa kurpiowska, zlokalizowana m.in. w Jaszczułtach, Łączce, Sieczychach.

9.2.2. Zabytki budownictwa ludowego

Wizytówką Kurpiowszczyzny przez długi czas było budownictwo (Rycina 5). Podobnie, jak na Podhalu, tak i na Kurpiach wygląd wsi i architektura zabudowań była ściśle związana z otaczającym środowiskiem. Podstawowym materiałem do budowy było drewno, głównie sosnowe, a do pokrycia słomiana strzecha. Mimo, iż budynki wznoszone były w pewnych, określonych i powtarzalnych formach, to jednak każdy z nich posiadał swoistą indywidualność i niepowtarzalność wykończenia. Były one nie tylko starannie wznoszone, ale i pięknie zdobione.

Typowe chaty z okolic Puszczy Białej są drewniane. Ich dwuspadowe dachy mają szczyty zakończone skrzyżowanymi deskami wiatrowymi. Deski te, podobnie jak zwieńczenia okien i ganki, są bogato zdobione drewnianą snycerką. Taki sposób zdobienia domów upowszechnił się dopiero po I wojnie światowej i jest odbiciem ogólnoświatowej mody panującej na przełomie XIX i XX w. w budownictwie letniskowym oraz uzdrowiskowym. Nową modę przynieśli w okolice Puszczy Białej wędrowni rzemieślnicy, którzy pomagali w odbudowie domostw po wojennych zniszczeniach. Najwięcej drewnianych chałup zachowało się w Jaszczułtach, Sieczychach, Łączce i Długosiodle. Budynki mieszkalne o walorach zabytkowych z ww. wsi zostały wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Rycina 5. Przykłady budownictwa kurpiowskiego w Długosiodle (źródło: <https://bocznadroga.wordpress.com>)

9.2.3. Zabytki budownictwa sakralnego

Wśród sakralnych obiektów zabytkowych zlokalizowanych w gminie Długosiodło wymienić należy kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Długosiodle (Rycina 6). Został on zbudowany w latach 1908-1912 według projektu Józefa Piusa Dziekońskiego w stylu neogotyckim (z czerwonej cegły) na wzór kościoła św. Floriana w Warszawie. Jest to kościół trójnawowy, z dwiema wieżami i dwiema bocznymi kaplicami. Wnętrze posiada polichromię w ciepłych barwach i sylwety aniołów na sklepieniu. W kościele znajdują się m.in. na głównym ołtarzu dwie późnogotyckie rzeźby

o ludowym charakterze z XVI w. Jedna z rzeźb przedstawia Matkę Boską, na wzór wiejskiej kobiety, podtrzymującą spracowaną dłońią Dzieciątka, druga jej matkę, św. Annę. W kościele znajdują się ponadto dwie barokowe rzeźby z początku XVII w.: na

Rycina 6. Kościół parafii pw. Św. Rocha w Długosiodle (źródło: <http://www.google.com/images>)

lewej ścianie prezbiterium św. Sebastian, w prawej bocznej nawie św. Roch. Z Długosiodła pochodzi słynna rzeźba Chrystusa Frasobliwego, ozdoba plockiego Muzeum Diecezjalnego. Kościół wpisany jest do wojewódzkiego rejestru zabytków (wpis nr A-431 z dnia 17 kwietnia 1972 r.), a miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło (uchwała nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.) ustala dla obiektu strefę ochrony konserwatorskiej w granicach jego ogrodzenia. Do 1854 r. na terenie przykościelnym grzebano zmarłych. Obok kościoła znajduje się drewniana kostnica z przełomu XIX/XX w. z wmontowanymi gotyckimi drzwiami. Drewniane skrzydło drzwiowe, z żelaznymi ozdobnymi okuciami i łańcuchowym uchwytem, pochodzi z pierwotnego, drewnianego kościoła w Długosiodle. Wcześniej kostnica znajdowała się na przykościelnym cmentarzu. Kostnica (wraz

z cmentarzem przykościelnym) wpisana jest do wojewódzkiego rejestru zabytków (wpis nr A-734 z dnia 14 marca 2007 r.).

W gminie znajdują się ponadto dwa stosunkowo „młode” kościoły: kościół filialny pw. NMP Częstochowskiej w Jaszczułtach i kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Chrzczance Włociańskiej.

9.2.4. Zabytkowe zadrzewienia

Na obszarze gminy zlokalizowany jest jeden park dworski - Lipnik w Nowym Bosewie oraz dwa zabytkowe zadrzewienia (wcześniej parki dworskie krajobrazowe) pochodzące z 2 połowy XIX w.: Kabat oraz Zofiówka w Starym Bosewie – Rycina 7.

Park w Lipniku (Nowe Bosewo) o powierzchni ok. 2,9 ha jest dobrze utrzymanym założeniem parkowym ze 100-letnimi kasztanowcami oraz aleją lipową (od której pochodzi nazwa zadrzewienia). Na terenie parku znajduje się aktualnie ośrodek konferencyjno –wypoczynkowy.

Zadrzewienie w Kabacie zlokalizowane jest przy dawnej osadzie młyńskiej należącej do folwarku w Starym Bosewie. Obiekt ma kształt nieregularny, zbliżony do trapezu w części północnej i półkolisty w części południowej, o osi wydłużone z południowego zachodu na północny wschód. Niegdyś zadrzewienia występowały tylko w północnej części. Obecnie zagrożeniem dla obiektu jest pogarszający się stan drzewostanu oraz zanikający układ przestrzenny

Zadrzewienie w Zofiówce o powierzchni ok. 2ha założono na początku lat 30-tych XX wieku w zachodniej części kompleksu leśnego nad rzeką Ostrówek. Zofiówka

położona jest na terenie, który wraz z sąsiednim Kabatem i Lipnikiem należał do folwarku w Starym Bosewie. W latach 1885-1890 folwark został rozparcelowany, a część majątku przekazana została synowi właścicieli Władysławowi Markuszewskiemu, a później jego siostrze – Zofii Mickiewiczowej (od której imienia pochodzi nazwa założenia). Założenie kształt nieregularnego wieloboku zbliżonego do trapezu o osi wydłużonej z południowego – wschodu na północny zachód. Pośrodku obiektu pobudowany został w 1933 r. dworek letni. Zagrożeniem dla obiektu jest pogarszający się stan drzewostanu oraz zanikający układ przestrzenny. Zofiówka położona jest na działce ewidencyjnej nr 4 w obrębie geodezyjnym Stare Bosewo.

Park w Lipniku w Nowym Bosewie

Zadrzewienie Kabat w Starym Bosewie

Zadrzewienie Zofiówka w Starym Bosewie

9.2.5. Cmentarze

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na obszarze gminy Długosiodło zlokalizowane są następujące cmentarze:

- czynny cmentarz parafialny rzymskokatolicki w Długosiodle z 1854 r. wraz z zabytkową aleją od kościoła parafialnego do cmentarza. Obiekt wpisany jest do wojewódzkiego rejestru zabytków pod numerem A-547 z dnia 18 stycznia 1986 r. (archiwum WUOZ Delegatura Ostrołęka);
- cmentarz przykościelny z XVI w. przy kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Długosiodle, wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków pod numerem A-734 dnia 14 marca 2007 r. (archiwum WUOZ Delegatura Ostrołęka);
- mogiła z II wojny światowej w Długosiodle z 1943 r. (w której pochowany został Józef Kulesza ps. „Wicher”, żołnierz Kampanii III Batalionu 18 p. p. Armii Krajowej) – karta cmentarza nr 202 (archiwum WUOZ Delegatura Ostrołęka);
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w miejscowości Pecynka z 1944 r. (pomnik na miejscu partyzanckiego boju, po nieudanej próbie przebicia się oddziału AK przez linię frontu w nocy z 29 na 30 sierpnia 1944 r.) – karta cmentarza nr 85 (archiwum WUOZ Delegatura Ostrołęka);
- dwa cmentarze ewangelickie w Marianowie (ich zamknięcie związane jest z wysiedleniem ludności niemieckiej ok. 1940 r., najstarszy istniejący nagrobek z 1887 r.) – karty cmentarzy nr 68 i 69 (archiwum WUOZ Delegatura Ostrołęka);
- cmentarz wojenny z II wojny światowej w miejscowości Lipniak Majorat z 1944 r. (pomnik, mogiła zbiorowa ofiar terroru: 2 września 1944 r. hitlerowcy rozstrzelali ok. 400 osób, ofiary zbrodni pochowano w zbiorowej mogile na miejscu egzekucji) – karta cmentarza nr 57 (archiwum WUOZ Delegatura Ostrołęka);
- zbiorowa mogiła z II wojny światowej w Kalinowie z 1943 r. (mogiła ofiar terroru: w grudniu 1943 r. hitlerowcy rozstrzelali 14 mężczyzn, zwłoki pochowano w zbiorowej mogile, na której wzniesiono drewniany krzyż);
- cmentarz wojenny w Grądach Szlacheckich.

9.2.5. Miejsca pamięci narodowej

Z historią gminy, o której mowa w rozdziale 9.1. związane są następujące miejsca pamięci narodowej zlokalizowane na obszarze gminy Długosiodło:

- mogiły w Pecynce, gdzie rozegrała się największa bitwa w Puszczy Białej w sierpniu 1944 r.
- mogiła i pomnik w Lipniaku Majoracie – miejsce największej zbrodni ludobójstwa we wsi polskiej,
- tablica pamiątkowa w miejscu śmierci Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” w Sieczychach, który zginął w nocy z 20 na 21 sierpnia 1943 r., biorąc udział w akcji warszawskich Grup Szturmowych „Szarych Szeregów”,
- kamień przy szkole w Długosiodle,
- głaz pamiątkowy w Małaszku,

Ponadto w Długosiodle zlokalizowane są dwa pomniki Tadeusza Kościuszki. Pierwszy z nich postawiony został przez mieszkańców wsi w 1917 r. (w jego setną rocznicę śmierci). Drugi pomnik – Tadeusza Kościuszki na koniu – został ufundowany w 1977 r. przez mieszkańców Długosiodła.

9.3. ZASÓB ZABYTKÓW I DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO

9.3.1. Obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków

Zestawienie zabytków znajdujących się na obszarze gminy Długosiodło wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków zamieszczone zostało w rozdziale 4.2. niniejszego Studium.

9.3.2. Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków

Do Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Długosiodło wpisane zostały 44 zabytki nieruchomości (Tabela 12), z czego 6 obiektów wpisanych jest do wojewódzkiego rejestru zabytków. Zabytki nieruchomości zlokalizowane na obszarze gminy Długosiodło to głównie drewniane domy (30 obiektów) i cmentarze (6 obiektów) oraz inne pojedyncze obiekty: park dworski z dworem, młyn wodny, kościół parafialny, kostnica, drewniany dwór, spichlerz. Prawie wszystkie obiekty wybudowane zostały na początku XX w. Najwięcej zabytków nieruchomości zlokalizowanych jest w Długosiodle (6 obiektów) oraz w Starym Bosewie, Grądach Szlacheckich i Starej Pecynie (po 4 obiekty).

Tabela 12. Zabytki architektury i budownictwa w gminie Długosiodło

Lp.	Miejscowość (adres)	Obiekt	Data budowy
1	Blochy 12a	drewniany dom	lata 30-te XX w.
2	Nowe Bosewo 9	drewniany dom	ok. 1920 r.
3	Nowe Bosewo 12	drewniany dom	ok. 1920 r.
4	Stare Bosewo ul. Wiejska 1	drewniany dom	-
5	Stare Bosewo ul. Kabat 2	młyn wodny (A-455, 16 lipca 1980 r.)	1924 r.
6	Stare Bosewo ul. Kabat 3	chałupa młynarzówka	-
7	Stare Bosewo, ul. Kabat 1	chałupa (A-584, 17 listopada 1986 r.)	2 poł. XIX w.
8	Dębienica 4	drewniany dom	początek XX w.
9	Długosiodło ul. Poniatowskiego 6	drewniany dom	lata 30-te XX w.
10	Długosiodło ul. Dąbrowczaków	kościół parafialny (A-431, 17 kwietnia 1972 r.)	ok. 1912 r.
11	Długosiodło	cmentarz parafialny rzymskokatolicki (A-547, 18 stycznia 1986 r.)	1854 r.
12	Długosiodło ul. Dąbrowczaków	cmentarz przykościelny (A-734, 14 marca 2007 r.)	XVI w.
13	Długosiodło ul. Dąbrowczaków	kostnica (A-734, 14 marca 2007 r.)	1822 r.
14	Długosiodło	bramka w murze kościelnym	początek XX w.
15	Grądy Szlacheckie 2	drewniany dom	koniec XX w.
16	Grądy Szlacheckie 18	drewniany dom	początek XX w.
17	Grądy Szlacheckie 43	chałupa - dwór	ok. 1800 r.

18	Grady Szlacheckie 43	spichlerz	-
19	Jaszczuły 73	drewniany dom	lata 20-te XX w.
20	Jaszczuły 80	drewniany dom	1925 r.
21	Kalinowo 67	drewniany dom	1921 r.
22	Lipniak Majorat	cmentarz wojenny z II wojny światowej	-
23	Nowe Bosewo (Lipnik)	dwór	lata 30-te XX w.
24	Nowe Bosewo (Lipnik)	park dworski	ok. 100 lat
25	Łączka 7	drewniany dom	lata 20-te XX w.
26	Łączka 31	drewniany dom	1919 r.
27	Małaszek 4	drewniany dom	1929 r.
28	Małaszek 5	drewniany dom	1929 r.
29	Marianowo	nieczynny cmentarz ewangelicki	-
30	Marianowo	nieczynny cmentarz ewangelicki	-
31	Nowa Pecyna 13	drewniany dom	-
32	Nowa Pecyna 22	drewniany dom	-
33	Stara Pecyna 9	drewniany dom	początek XX w.
34	Stara Pecyna 13	drewniany dom	początek XX w.
35	Stara Pecyna 22	drewniany dom	lata 20-te XX w.
36	Stara Pecyna 32	drewniany dom	-
37	Pecynka	cmentarz wojenny z II wojny światowej	-
38	Prabuty 4	drewniany dom	lata 20-te XX w.
39	Prabuty 9	drewniany dom kurpiowski	1908 r.
40	Prabuty 18	drewniany dom	lata 20-te XX w.
41	Przetycz 45	drewniany dom	lata 20-te XX w.
42	Wólka Grochowa 28	drewniany dom	ok. 1920 r.
43	Wólka Piaseczna 18	drewniany dom	1914 r.
44	Wólka Piaseczna 20	drewniany dom	ok. 1920 r.

(źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków)

9.3.3. Ochrona ustalona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla gminy Długosiodło (uchwała nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.), ochronie podlegają (§8 uchwały):

- 1) zabudowa zabytkowa,
- 2) strefy ekspozycji widoków, dominant urbanistycznych i kompozycji przestrzennych,
- 3) układ przestrzenny wsi Długosiodło z objętym ochroną układem ulic, placów, liniami zabudowy, wysokością zabudowy,
- 4) strefa ekspozycji dominanta kościoła w Długosiodle,
- 5) ekspozycja dworku i zabudowy dworskiej w Grądach Szlacheckich,
- 6) ekspozycja układu przestrzennego osad przyleśnych Jaszczuły, Stara Pecyna, Lipniak Majorat, Kalinowo, Dębienica, Łączka z przedpołem widokowym,
- 7) ekspozycja miejsc pamięci narodowej w miejscowościach Lipniak Majorat, Kalinowo, Małaszek, Długosiodło, Sieczychy,

- 8) ekspozycja nieczynnych cmentarzy ewangelicko-augsburskich w miejscowości Marianowo.

Zgodnie z §12 planu miejscowego (uchwała nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.), „w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego ustala się:

- 1) utrzymanie charakterystycznych cech architektonicznych zabudowy w obiektach nowoprojektowanych i modernizowanych;
- 2) zachowanie istniejących dominant kompozycji przestrzennych;
- 3) utrzymanie i ochronę zespołów parkowych Lipnik, Kabat i Zofiówka;
- 4) zachowanie stref ekspozycji istniejących dominant urbanistycznych;
- 5) zachowanie i ochronę obiektów zabytkowych;
- 6) zachowanie i ochronę kompleksów leśnych.”

9.3.4. Stanowiska archeologiczne

Na obszarze gminy Długosiodło zaewidencjonowano 70 stanowisk archeologicznych (żadne ze stanowisk nie jest wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków). Są to głównie ślady osadnictwa i pozostałości po dawnych osadach. Stanowiska obejmują głównie obiekty pochodzące z okresu nowożytności i późnego średniowiecza. Najwięcej stanowisk znajduje się w: Marianowie (7), Blochach (6) i Starym Bosewie (8). W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wskazano, że północno-wschodnia część gminy Długosiodło zaliczona została do rejonu koncentracji stanowisk archeologicznych. Wykaz stanowisk archeologicznych przedstawiony w Tabeli 13 może ulegać zmianom.

W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło (uchwała nr XX/134/2004 Rady Gminy Długosiodło z dnia 5 listopada 2004 r.) ustalone zostały strefy obserwacji archeologicznej, zlokalizowane na terenie obrębów geodezyjnych Kornaciska i Stare Bosewo zgodnie z zasięgiem zaewidencjonowanych stanowisk archeologicznych. W związku z rozpoznaniem zasobu dziedzictwa archeologicznego na wskazanym terenie postuluje się o niewprowadzanie strefy obserwacji archeologicznej w kierunkach rozwoju przestrzennego gminy.

Tabela 13. Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na obszarze gminy Długosiodło

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP i numer stanowiska	Charakter stanowiska	Chronologia
1	Łączka	AZP 46-72/1	ślady osadnictwa	późne średniowiecze-okres nowożytny
2	Blochy	AZP 46-72/5	ślady osadnictwa	starożytność; późne średniowiecze-okres nowożytny
3	Blochy	AZP 46-72/6	ślady osadnictwa	późne średniowiecze-okres nowożytny
4	Blochy	AZP 46-72/7	ślady osadnictwa	epoka brązu; późne średniowiecze-okres nowożytny
5	Kalinowo	AZP 46-72/9	ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (XII w.); późne średniowiecze-okres nowożytny
6	Blochy	AZP 46-72/16	ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze-okres nowożytny

7	Blochy	AZP 46-72/17	ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze (XIII w.); późne średniowiecze-okres nowożytny
8	Blochy	AZP 46-72/20	ślady osadnictwa	późne średniowiecze-okres nowożytny
9	Łączka	AZP 46-72/22	ślady osadnictwa, osada	wczesne średniowiecze (XII-XIII w.), wczesne średniowiecze (XIII w.), późne średniowiecze-okres nowożytny
10	Łączka	AZP 46-72/23	ślady osadnictwa, osada	późne średniowiecze-okres nowożytny (XIII-XIV w.), późne średniowiecze-okres nowożytny
11	Łączka	AZP 46-72/24	ślady osadnictwa	wczesna epoka brązu, okres nowożytny
12	Grądy Zalewne	AZP 45-70/30	osada	późne średniowiecze
13	Grądy Zalewne	AZP 45-70/31	osada	późne średniowiecze
14	Grądy Zalewne	AZP 45-70/32	osada	wczesna epoka żelaza
15	Grądy Zalewne	AZP 45-70/29	ślady osadnictwa, osada	wczesne średniowiecze
16	Nowe Bosewo	AZP 45-72/12	ślady osadnictwa	średniowiecze, okres nowożytny, epoka kamienia
17	Długosiodło	AZP 45-72/13	ślady osadnictwa, osada	okres nowożytny, późne średniowiecze
18	Długosiodło	AZP 45-72/14	ślady osadnictwa, osada	okres nowożytny, późne średniowiecze
19	Kornaciska	AZP 45-72/6	ślady osadnictwa, osady	późne średniowiecze, okres nowożytny
20	Długosiodło (Piczugin)	AZP 45-72/7	ślady osadnictwa	okres nowożytny, średniowiecze
21	Długosiodło (Piczugin)	AZP 45-72/15	ślady osadnictwa, osada	okres nowożytny, epoka brązu
22	Pecyna Stara	AZP 45-72/22	ślady osadnictwa, osada	okres nowożytny, epoka brązu
23	Wólka Piaseczna	AZP 45-72/1	osada	okres nowożytny, późne średniowiecze
24	Wólka Piaseczna	AZP 45-72/2	ślady osadnictwa, osada	późne średniowiecze
25	Wólka Grochowa	AZP 45-72/3	ślady osadnictwa	okres nowożytny, późne średniowiecze
26	Wólka Grochowa	AZP 45-72/4	ślady osadnictwa	okres nowożytny, późne średniowiecze
27	Stare Suski	AZP 44-72/13	ślady osadnictwa, osada	późne średniowiecze, okres nowożytny
28	Stare Suski	AZP 44-72/6	osada	późne średniowiecze
29	Marianowo	AZP 46-70/7	osada	wczesna epoka żelaza
30	Marianowo	AZP 46-70/8	osada	wczesna epoka żelaza
31	Kornaciska	AZP 45-71/6	ślady osadnictwa	starożytność
32	Kornaciska	AZP 45-71/7	osada; ślady osadnictwa	okres rzymski; wczesne średniowiecze; okres nowożytny
33	Kornaciska	AZP 45-71/8	osada; ślady osadnictwa	epoka brązu; starożytność; okres nowożytny
34	Stare Bosewo (Papiernia)	AZP 45-71/9	ślady osadnictwa	neolit; starożytność; późne średniowiecze-okres nowożytny
35	Stare Bosewo (Papiernia)	AZP 45-71/10	ślady osadnictwa	starożytność-wczesne średniowiecze; późne średniowiecze-okres nowożytny
36	Stare Bosewo	AZP 45-71/11	ślady osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
37	Stare Bosewo	AZP 45-71/12	ślady osadnictwa	okres rzymski; starożytność- wczesne średniowiecze; wczesne średniowiecze; okres nowożytny
38	Stare Bosewo	AZP 45-71/13	ślady osadnictwa; osada	starożytność-średniowiecze,

				okres nowożytny
39	Chrzczanka Włociańska	AZP 45-71/14	ślady osadnictwa	starożytność; wczesne średniowiecze; okres nowożytny
40	Chrzczanka Włociańska	AZP 45-71/15	ślady osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu; późno neolit; epoka brązu; wczesne średniowiecze, okres nowożytny
41	Stare Bosewo	AZP 45-71/16	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze-okres nowożytny
42	Stare Bosewo (Przetycz)	AZP 45-71/17	ślady osadnictwa, osada	okres rzymski, starożytność, okres nowożytny
43	Chrzczanka-Folwark	AZP 45-71/18	ślady osadnictwa	starożytność-wczesne średniowiecze; okres nowożytny
44	Olszaki	AZP 45-71/19	ślady osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
45	Olszaki	AZP 45-71/20	ślady osadnictwa	epoka brązu; starożytność-wczesne średniowiecze; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze-okres nowożytny
46	Olszaki	AZP 45-71/21	ślady osadnictwa	starożytność; okres nowożytny; nieokreślone
47	Olszaki	AZP 45-71/22	ślady osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza; nieokreślone; wczesne średniowiecze; okres nowożytny
48	Marianowo	AZP 45-71/23	ślady osadnictwa	starożytność
49	Marianowo	AZP 45-71/24	ślady osadnictwa	starożytność; nieokreślone
50	Marianowo	AZP 45-71/25	osada	okres rzymski
51	Marianowo	AZP 45-71/26	ślady osadnictwa	neolit; późne średniowiecze
52	Marianowo	AZP 45-71/27	ślady osadnictwa	starożytność
53	Nowa Wieś	AZP 45-71/28	obozowisko	neolit
54	Nowa Wieś	AZP 45-71/29	ślady osadnictwa	epoka brązu; starożytność-wczesne średniowiecze
55	Ostrykół Włociański	AZP 45-71/30	ślady osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza; epoka brązu
56	Ostrykół Włociański	AZP 45-71/31	ślady osadnictwa	starożytność; okres nowożytny
57	Ostrykół Włociański	AZP 45-71/32	ślady osadnictwa	starożytność; późne średniowiecze
58	Ostrykół Dworski	AZP 45-71/33	ślady osadnictwa	nieokreślona
59	Ostrykół Dworski	AZP 45-71/34	ślady osadnictwa, osada	epoka kamienia-epoka żelaza; okres nowożytny
60	Stare Bosewo	AZP 45-71/36	osada; ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
61	Stare Bosewo	AZP 45-71/37	ślady osadnictwa	mezolit; epoka kamienia-epoka żelaza; okres nowożytny
62	Kornaciska	AZP 45-71/38	ślady osadnictwa	wczesne średniowiecze
63	Sieczychy (Zagórze)	AZP 47-71/1	ślady osadnictwa, osada	okres nowożytny; okres nowożytny XVI-XVIII w.
64	Sieczychy (Zagórze)	AZP 47-71/2	ślady osadnictwa, osada	wczesne średniowiecze?, późne średniowiecze; okres nowożytny XVI-XVIII w.
65	Sieczychy (Zagórze)	AZP 47-71/3	osada	okres nowożytny XVI-XVII w.
66	Jaszczuły	AZP 47-71/4	ślady osadnictwa, osada	późne średniowiecze XV w.; okres nowożytny XVI-XVII w.
67	Jaszczuły	AZP 47-71/5	osada	okres nowożytny XVI w.
68	Jaszczuły	AZP 47-71/6	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI w.

69	Jaszczuły	AZP 47-71/7	ślady osadnictwa, osada ?	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze – okres nowożytny XV-XVI w.
70	Jaszczuły	AZP 47-71/8	ślady osadnictwa, osada	wczesne średniowiecze; okres nowożytny XV-XVI w.

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków)

9.4. STAN I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Do niezaprzeczalnych atutów gminy Długosiodło, determinujących także dalszy rozwój dziedzictwa kulturowego gminy należy zaliczyć wysokie nasycenie obszaru zabytkami nieruchomymi w tym licznie występującymi obiektami zabytkowego budownictwa drewnianego, a także występowanie parków dworskich oraz obiektów małej architektury sakralnej w formie zabytkowych kapliczek, krzyży i figur oraz licznie. Stosunkowo mało obiektów architektury jest jednak wpisanych do rejestru zabytków, który stanowi skuteczne narzędzie ich ochrony. W związku z czym wiele z obiektów charakteryzuje się złym stanem technicznym, który stale pogarsza się - ich remont może być bardzo kosztowny dla właścicieli. Do pozostałych zagrożeń środowiska kulturowego gminy Długosiodło należy zaliczyć:

- zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej i form budowlanych;
- brak poczucia wspólnoty lokalnej wśród mieszkańców gminy;
- niedostateczna edukacja mieszkańców o wartościach dziedzictwa kulturowego;
- brak inwestorów zewnętrznych zainteresowanych rewitalizacją obiektów zabytkowych;
- brak lub niska wiedza o prawnych zobowiązaniach właścicieli do należytego utrzymania obiektów historycznych.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że niekontrolowany lub nieprzemyślany proces wprowadzania nowej zabudowy lub wymiany starej na nową wśród tradycyjnego osadnictwa wiejskiego, wpływa na dewaloryzację krajobrazu kulturowego. Z kolei nadmierna eksploatacja i niedostosowanie sposobu użytkowania do charakteru zabytku powoduje degradację obiektów zabytkowych. Problemem jest także traktowanie ochrony dziedzictwa kulturowego jako zadania konfliktogenego, ograniczającego jedynie swobodę dysponowania własnością.

Niszczeniu zasobu dziedzictwa kulturowego gminy Długosiodło może zapobiec wzrost świadomości mieszkańców, utożsamianie się ze spuścizną kulturową obszaru, korzystna tendencja w zakresie rozwoju turystyki kulturowej oraz możliwość rewaloryzacji części obiektów z wykorzystaniem środków zewnętrznych.

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM ORAZ GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

W związku z brakiem opracowanego audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego, na obszarze gminy Długosiodło nie obowiązują rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

11.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

Potencjał demograficzny jest jednym z decydujących elementów wpływających na obecną sytuację gospodarczo-ekonomiczną gminy Długosiodło a także możliwości jej rozwoju. Wskaźnikami, które służą do przedstawienia potencjału demograficznego, są przede wszystkim zmiany liczby ludności, gęstość zaludnienia, przyrost naturalny, struktura wieku i płci oraz saldo migracji społeczności lokalnej.

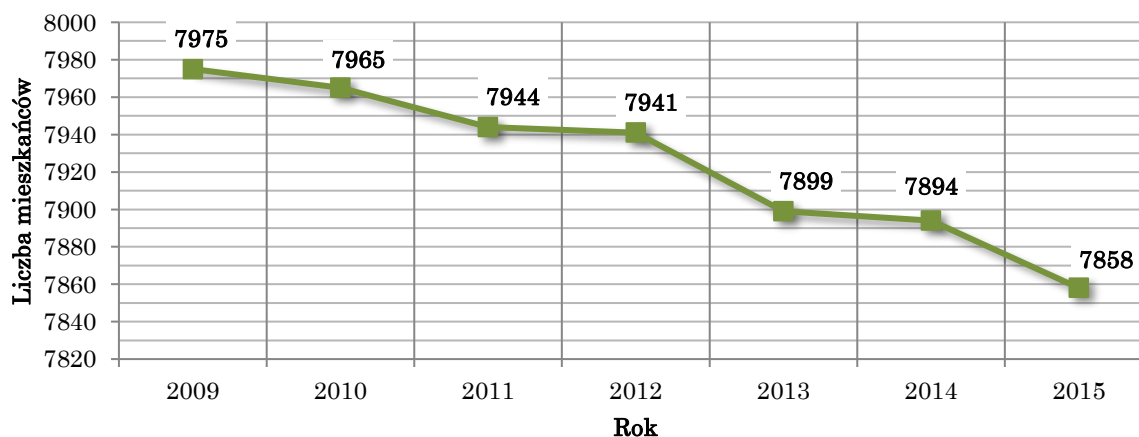
11.1.1. Liczba ludności i gęstość zaludnienia

Gminę Długosiodło w 2015 r. zamieszkiwało 7858 osoby, co stanowi ok. 10,6% liczby ludności powiatu wyszkowskiego (Tabela 14). Pod względem liczby ludności gmina Długosiodło plasuje się na 3 miejscu w powiecie. W latach 2009-2015 odnotowano spadek liczby ludności o 117 osób, przy czym liczba ludności waha się (średnio rocznie ubywa prawie 17 mieszkańców gminy) - Wykres 9.

Tabela 14. Liczba ludności w gminie Długosiodło na tle kraju, województwa i powiatu w latach 2005, 2010 i 2016

Obszar	2005 r.	2010 r.	2015 r.
Polska	38 157 055	38 529 866	38 437 239
woj. mazowieckie	5 157 729	5 267 072	5 349 114
powiat wyszkowski	71 534	73 647	73 951
gmina Wyszaków	37 807	38 919	39 209
gmina Brańszczyk	8 402	8 504	8 380
gmina Długosiodło	7 686	7 964	7 858
gmina Rzańnik	6 600	7 036	7 043
gmina Somianka	5 496	5 573	5 590

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS)

Wykres 9. Dynamika zmian liczby ludności w gminie Długosiodle w latach 2009-2016

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS)

Miejscowością o największej liczbie ludności jest Długosiodło, w którym w 2015 r. zamieszkiwało 1368 osób. Pozostałymi miejscowościami wyróżniającymi się pod względem liczby ludności są: Stare Bosewo - 835 osób, Sieczychy - 417 osób, Blochy - 385

osób, Jaszczuły - 389 osób oraz Dalekie - 303 osoby. Największą grupę miejscowości pod względem liczby ludności stanowią wsie o liczbie ludności poniżej 200 osób - jest ich 30. Wsiami, w których odnotowano w latach 2009-2016 przyrost liczby ludności są: Blochy, Długosiodło, Grądy Szlacheckie, Kalinowo, Nowe Bosewo, Plewki, Stare Bosewo, Stare Suski, Wólka Piaseczna. Liczbę ludności w gminie Długosiodło w 2015 r. w podziale na sołectwa przedstawiono w Tabeli 15.

Tabela 15. Liczba ludności w gminie Długosiodło w latach 2009-2015 r. w podziale na sołectwa

Lp.	Miejscowość	Rok						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Adamowo	28	29	29	28	30	28	28
2	Augustowo	166	161	162	166	168	166	164
3	Blochy	383	383	380	384	385	384	385
4	Budy-Przetycz	109	108	107	109	108	109	107
5	Chorchosy	119	117	118	118	120	119	118
6	Chrzczanka Włościańska	205	203	202	204	203	205	204
7	Chrzczanka Folwark	210	211	213	202	205	202	206
8	Dalekie	312	311	314	316	310	314	303
9	Dębienica	172	173	179	176	178	174	172
10	Długosiodło	1357	1359	1355	1376	1371	1367	1368
11	Grądy Szlacheckie	141	143	142	142	140	145	142
12	Grądy Zalewne	83	81	81	83	81	81	81
13	Jaszczuły	396	398	394	395	393	387	389
14	Kalinowo	267	266	264	265	266	272	268
15	Kornaciska	193	195	190	192	195	194	193
16	Lipniak-Majorat	56	55	55	56	47	49	47
17	Łączka	211	213	209	210	208	209	211
18	Małaszek	69	67	68	68	60	57	58
19	Marianowo	194	194	191	193	192	195	192
20	Nowa Pecyna	83	83	80	83	84	84	82
21	Nowa Wieś	87	88	82	83	85	85	83
22	Nowe Bosewo	74	76	73	73	78	76	75
23	Olszaki	108	106	110	105	105	105	104
24	Ostrykół Dworski	66	64	64	60	62	63	63
25	Ostrykół Włościański	83	84	85	86	80	81	82
26	Plewki	89	88	85	88	90	90	90
27	Prabuty	157	158	153	156	157	159	156
28	Przetycz Włościańska	196	198	196	196	196	194	195
29	Przetycz Folwark	106	105	104	104	100	99	97
30	Sieczychy	435	431	432	429	418	419	417
31	Stara Pecyna	137	136	135	134	132	130	132
32	Stare Bosewo	829	828	833	829	837	837	835
33	Stare Suski	119	120	118	119	115	119	120
34	Stasin	49	51	48	49	45	43	43
35	Wólka Grochowa	189	190	185	187	175	178	177
36	Wólka Piaseczna	87	88	87	85	86	87	88
37	Zalas	134	135	143	132	131	129	128

38	Zamość	85	83	85	82	81	80	81
39	Znamięczki	74	69	74	68	70	65	64
40	Zygmuntowo	117	117	119	110	112	114	110
Suma		7975	7965	7944	7941	7899	7894	7858

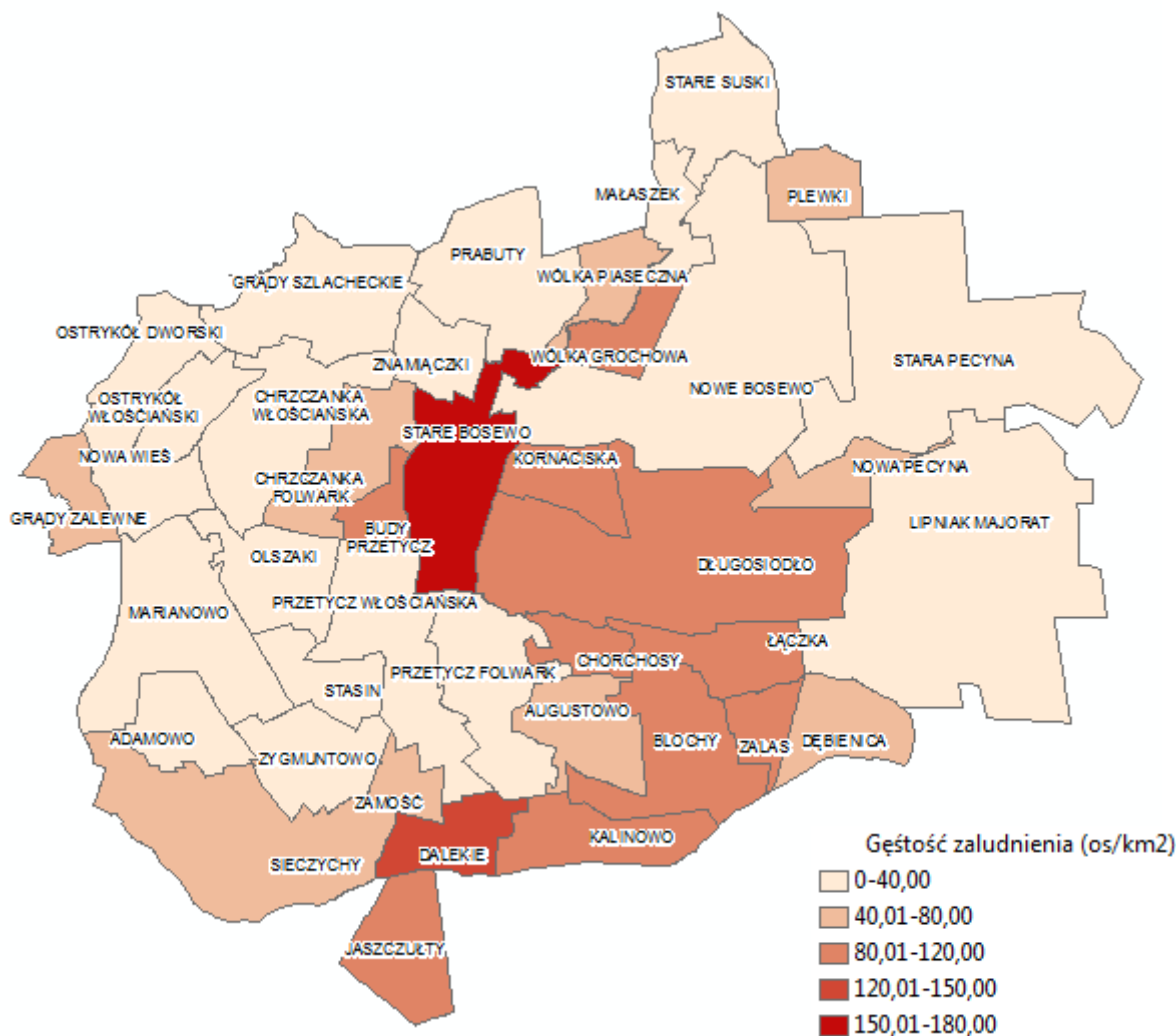
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Średnia gęstość zaludnienia w gminie Długosiodła w 2015 r. wynosiła 47 osób/km² (Tabela 16). Wskaźnik ten w gminie jest prawie dwukrotnie niższy niż wskaźnik dla powiatu wyszkowskiego, gdzie średnia gęstość zaludnienia wynosiła 84 osoby/km² i prawie trzykrotnie niższy niż dla Polski (123 osoby/km²). Największą gęstością zaludnienia charakteryzują się sołectwa: Stare Bosewo (170 osób/km²), Dalekie (134 osoby/km²), Jaszczuły (119 osób/km²), Wólka Grochowa (105 osób/km²), Długosiodło (104 osoby/km²) i Zalas (102 osoby/km²). Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach przedstawiono na Rycinie 8.

Tabela 16. Gęstość zaludnienia w gminie Długosiodło na tle kraju, województwa i powiatu w latach 2009-2015

Obszar	Rok						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	122	123	123	123	123	123	123
woj. mazowieckie	147	148	149	149	150	150	150
powiat wyszkowski	83	84	84	84	84	84	84
gm. Brańszczyk	51	51	51	51	51	50	50
gm. Długosiodło	45	48	47	47	47	47	47
gm. Rzaśnik	40	42	42	41	42	42	42
gm. Somianka	46	47	47	48	48	47	48
gm. Wyszków	233	236	236	237	237	237	237

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

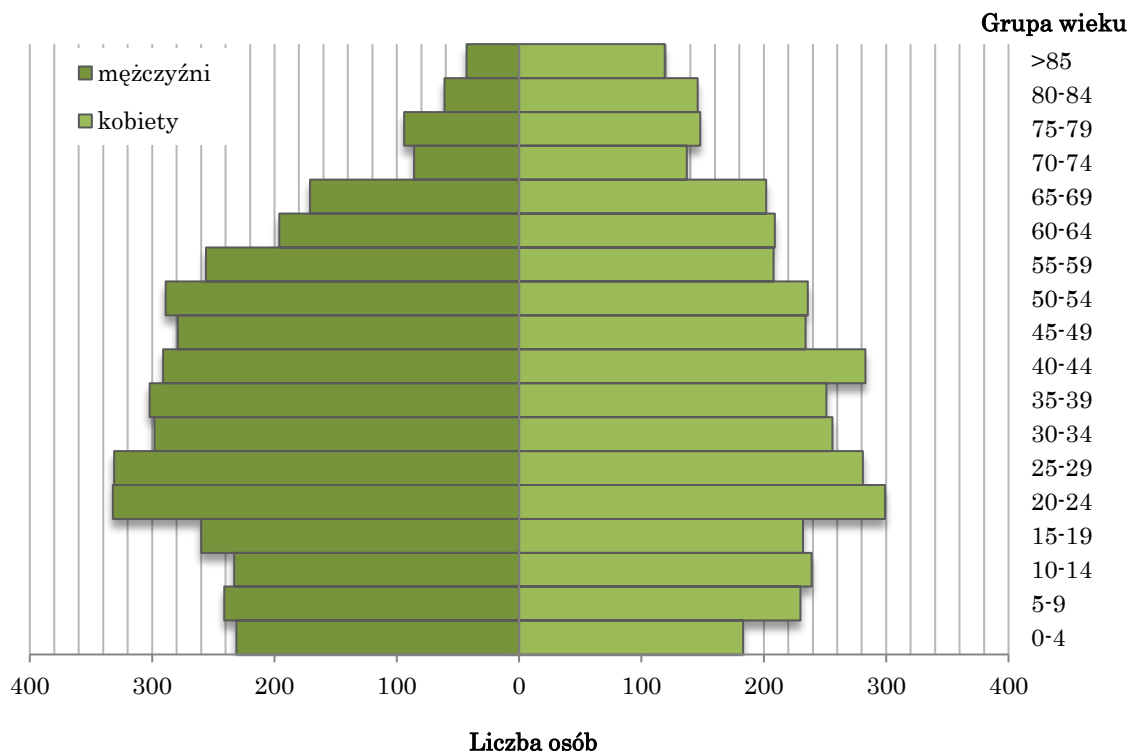

Rycina 8. Gęstość zaludnienia w gminie Długosiodło w 2015 r. w podziale na sołectwa
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Długosiodło)

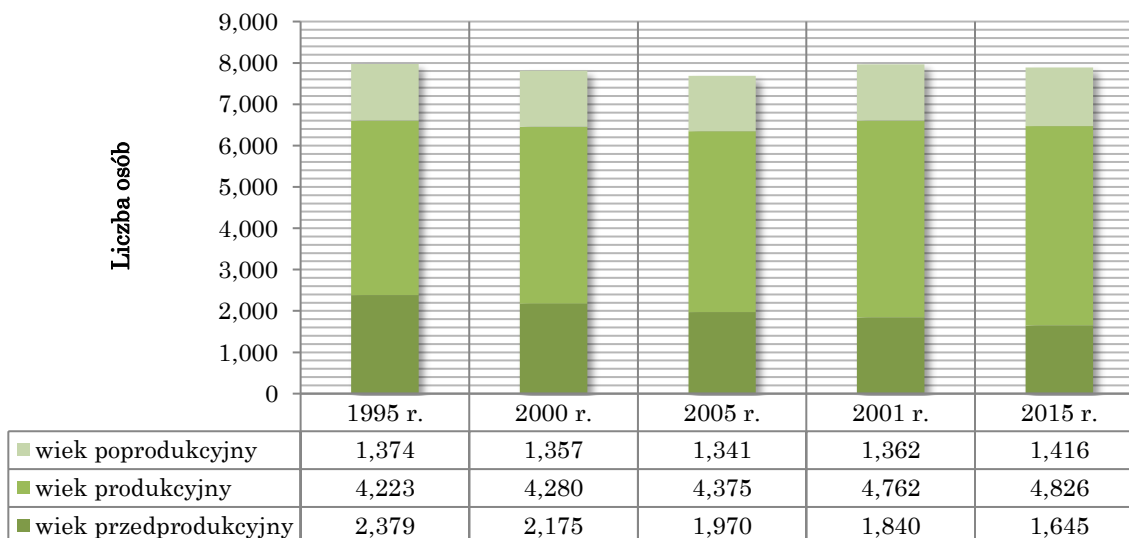
11.1.2. Struktura wieku i płci

Piramida wieku mieszkańców gminy Długosiodło wskazuje na model zastojowy przechodzący w kolejnych latach w model regresywny (Wykres 10). Struktura wiekowa mieszkańców gminy charakteryzuje się dużym udziałem osób w wieku produkcyjnym, który w 2015 r. stanowił 61% ogółu mieszkańców (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-64 lata). Wielkość tej grupy wiekowej ludności wzrosła od 1995 r. o 8% kosztem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, która zmalała o 9% (co może wskazywać na starzenie się społeczeństwa). Analizowana struktura podobnie kształtuje się w całym powiecie wyszkowskim, gdzie w 2015 r. 63% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, a 17% osoby w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik feminizacji w gminie w 2015 r. wynosił 0,98. W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym liczba kobiet i mężczyzn jest porównywalna, w wieku produkcyjnym przeważa liczba mężczyzn, a w wieku poprodukcyjnym znacznie przeważa liczba kobiet. Udział poszczególnych grup wiekowych w strukturze ludności gminy Długosiodło w latach 1995, 2000, 2005, 2010 i 2015 przedstawiono na Wykresie 11.

Wykres 10. Struktura wieku i płci mieszkańców gminy Długosiodło w 2015 r.
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

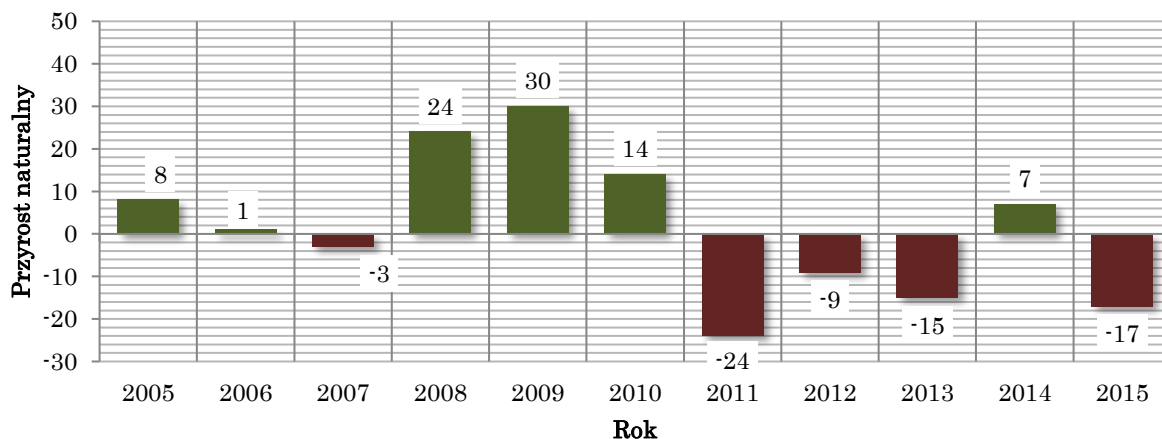

Wykres 11. Struktura wiekowa ludności gminy Długosiodło w latach 1995, 2000, 2005, 2010 i 2015
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

11.1.3. Przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty

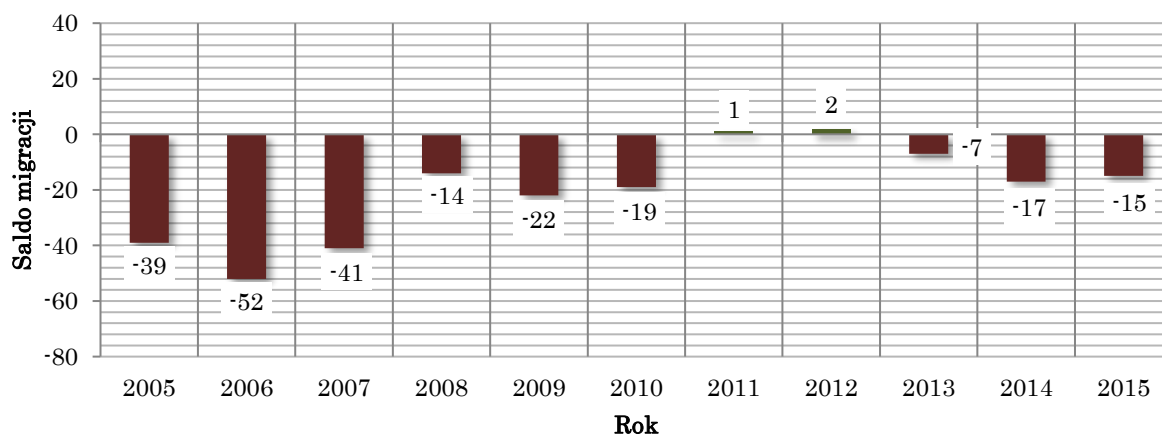
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przyrost naturalny w gminie Długosiodło w latach 2005-2015 przyjmował różne wartości: w latach 2008-2010 były to wartości dodatnie, w latach 2011-2013 - wartości ujemne. Najwyższy przyrost naturalny odnotowano w 2009 r. - wynosił on 30 osób, najniższy natomiast w 2011 r. - wynosił on -24 osoby. Średni przyrost naturalny w analizowanym okresie

wynosił prawie 1,5 osoby. Ze względu na skokowy rozkład wartości przyrostu naturalnego w analizowanym okresie niemożliwe jest określenie linii trendu, która wskazałaby wzorzec przyrostu przydatny przy określaniu prognoz demograficznych. Przyrost naturalny w gminie Długosiodło w latach 1995-2015 przedstawiono na Wykresie 12.

Wykres 12. Przyrost naturalny w gminie Długosiodło w latach 2005-2015 [osoby]
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

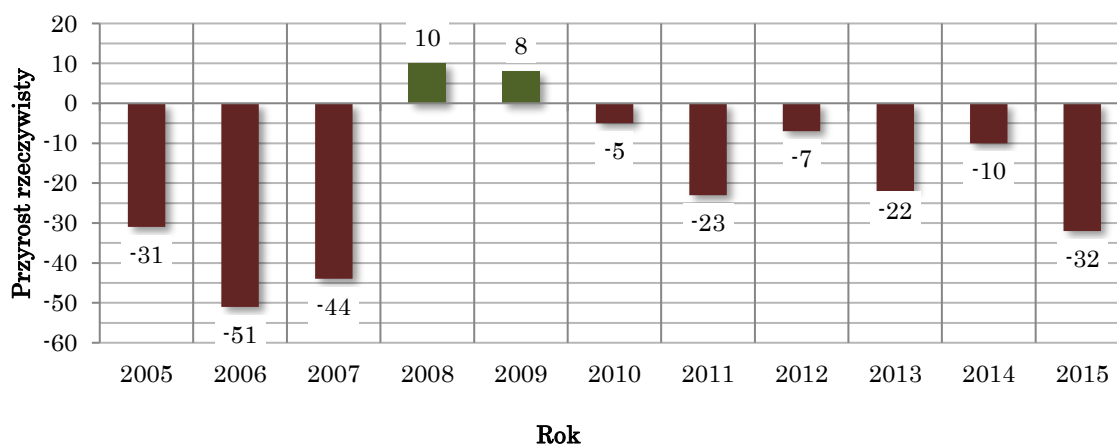
W latach 2005-2015 zaobserwowano głównie ujemną wartość wskaźnika salda migracji ogółem, uwzględniającego zarówno migracje wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w latach 2005-2007 r. (-39, -52, -41 osób), natomiast najwyższą dodatnią wartość wskaźnika w 2012 r. (2 osoby) i w 2011 r. (1 osoba), przy czym dodatnie saldo migracji odnotowano jedynie dwa razy. W ostatnich latach wskaźnik osiąga niższe wartości niż przed rokiem 2010. Zmniejszenie się salda migracji korzystnie wpływa na kształtowanie się potencjału demograficznego, jednak jego ujemne wartości wskazują na potrzebę podnoszenia atrakcyjności gminy. Saldo migracji w gminie Długosiodło w latach 2005-2015 przedstawiono na Wykresie 13.

Wykres 13. Saldo migracji w gminie Długosiodło w latach 2005-2015 [osoby]
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Syntetycznym wskaźnikiem w pełni obrazującym zmiany liczby mieszkańców jest przyrost rzeczywisty, wyrażony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji. W analizowanym okresie przybiera on głównie wartości ujemne, wahające się od -51 osób 2006 r. do -5 osób w 2010 r. (poza 2008 r., w którym wartość przyrostu

rzeczywistego wyniosła 10 i 2009 r., w którym wartość przyrostu rzeczywistego wyniosła 8). Przyrost rzeczywisty w gminie Długosiodło w latach 2005-2015 przedstawiono na Wykresie 14.

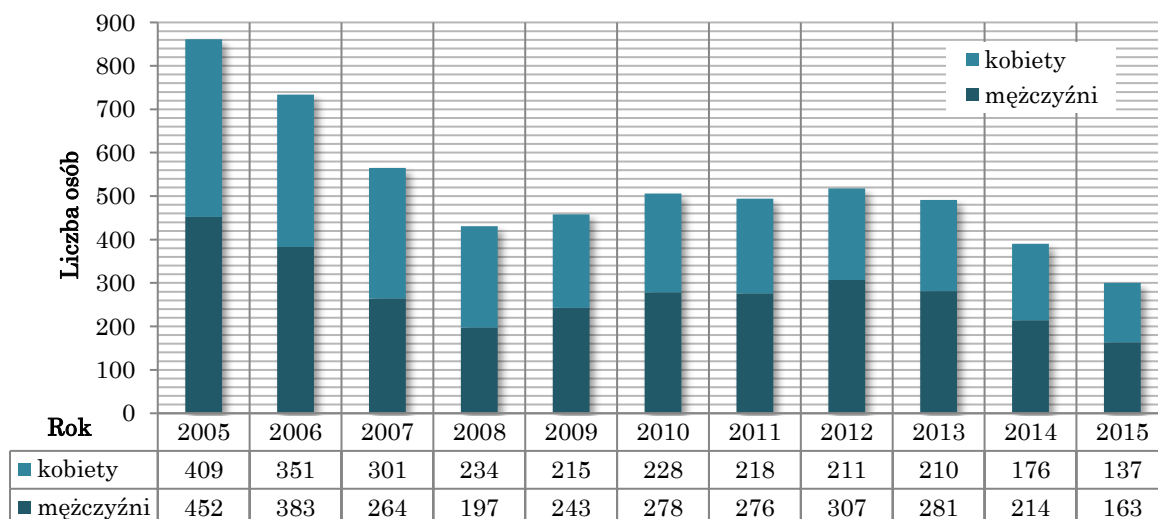
Wykres 14. Przyrost rzeczywisty w gminie Długosiodło w latach 2005-2015
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Ważnym zagadnieniem są wahania liczby ludności przebywającej na obszarze gminy związane z sezonowym napływem osób. W okresie od wczesnej wiosny do jesieni liczba osób przebywających na obszarze gminy wzrasta. Powyższy wzrost wynika przede wszystkim ze wzmożonego pobytu osób w miejscowościach położonych głównie nad Narwią. W głównej mierze dotyczy to terenów zabudowy rekreacji indywidualnej wsiach Grądy Zalewne, Ostryków Dworski, Nowa Wieś, Ostryków Włociański, a także Stare Bosewo i Lipniak Majorat.

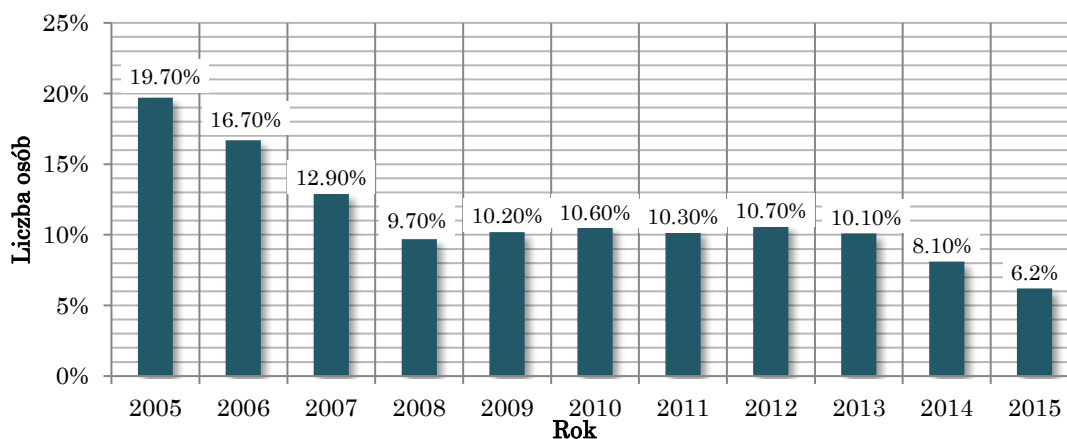
11.2. SYTUACJA NA RYNKU PRACY

11.2.1. Aktywność zawodowa

W 2015 r. w gminie Długosiodło 300 mieszkańców zarejestrowanych było jako osoby bezrobotne, co stanowi ok. 3,8% liczby mieszkańców gminy, przy czym wśród zarejestrowanych bezrobotnych przeważa liczba mężczyzn (Wykres 15). Bezrobocie zarejestrowane w powiecie wyszkowskim w 2015 r. pozostawało na podobnym poziomie i wynosiło 3,4%. Liczba osób bezrobotnych w gminie obniżyła się w stosunku do 2005 r., w którym wskaźnik ten wynosił 11,2% (w powiecie 10,18%). Na tej podstawie należy stwierdzić, że w ciągu 10 lat bezrobocie w gminie Długosiodło obniżyło się o 7,4%. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym obniżył się z 19,7 % w 2005 r. do 6,2 % w 2015 r. (Wykres 16).

Wykres 15. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Długosiodło w latach 2005-2015 w podziale na płeć (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Wykres 16. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem w latach 2005-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Mieszkańcy gminy pracują w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Poza rolnictwem, mieszkańcy znajdują pracę w prywatnych podmiotach gospodarczych, świadczących różnego rodzaju usługi. W 2015 r. gmina Długosiodło była głównym miejscem pracy dla 358 osób (ok. 7,9 % osób pracujących). Pozostali mieszkańcy zatrudnieni są poza obszarem gminy, głównie w Wyszkowie, Ostrołce i Ostrowi Mazowieckiej.

11.2.2. Struktura podmiotów gospodarczych

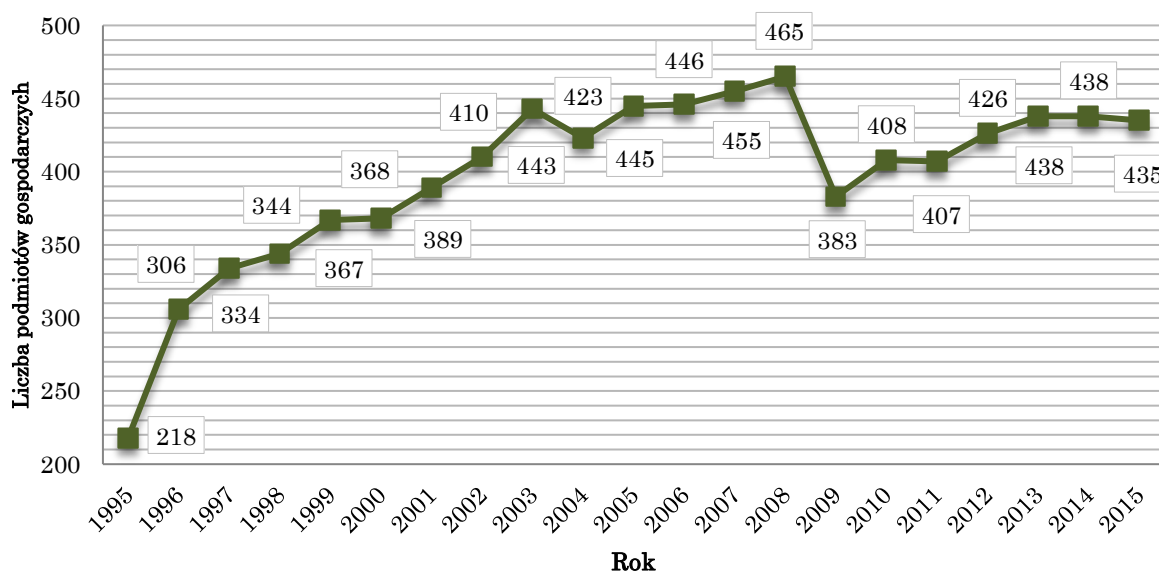
W 2015 r. w gminie Długosiodło zarejestrowanych było 435 podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 6,91% podmiotów zarejestrowanych w powiecie wyszkowskim.

W 2015 r. w strukturze sektora podmiotów prywatnych, wyrażających przedsiębiorczość mieszkańców gminy, który obejmował 392 podmioty, dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (364 podmioty). Ponadto w sektorze tym zarejestrowanych było 11 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 11 spółek handlowych, 2 spółdzielnie i 4 fundacje. W sektorze publicznym zarejestrowanych było 43 podmioty.

Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze gminy Długosiodło w 2015 r. dominowały przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób (421 podmiotów) oraz przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 osób (14 podmiotów). Na obszarze gminy Długosiodło brak jest podmiotów zatrudniających ponad 49 osób.

W ciągu ostatnich 20 lat liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Długosiodło wzrosła o 217 podmiotów. W latach 1995-2008 dynamika zmian w liczbie podmiotów charakteryzowała się tendencją wzrostową – rocznie przybywało średnio 19 podmiotów gospodarczych. W 2010 r. nastąpiło lekkie załamanie tendencji - liczba podmiotów zmalała o 82. Do 2014 r. liczba podmiotów wzrastała. Liczba podmiotów w 2015 r. zmalała o 3 w stosunku do liczby z 2014 r. Dynamikę zmian liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Długosiodło w latach 1995-2015 przedstawiono na Wykresie 17.

W 2015 r. w gminie Długosiodło zarejestrowanych było 90,1 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – liczba ta plasuje gminę na podobnym poziomie jak gminy sąsiednie, jednak w porównaniu z średnią powiatową (135,7 podmioty gospodarcze/1000 mieszkańców), wojewódzką (233,4 podmioty gospodarcze/1000 mieszkańców) i krajową (174,3 podmioty gospodarcze/1000 mieszkańców) poziom aktywności gospodarczej w gminie Długosiodło wydaje się być niezbyt wysoki, przy czym należy mieć tu na względzie wiejski charakter gminy. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców gminy Długosiodło jest także znacznie niższa niż w powiecie, w województwie i w kraju. Liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym i liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Długosiodło na tle kraju, województwa, powiatu i gmin sąsiednich w latach 2005, 2010 i 2015 przedstawiono w Tabeli 17.

Wykres 17. Dynamika zmian liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Długosiodło w latach 1995-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym i liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Długosiodło na tle kraju, województwa i powiatu w latach 2005, 2010 i 2015

Obszar	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym			Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców		
	2005 r.	2010 r.	2015 r.	2005 r.	2010 r.	2015 r.
Polska	148,2	157,5	174,3	73	76	77
województwo mazowieckie	183,8	203,5	233,4	86	92	94
powiat wyszkowski	137,9	128,7	135,7	72	68	69
gmina Długosiodło	101,7	85,7	90,1	51	44	46

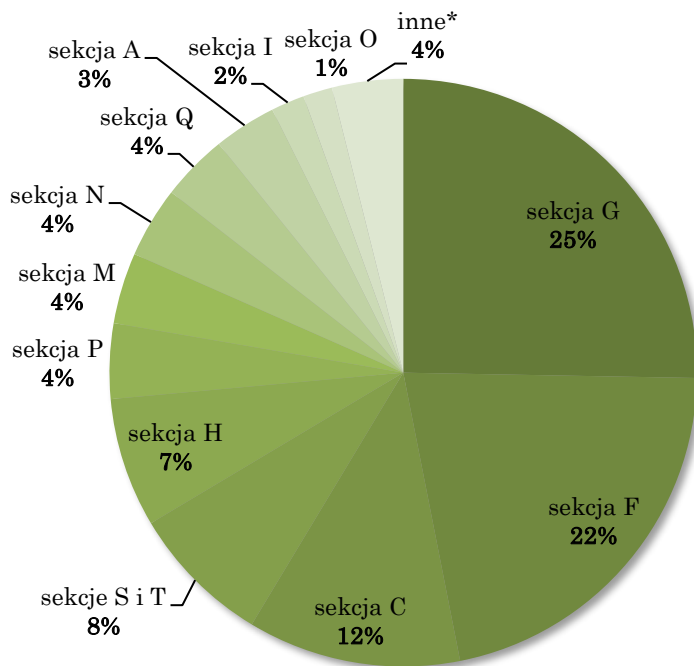
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Długosiodło w 2015 r. według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007) największy udział przypadł jednostkom zaliczonym do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle (110 podmiotów gospodarczych) oraz sekcji F – budownictwo (94 podmioty gospodarcze), sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (51 podmiotów gospodarczych). Liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Długosiodło w 2015 r. według sekcji PKD 2007 przedstawiono w Tabeli 18 i na Wykresie 18. W porównaniu do 2009 r. największe zmiany w liczbie podmiotów zaszły w sekcjach: A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (spadek z 37 do 15) i C – przetwórstwo przemysłowe (wzrost z 35 na 51).

Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Długosiodło w 2009 i 2015 r. według sekcji PKD 2007

Sektor	2009 r.	2015 r.
Sekcja A- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	15
Sekcja C- Przetwórstwo przemysłowe	35	51
Sekcja E- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2
Sekcja F- Budownictwo	96	94
Sekcja G- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	95	110
Sekcja H- Transport i gospodarka magazynowa	22	31
Sekcja I- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	8
Sekcja J- Informacja i komunikacja	2	3
Sekcja K- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	5
Sekcja L- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	2
Sekcja M- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12	17
Sekcja N- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10	17
Sekcja O- Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7
Sekcja P- Edukacja	18	18
Sekcja Q- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12	16
Sekcja R- Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2	5
Sekcje S i T- Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	19	34

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

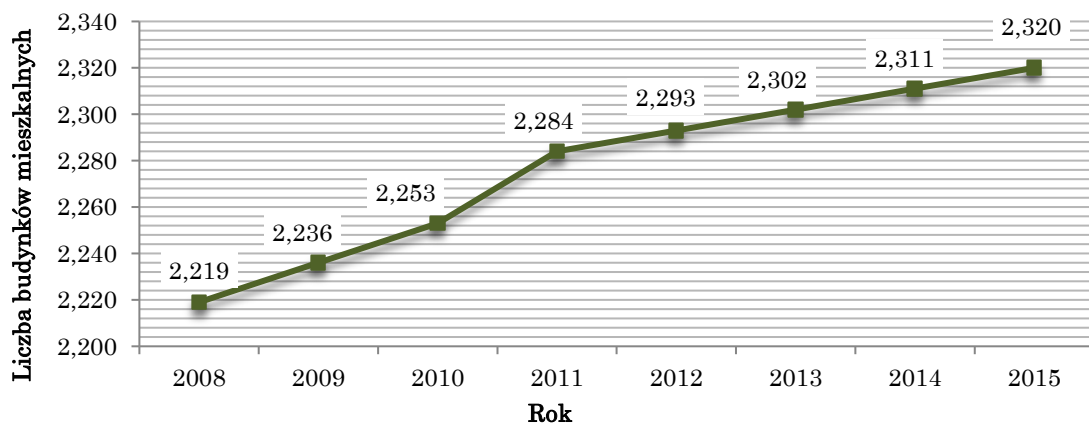
sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle
sekcja F - budownictwo
sekcja C - przetwórstwo przemysłowe
sekcja S i T - pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
sekcja H - transport i gospodarka magazynowa
sekcja P - edukacja
sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna
sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
sekcja O - administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

inne*- R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (1,15%), K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1,14%), sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (1,15%), J - informacja i komunikacja (0,69%), L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (0,46%), E - dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (0,46%).

Wykres 18. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Długosiodło w 2015 r. według sekcji PKD 2007 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

11.3. WARUNKI MIESZKANIOWE

W 2015 r. zasób mieszkaniowy gminy wynosił 2320 budynków mieszkalnych, co stanowi ok. 14% liczby budynków mieszkalnych w powiecie wyszkowskim. W latach 2008-2015 zasób ten systematycznie zwiększał się - od 2008 r. przybyło 101 budynków (zgodnie z tendencją powiatową) (Wykres 19). Na 1000 mieszkańców gminy w 2015 r. przypadało 305,4 mieszkań, czyli o 31 mieszkań więcej niż w 2003 r (Tabela 19).

Wykres 19. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Długosiodło w latach 2008-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych)

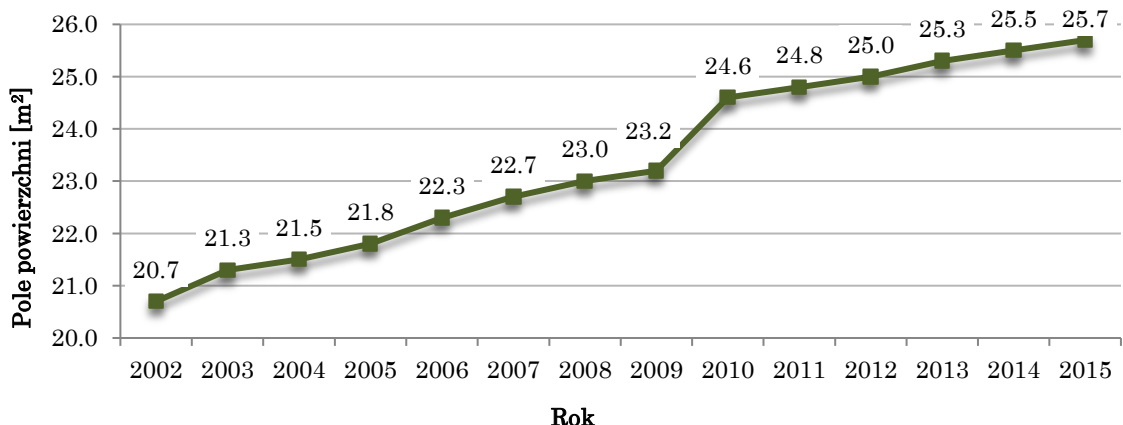
W 2015 r. przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 84,1 m², co jest wskaźnikiem podobnym jak dla powiatu wyszkowskiego (84,6). Od 2002 r. powierzchnia ta zwiększyła się o 7 m² (ok. 8,5%). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w 2015 r. wynosiła 25,7 m², co jest wskaźnikiem niewiele niższym niż w powiecie wyszkowskim (Wykres 20). W związku ze wzrostem tego wskaźnika w stosunku do 2002 r. o 5 m², a także zmniejszającą się liczbą mieszkańców, zmniejszeniu uległa liczba osób przypadających na jedno mieszkanie – w 2015 r. wynosiła ona 3,27 osoby/mieszkanie (w 2003 r. – 3,64 osoby/mieszkanie). Na podstawie danych przedstawionych w Tabeli 19 prognozuje się, że w perspektywie najbliższych 30 lat wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania na jedną osobę będzie nadal wzrastał, a w 2045 wyniesie ok. 38,6 m². Zmniejszeniu ulegnie natomiast średnia liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie - w 2045 r. wyniesienie on 3 osoby na mieszkanie. Wskaźniki dotyczące warunków mieszkaniowych w gminie Długosiodło w latach 2002-2015 przedstawiono w Tabeli 20.

Tabela 19. Wskaźniki dotyczące warunków mieszkaniowych w gminie Długosiodło w latach 2002-2015

Rok	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 mieszkańca	mieszkania na 1000 mieszkańców	przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie
2002	77,1	20,7	-	-
2003	77,6	21,3	274,4	3,64
2004	77,8	21,5	276,1	3,62
2005	78,0	21,8	279,1	3,58
2006	78,5	22,3	284,1	3,52
2007	78,8	22,7	288,0	3,47
2008	79,1	23,0	290,2	3,45
2009	79,4	23,2	291,7	3,43
2010	83,4	24,6	295,2	3,39
2011	83,5	24,8	297,6	3,36
2012	83,7	25,0	299,3	3,34
2013	83,8	25,3	301,7	3,31
2014	83,9	25,5	303,9	3,29
2015	84,1	25,7	305,4	3,27

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Wykres 20. Powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkańca w gminie Długosiodło
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Zasób mieszkaniowy gminy Długosiodło charakteryzuje się dość niskim stopniem wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne. Do sieci wodociągowej podpięte jest 79,8% mieszkań, w 73,5% znajduje się łazienka, 54,3% posiada centralne ogrzewanie, a część mieszkań w Długosiodle podłączone są do sieci kanalizacyjnej. Wszystkie mieszkania w gminie nie posiadają dostępu do gazu sieciowego.

11.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Infrastruktura społeczna jest jednym z podstawowych elementów zapewniających prawidłowe funkcjonowanie układu społeczno-gospodarczego gminy, a tym samym dostęp do niej współdecyduje o warunkach i jakości życia mieszkańców. Na infrastrukturę społeczną składają się między innymi instytucje oświaty i wychowania, służby zdrowia i opieki społecznej, porządku publicznego, kultury i sztuki oraz sportu i rekreacji.

11.4.1. Oświata

W gminie Długosiodło funkcjonują: pięć szkół podstawowych, jeden zespół szkół - szkoła podstawowa i przedszkole (Tabela 20). W 2016 r. naukę szkolną pobierało łącznie 890 uczniów, przy czym ich liczba zmniejszyła się od 2014 r. o 58 osób.

Tabela 20. Liczba dzieci uczęszczających do szkół w gminie Długosiodło w latach 2014-2016

Lp.	Szkoła	Liczba dzieci		
		2014 r.	2015 r.	2016 r.
1	Zespół Szkół w Starym Bosewie im. ks. Jana Twardowskiego	293	277	257
2	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Długosiodle	223	240	231
3	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Dalekiem	75	74	72
4	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Blochach	116	120	104
5	Gimnazjum Publiczne im. Armii Krajowej w Długosiodle	182	179	175
6	Publiczna Szkoła Podstawowa im. hm. Ppor. AK „Zośki” T. Zawadzkiego w Sieczechach	59	55	51
SUMA		948	945	890

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Na obszarze gminy działa Zespół Szkół w Długosiodle, w którym prowadzone są: Zasadnicza Szkoła Zawodowa (profile: zawody m.in. piekarz, cukiernik, kucharz małej gastronomii, krawiec, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, blacharz samochodowy, elektryk, murarz, stolarz oraz klasa patronacka – zawód wędliniarz), Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Technikum (kierunki: technik handlowiec, technik agrobiznesu) oraz Szkoła Policealna dla Dorosłych (profile: opiekun medyczny, opiekun w domu pomocy społecznej). Poza Zespołem Szkół w Długosiodle, na obszarze gminy nie funkcjonuje inne publiczne szkolnictwo ponadgimnazjalne – jest ono realizowane przez szkoły znajdujące się poza terenem gminy (m.in. w Wyszkowie).

Dzieci w wieku przedszkolnym mogą uczęszczać do dwóch placówek przedszkolnych oraz czterech ośrodków przedszkolnych działających przy szkołach podstawowych prowadzonym przez Gminne Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło, w których zajęcia prowadzone są przez nauczycielkę, przy pomocy dyżurującego rodzica lub innej osoby trzy lub cztery razy w tygodniu (Tabela 21). W 2016 r. do wymienionych placówek uczęszczało 182 dzieci, a ich liczba zmniejszyła się od 2014 r. o 3 dzieci. Największe przedszkole zlokalizowane jest w Długosiodle (w 2016 r. 84 dzieci). Na obszarze gminy nie działają przedszkola niepubliczne, żłobki ani kluby dziecięce.

Tabela 21. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w gminie Długosiodło w latach 2014-2016

Lp.	Szkoła	Liczba dzieci		
		2014 r.	2015 r.	2016 r.
1	Przedszkole Samorządowe w Długosiodle	93	83	84
2	Przedszkole Samorządowe w Zespole Szkół w Starym Bosewie	33	22	40
3	Ośrodek przedszkolny w Blochach	17	15	15
4	Ośrodek przedszkolny w Dalekiem	12	13	15
5	Ośrodek przedszkolny w Sieczychach	15	14	14
6	Ośrodek przedszkolny w Chrzczance Włociańskiej	15	14	14
SUMA		185	161	182

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Kadra pedagogiczna zatrudniona w szkołach składa się w większości z osób posiadających wyższe wykształcenie pedagogiczne. Wszystkie szkoły wyposażone są w sale komputerowe z dostępem do Internetu. Poza szkołą w Sieczychach szkoły posiadają boiska sportowe oraz sale sportowe.

11.4.2. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

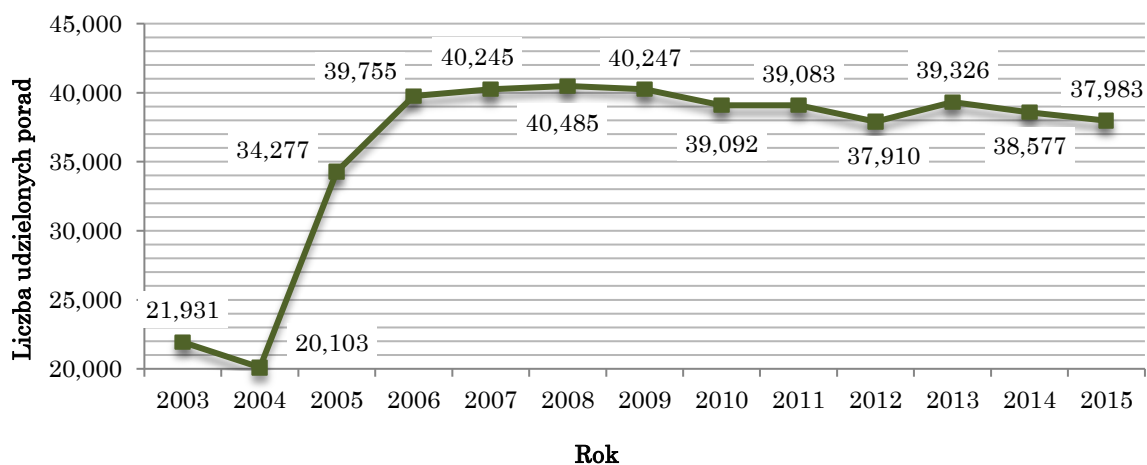
Zadania z zakresu podstawowej ochrony zdrowia na obszarze gminy Długosiodło realizowane są przez dwie prywatne jednostki:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – MEDICUS w Długosiodle, zatrudniający trzech lekarzy (specjaliści z zakresu medycyny rodzinnej, chorób dziecięcych, chorób wewnętrznych) oraz cztery pielęgniarki środowiskowo – rodzinne. Z pomocy tej placówki korzysta ok. 4500 osób.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – MEDYK w Długosiodle, zatrudniający na stałe dwóch lekarzy i dwie pielęgniarki. Pacjenci mogą skorzystać z pomocy

wielu specjalistów z zakresu neurologii, okulistyki, pulmonologii, alergologii i ginekologii. Ponadto prowadzone są tu badania wzroku, słuchu i urologiczne. Z pomocy tej placówki korzysta ok. 3700 osób.

W Długosiodle funkcjonuje ponadto gabinet dentystyczny, gabinet rehabilitacyjny i pogotowie ratunkowe. W miejscowości Jaszczułty działa prywatny Dom Opieki Husaria, a miejscowości Wólka Grochowa – Dom Pomocy Społecznej Zacisze. W Długosiodle zlokalizowane są apteka i punkt apteczny.

W 2015 r. w gminie Długosiodło udzielono 37983 porad zdrowotnych. Liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie od 2006 r. W stosunku do 2003 r. nastąpił wzrost liczby udzielonych porad o 42% (Wykres 21).

Wykres 21. Liczba udzielonych porad zdrowotnych w gminie Długosiodło w latach 2003-2015
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych)

Rozmieszczenie placówek medycznych zapewnia zdecydowanie łatwiejszy dostęp do opieki zdrowotnej mieszkańcom Długosiodła i najbliższych miejscowości. W sferze ponadpodstawowej opieki zdrowotnej mieszkańcy gminy Długosiodło uzależnieni są od usług oferowanych przez placówki opieki medycznej zlokalizowane w Wyszku. Znajdujące się tam liczne gabinety lekarskie oraz szpital zapewniają bezpieczeństwo mieszkańców gminy Długosiodło.

W Długosiodle zlokalizowana jest jedna lecznica weterynaryjna.

Na obszarze gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Długosiodle. Do podstawowych zadań ośrodka należy przede wszystkim: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, pomoc osobom znajdującym się w ubóstwie, uzależnionych, przebywającym na bezrobociu, dotkniętych niepełnosprawnością bądź chorobą oraz wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Poza podstawowymi usługami opiekuńczymi, GOPS prowadzi grupy samopomocowe (Grupa Samopomocowa Matek Dzieci Niepełnosprawnych, Jesteśmy Razem – Grupa Samopomocowa Dorosłych Osób Niepełnosprawnych, Supermama – Grupa Samopomocowa Matek z Rodzin Wielodzietnych). Od października 2007 roku przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Długosiodle funkcjonuje świetlica środowiskowa „Przystań”, w której prowadzone są zajęcia wychowawcze, plastyczne i techniczne,

muzyczne, sportowo-rekreacyjne, edukacyjne, profilaktyczne, tematyczne itp. Ponadto GOSP prowadzi Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Punkt Konsultacyjny. Dane liczbowe dotyczące świadczonej przez Ośrodek pomocy społecznej zamieszczono w rozdziale 12.6.

11.4.3. Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa

Za bezpieczeństwo w gminie Długosiodło odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Wyszku, zatrudniająca łącznie 148 policjantów. W Długosiodle znajduje się Posterunek Policji zatrudniający 10 funkcjonariuszy, obejmujący zasięgiem swojego działania obszar gminy Długosiodło, a także część gminy Brańszczyk oraz gminy Rzaśnik.

W gminie Długosiodło funkcjonuje 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Prabuty, OSP Blochy, OSP Jaszczułty, OSP Długosiodło, OSP Sieczychy. Ich działalność jest ściśle związana z historią i tradycją poszczególnych sołectw. Działalność OSP obejmuje głównie interwencje przy zagrożeniach pożarami, powodzią i wypadkami samochodowymi, a także biorą oni aktywny udział w wydarzeniach społecznych i kulturalnych gminy. Jednostka w Długosiodle należy do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Gminne OSP mają również drużyny młodzieżowe - w Długosiodle, Jaszczułtach i Sieczychach.

Szczegółowe informacje o zagrożeniach bezpieczeństwa mieszkańców gminy zamieszczono w rozdziale 12.

11.4.4. Kultura

Na obszarze gminy Długosiodło działa Gminne Centrum Informacji Kultury Sportu i Rekreacji w Długosiodle (GCIKSIR), którego głównym zadaniem jest organizacja imprez masowych i innych wydarzeń okolicznościowych odbywających się cyklicznie lub okazjonalnie na terenie gminy, m.in. „Powitanie lata”, „Dni Długosiodła”, „Wielkie Grzybobranie”, a także Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. W siedzibie GCIKSIR (w budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Długosiodle) znajduje się kawiarenka internetowa. W miejscowości Chrzczanka Włociańska działa filia GCIKSIR.

Ponadto na obszarze gminy działają 3 biblioteki publiczne – Gminna Biblioteka Publiczna w Długosiodle oraz jej dwie filie: w Starym Bosewie i w Blochach. Ogółem czytelnicy mają do dyspozycji ponad 32 000 woluminów, w tym także księgozbiór regionalny oraz bogaty zbiór czasopism. Czytelnicy mogą bezpłatnie korzystać z komputera z dostępem do Internetu. Pomimo bogatej oferty woluminów zlokalizowanych w bibliotekach jedynie ok. 10% mieszkańców skorzystało z oferty czytelniczej, dokonując ogółem ok. 11 000 wypożyczeń książek.

Instytucjami wspierającymi rozwój kulturalny dzieci i młodzieży są również szkoły, które skupiają wokół siebie życie społeczno – kulturalne w mniejszych miejscowościach, w których nie ma typowego obiektu przeznaczonego na cele kulturalne. W szkołach odbywają się pozalekcyjne zajęcia malowania, fotografii i zajęć teatralnych.

W Długosiodle znajduje się Skansen-Park, w którym znajduje się ekspozycja mebli i sprzętów domowych minionej epoki. Skansen jest sposobem na promocję

i kultywowanie dziedzictwa kulturowego regionu. Na terenie Skansen-parku znajduje się mural „Cztery pory roku”, który powstał w trakcie letnich plenerów malarskich organizowanych przez Fundację Homo Homini przy współpracy z Gminnym Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji w Długosiodle (jest to praca zbiorowa pod kierownictwem artystycznym Wieńczysława Pyrzanowskiego) – Rycina 9. W Długosiodle znajduje się także Małe Muzeum Wsi.

Rycina 9. Skansen-park w Długosiodle
(źródło: <http://www.dlugosiodlo.pl>)

Spółeczną inicjatywą mieszkańców gminy Długosiodło jest Przystanek Rękodzieło. Tworzą go przedstawiciele grup i organizacji społecznych a także twórcy ludowi i lokalni artyści. Promują kulturę i tradycję Puszczy Białej oraz recykling artystyczny. Wytworzone przedmioty sprzedawane są w drewnianej budce w Długosiodle lub w galerii w Sieczychach (obok szkoły), gdzie możliwe jest również wykonanie upominków własnoręcznie różnymi technikami na warsztatach rękodzielniczych.

Na obszarze gminy znajdują się 3 kościoły rzymskokatolickie: kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Długosiodle, kościół filialny pw. NMP Częstochowskiej w Jaszczułtach i kościół p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Chrzczance Włociańskiej.

W miejscowościach na obszarze gminy Długosiodło znajdują się świetlice wiejskie – w Sieczychach, Grądach Szlacheckich, Jaszczułtach, Prabutach i Olszakach. Świetlice wiejskie planowane są również w budynkach dawnych szkół: w Marianowie, w Starych Suskach o w Znamiączkach.

Na obszarze gminy Długosiodło organizowane są cykliczne imprezy, do których należą m.in.: Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, „Powitanie lata”, „Wielkie Grzybobranie”, plenery malarskie oraz Dni Długosiodła, Rocznica Bitwy pod Pecynką, Rocznica Akcji Sieczychy, Narodowe Święto Niepodległości, uroczystość patriotyczna z okazji 3 Maja połączona z Dniem Strażaka, Gminny Dzień Edukacji, Dzień Kobiet, Gminny Dzień Dziecka, Gminny Przegląd Kolęd i Pastorałek oraz Gminny Przegląd Pieśni Patriotycznej.

Uzupełnienie oferty kulturalnej gminy Długosiodło stanowią jednostki funkcjonujące w Wyszkwowie (kluby sportowe, biblioteki gminne, Wyszkowski Ośrodek Kultury „Hutnik” itd.).

Na terenie gminy swoją działalność prowadzą organizacje pozarządowe, stanowiące ważny element życia społeczności gminnej, takie jak m.in.

- Fundacja Kultury Homo Homini w Długosiodle,
- Stowarzyszenie Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło,
- Stowarzyszenie „Grądy Szlacheckie – Moja wieś”,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi - „Teraz my”,
- Kluby seniora: Akademia Aktywnych Seniorów w Blochach, Bosewskie Starszaki, Strażnicy Tradycji Chrzczanka Włociańska, Złota Jesień Długosiodło, Niezapominajka Długosiodło, Jutrzenka Jaszczułty,
- Grupy samopomocowe: SuperMamy, Wyjątkowe Mamy, Jesteśmy Razem, Pozytywnie Zakręceny,
- Klub Sportowy „Wymakracz Długosiodło”,
- Chór parafialny,
- Ochotnicze Straże Pożarne w Długosiodle, Blochach, Sieczychach, Jaszczułtach i Prabutach (opisane w rozdziale 11.4.3.).

11.4.5. Sport i turystyka

Bazę sportową gminy Długosiodło stanowią obiekty należące do Gminnego Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji:

- odkryty basen sportowo-rekreacyjny w Długosiodle,
- boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy PSP w Długosiodle,
- boisko do siatkówki plażowej przy PSP w Długosiodle,
- kompleks ORLIK w Zespole Szkół w Starym Bosewie,
- piłkarskie boisko z naturalną nawierzchnią w Chrzczance Włociańskiej,
- siłownie znajdujące się w Zespole Szkół w Długosiodle oraz w Filii Centrum Kultury w Chrzczance Włociańskiej,
- korty tenisowe w Długosiodle,
- siłownia zewnętrzna w Skansen Parku.

Gmina planuje ponadto budowę nowego stadionu w Długosiodle. W planach jest także budowa zalewów w Nowej Pecynie – Długosiodle na rzece Wymakracz, i Wólce Grochowej – Wólce Piasecznej na rzece Ostrówek. Jest to zgodne z Programem małej retencji dla Województwa Mazowieckiego, zgodnie z którym na obszarze gminy Długosiodło wskazane są trzy zbiorniki retencyjne przegradzające koryto rzek (do realizacji po 2015 r).

Gminne Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji organizuje liczne zawody sportowe, turnieje dla dorosłych o zasięgu wojewódzkich oraz prowadzi ligi piłkarskich szóstek dla dzieci i młodzieży oraz seniorów. Na terenie gminy funkcjonują także Uczniowskie Kluby Sportowe działające przy szkołach podstawowych w Długosiodle, Starym Bosewie, Blochach, Dalekim i Sieczychach. Działania sportowe wspiera także Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło pozyskując środki finansowe na liczne działania tj. organizację obozów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, naukę pływania dla uczniów oraz organizację lig piłkarskich i turniejów.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wskazano, że północno-zachodnia część gminy Długosiodło (w pobliżu rzeki Narew) charakteryzuje się lokalnym, a wschodnia (Puszcza Biała) regionalnym znaczeniem

turystycznym. Miejscowościami wczasowymi, w których znajduje się najwięcej działek letniskowych są miejscowości położone nad Narwią, przyciągające amatorów kąpieli i rybołówstwa, m.in. Grądy Zalewne, Nowa Wieś, Ostrykół Dworski, Ostrykół Włociański oraz działki na terenach zalesionych w m.in. Starym Bosewie, Lipniaku Majorat. Pomimo wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych w gminie Długosiodło brak jest rozwiniętej bazy turystycznej i rekreacyjnej, co jest szczególnie istotne w świetle aspiracji dotyczących rozwoju turystyki wiejskiej, weekendowej, krajoznawczej i agroturystyki, wyrażonej w dokumentach strategicznych gminy.

Gmina Długosiodło jest obszarem działania projektu Wzorcowa Sieć Ekoturystyczna Między Bugiem a Narwią realizowanego przez Społeczny Instytut Ekologiczny. Celem strategii jest wsparcie rozwoju 13 gmin położonych na obszarze „Między Bugiem a Narwią”, które wzięły udział w projekcie, w kierunku stania się tzw. zrównoważonym celem podróży, tzn. obszarem typowo ekoturystycznym.

Baza noclegowa gminy jest mało rozwinięta – funkcjonują tu m.in. Ośrodek Konferencyjno-Wypoczynkowy Lipnik Park w Nowym Bosewie (oferujący kilkadziesiąt miejsc noclegowych) oraz kilka gospodarstw agroturystycznych (m.in. w Długosiodle, Chrzczance Włociańskiej, Przetyczy Włociańskiej). W Długosiodle funkcjonuje także wypożyczalnia rowerów (przy obiekcie „Noclegi u Alicji”). W Przetyczy Włociańskiej znajduje się łowisko rybne i gospodarstwo ekologiczne, a w przy obiekcie agroturystycznym w Augustowie znajduje się stadnina koni. Łowisko rybne znajduje się także w Starym Bosewie. W Długosiodle zlokalizowany jest także „Dwór Olchowe Łąki”, który jest miejscem pracowni literackich i stajni artystycznych.

Baza gastronomiczna jest również słabo rozwinięta - nieliczne obiekty znajdują się jedynie w Długosiodle.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wskazuje na przebieg przez obszar gminy następujących szlaków turystycznych:

- pieszy – Główny Szlak Puszczy Białej (Popowo Kościelne - Lipniak Majorat) – szlak niebieski;
- wodny – Szlak Żeglarski Narew;

Ponadto przez teren gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne (na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)⁶:

- szlak żółty – szlak przez Mateczniki Puszczańskie (Leśniczówka Tuchlin – Przetycz PKP),
- szlak zielony – szlak Doliną Narwiańską,
- szlak fioletowy – Główny Szlak Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego im. Teofila Lenartowicza,
- szlak czerwony – gminna ścieżka ekologiczna.

Na obszarze gminy przebiegają ścieżki rowerowe z Długosiodła do Bloch, z Długosiodła przez Stare Bosewo, Chrzczankę Włociańską i Chrzczankę Folwark do Nowej Wsi, z Długosiodła przez Chorchosy, Przetycz Włociańską, Dalekie do Jaszczuł. Na terenie gminy wyznaczona została ponadto Narciarska Trasa Biegowa

---

⁶ Kolory szlaków zgodne są z oznaczeniem na Schemacie nr 7.

o długości 4,2 km (na obszarze lasów na południe od Długosiodła). Gmina planuje ponadto realizację ścieżek rowerowych na terenie wsi Długosiodło.

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Obszar gminy Długosiodło narażony jest na występowanie zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia związanych przede wszystkim z: zagrożeniami występowania powodzi, pożarów, osuwisk, zanieczyszczeniem środowiska oraz zagrożeniami związanymi z działalnością człowieka, takimi jak przestępczość, zagrożenia w ruchu drogowym, przemoc rodzinna. W granicach administracyjnych gminy nie występują zakłady prowadzące działalność stwarzającą ryzyko powstania awarii przemysłowej oraz gospodarstw rolnych powodujących zagrożenie epizootyczne. Ponadto jako mało prawdopodobne określono wystąpienie zagrożeń radiacyjnych, chemicznych, biologicznych, budowlanych, lotniczych, terrorystycznych oraz związanych z protestami społecznymi. Rozmieszczenie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary potencjalnie zagrożone osuwiskami przedstawiono na Schemacie nr 4.

12.1. ZAGROŻENIE POWODZIAMI I PODTOPIENIAMI

Na obszarze gminy występuje wysokie ryzyko powodzi i podtopień. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią opisane zostały w rozdziale 8 niniejszego Studium.

12.2. ZAGROŻENIE POŻAROWE

Zagrożenie pożarowe wynikać może z długotrwałych susz lub działalności człowieka. Na obszarze gminy Długosiodło występują obszary narażone na niebezpieczeństwo pożaru - są to obszary leśne oraz obszary zwartej zabudowy wsi, w tym głównie wsi położonych w pobliżu kompleksów leśnych, obiektów usługowych i przemysłowych, w tym stacji paliw.

Lasy położone na obszarze gminy Długosiodło znajdują się pod zarządem Nadleśnictwa Wyszaków. Zgodnie z mapą zagrożenia pożarowego lasu ustalanego metodą Instytutu Badawczego Leśnictwa przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, lasy gminy Długosiodło należą do kategorii średniego zagrożenia pożarowego. W związku z rozkładem przestrzennym lasów należy stwierdzić, że największe zagrożenie pożarowe występuje w zachodniej części obszaru gminy oraz w mniejszym stopniu w środkowej części.

Zagrożenie pożarowe na terenach jednostek osadniczych związane jest z rozwojem infrastruktury, starzeniem się instalacji elektrycznych we wsiach a także działalnością człowieka. Szczególnie zagrożone są obszary zwartej zabudowy wsiach, wśród których należy wymienić m.in. Starą Pecynę, Nową Pecynę, Długosiodło, Stare Bosewo, Lipniak Majorat. Na pożary narażone są także inne wsie, w których występuje drewniana zabudowa oraz wsie położone w pobliżu zwartych kompleksów leśnych.

12.3. ZAGROŻENIE GEOLOGICZNE

Na terenie gminy nie występują obszary udokumentowanych osuwisk. W ramach Programu System Ochrony Przeciwośuwiskowej wskazane zostały jedynie tereny predysponowane do wystąpienia osuwisk (Schemat nr 4).

12.4. ZAGROŻENIE PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Według danych Posterunku Policji w Długosiodle w 2015 r. w gminie Długosiodło doszło do 111 przestępstw, z czego 78 to przestępstwa kryminalne. Przestępstwa popełnione w gminie stanowią prawie 9% przestępstw popełnionych w powiecie wyszkowskim. Poza przestępstwami kryminalnymi w gminie Długosiodło odnotowano: kradzieże z włamaniem, kradzieże cudzych rzeczy, rozboje, kradzieże i wymuszenia, uszkodzenie rzeczy, bójki i pobicia, kradzieże samochodu poprzez włamanie oraz uszkodzki na zdrowiu. Wykrywalność przestępstw popełnionych w 2015 r. w gminie Długosiodło wynosiła 87,5%, czyli o 0,25% więcej niż w 2013 r., natomiast wykrywalność przestępstw kryminalnych - 41,6%. Zdecydowana większość przestępstw popełniona została w rejonie kompleksów domków letniskowych w pobliżu Narwi ze względu na włamanie do domków letniskowych oraz kradzieży mienia z terenu tych działek podczas nieobecności ich właścicieli oraz w Długosiodle, gdzie dochodziło głównie do kradzieży z włamaniem do sklepów. Dane liczbowe dotyczące przestępczości w gminie Długosiodło przedstawiono w Tabeli 22.

Tabela 22. Przestępstwa w powiecie wyszkowskim i gminie Długosiodło w 2015 r.

Obszar	Przestępstwa ogółem	Przestępstwa kryminalne	Kradzież z włamaniem	Kradzież cudzej rzeczy	Rozboje, kradzież i wymuszenia	Uszkodzenie rzeczy	Bójka i pobicie	Kradzież samochodu i poprzez włamanie	Uszczerbek na zdrowiu
powiat wyszkowski	1258	882	160	224	16	65	6	31	21
gmina Długosiodło	111	78	7	7	18	6	1	2	3

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Długosiodle)

Komenda Powiatowa Policji w Wyszkowie prowadzi szereg programów i akcji, które mają na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu, a także wzrost świadomości mieszkańców na temat zabezpieczenia swojego mienia oraz własnego bezpieczeństwa, a także sposobów współpracy z policją (m.in. „Alkohol i Narkotyki”, „Trzeźwy Poranek”, „Trzeźwy wieczór”, „Bezpieczne Świąta”, „Bezpieczne Ferie”, „Bezpieczne Wakacje”, „Razem Bezpieczniej”, „Stop Włamaniom”, „Bezpiecznych Senior”). Wpływa to pozytywnie na ograniczenie liczby przestępstw i wzrost ich wykrywalności, a w konsekwencji zapewnia większe poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

12.5. ZAGROŻENIE W RUCHU DROGOWYM

Na obszarze gminy Długosiodło brak jest dróg o dużym natężeniu ruchu samochodowego, w związku z czym zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym uznawane jest za niewielkie. Według danych Posterunku Policji w Długosiodle w 2015 r. w gminie Długosiodło miało miejsce 5 wypadków (co stanowi 5,6% liczby wypadków samochodowych w powiecie wyszkowskim), w których rannych zostało 5 osób, oraz 40 kolizji samochodowych (co stanowi 6,4% liczby kolizji samochodowych w powiecie wyszkowskim). W porównaniu z 2013 r. liczba kolizji zwiększyła się o 15, natomiast liczba wypadków samochodowych była znacznie niższa niż w latach poprzednich. Problemem w całym powiecie wyszkowskim są nietrzeźwi kierowcy. Dane liczbowe dotyczące bezpieczeństwa w ruchu drogowym w gminie Długosiodło i w powiecie wyszkowskim przedstawiono w Tabeli 23.

Tabela 23. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym w powiecie wyszkowskim i w gminie Długosiodło w latach 2013-2015

Obszar	Wypadki			Zabici			Ranni			Kolizje		
	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
powiat wyszkowski	98	96	88	16	16	13	123	118	113	604	646	619
gmina Długosiodło	12	9	5	2	1	0	16	11	5	25	46	40

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Wyszkowie)

Posterunek Policji w Długosiodle prowadzi różnego rodzaju działania profilaktyczne mające na celu podniesienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, takie jak: „STOP Trzeźwość”, „Bezpieczny Niechroniony”, „Pasy”, „Niechronieni”.

12.6. ZAGROŻENIA SPOŁECZNE

Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle, w 2013 r. z pomocy socjalnej korzystało łącznie 453 rodziny, w których przebywało 1524 osoby, co stanowi ponad 19% mieszkańców gminy (202 rodziny korzystały ze świadczeń pieniężnych). Liczba rodzin korzystająca z pomocy socjalnej jest o 20 % niższa niż w 2011 r. Wśród problemów stanowiących główne powody przyznania pomocy są: ubóstwo, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała choroba, wielodzietność, niepełnosprawność i alkoholizm. (Tabela 24). W rodzinach objętych pomocą społeczną często występują różne rodzaje dysfunkcji połączone ze sobą.

Tabela 24. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Długosiodło w podziale na powód przyznania świadczenia

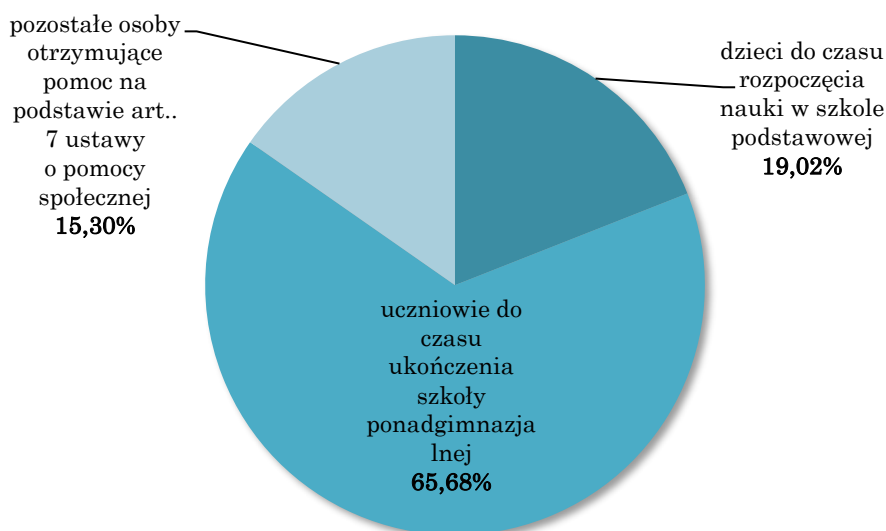
Powód trudnej sytuacji życiowej	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Ubóstwo	307	308	345	312	303
Bezrobocie	152	156	161	146	126
Potrzeba ochrony macierzyństwa	126	125	109	108	112
Długotrwała lub ciężka choroba	176	161	175	181	178
Bezradność w sprawach opiekuńczo-	210	221	210	203	168

wychowawczych, w tym:					
rodziny wielodzietne	98	120	102	94	45
Niepelnosprawność	122	14	111	120	123
Alkoholizm	28	25	25	22	19

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Długosiodło)

Ubóstwo, stanowiące główny powód przyznawania pomocy społecznej w gminie Długosiodło, stanowi jeden z najbardziej znaczących czynników warunkujących patologię życia społecznego, zwiększającym dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi. Na ubóstwo w gminie Długosiodło składają się: bezrobocie (także ukryte), niskie dochody gospodarstw domowych, niski poziom wykształcenia i występująca wielodzietność.

W 2015 r. 274 rodziny zamieszkujące gminę Długosiodło objętych zostało programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, który realizowany był w porozumieniu z Wojewodą Mazowieckim na podstawie umowy nr WPS-I.946.1.294.2015 z dnia 20 lutego 2015 r. Z posiłku skorzystało łącznie 508 osób, w tym 108 osób z pełnego obiadu, a 424 osoby z jednego dania gorącego. Wśród osób objętych pomocą znajdowało się 128 dzieci, które nie rozpoczęły jeszcze nauki w szkole podstawowej, 442 dzieci w wieku szkolnym i 103 osoby, które otrzymują pomoc na podstawie art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.)– Wykres 22.

Wykres 22. Mieszkańcy gminy Długosiodło korzystający w 2015 r. z programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Długosiodło)

Na terenie gminy Długosiodło nie występuje problem bezdomności w zakresie wymagającym podejmowanie szczególnych zadań i działań.

Według danych Posterunku Policji w Długosiodle procedura „Niebieskiej Karty”, obejmująca ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, w 2014 r. prowadzona była w 11 rodzinach, a w 2015 r. w 12. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są

dotknięte przemocą w rodzinie w 2014 r. wynosiła 12 osób, a w 2015 r. - 13. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc jest taka sama jak liczba założonych „Niebieskich Kart”.

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

13.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAPISÓW DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

13.1.1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.

Najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KZPK 2030) przyjęta uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z dnia 27 kwietnia 2012 r.).

Celem strategicznym polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych: konkurencyjności, zwiększania zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Polska przestrzeń w 2030 r. ma charakteryzować się wysoką konkurencyjnością i innowacyjnością, bogactwem i różnorodnością biologiczną, bezpieczeństwem, spójnością wewnętrzną i ładem przestrzennym.

W kontekście potrzeb rozwojowych gminy Długosiodło kluczowe znaczenie mają zapisy Koncepcji dotyczące obszarów wiejskich, których funkcje w sposób skuteczny i efektywny przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju kraju. Ocena rozwoju obszarów wiejskich wskazuje na konieczność podniesienia ich innowacyjności oraz poziomu cywilizacyjnego. W szczególności należy wzmocnić rozwój kapitału ludzkiego, infrastruktury technicznej i społecznej oraz wszelkich form działalności gospodarczej prowadzonej na tych obszarach. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich zależy również od stanu zasobów naturalnych (odnawialnych i nieodnawialnych) i zrównoważonego ich wykorzystania, co pozwoli na zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego. Proces ten wymaga zmian w sektorze rolnospożywczym (w tym m.in. inwestycji i zmian strukturalnych) oraz rozwoju pozarolniczych miejsc pracy. Określona w KPZK wizja przestrzennego zagospodarowania Polski 2030 zakłada, iż w 2030: „Obszary wiejskie w procesie odnowy wsi wykorzystują własny potencjał rozwojowy, zachowując zróżnicowania funkcjonalne wynikające z położenia w stosunku do centrów rozwoju, dziedzictwo kulturowe i walory środowiska przyrodniczego. Wykorzystanie unikalnych zasobów krajobrazu kulturowego i budowanie specjalizacji terytorialnej sprzyja rozwojowi lokalnych rynków pracy. Wzrasta konkurencyjność rolnictwa oparta na innowacyjności, modernizacji i zmianach strukturalnych. Rozwojowi obszarów wiejskich sprzyja wzrastający rozwój dostępności komunikacyjnej między miastem a wsią oraz wewnątrz obszarów wiejskich”.

13.1.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęty został uchwałą nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r. Przyjmuje on ustrojową zasadę zrównoważonego rozwoju województwa, rozumianego jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania podstawowych potrzeb zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. W ujęciu ogólnym docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa mazowieckiego będzie determinowana przez historycznie ukształtowaną strukturę policentryczno-pasmową, składającą się z: policentrycznego układu sieci osadniczej, istniejących i projektowanych europejskich korytarzy transportowych, pasmowo powiązanych obszarów przyrodniczo-kulturowych, terenów rolnych i otwartych, wolnych od procesów urbanizacji. Poniżej przedstawiono najważniejsze zapisy Planu w kontekście określania kierunków rozwoju gminy Długosiodło.

Polityka poprawy struktury przestrzennej i funkcjonalnej województwa

Polityka ta adresowana jest do całego obszaru województwa mazowieckiego i ma na celu poprawę efektywności struktur przestrzennych, przeciwdziałanie rozlewaniu i rozpraszaniu zabudowy, kształtowanie zwartych jednostek osadniczych. Polega ona przede wszystkim na wprowadzeniu stref użytkowania o różnym charakterze zabudowy, a także stref funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach osadniczych województwa mazowieckiego.

Plan ustala prowadzenie restrukturyzacji funkcjonalnej polegającej na kształtowaniu stref funkcjonalno-przestrzennych:

- centralnej – wielofunkcyjnego rozwoju administracyjnego, usługowego i mieszkaniowego;
- mieszkaniowej;
- zaplecza przyrodniczego, klimatycznego i rekreacyjnego, kształtowania zielonych pierścieni i korytarzy ekologicznych;
- rozwoju przemysłowo-gospodarczego oraz obszarów koncentracji usług związanych z transportem.

W strefach funkcjonalno-przestrzennych należy przede wszystkim lokalizować inwestycje zgodne z funkcjami wiodącymi. Dopuszczalne mogą być również lokalizacje innych funkcji niż preferowane – o ile nie będą w kolizji z funkcjami wiodącymi. Strefy te powinny być obowiązkowo wyznaczone w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz brane pod uwagę przy udzielaniu zgód na zmianę przeznaczenia terenów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Polityka rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych

Priorytetem strategicznego rozwoju województwa jest rozwój przemysłu, który jest także głównym działaniem na rzecz rozwoju bazy ekonomicznej miast i ośrodków osadniczych oraz wzrostu ich konkurencyjności. Miastami pełniącymi rolę ośrodków osadniczych o znaczeniu powiatowym wzmacniającym policentryczną

strukturę województwa, położonymi najbliższymi gminami są Wyszaków, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka i Maków Mazowiecki.

Polityka poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa (Rycina 10)

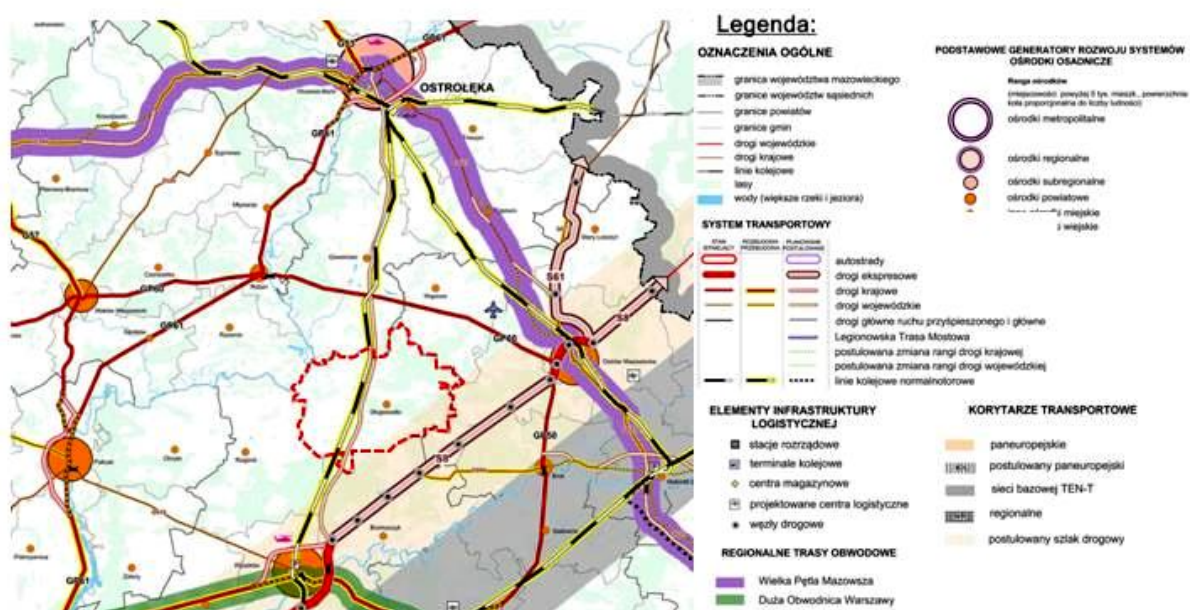
Polityka poprawy dostępności i efektywności transportowej uwzględnia przebieg przez województwo mazowieckie trzech ustanowionych paneuropejskich korytarzy transportowych, w tym jednego w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Długosiodło: KI Helsinki – Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa, którego wypełnienie stanowią: droga krajowa nr 8 Szypliszki – Suwałki – Augustów – Warszawa (Via Baltica) o projektowanych parametrach drogi ekspresowej oraz linia kolejowa E75 Rail Baltica Trakiszki – Białystok – Warszawa.

Plan ustala strategiczny układ budowy dróg w województwie mazowieckim tworzony przez m.in. budowę i przebudowę drogi ekspresowej S8 na odcinkach przebiegających w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Długosiodło: Wyszaków - obwodnica Ostrowi Mazowieckiej, obwodnica Ostrowi Mazowieckiej - granica województwa. Ponadto Plan ustala kształtowanie połączeń obwodnicowych województwa mazowieckiego, odciażających promienisty kształt podstawowego układu drogowego i zwiększający spójność i dostępność województwa poprzez zlokalizowane w pobliżu gminy Długosiodło:

- „Wielką Pętlę Mazowsza” – dostosowanie do standardu klasy GP w oparciu o drogę krajową nr 60: Gostynin – Płock – Ciechanów – Maków Mazowiecki – Różan – Ostrów Mazowiecka, drogę wojewódzką nr 617 Ciechanów – Przasnysz, drogę wojewódzką nr 544 Przasnysz – Ostrołęka, drogę wojewódzką nr 627 Ostrołęka – Ostrów Mazowiecka – Małkinia – Kosów Lacki – Sokołów Podlaski, drogę krajową nr 63: Sokołów Podlaski – Siedlce – gr. województwa, drogę krajową nr 12: gr. województwa – Radom – autostrada A1; łączącą ośrodki regionalne i subregionalne: Radom, Płock, Siedlce, Ciechanów, Ostrołękę i pozwalającą włączyć się w system powiązań krajowych i międzynarodowych;
- „Dużą Obwodnicę Warszawy” (wokół aglomeracji warszawskiej) – łączącą miasta: Sochaczew, Żyrardów, Grójec, Góra Kalwaria, Mińsk Mazowiecki, Łochów, Wyszaków, Serock, Nowy Dwór Mazowiecki, Wyszogród, opartą na ciągach dróg krajowych nr 50 i 62 z przyszłościowym ujednoliceniem klasy dróg do GP;

Sieć dróg wojewódzkich w celu zintegrowania i usprawnienia układu wymaga uzupełnienia o nowe odcinki dróg, w tym na odcinku Ostrołęka – Warszawa poprzez wykorzystanie istniejącej drogi nr 627 Ostrołęka – Ostrów Mazowiecka z niezbędnymi obejściami oraz z wykorzystaniem nowej drogi wojewódzkiej wzdłuż linii kolejowej Ostrołęka – Wyszaków (na obszarze gminy Długosiodło).

Przez obszar gminy Długosiodło przebiega linia kolejowa normalnotorowa nr 29 relacji Tłuszcz - Ostrołęka. Plan zakłada modernizację istniejącego układu kolejowego dla poprawy sprawności i szybkości połączeń oraz bezpieczeństwa ruchu na tym odcinku. Ponadto za optymalne uznaje się rozwiązania, które zapewnią szybkie i efektywne połączenia ośrodków regionalnych i subregionalnych ze stolicą regionu i stolicami regionów ościennych.

Rycina 10. Kierunki rozwoju sieci transportowej w najbliższym sąsiedztwie gminy Długosiodło (źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, 2014 r.)

Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej

Dla obszaru gminy Długosiodło i jego bezpośredniego sąsiedztwa Plan ustala:

- rozbudowę elektrowni systemowej Ostrołęka oraz proekologiczną modernizację bloków istniejących, w tym związaną z wprowadzaniem odnawialnych źródeł energii;
- rozbudowę i modernizację istniejących oraz budowę nowych rozproszonych źródeł energii, w tym przede wszystkim wykorzystujących zasoby energii odnawialnej i niekonwencjonalnej (m.in. z odpadów komunalnych i ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych) lub paliwa niskoemisyjne, a także technologie łącznego wytwarzania energii elektrycznej, ciepła i chłodu;

Plan uwzględnia budowę stacji 400/110 kV Wyszków. Przez obszar gminy Długosiodło przebiegać ma linia 400 kV Ostrołęka - Stanisławów. W celu poprawy regionalnego i lokalnego bezpieczeństwa elektroenergetycznego na poziomie dystrybucyjnym Plan ustala:

- rozbudowę i modernizację sieci wysokiego napięcia 110 kV w tym linii realizujących powiązania z sąsiednimi województwami;
- budowę i modernizację sieci dystrybucyjnych średnich i niskich napięć związaną z przyłączaniem nowych odbiorców, poprawą parametrów dostarczanej energii, zmniejszeniem strat sieciowych (największe potrzeby modernizacji sieci lokalnych występują na terenach wiejskich, szczególnie we wschodnich i północno-wschodnich obszarach województwa) oraz z przyłączaniem rozproszonych źródeł energii opartych o wykorzystanie źródeł odnawialnych.

Dla obszaru gminy Długosiodło Plan ustala następujące działania w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków:

- budowa magistral przesyłowych i poprawa stanu technicznego sieci;

- wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągownia i kanalizacji) w tym między innymi: na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociagową, na obszarach zagrożonych deficytem wód powierzchniowych oraz na obszarach zainwestowania gmin położonych na terenach zalewowych.
- sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczania).

Polityka poprawy odporności na zagrożenia naturalne i wspierania wzrostu bezpieczeństwa publicznego

Na obszarze gminy Długosiodło występuje zagrożenie powodziowe. Plan ustala kierunki działań zmierzające do ograniczenia potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla zdrowia ludzi, środowiska i dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, m.in.:

- uwzględnianie obszarów zagrożenia powodzią w m.in.: studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- wprowadzanie zakazów i ograniczeń w użytkowaniu na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczonych w Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej;
- uwzględnienie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym,;
- podejmowanie kompleksowych i zintegrowanych działań inwestycyjnych z zakresu podniesienia bezpieczeństwa powodziowego oraz działań służących osiągnięciu i utrzymaniu dobrego stanu wód, z uwzględnieniem zadań inwestycyjnych zgłoszonych do Planu zagospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku, polegających na zwiększeniu skuteczności zarządzania falą powodziową poprzez m.in.: tworzenie polderów zalewowych lub ich renaturalizację; kształtowanie pokrycia terenu w sposób ograniczający odpływ powierzchniowy i sprzyjający retencji wód; ochronę naturalnych terenów podmokłych i stosowanie metod agrotechnicznych w rolnictwie; dostosowanie sposobu zagospodarowania terenu do jego naturalnych cech, predyspozycji i walorów oraz odporności środowiska na antropopresję; stosowanie dobrych praktyk w formie standardów architektonicznych, urbanistycznych i budowlanych na terenach zagrożonych występowaniem powodzi i podtopień; dostosowywanie zagospodarowania terenów nadrzecznych do poziomu zagrożenia powodziowego;
- szeroka edukacja prowadząca do zwiększania świadomości społeczności lokalnych o zagrożeniach powodziowych, uwarunkowaniach bezpieczeństwa powodziowego i zachowaniu w okresie zagrożenia;
- zapewnienie alternatywnych dróg dojazdu i zaopatrzenia energetycznego dla obszarów zagrożonych powodzią poprzez odpowiednie dostosowanie istniejącej

infrastruktury (nasypy drogowe i kolejowe, mosty, przepusty, linie energetyczne, rurociągi itp.).

Polityka rozwoju i modernizacja obszarów wiejskich

Gmina Długosiodło ma charakter gminy typowo wiejskiej. Szczególne znaczenie mają więc zapisy Planu dotyczące zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zgodnie z którymi należy: wzmacniać wykształcone już kierunki produkcji rolniczej, chronić najcenniejsze elementy rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed presją urbanizacyjną, dążyć do defragmentacji obszaru, ograniczać przeznaczanie gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz zachowywać funkcje towarzyszące produkcji żywności, np. zachowywać wolne przestrzenie użytkowane rolniczo.

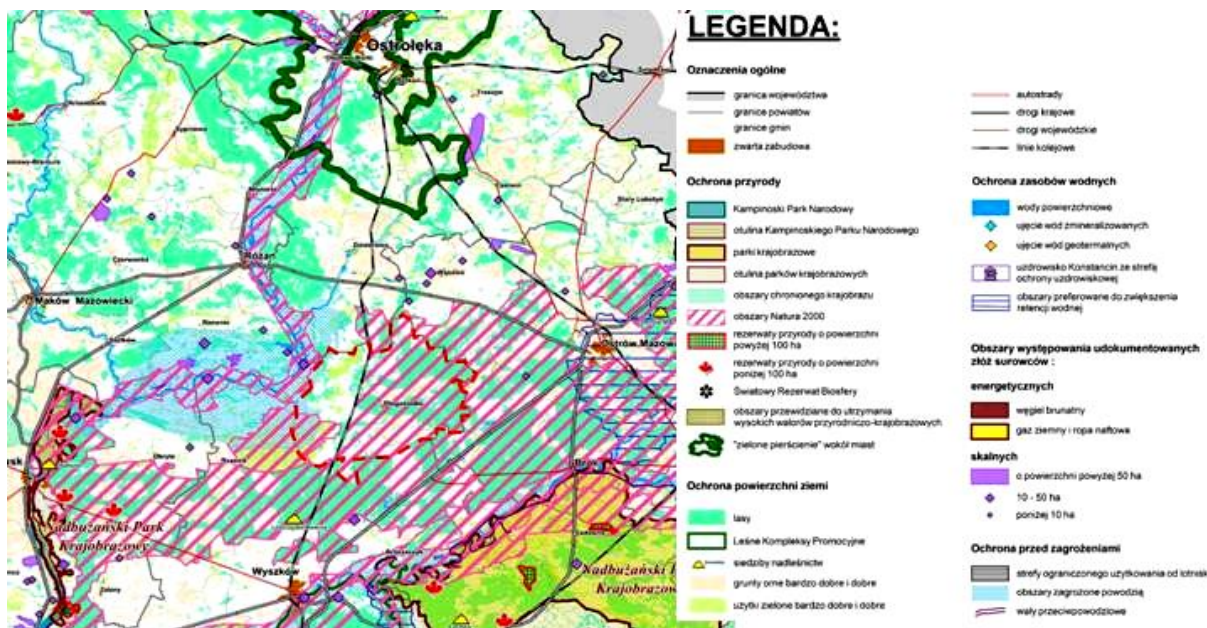
Potencjał kulturowy Gminy powinien być chroniony poprzez: ochronę unikalnych elementów architektury wiejskiej, rewitalizację wsi, utrzymywanie unikalnych tradycji wiejskich, wykorzystywanie wartości kulturowych wsi do rozwoju turystyki, w tym agroturystyki, promowanie regionalnych produktów turystycznych.

W celu poprawy warunków i jakości życia na terenach wiejskich należy m.in. poprawić dostępność komunikacyjną oraz zasilanie w energię elektryczną, usprawnić usługi publiczne, rozbudować systemy wodociągowo-kanalizacyjne, uporządkować gospodarkę odpadami zwierzęcymi oraz rozwinąć infrastrukturę wodno-melioracyjną.

Rozbudowa lokalnego potencjału przemysłowego możliwe będzie poprzez m.in.: wykorzystanie lokalnej bazy surowcowej oraz odpadów i produktów ubocznych rolnictwa i przemysłu rolnospożywczego, upowszechnieniu innowacyjnych technologii, rozwoju sieci współpracy producent – przetwórcza, wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy.

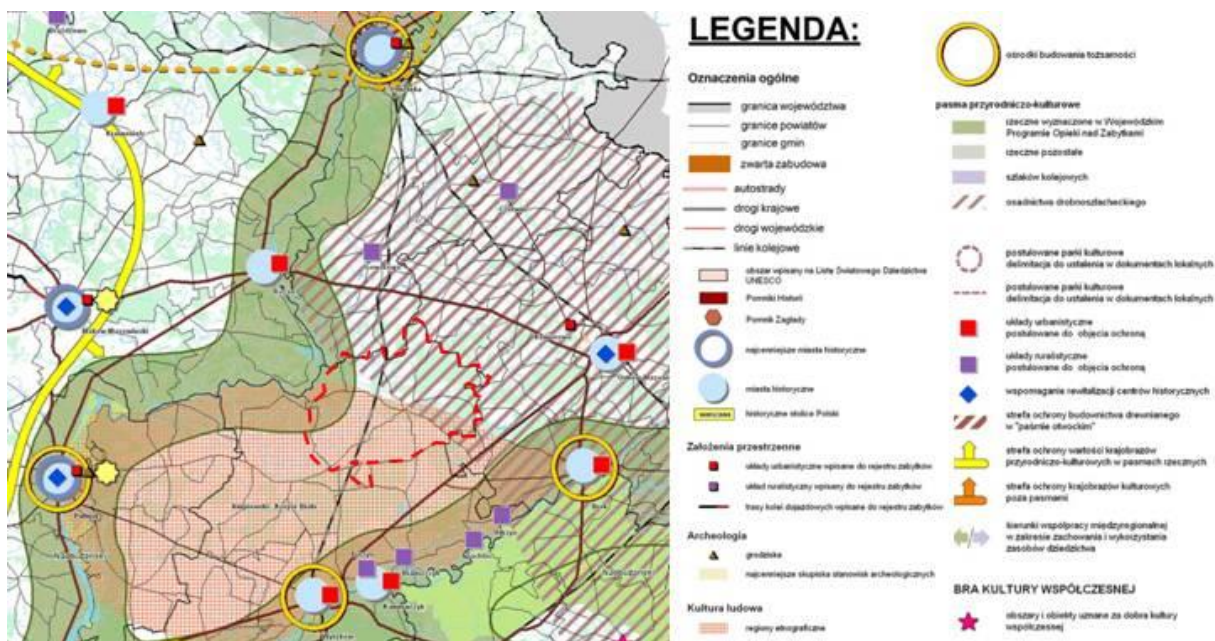
Polityka kształtowania i ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz poprawy standardów środowiska (Rycina 11)

W celu tworzenia ciągłości przestrzennej systemu obszarów o cennych wartościach przyrodniczych oraz zapewnienia pomiędzy nimi powiązań ekologicznych Plan wskazuje kierunki działań takie jak: utrzymanie potencjału przyrodniczego obszarów i obiektów objętych ochroną prawną, obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych; dążenie do minimalizacji negatywnych oddziaływań inwestycji na obszary chronione poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik i rozwiązań; dostosowanie zasad gospodarowania na obszarach chronionego krajobrazu do lokalnych uwarunkowań; ochronę dolin rzecznych, obszarów mokradłowych i kompleksów leśnych jako korytarzy migracyjnych zwierząt; zwiększanie potencjału społecznego, w tym edukacyjno-turystycznego z równoczesnym uwzględnieniem działań kompensujących wzrost presji ruchu turystycznego; upowszechnienie działań rolno-środowiskowo-klimatycznych zapewniających rozwój gospodarki rolnej zintegrowanej z ochroną zasobów i walorów przyrodniczych obszarów wiejskich; zachowanie funkcji rolniczej na gruntach o wysokiej jakości i przydatności dla rolnictwa, w szczególności ograniczenie przeznaczenia gleb wysokich klas bonitacyjnych na cele nierolnicze.

Rycina 11. Środowisko przyrodnicze w najbliższym sąsiedztwie gminy Długosiodło (źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, 2014 r.)

Zintegrowana polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej (Rycina 12)

Rycina 12. Dziedzictwo kulturowe w najbliższym sąsiedztwie gminy Długosiodło (źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, 2014 r.)

Zachowanie ciągłości bogatego dziedzictwa kulturowego regionu oraz umiejętne zarządzanie jego zasobem będą możliwe poprzez m.in.:

- ochronę i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych;
- eksponowanie w strukturze przestrzennej najcenniejszych zasobów dziedzictwa Regionu, ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast

i wsi poprzez ochronę panoram i eksponowanie w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych oraz kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca;

- ochronę regionalnego krajobrazu architektonicznego: rewitalizację wiejskiego dziedzictwa kulturowego, ochronę najcenniejszych obiektów „in situ”, rozwój skansenów;
- rewitalizację i zabezpieczanie układów ruralistycznych;
- ochronę dziedzictwa archeologicznego;
- zachowanie różnorodności kulturowej regionu: pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego, identyfikację oraz rozwój tradycyjnych form działalności gospodarczej, upowszechnianie „ginących zawodów”;
- ochronę miejsc kultu religijnego;
- kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych, w tym pasma rzeczno Narwi, wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo – architektonicznych dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
- stymulowanie wykorzystania dziedzictwa kulturowego w obszarze przemysłów kultury i czasu wolnego;
- kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o tradycje historyczne, w tym kultury i sztuki ludowej, tradycje ziemiańskie, tradycje rycerskie, religijne;
- adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;
- zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych;
- tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (tradycji historycznych, śladów osadnictwa, dziedzictwa kultury ludowej) dla rozwoju produktów turystyki kulturowej;
- wspieranie działalności stowarzyszeń działających w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

Polityka wzrostu atrakcyjności turystycznej województwa

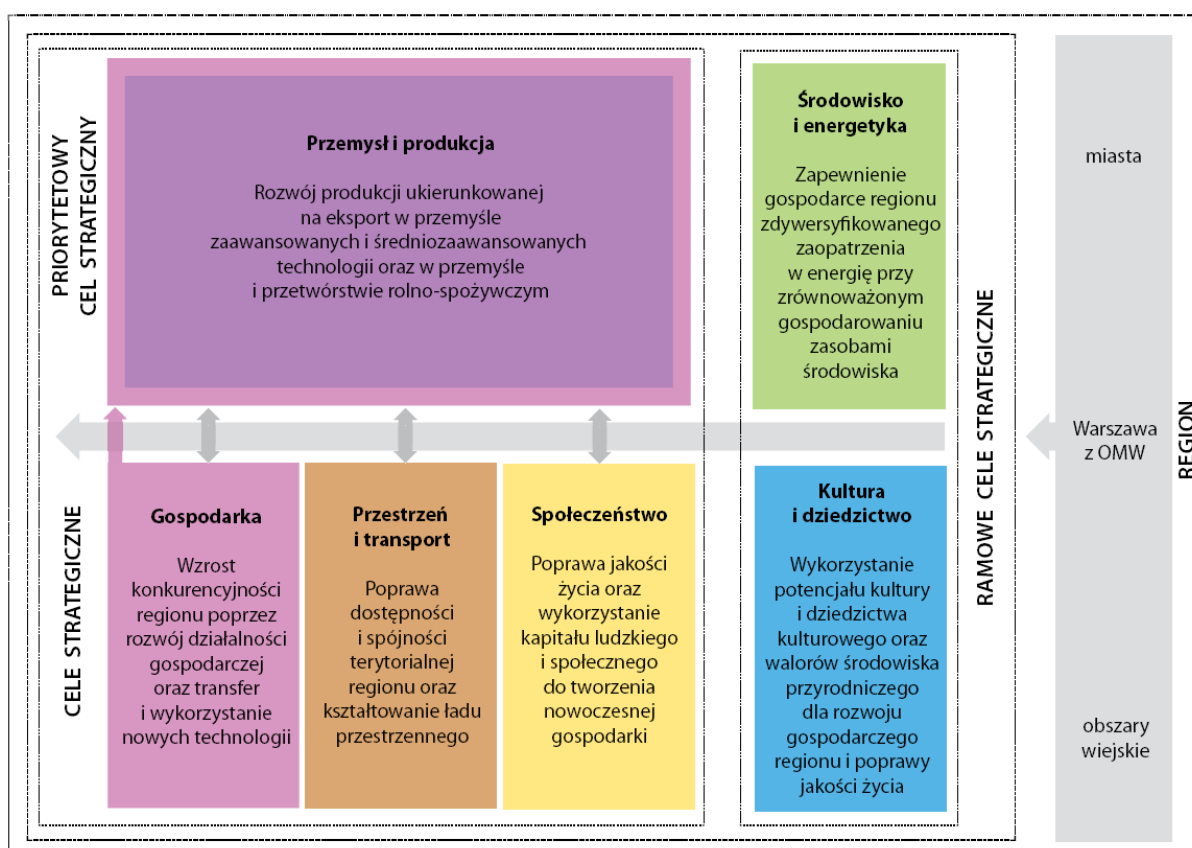
Cenne elementy środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego stanowią jednocześnie główne walory turystyczne województwa mazowieckiego, stwarzając możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej województwa. Funkcja ta jest ważnym czynnikiem nie tylko wzrostu, ale także aktywizacji gospodarczej wielu obszarów regionu. Według planu, preferowaną formą turystyki na terenie gminy Długosiodło jest turystyka wypoczynkowa oraz przyrodnicza i kwalifikowana. W zakresie rozwoju infrastruktury na potrzeby tego rodzaju turystyki, do której szczególne uwarunkowania posiadają obszary najatrakcyjniejsze przyrodniczo i krajobrazowo Plan ustala:

- uporządkowanie istniejącej sieci szlaków turystycznych oraz ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych oraz wyznaczanie i urządzenie nowych, w tym szlaków ponadregionalnych: rowerowych, wodnych;

- budowę miejsc postojowych wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę oraz platform widokowych;
- budowę mostów i przepraw promowych przez rzeki, szczególnie przez Wisłę, Narew i Bug;
- rozwój zagospodarowania turystycznego zbiorników wodnych oraz rzek regionu z przystaniami, wypożyczalnią kajaków;
- budowę i modernizację urządzeń sportowo-rekreacyjnych między innymi do uprawiania sportów zimowych.

13.1.3. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. – Innowacyjne Mazowsze, została przyjęta uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. Celem dokumentu jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju oraz działań, które należy realizować aby osiągnąć zaplanowane cele. Wizją rozwoju województwa mazowieckiego jest: „Mazowsze to region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców”.

Rycina 13. Struktura celów rozwojowych określonych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. (źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r., 2013 r.)

Celem głównym jest „zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim, wzrost znaczenia obszaru metropolitalnego Warszawy w Europie”. Struktura celów rozwojowych i kierunki działań przedstawione zostały na Rycinie 13 w Tabeli 25.

Tabela 25. Cele i kierunki działań strategicznych określone w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.

L.p.	Cel
	Kierunek działania
1	Cel strategiczny: rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym
	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji; • rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców; • wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych; • umiędzynarodowienie gospodarcze; • tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym.
2	Cel strategiczny: wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii
	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych; • wspieranie rozwoju nowych technologii, w szczególności biotechnologii i biomedycyny, nanotechnologii, fotoniki i optoelektroniki, technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) i kosmicznych; • rozwój i uzupełnianie funkcji metropolitalnych – Warszawa jako ośrodek stołeczny; • wspieranie rozwoju miast regionalnych i subregionalnych; • restrukturyzacja miast tracących funkcje gospodarcze; • wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich; • zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług.
3	Cel strategiczny: poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego
	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenia dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu; • spójności wewnątrzregionalnej – koncentracji na najbardziej zapóźnionych podregionach; • rozwoju form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców; • zapobiegania nadmiernej suburbanizacji i kreowania ładu przestrzennego; • udrożnienia systemu tranzytowego.
4	Cel strategiczny: poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki
	<ul style="list-style-type: none"> • rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego; • aktywizacji rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej; • rozwoju priorytetowych dla regionu dziedzin nauki; • wzrostu wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej; • przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna; • wyrównania szans edukacyjnych; • podnoszenia standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.
	Ramowy cel strategiczny: zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska

	<ul style="list-style-type: none"> • dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie; • wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji; • zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska; • modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej; • przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym; • poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń; • produkcja energii ze źródeł odnawialnych.
	<p>Ramowy cel strategiczny: wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu; • upowszechnienia kultury i twórczości; • kreowania miast jako centrów aktywności kulturalnej; • wspierania rozwoju przemysłu kreatywnego; • wykorzystania dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej.

(źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.)

W Strategii zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji, w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu. Obszary strategicznej interwencji zostały zidentyfikowane zgodnie z celami zapisanymi w Krajowej strategii rozwoju regionalnego. Powiat wyszkowski należy do obszarów o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług oraz o niskiej dostępności transportowej i odsetku osób bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Powiat wyszkowski, wraz z gminą Długosiodło, zaliczony został do obszaru problemowego ostrołęcko-siedleckiego.

Ostrołęcko-siedlecki obszar strategicznej interwencji

Głównymi ośrodkami życia społeczno-gospodarczego tego obszaru są Siedlce oraz Ostrołęka, a także Wyszki, Ostrów Mazowiecka, Sokołów Podlaski, Garwolin i Węgrów. Obszar ten, szczególnie w części północno - wschodniej, jest niedoinwestowany pod względem infrastrukturalnym, ma słabą dostępność do usług publicznych i niewielki potencjał rozwojowy. Występuje tam znaczne bezrobocie. Zakres usług skoncentrowanych w obrębie istniejącej sieci miast jest niewystarczający, zbyt niski jest poziom dochodów własnych oraz poziom inwestycji w pozarolniczych działach gospodarki.

Polityka prowadzona wobec tego obszaru powinna skutkować podniesieniem jakości życia i polepszeniem warunków prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. poprzez uzupełnienie istniejącej infrastruktury komunikacyjnej) oraz wykształcenia zdolności absorpcyjnych obszaru. Ważnym elementem prowadzonej polityki powinno być zwiększenie dostępu do usług publicznych oraz podniesienie ich jakości, a także wykorzystanie w gospodarce podregionu potencjału sektora rolniczego. Wśród działań strategicznych kierowanych do tego obszaru wymienić należy:

- poprawę dostępności komunikacyjnej obszaru, poprzez m.in. modernizację połączenia kolejowego Ostrołęka – Warszawa, budowę autostrady A2 do

wschodnich granic województwa, odtworzenie połączenia kolejowego Siedlce – Ostrołęka – Olsztyn w celach – umożliwienia rozwoju przewozów pasażerskich i towarowych;

- rozwój specjalizacji przemysłowych obszaru, w tym: umacnianie wykształconych specjalizacji przemysłu: energetycznego, papierniczego, celulozowego, drzewnego, maszynowego, metalowego;
- poprawę jakości i dostępności usług publicznych, poprzez: rozwój Uniwersytetu Przyrodniczego-Humanistycznego w Siedlcach, utworzenie publicznej wyższej szkoły zawodowej w Ostrołęce;
- przekształcenia w rolnictwie, w tym głównie: sprzężenie potencjału naukowego Uniwersytetu Przyrodniczego-Humanistycznego w Siedlcach z sektorem rolniczym subregionu w celu zwiększenia efektywności sektora rolniczego, wspieranie grup producenckich oraz klastrów, zwłaszcza w zakresie surowców energetycznych, mleczarstwa, produkcji owoców i warzyw, pszczelarstwa.

13.1.4. Program Rozwoju Powiatu Wyszковского do 2025 r.

Program Rozwoju Powiatu Wyszковского do 2025 r. określa kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu wyszkowskiego oraz precyzuje najważniejsze cele i zamierzenia inwestycyjne do 2025 r. Wizją rozwoju powiatu wyszkowskiego jest: „Powiat Wyszkowski – region spójny terytorialnie, konkurencyjny i innowacyjny pod względem gospodarczym, zapewniający odpowiednie warunki do rozwoju społeczno-ekonomiczno-zawodowego jego mieszkańców i zmniejszenie dysproporcji w województwie mazowieckim”. Podstawą poprawy jakości życia mieszkańców ma być „efektywne wykorzystanie potencjału społeczno-gospodarczego, walorów przyrodniczych regionu oraz skuteczną współpracę samorządową wspartą kreatywnością społeczną, przy jednoczesnym zachowaniu zrównoważonego rozwoju regionu”.

Struktura celów strategicznych oparta została na 5 obszarach analizy strategicznej wyznaczonych w dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym: przestrzeń i transport, gospodarka, środowisko i energetyka, społeczeństwo, kultura i turystyka (Tabela 26). Określone cele operacyjne uwzględnione zostały w opracowaniach strategicznych wykonanych na poziomie lokalnym w gminie Długosiodło – zapisy Programu w istotny sposób wyznaczyły kierunki działań programowych kształtujących wzrost społeczno-gospodarczy w gminie Długosiodło.

Tabela 26. Cele strategiczne wyznaczone w Programie Rozwoju Powiatu Wyszковского do 2025

Lp.	Cel strategiczny	Obszar analizy strategicznej
1	kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej oraz poprawa bazy infrastrukturalnej obiektów publicznych, stanu infrastruktury komunalnej i drogowej w celu zwiększenia dostępności i spójności terytorialnej regionu, bezpieczeństwa mieszkańców, turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.	przestrzeń i transport, środowisko i energetyka

2	zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i społecznej oraz jakości świadczonych usług poprzez poprawę bazy infrastrukturalnej, rozwój i promocji i profilaktyki zdrowotnej, programy kompleksowej aktywizacji dzieci, młodzieży i osób dorosłych, seniorów, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie.	społeczeństwo
3	wzrost konkurencyjności regionu poprzez zintegrowane działania związane z rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału obszaru do rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, budowania wykwalifikowanych zasobów pracy oraz dywersyfikacji lokalnych działalności gospodarczych oraz wdrażaniu innowacyjnych technologii.	gospodarka
4	efektywne wykorzystanie obszaru do rozwoju kultury, turystyki, rekreacji oraz promowanie dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego regionu jako podstawy do budowania atrakcyjnego wizerunku Powiatu i poprawy jakości życia mieszkańców.	kultura i turystyka
5	zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju edukacji i sportu oraz kluczowych kompetencji i umiejętności społeczeństwa w celu budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i doświadczeniu.	społeczeństwo

(źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do 2025 r.)

13.1.5.Strategia Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r. mają kluczowe znaczenie w kształtowaniu kierunków rozwoju sfery przestrzennej gminy Długosiodło, określonych w niniejszym Studium.

Wizja Gminy ukierunkowana jest prognostycznie – określa stan docelowy w perspektywie do 2025 r.: „Gmina Długosiodło w 2025 roku jest przyjaznym i bezpiecznym miejscem do zamieszkania. Gmina charakteryzuje się wysokim kapitałem społecznym, który jest motorem napędowym rozwoju jednostki. Mieszkańcy czynnie partycypują w zarządzaniu gminą i chętnie angażują się w życie codzienne gminy. Dzięki tym rozwiązaniom gmina staje się: nowoczesna, otwarta, zadbana, estetyczna oraz wspierająca organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. Wykorzystując atuty: lokalizację, atrakcyjne środowisko naturalne, gmina stała się interesującym miejscem do uprawiania agroturystyki dla mieszkańców aglomeracji warszawskiej i okolic. Dodatkowo gospodarka oparta jest na żywności ekologicznej, a władze gminy chętnie pomagają lokalnym rolnikom starając się o statusu gminy ekologicznej. Wizerunek gminy wśród mieszkańców województwa mazowieckiego wykreowany został jako atrakcyjne miejsce do spędzania wolnego czasu i zamieszkania. Długosiodło widziane oczami innych jest gminą zharmonizowaną, tradycyjną a jednocześnie innowacyjną, ekologiczną, czystą i zadbaną, odpowiednią do spędzania wolnego czasu i dobrą do zamieszkania”.

Na podstawie diagnozy społeczno - gospodarczej oraz uwzględniając główne trendy oraz kierunki europejskiej i krajowej polityki rozwoju, w Strategii określono główne mocne i słabe strony Gminy, a także szanse i zagrożenia jej rozwoju (Tabela 27).

Tabela 27. Słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia rozwoju Gminy Długosiodło wskazane w Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wysoki udział lasów i użytków rolnych w strukturze zagospodarowania, • przebieg linii kolejowej w centralnej części obszaru gminy, • zmniejszające się bezrobocie, • duży potencjał terenów pod zabudowę, w tym zabudowę mieszkaniową, • możliwość wytyczenia stref mieszkalnictwa indywidualnego i deweloperskiego, • spokój, cisza, mała gęstość zaludnienia – szansa spokojnego zamieszkania, • sukcesywny wzrost dochodów budżetu gminy, • działalność organizacji pozarządowych, przyczyniająca się do budowania kapitału społecznego, • wysokie walory krajobrazowe (Lasy Puszczy Białej), • kultywowanie i promocja tradycji lokalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozproszona zabudowa powodująca duże koszty utrzymania infrastruktury technicznej i budynków użyteczności publicznej, • brak systemu ciepłowniczego i sieci gazowej, • niedostateczne zaopatrzenie gminy w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, • mała liczba ścieżek rowerowych, • mała liczba miejsc przedszkolnych, • niewielka liczba przestrzeni publicznych, • niska atrakcyjność inwestycyjna, • utrudniony dostęp do edukacji, • brak bazy noclegowej przystosowanej do agroturystyki, • konieczność korzystania z transportu indywidualnego (transport samochodowy), • brak dostępu do usług wyższego rzędu, • słabo rozwinięte usługi rekreacyjne, • brak szerokopasmowego oraz słaba sieć Internetu oferowanego przez operatorów sieci komórkowej, • pogłębiające się dysproporcje między małymi wsiami i większymi (na większe kierowane są większe środki i realizowanych jest więcej inwestycji, na małe kieruje się mniej zaniebując je coraz bardziej), • niska aktywność obywatelska, małe angażowanie się mieszkańców z sprawy lokalne, • duży odsetek mieszkańców po 65 roku życia, • ujemny przyrost naturalny oraz migracja.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo niewielka odległość do Warszawy oraz bliskość trasy S-8, • tendencja migracji ludności na tereny wiejskie i podmiejskie, • moda na ekologiczny i zdrowy tryb życia, • rozwijająca się współpraca samorządów terytorialnych, • wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • wzrost popularności agroturystyki, • planowana modernizacja linii kolejowej Tłuszcz – Ostrołęka i skrócenie czasu dojazdu do Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • prawne i finansowe ograniczenia rozwoju samorządów, • biurokratyzacja wpływająca na niekorzystny odbiór społeczny administracji i urzędników, • zmieniające się prawo i polityka państwa, • trudności w pozyskiwaniu środków unijnych.

(źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.)

Wyznacznikami docelowych kierunków rozwoju Gminy Długosiodło są cele strategiczne, których przełożenie na poziom szczegółowych działań operacyjnych umożliwia cele operacyjne. Ich określenie służy wykorzystaniu szans i potencjału Gminy oraz przewyciężeniu słabych stron i zagrożeń dla jej zrównoważonego rozwoju. Przedstawiony katalog działań operacyjnych jest otwarty – zawiera jedynie propozycje przedsięwzięć, które mogą być modyfikowane lub w całości odrzucone. W Strategii

wyznaczono 3 priorytety rozwoju: nowoczesna gospodarka, silny wizerunek, wysoka jakość życia oraz 6 celów strategicznych (Tabele 28, 29, 30).

Tabela 28. Strategiczne kierunki działań dla obszaru priorytetowego „Nowoczesna Gospodarka” określone w Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.

Cele strategiczne	C1.A: Wzrost udziału agroturystyki w sektorze gospodarczym gminy	C1.B: Wzrost udziału produkcji ekologicznej żywności na terenie gminy
Strategiczne kierunki działań	<p>1.1.A Opracowanie programu rozwoju agroturystycznego zagospodarowania</p> <p>1.2.A Opracowanie sztandarowego produktu agroturystycznego dla gminy</p> <p>1.3.A Opracowanie programu promocji agroturystycznej gminy</p> <p>1.4.A Wdrożenie nowoczesnego systemu szkoleń agroturystycznych dla osób zainteresowanych tą działalnością</p> <p>1.5.A Utworzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej</p> <p>1.6.A Współpraca prywatno-publiczna w zakresie agroturystyki</p>	<p>1.1.B Opracowanie programu rozwoju gospodarstw rolnych o charakterze ekologicznym</p> <p>1.2.B Wdrożenie nowoczesnego systemu szkoleń z dziedziny ekologicznej żywności</p> <p>1.3.B Opracowanie programu propagowania wśród gospodarstw rolnych ekologicznego podejścia do produkcji żywności</p> <p>1.4.B Wdrożenie nowoczesnego systemu szkoleń z dziedziny ekologicznej żywności</p> <p>1.5.B Uzyskanie certyfikatu ISO przez Urząd Gminy Długosiodło</p> <p>1.6.B Organizacja przez UG cyklicznych spotkań z producentami rolnymi i systematyczna współpraca</p>
Zadania flagowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zakup pojemników do segregowanej zbiórki odpadów • Montaż odnawialnych źródeł energii na obiektach publicznych • Montaż rozproszonych źródeł energii na budynkach mieszkańców Gminy Długosiodło (kolektory słoneczne, systemy fotowoltaiczne) • Wdrażanie systemu zielonych zamówień publicznych 	
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie się poziomu bezrobocia • Wzrost dochodów gminy • Nowe gospodarstwa agroturystyczne • Zwiększenie się liczby turystów odwiedzających gminę 	<ul style="list-style-type: none"> • Nowe gospodarstwa rolne w sektorze produkcji ekologicznej żywności • Wzrost dochodów w budżecie gminy • Wzrost produkcji ekologicznej żywności • Wzrost zatrudnienia w sektorze rolniczym • Ograniczenie emisji CO₂

(źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.)

Tabela 29. Strategiczne kierunki działań dla obszaru priorytetowego „Silny Wizerunek” określone w Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.

Cele strategiczne	C2.A: Wykreowanie silnej marki agroturystycznej w skali regionalnej	C2.B: Wykreowanie wizerunku gminy uwzględniającego wszystkie aktywności obszarów priorytetowych
Strategiczne kierunki działań	2.1. AB. Opracowanie gminnego wzorca architektury zabudowy mieszkaniowej	
	2.2. AB. Wykorzystanie mediów społecznościowych w promocji marki gminy	
	2.3.A. Zaangażowanie lokalnej społeczności w tworzeniu marki agroturystycznej	2.3.B. Transparentność i otwartość władz gminy wobec grup społecznych oraz podmiotów działających na jej terenie
Zadania flagowe	<ul style="list-style-type: none"> • Powołanie przy Wójcie Rady Rozwoju Gminy • Opracowanie Strategii Public Relations gminy • Wymiana energooszczędnej oświetlenia w obiektach publicznych 	
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie spójnej i atrakcyjnej marki przyciągającej turystów • Rozpoznawalność marki gminy • Spójność w działaniach marketingowych • Postrzeganie gminy jako atrakcyjnej turystycznie • Wzrost liczby turystów 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykreowanie silnego wizerunku akceptowanego przez mieszkańców gminy • Wzrost turystów w gminie • Wzrost liczby ludności gminy • Pozytywny obraz gminy w bliższym i dalszym otoczeniu

(źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.)

Tabela 30. Strategiczne kierunki działań dla obszaru priorytetowego „Wysoka Jakość Życia” określone w Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.

Cele strategiczne	C3.A: Budowa społeczeństwa obywatelskiego	C3.B: Kreowanie bezpiecznego i atrakcyjnego miejsca zamieszkania
Strategiczne kierunki działań	<p>3.1.A. Stworzenie i rozwój gminnego zespołu liderów aktywności lokalnej</p> <p>3.2.A. Rozwój usług świadczonych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych</p> <p>3.3.A. Podjęcie uchwały o zasadach współpracy z organizacjami pozarządowymi</p> <p>3.5.A. Stworzenie gminnego programu rozwoju i wspierania systemu usług publicznych w oparciu o współpracę z organizacjami pozarządowymi</p> <p>3.6.A. Stworzenie gminnego programu aktywizacji młodego pokolenia</p> <p>3.7.A. Wdrożenie programu Dialog ze społeczeństwem</p>	<p>3.1.B. Doposażenie ośrodków edukacji w nowoczesne urządzenia i systemy wspomagające edukację (np. tablice interaktywne)</p> <p>3.2.B. Promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia</p> <p>3.3.B. Wspieranie i promocja badań profilaktycznych</p>
Zadania flagowe	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja Gminnego Stadionu Sportowego w Długosiodle wraz z budową infrastruktury towarzyszącej; • Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; • Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; • Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej na terenie Gminy Długosiodło; • Budowa kompleksu sportowo-dydaktycznego przy Gimnazjum Publicznym w Długosiodle; • Rozbudowa bazy sportowo-dydaktycznej szkół; • Budowa boisk sportowych i placów zabaw; • Rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę (budowa sieci wodociągowej oraz modernizacja i budowa nowych stacji uzdatniania wody); • Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Stare Bosewo, Kornaciska i Długosiodło; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznej połączone z remontem oraz przebudową gminnych budynków użyteczności publicznej oraz pełniących funkcje kulturalne (odnowa wsi), w tym: wykonanie chodników w miejscowościach, wykonanie oświetlenia ulicznego, zagospodarowanie terenów publicznych, zagospodarowanie terenów służących rekreacji, budowa małej infrastruktury turystycznej, zarządzanie i porządkowanie terenów zielonych, budowa parkingów oraz budowa szlaków pieszych i rowerowych; • Przebudowa dróg o nawierzchni gruntowej na żwirową; • Budowa nowych dróg oraz przebudowa i remonty istniejących dróg np.: <ul style="list-style-type: none"> ○ Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Długosiodło – ul. Sportowa; ○ Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Zygmuntowo; ○ Budowa drogi gminnej nr 440213W w miejscowości Kalinowo; ○ Budowa drogi gminnej Stare Bosewo – Znamiączki; ○ Budowa drogi gminnej Przetycz Włościańska – Zamość – Dalekie; ○ Budowa drogi gminnej Marianowo – Nowa Wieś; ○ Budowa drogi gminnej nr 440202W na odcinku Augustowo – Chorchosy; ○ Budowa drogi gminnej Blochy – Augustowo; ○ Przebudowa drogi powiatowej nr 4408W w miejscowości Przetycz Włościańska; ○ Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Nowe Bosewo; ○ Przebudowa ul. Projektowanej w miejscowości Długosiodło; ○ Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Chrzczanka Włościańska; ○ Przebudowa ul. Polnej w miejscowości Długosiodło; ○ Budowa drogi gminnej Plewki – Stare Suski; ○ Przebudowa nawierzchni drogi gminnej Przetycz Włościańska – Stasin – Marianowo; ○ Przebudowa drogi gminnej Nr 440210W w miejscowości Grądy Szlacheckie; ○ Budowa drogi gminnej w miejscowości Długosiodło (od drogi powiatowej nr 	

	4403W do drogi powiatowej nr 2648W); <ul style="list-style-type: none"> ○ Budowa drogi gminnej Przetycz Folwark – Augustowo; ○ Przebudowa drogi gminnej Przetycz Włociańska – Olszaki. • Usuwanie i utylizacja materiałów zawierających azbest (eternit) z terenu gminy Długosiodło; • Modernizacja lokalnych źródeł ciepła (wymiana kotłowni opalanych węglem lub olejem na źródło o wyższej sprawności wytwarzania ciepła); • Budowa lokalnej ciepłowni na biomasę w miejscowości Długosiodło. 	
Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost inicjatyw społecznych • Wzrost zaangażowania mieszkańców w życie społeczne • Wzrost imprez o lokalnym charakterze • Wzrost zaufania społecznego • Wzrost jakości życia 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zaufania społecznego • Ograniczenie emisji CO₂ • Wzrost jakości życia • Poszerzenie oferty możliwości spędzania wolnego czasu

(źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 r.)

13.1.6. Strategia rozwoju obszaru „Między Bugiem a Narwią” jako zrównoważonego celu podróży.

W 2010 r. opracowana została Strategia Rozwoju Obszaru „Między Bugiem a Narwią”. Celem opracowania dokumentu jest wsparcie rozwoju 13 gmin położonych na obszarze „Między Bugiem a Narwią” w kierunku stania się tzw. zrównoważonym celem podróży, czyli obszarem typowo ekoturystycznym. Głównym celem jest zwiększenie korzyści dla społeczności lokalnych, tworzenie nowych źródeł dochodu oraz miejsc pracy, jak również ochrona i promocja dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez odpowiedni rozwój turystyki (Tabela 31).

Tabela 31. Obszary działania i cele strategiczne w zakresie rozwoju ekoturystyki w gminie Długosiodło określone w Strategii Rozwoju Obszaru „Między Bugiem a Narwią” jako zrównoważonego celu podróży”

L.p.	Obszar działania	Cel strategiczny
1	informacja, promocja i marketing	skuteczna informacja zewnętrzna: <ul style="list-style-type: none"> • odwiedzający obszar „Między Bugiem a Narwią” mają dostęp do aktualnych i sprawdzonych informacji o interesujących miejscach, zakwaterowaniu i możliwościach spędzenia czasu; • zwiedzający wiedzą, że obszar dąży do stania się „zrównoważonym miejscem podróży”.
		dobra komunikacja wewnętrzna: <ul style="list-style-type: none"> • podmioty świadczące usługi dla turystów znają się nawzajem i współpracują w ramach obszaru; • obszar jest spójnie zarządzany z punktu widzenia turystyki.
2	transport	<ul style="list-style-type: none"> • informacje dotyczące komunikacji są dostępne na stronach internetowych oraz w różnych miejscach na terenie gmin; • po terenie można poruszać się bezpiecznie pieszo, na rowerach lub komunikacją publiczną i dotrzeć w ten sposób do wszystkich ważniejszych atrakcji; • ruch samochodowy nie wpływa negatywnie na bezpieczeństwo i walory turystyczne obszaru.
3	zarządzanie środowiskiem naturalnym i gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> • stan i jakość środowiska naturalnego na obszarze „Między Bugiem a Narwią” są dobre i stale się polepszają; • gospodarka odpadami i wodno-ściekowa jest wzorcowa

	odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • miejsca publiczne są czyste, zielone i estetyczne, • obszary chronione są oznakowane, znane mieszkańcom i turystom.
4	baza noclegowa	<ul style="list-style-type: none"> • baza noclegowa jest na miarę atrakcyjności obszarów położonych między Bugiem a Narwią; • na obszarze jest wystarczająca liczba miejsc noclegowych o zróżnicowanej ofercie cenowej i odpowiednich standardach jakości; • miejsca noclegowe mają pełne obłożenie.
5	gastronomia	świetna baza gastronomiczna, to ważny powód przyjazdu turystów na teren między Bugiem i Narwią
6	rozwój kluczowych atrakcji	<ul style="list-style-type: none"> • na obszarze istnieje wiele możliwości spędzania czasu na łonie natury oraz w miejscach związanych z kulturą; • atrakcje obszaru są łatwo dostępne, przyjazne przyrodzie i dostosowane do potrzeb turystów; • atrakcje wykorzystują naturalne zasoby obszaru – przyrodnicze i kulturowe oraz przyczyniają się do ich promocji i ochrony.
7	edukacja i współpraca	<ul style="list-style-type: none"> • pracownicy gminy są świadomi, że gmina prowadzi działania, których celem jest rozwój obszaru jako „zrównoważonego celu podróży”; • prace gminy związane z ochroną środowiska i rozwojem ekoturystyki są dobrze znane mieszkańcom; • mieszkańcy planujący lub posiadający działalność turystyczną mają odpowiednie kompetencje i możliwości ich rozwoju; • liderzy społeczni, samorządy i usługodawcy współpracują ze sobą, w celu rozwoju ekoturystyki na obszarze „Między Bugiem a Narwią”.

(źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju obszaru „Między Bugiem a Narwią” jako zrównoważonego celu podróży)

W Strategii obszar gminy Długosiodło został określony jako jeden z atrakcyjniejszych w powiecie wyszkowskim. Podobnie jak w Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło, również tu zwrócono uwagę na uregulowanie gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, jako ekologicznej wizytówki gminy.

13.1.7. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.

Uchwałą nr XXXI/455/2014 Rady Gminy Długosiodło z dnia 7 marca 2014 r. przyjęty został Program Ochrony Środowiska dla Gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. Nadrzędnym celem polityki ekologicznej Gminy Długosiodło jest osiągnięcie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego umożliwiającego zrównoważony społeczno-gospodarczy rozwój gminy. Priorytetami programu są:

- 1) ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem;
- 2) ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem;
- 3) ochrona środowiska przed nadmierną emisją hałasu i polami elektromagnetycznymi;
- 4) ochrona i właściwe wykorzystywanie gleb użytkowanych rolniczo oraz racjonalna gospodarka zasobami kopalini;
- 5) prawidłowe gospodarowanie odpadami;

- 6) ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych gminy;
- 7) powszechna edukacja ekologiczna.

W Tabeli 32 określono kierunki działań gminy Długosiodło odnoszące się bezpośrednio do wskazanych wyżej priorytetów, które są istotne z punktu widzenia ochrony przyrody.

Tabela 32. Kierunki działań gminy określone w Programie

L.p.	Obszar	Kierunki działań
1	ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych, • ochrona gatunkowa, • udrażnianie, kształtowanie, odtwarzanie korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji, • kształtowanie i promocja postaw prośrodowiskowych,
2	ochrona lasów i terenów leśnych	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja założeń Programu zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 r., • rozwój różnorodności biologicznej w lasach na różnych poziomach funkcjonowania, • ochrona lasów przed nadmierną presją turystów na terenach cennych przyrodniczo, • ochrona lasów przed pożarami, • eliminacja praktyk nielegalnego składowania odpadów,
3	ochrona zasobów wodnych	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych, • przygotowanie oraz aktualizacja dokumentów planistycznych i map w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, • przygotowanie i modernizacja technicznego zaplecza w zakresie ochrony przed powodzią i suszą, • edukacja ekologiczna w zakresie gospodarowania wodą, • rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska, szczególnie w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków, • redukcja zanieczyszczeń wód spowodowanych działalnością rolniczą, • realizacja przedsięwzięć mających wpływ na poprawę stanu jakości wód,
4	ochrona gleb oraz zasobów surowców mineralnych	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona gleb użytkowanych rolniczo, • edukacja ekologiczna rolników, • monitoring i kontrola kopalń,
5	ochrona powietrza atmosferycznego	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie emisji powierzchniowej, • ograniczenie emisji liniowej i punktowej, • kształtowanie i promocja postaw prośrodowiskowych, • poprawa efektywności energetycznej, • zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
6	zrównoważone gospodarowanie odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów, w tym zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów, • usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest, • właściwe zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych, • eliminacja praktyk nielegalnego składowania odpadów, • kształtowanie i promocja postaw prośrodowiskowych,
7	ochrona przed	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie emisji hałasu do środowiska,

hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznych	<ul style="list-style-type: none"> ocena stanu akustycznego środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
--	--

(źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.)

W Tabeli 33 przedstawiono zadania inwestycyjne planowane przez Gminę Długosiodło w okresie programowania Programu a w Tabeli 34 przedstawiono zadania inwestycyjne Gminy zapisane w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.

Tabela 33. Działania inwestycyjne Gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata realizacji	Źródła finansowania
1	Wprowadzanie systemu segregacji i selektywnej zbiórki odpadów u źródła	2013-2015	Gmina
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – I etap	2013-2015	Gmina, prywatni inwestorzy
3	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	2013-2015	Gmina, WFOŚ i GW, fundusze strukturalne UE
4	Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Wymakracz wraz z infrastrukturą towarzyszącą	2013-2015	Gmina, WZMiUM Warszawa, inne instytucje i podmioty
5	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Stare Bosewo, długość sieci ok. 8 km	2013-2015	Gmina, inne instytucje i podmioty, fundusze strukturalne UE
6	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Stara Pecyna, Nowa Pecyna, Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Lipniak Majorat, Małaszek, długość sieci ok. 20 km	2013-2015	Gmina, fundusze strukturalne UE, WFOŚ i GW, inwestorzy prywatni

(źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.)

Tabela 34. Działania inwestycyjne Gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku zapisane w projekcie Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Źródła finansowania
1	Rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Długosiodło – budowa stacji uzdatniania wody o przepustowości 50 m ³ /h w m. Stare Bosewo, rozbudowa sieci wodociągowej o dł. 3740 mb oraz budowa przyłączy o dł. 879 mb	Gmina, WFOŚ i GW
2	Zakup prasy taśmowej do oczyszczalni ścieków w Kornaciskach	Środki własne
3	Zbiórka zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, baterii, opon samochodowych	-
4	Usuwanie i utylizacja materiałów zawierających azbest (eternit) z terenu Gminy Długosiodło	WFOŚ i GW

(źródło: opracowanie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla gminy Długosiodło na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.)

13.1.8. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Długosiodło

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Długosiodło został przyjęty uchwałą nr V/43/2015 Rady Gminy Długosiodło z dnia 17 kwietnia 2015 r. Przyjętym w Planie celem strategicznym jest „dalszy rozwój gospodarczy gminy przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego i wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii”. We wskazanym celu widoczne są następujące aspekty:

- rozwój gospodarczy (liczba mieszkańców gminy spada. Celem jest rozwój gospodarczy gminy oraz zachęcenie ludzi do osiedlania się na terenach gminy i zmniejszenie salda migracji);
- zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego (gmina cechuje się atrakcyjnymi walorami krajobrazowymi. Poszanowanie środowiska naturalnego jest ważne, aby utrzymać atrakcyjny wizerunek gminy przyciągający turystów oraz mieszkańców);
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (gmina posiada potencjał rozwoju OZE – sprzyjać to może rozwojowi pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności z instalacji fotowoltaicznych wytwarzających energię elektryczną oraz kolektorów słonecznych wytwarzających energię ciepłą).

Celami szczegółowymi realizacji gospodarki niskoemisyjnej gminy są:

- wdrożenie wizji gminy Długosiodło jako miejsca zarządzanego w sposób zrównoważony i ekologiczny;
- ograniczenie emisji CO₂ oraz emisji zanieczyszczeń z instalacji wykorzystywanych na terenie gminy, a także emisji pochodzącej z transportu, zużycia energii elektrycznej i paliw opałowych;
- zwiększenie energii pochodzącej z źródeł odnawialnych;
- poprawa ładu przestrzennego, rozwój zrównoważonej przestrzeni publicznej;
- realizacja idei wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie oszczędnego gospodarowania energią;
- zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczącej ich wpływu na gospodarkę lokalną;
- promocja wizji zrównoważonego transportu;
- promocja efektywnego energetycznie oświetlenia.

Poniżej przedstawiono wskazane w Planie zadania krótko i średnioterminowe, których realizacja przez Gminę ma umożliwić wykonanie określonych celów:

- montaż odnawialnych źródeł energii na obiektach publicznych;
- wymiana energochłonnego oświetlenia w obiektach publicznych;
- ładowarka telefonów zasilana fotowoltaiką;
- carport;
- wdrażanie systemu zielonych zamówień/zakupów publicznych;
- rozwój rozproszonych źródeł energii – małe instalacje, mikroinstalacje, kolektory słoneczne;
- ograniczanie niskiej emisji z budynków mieszkalnych;
- termomodernizacja budynków mieszkalnych;
- rozwój budownictwa pasywnego i energooszczędnego;
- ecodriving.

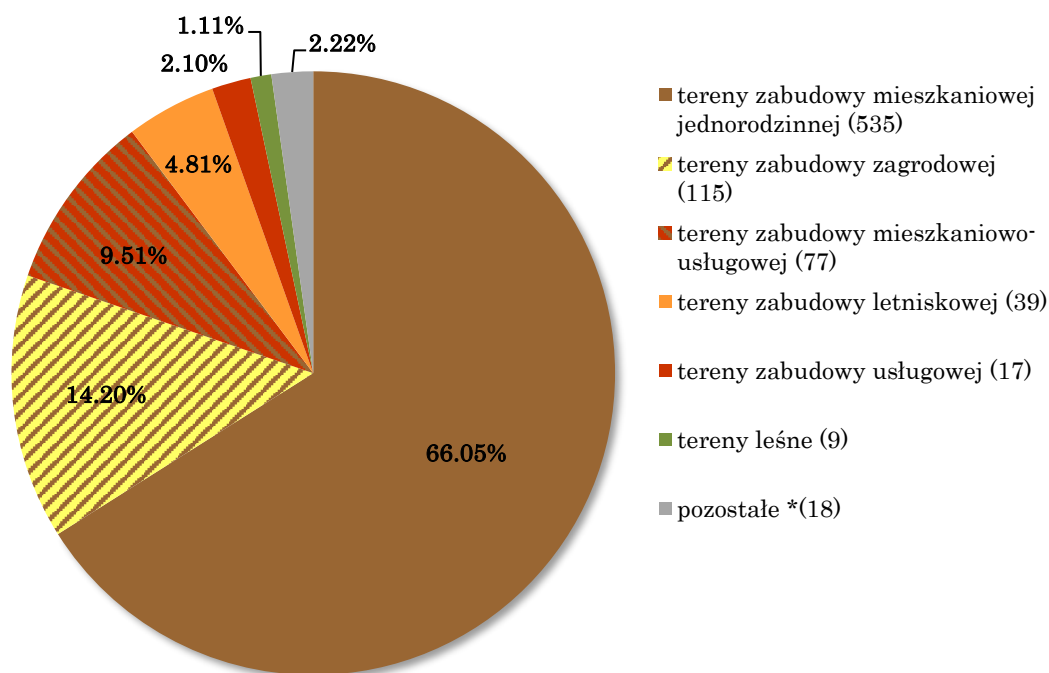
Zgodnie z Planem, wprowadzenie przedstawionych wyżej działań pozwoli na redukcję emisji CO₂ o 13,66 % w stosunku do przyjętego roku bazowego 2000. Redukcja zużycia energii finalnej do roku 2020 będzie wynosić 2 417,24 MWh. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii zwiększy się o około 8%.

13.2. WNIOSKI DO ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DŁUGOSIODŁO

W okresie przyjmowania od mieszkańców wniosków dotyczących Studium, tj. od 2 listopada 2016 r. do 5 grudnia 2016 r. do Urzędu gminy Długosiodło wpłynęło 310 wniosków, w tym wniosek Wydziału Rozwoju Gospodarczego, Infrastruktury Technicznej, Gospodarki Odpadami i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Długosiodło o uwzględnienie 94 wniosków pozaproceduralnych złożonych przez mieszkańców gminy - w dalszej części opracowania za liczbę wniosków złożonych w czasie procedury podaje się 403 (309 wniosków mieszkańców wraz z 94 wnioskami dołączonymi do wniosku Urzędu Gminy). Ponadto 75 wniosków zostało złożonych w procedurze po terminie składania wniosków.

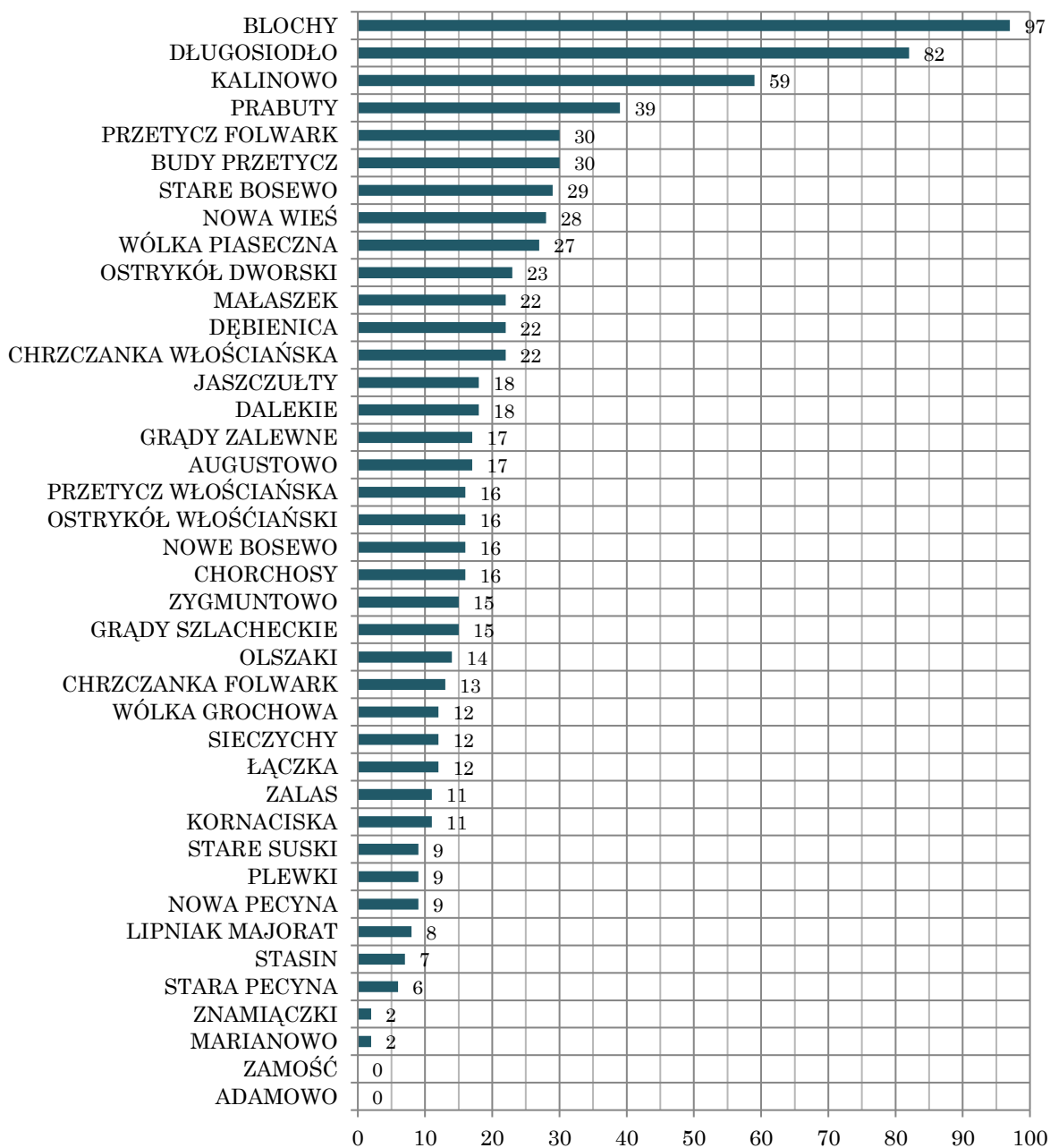
Większość wniosków złożonych przez mieszkańców w terminie dotyczyło jednej działki ewidencyjnej (202 wnioski) oraz dwóch działek (115 wniosków). Pozostałe wnioski odnosiły się do wielu, niekoniecznie ze sobą sąsiadujących działek ewidencyjnych – 38 wniosków do trzech działek, 22 wnioski do czterech działek, 8 wniosków do pięciu działek, 4 wnioski do sześciu działek, 5 wniosków do siedmiu działek, 4 wniosków do ośmiu działek, 1 wniosek do dziewięciu działek, 2 wnioski do jedenastu działek i 1 wniosek do dwunastu działek. Jeden wniosek dotyczył drogi powiatowej (dwie działki). Wobec powyższego, aby w pełni odzwierciedlić skalę wnioskowanych zmian, analizę wniosków przeprowadzono w odniesieniu do pojedynczych działek ewidencyjnych (łącznie 810 działek ewidencyjnych).

pozostałe* - kategorie przeznaczenia obejmujące mniej niż 1% działek ewidencyjnych, na które złożone zostały wnioski: tereny powierzchniowej eksploatacji surowców (8), tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy letniskowej i/lub zabudowy usługowej (6), drogi publiczne (2), tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i/lub zabudowy zagrodowej (1), tereny rolne (1).

Wykres 23. Struktura przedmiotu wniosków złożonych do Studium
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Wnioski złożone w terminie dotyczą głównie zmiany przeznaczenia działek ewidencyjnych na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (535 działek ewidencyjnych), tereny zabudowy zagrodowej (115 działek ewidencyjnych) i tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej (77 działek ewidencyjnych). Strukturę przedmiotu wniosków złożonych do zmiany Studium przedstawiono na Wykresie 23.

Wykres 24. Liczba działek ewidencyjnych objętych wnioskami do Studium w podziale na obręby geodezyjne (źródło: opracowanie własne)

Najwięcej wniosków dotyczyło działek ewidencyjnych położonych na terenie obrębów geodezyjnych: Blochy (97), Długosiodło (82), Kalinowo (59), Prabuty (39) - Wykres 24. Działki, których właściciele wnioskują o przeznaczenie ich na tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej znajdują się głównie w Blochach, Długosiodle i w Kalinowie. Działki, których właściciele wnioskują o przeznaczenie ich na tereny

zabudowy zagrodowej znajdują się głównie w Długosiodle, Olszakach i Blochach, natomiast działki, których właściciele wnioskuje o przeznaczenie ich na tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej położone są głównie w Blochach, Kalinowie, Budach Przetyczy, Długosiodle i Starym Bosewie. Złożone wnioski nie dotyczą działek w obrębach geodezyjnych Adamowo i Zamość.

W procedurze sporządzania niniejszego Studium do Urzędu Gminy wpłynęło 9 wniosków od organów i instytucji właściwych do opiniowania i uzgadniania projektu Studium (Tabela 35). Wnioski złożone przez instytucje branżowe oraz instytucje uzgadniające i opiniujące w przeważającej większości mają charakter informujący o ewentualnych ograniczeniach oraz możliwościach rozwoju. W przewadze odnoszą się one do obszaru całej gminy Długosiodło zawierając ogólne informacje i wskazania do kierunków rozwoju. Kilka wniosków odnosi się do poszczególnych działek ewidencyjnych i zmiany ich aktualnego przeznaczenia.

Tabela 35. Wykaz wniosków złożonych przez instytucje do zmiany Studium

Lp.	Data wpływu wniosku	Nazwa instytucji
		Treść wniosku
1	18 listopada 2016 r.	Zarząd Województwa Mazowieckiego ul. Jagiellońska 26, 03-719 Warszawa
		<p>W Studium należy uwzględnić ustalenia zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektowanej drogi wojewódzkiej Ostrołęka – Wyszaków; • modernizacji linii kolejowej nr 29 Tłuszcz – Ostrołęka; • planowanej budowy linii 400 kV Ostrołęka – Stanisławów (z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV); • obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000, które rozporządzeniem Ministra Środowiska ustanowiono obszarami specjalnej ochrony ptaków (OSO) Puszcza Biała PLB140007, Dolina Dolnej Narwi PLB140014 i Bagno Pulwy PLB140015; • obszarów zagrożonych powodzią; • ochrony gruntów leśnych przed zmianą funkcji na nieleśną; • ochrony użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych; • ochrony gruntów ornych bardzo dobrych i dobrych; • kurpiowskiego regionu etnograficznego Kurpie Białe; • pasma przyrodniczo – kulturowego osadnictwa drobnoszlacheckiego; • ochrony wartości krajobrazów przyrodniczo – kulturowych w pasmach rzecznych.
2	21 listopada 2016 r.	<p>PGE Dystrybucja S.A., Oddział Warszawa, ul. Marsa 95, 04-470 Warszawa</p> <p>W Studium należy uwzględnić</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozbudowę sieci energetycznej napowietrznej i kablowej średniego i niskiego napięcia oraz budowę nowych stacji transformatorowych SN/nN; ▪ pasy dla linii średniego i niskiego napięcia oraz oświetlenia ulicznego w ciągach drogowych; ▪ konieczność prowadzenia linii SN i nN po oddzielnych trasach w szczególnych przypadkach dopuszcza się lokalizację linii SN i nN na wspólnej trasie; ▪ projektowanie w istniejących liniach napowietrznych SN stacji transformatorowych słupowych (w szczególnych przypadkach dopuszcza się budowę wolnostojących stacji wewnętrznych), natomiast w istniejących liniach kablowych SN należy projektować wolnostojące stacje wewnętrzne; ▪ zapisy ogólne dotyczące tras linii SN i nN, które umożliwiłyby

		<p>ewentualne wykonanie zasilanie liniami napowietrznymi jak i kablowymi (dotyczy również stacji wewnętrznych i słupowych);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rezerwy terenu pod budowę nowych stacji, jeśli takie będą niezbędne do zasilania danego terenu; ▪ dopuszczanie, na terenie obszarów chronionych, skracanie wysokości lub usuwanie drzew i krzewów pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi; ▪ zakaz nasadzeń pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi drzew i krzewów tych gatunków, których naturalna wysokość może przekraczać 3 m; ▪ nakaz przycinania drzew i krzewów rosnących pod liniami elektroenergetycznymi; ▪ zachowanie istniejących linii elektroenergetycznych wysokich napięć (WN) 110 kV, średnich napięć (SN) 15 kV i niskich napięć (nN) 0,4 kV oraz istniejących stacji rozdzielczych transformatorowych i transformatorowo-rozdzielczych WN/SN i SN/nN; ▪ rozwój systemu zaopatrzenia w energię elektryczną ma polegać na odbudowie, przebudowie i modernizacji istniejących linii elektroenergetycznych oraz budowie nowych linii elektroenergetycznych, a także na odbudowie, przebudowie, modernizacji i wymianie istniejących stacji rozdzielczych, transformatorowych i transformatorowo-rozdzielczych oraz budowie nowych stacji; ▪ dla istniejących i projektowanych linii nN, SN i WN pozostawić korytarze uwzględniające wymagane przepisami odległości od innych obiektów.
3	24 listopada 2016 r.	<p style="text-align: center;">Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie ul. Wilcza 46, 00-679 Warszawa</p> <hr/> <p>Ze względu na brak w granicach administracyjnych gminy terenów górniczych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2016 r., poz. 1131), organ nie zgłasza uwag i wniosków do Studium.</p>
4	5 grudnia 2016 r.	<p style="text-align: center;">Nadleśnictwo Wyszaków, Leszczydół Nowiny 27, 07-200 Wyszaków</p> <hr/> <p>1) Wniosek o umożliwienie prowadzenia gospodarki leśnej z możliwością zalesienia małych użytków R, Ł, PS, N leżących w bezpośrednim sąsiedztwie lasów (1) dz. ew. nr 705/1, Błochy; dz. ew. nr 163/48, 48/5, Chorchosy; dz. ew. nr 2000/2, 2004, 2025/1, 2044, Długosiodło; dz. ew. nr 146/6, 2019, 2020, 2029, 2030, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2046, 2047, 2065, Lipniak Majorat; dz. ew. nr 727, 739, 759/2, Nowa Wieś; dz. ew. nr 2019, 2056, 2068, 2069, 2070/2, Nowe Bosewo; dz. ew. nr 2009, 2017, 2064, 2065, 2071, 2074, Stara Pecyna; dz. ew. nr 416/45, Stare Bosewo; dz. ew. nr 773, Stare Suski; dz. ew. nr 384/3, Wólka Piaseczna; dz. ew. nr 94, Zygmunto</p> <p>2) Wniosek o nadanie pozostałym obszarom związanym z użytkowaniem Ls następującego przeznaczenia: prowadzenie gospodarki leśnej wraz z budynkami, uzbrojeniem terenu i pozostałymi urządzeniami służącymi gospodarce leśnej z dopuszczeniem realizacji obiektów budowlanych infrastruktury technicznej i komunalnej nie wymagających wyłączenia z produkcji leśnej. 3) Wniosek o wprowadzenie zapisów dotyczących gruntów bezpośrednio przylegających do lasów, związanych z zapewnieniem swobody migracji zwierzyny leśnej między kompleksami leśnymi - pozostawienie korytarze wolne od możliwości zabudowy.</p>
5	5 grudnia 2016 r.	<p style="text-align: center;">Polskie Linie Kolejowe S.A. ul. Targowa 74, 03-734 Warszawa</p> <hr/> <p>Przebiegająca przez teren gminy linii kolejowa nr 29 objęta jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektem pn. „Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM-R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach NPW ERTMS”, w ramach którego na w/w linii planowana jest zabudowa systemu GSM-R; • zadaniem pn. „Opracowanie dokumentacji przedprojektowej dla projektu

		<p>pn.: „Prace na linii kolejowej nr 29 odcinek Mostówka - Ostrołęka”.</p> <p>W przypadku zmiany funkcji terenów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów kolejowych wykluczyć należy wprowadzanie terenów, poza już istniejącymi, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku stanowią tereny chronione akustyczne (zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, domów opieki społecznej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, zabudowy zagrodowej, rekreacyjno-wypoczynkowej, mieszkaniowo-usługowej). W bezpośrednim sąsiedztwie terenów kolejowych należy wyznaczać obszary o przeznaczeniu zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych, w tym składów i magazynów, komunikacji drogowej, parkingów, infrastruktury technicznej, terenów zieleni itd. W Studium należy uwzględnić zapisy art. 53 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1727 ze zm.), § 325 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1422), § 1 i 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych oraz psów przeciwpożarowych (t. j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1227). W Studium należy uwzględnić zapisy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (wykluczających w sąsiedztwie linii kolejowej rozwiązań odwodnieniowych obiektów związanych z odprowadzaniem wód opadowych na tereny kolejowe i korzystania z kolejowych urządzeń odwadniających oraz możliwość wprowadzania nieoczyszczonych i oczyszczonych ścieków bytowych na tereny kolejowe) i bezpieczeństwa (wykluczających lokalizację w sąsiedztwie terenu kolejowego obiektów i urządzeń mogących w jakikolwiek sposób zagrażać bezpieczeństwu ruchu kolejowego).</p>
6	5 grudnia 2016 r.	<p>Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie Oddział Ostrołęka, ul. Poznańska 19, 07-409 Ostrołęka</p> <p>W projekcie Studium należy uwzględnić kompleksowe rozwiązanie spraw związanych z ewentualną przebudową, modernizacją i konserwacją urządzeń melioracji wodnych dla utrzymania właściwych stosunków wodno-gruntowych na terenach przeznaczonych pod zabudowę.</p>
7	6 grudnia 2016 r.	<p>Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wyszku, ul. Strażacka 5, 07-200 Wyszki</p> <p>1. W Studium należy wprowadzić zapisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakazujące budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w obrębie zwartej zabudowy miast i wsi, • zezwalające lub zakazujące w. w. obiektów na terenach przeznaczonych do działalności produkcyjnej, składowania i magazynowania • dotyczące lokalizacji tych obiektów w bezpiecznej odległości od siebie, osiedli mieszkaniowych, od obiektów użyteczności publicznej, od budynków zamieszkania zbiorowego, od upraw wieloletnich, dróg krajowych i linii kolejowych o znaczeniu krajowym oraz obszarów, o których mowa w art. 73 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.) w przypadku umieszczenia zapisów zezwalających na budowę ww. zakładów. <p>2. Przy szczegółowym opracowaniu projektów budowlanych należy uwzględnić przepisy odrębne i normy w zakresie projektowania zabudowy, zapewnienia zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych, punkty czerpania wody do celów przeciwpożarowych, zaprojektowania przy zbiornikach lub ciekach wodnych punktu czerpania wody dla celów przeciwpożarowych. Zaprojektowania dróg pożarowych umożliwiających dojazd do obiektów jednostkom ochrony przeciwpożarowej, zaprojektowania pasów przeciwpożarowych zabezpieczających lasy położone przy obiektach mogących stanowić zagrożenie pożarowe,</p>

8	7 grudnia 2016 r.	<p>uwzględnienia poziomu zagrożenia powodziowego w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub warunkach zabudowy na obszarach wskazanych na mapach zagrożenia powodziowego;</p> <p>3. Zamieścić w Studium zapisów dotyczących budownictwa nowych, dużych obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych wielorodzinnych w bezpiecznej odległości od pasa torów kolejowych wzdłuż linii kolejowej, którą prowadzony jest tranzyt materiałów niebezpiecznych.</p> <p>4. Uwzględnić inne miejscowe zagrożenia oraz zagrożenia pożarowe, jakie może powodować istniejąca oraz planowana zabudowa i komunikacja w sąsiedztwie zwartego kompleksu leśnego.</p> <p style="text-align: center;">Polskie Linie Kolejowe S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Warszawie, Wydział Zagospodarowania Przestrzennego Nieruchomości, ul. Szczęśliwicka 62, 00-973 Warszawa</p> <p>1. Wniosek o wskazanie następujących funkcji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teren komunikacji kolejowej dla działek ew. nr 46/1 i 46/3 (obręb Bosewo Stare), nr 490 (obręb Przetycz Włociańska), nr 1255 (obręb Sieczychy), nr 293 (obręb Zygmuntowo) oraz część działek ew. nr 46/11 (obręb Stare Bosewo) oraz nr 563 (obręb Prabuty), • teren usługowy dla części działki ew. nr 563 (obręb Prabuty) zgodnie z załącznikiem, • teren mieszkalno-usługowy dla części działki ew. nr 46/11 (obręb Stare Bosewo) zgodnie z załącznikiem. <p>2. Na obszarze gminy znajdują się tereny zamknięte zgodnie z Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MiR poz. 25 ze zm.)</p> <p>3. Dla terenów położonych w sąsiedztwie linii kolejowych występują ograniczenia dotyczące sytuowania budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywania robót ziemnych wynikające z przepisów odrębnych.</p>
9	8 grudnia 2016 r.	<p>Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o., Oddział w Warszawie, ul. Równoległa 4a, 02-235 Warszawa</p> <p>Wniosek o:</p> <p>1) zabezpieczenie trasy pod gazyfikację,</p> <p>2) podział terenu na działki powinien gwarantować wykonywanie indywidualnego przyłącza gazowego do budynku,</p> <p>3) należy wprowadzić zapisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • warunki techniczne, jakim winny odpowiadać sieci gazowe zgodnie z przepisami odrębnymi, • w liniach rozgraniczających drogi publiczne i niepubliczne stanowiących dostęp z terenów z zabudową mieszkaniową do dróg publicznych, należy rezerwować trasy gazowej, • linia ogrodzeń powinna przebiegać min. 0,5 m od gazociągu, • dla budownictwa jednorodzinne i zagrodowe szafki gazowe winny być lokalizowane w linii ogrodzeń (otwierane na zewnątrz ogrodzenia), w pozostałych przypadkach w miejscu uzgodnionym z zarządzającym siecią gazową, • gazyfikacja jest możliwa przy spełnieniu kryteriów technicznych oraz ekonomicznej opłacalności inwestycji, po zawarciu umowy z Przedsiębiorstwem Gazowniczym. <p>4) Na terenie gminy oraz wokół niego nie ma sieci gazowej należącej do Polskiej Spółki Gazownictwa.</p>

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Rozmieszczenie przestrzenne działek ewidencyjnych, których dotyczą wnioski do Studium złożone przez mieszkańców i instytucje przedstawione zostało na Schemacie nr 5.

13.3. ANALIZY SPOŁECZNE, W TYM PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Analizy społeczne zostały przedstawione w rozdziałach 11 i 12, stanowiąc podstawę do określenia prognozy demograficznej gminy.

Prognoza demograficzna dla gminy Długosiodło została opracowana dla ludności faktycznie zamieszkałej w gminie (ogół osób zameldowanych na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałych). Podstawę sporządzenia prognozy demograficznej stanowią dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego o liczbie i strukturze ludności według płci i wieku, prognozy demograficzne GUS w układzie powiatowym oraz dane Urzędu Gminy Długosiodło. Prognozę sporządzono w jednym, najbardziej realistycznym wariantcie. Wyniki w zakresie liczby i struktury ludności przedstawiono do roku 2045 w interwałach pięcioletnich, tj. dla lat: 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045.

Na podstawie danych statystycznych (opisanych w rozdziale 11.1 niniejszego Studium), określono, że procesy demograficzne w gminie Długosiodło do 2050 r. będą charakteryzowały się:

- zmniejszającą się liczbą urodzeń,
- dość stabilną liczbą zgonów,
- skokowym rozkładem wartości przyrostem naturalnym,
- wzrastającym saldem migracji,
- wzrastającym przyrostem rzeczywistym ludności.

W gminie Długosiodło w latach 2009-2015 odnotowano ogólny spadek liczby ludności o 131 osób, przy czym liczba ludności waha się – w 2015 r. gminę zamieszkiwało 7858 osób. Według prognozy demograficznej GUS, w latach 2016-2046 w części wiejskiej powiatu wyszkowskiego liczba ludności wzrośnie o 5,1%. Na podstawie analizy zapisów dokumentów strategicznych sporządzonych na poziomie powiatu stwierdzono, że obszar wiejski powiatu jest spójny pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, dlatego tendencje demograficzne określone dla niego zostaną dostosowane do potrzeb prognozy demograficznej dla gminy Długosiodło. Założono, że średnioroczna różnica w spadku liczby ludności w następujących po sobie latach będzie malała proporcjonalnie do odnotowanej liczby ludności w latach 2009-2015. Do 2045 r. liczba ludności w gminie Długosiodło spadnie łącznie o 127 osób (w porównaniu z liczbą ludności w 2015 r.). Spadek liczby ludności w ciągu kolejnych pięcioleci będzie sukcesywnie zmniejszał się, a w 2045 r. liczba ludności będzie niższa o 19 osób niż w 2040 r. Prognozowaną liczbę mieszkańców gminy Długosiodło na tle liczby mieszkańców obszaru wiejskiego powiatu wyszkowskiego przedstawiono w Tabeli 36.

Tabela 36. Prognozowana liczba ludności w gminie Długosiodło do 2045r.

Rok	liczba ludności ogółem	
	powiat wyszkowski (obszar wiejski)	gmina Długosiodło
2015	46876	7858

2020	47 663	7835(-23)
2025	48 352	7813(-22)
2030	48 890	7791(-21)
2035	49 202	7770(-21)
2040	49 330	7750(-20)
2045	49 343	7731(-19)

(źródło: opracowanie własne na podstawie prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego)

W związku z utrwaleniem się głównie niekorzystnych wskaźników demograficznych (m.in. ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji), należy spodziewać się pogorszenia struktury wiekowej ludności, charakteryzującej się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnych. Zmiany te wskazują na kilka wniosków:

- zmniejszenie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym może ułatwić powszechne objęcie dzieci w wieku przedszkolnym opieką przedszkolną oraz polepszyć jakość i warunki nauczania młodzieży szkolnej;
- wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym wymaga działań na rzecz ochrony zdrowia i opieki społecznej.

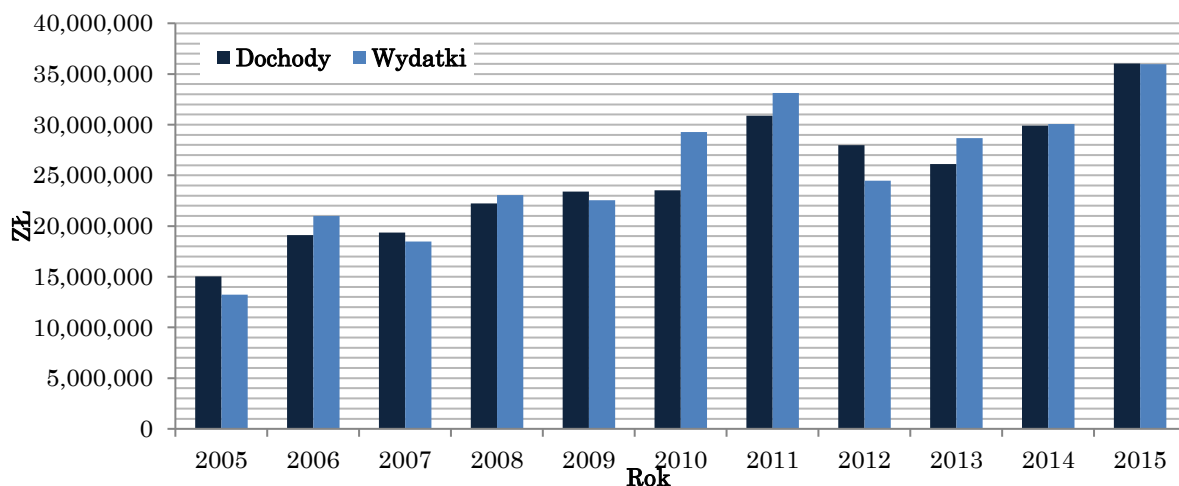
Przedstawiona prognoza demograficzna dla gminy Długosiodło może ulec pewnym zmianom - wzięte pod uwagę założenia prognozowania charakteryzują się wysoką niepewnością. Duży wpływ na wzrost lub spadek liczby mieszkańców będzie miała sytuacja gospodarcza gminy, przy czym:

- w sytuacji istotnego ożywienia gospodarczego gminy (związanego m.in. z nowymi inwestycjami) może nastąpić ograniczenie emigracji i wzrost liczby mieszkańców;
- w sytuacji stabilizacji gospodarczej gminy demografia będzie podobna do prognozy określonej w niniejszym Studium;
- w sytuacji regresu gospodarczego może nastąpić intensywny odpływ ludności, szczególnie w grupie ludności od 19 do 24 lat.

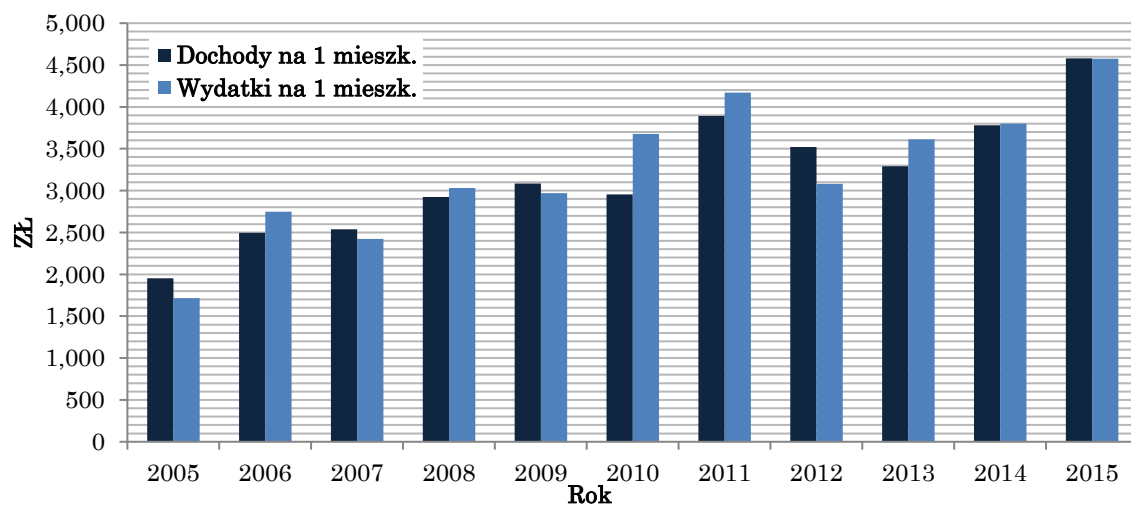
13.4. ANALIZA BUDŻETU GMINY, W TYM ANALIZA MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Dochody budżetu gminy Długosiodło w 2015 r. wyniosły 36 017 694,99 zł i były wyższe w porównaniu do poprzednich lat - od 2005 r. nastąpił wzrost o 20 969 388,99 zł (Tabela 37, Wykres 25). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody budżetu gminy w 2015 r. wynosiły 4 581 zł, czyli w stosunku do 2005 r. nastąpił wzrost o 2 629,69zł, w tym dochody własne gminy na 1 mieszkańca wzrosły o prawie 604 zł (Wykres 26). Znaczącym czynnikiem tego wzrostu jest z pewnością polityka uzyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych. Wydatki budżetu gminy Długosiodło w 2015 r. wyniosły 35 980 795,37 zł, co wskazuje na ich wzrost w stosunku do 2005 r. o 22 741 277,37 zł. Wydatki na jednego mieszkańca gminy w 2015 r. wynosiły 4 576,54 zł, czyli wzrosły od 2005 r. o 2859,58 zł. Średnioroczne wydatki na jednego mieszkańca gminy wynoszą 3255 zł.

Wykres 25. Dochody i wydatki budżetu gminy Długosiodło w latach 2005-2015
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

Wykres 26. Dochody i wydatki budżetu gminy Długosiodło w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2005-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

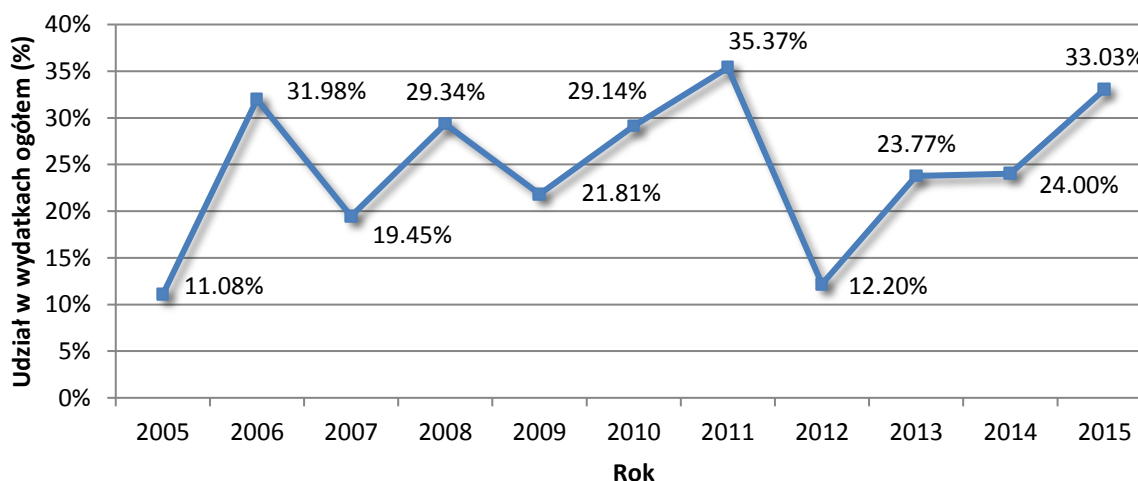
Tabela 37. Dochody i wydatki gminy Długosiodło w latach 2005-2015

Rok	Dochody gminy ogółem (zł)	Wydatki gminy ogółem (zł)	Dochody gminy na 1 mieszkańca (zł)	Wydatki gminy na 1 mieszkańca (zł)
2005	15 048 356	13 239 518	1 952	1 717
2006	19 093 884,88	21 007 820,32	2 496,26	2 746,48
2007	19 357 678,37	18 482 878,45	2 538,71	2 423,98
2008	22 238 187,57	23 049 766,92	2 923,38	3 030,07
2009	23 412 792,07	22 554 713,77	3 083,88	2 970,85
2010	23 516 372,25	29 270 971,32	2 955,06	3 678,18
2011	30 896 798,29	33 118 456,43	3 889,81	4 169,51

2012	27 974 553,87	24 483 606,50	3 520,58	3 081,25
2013	26 130 377,64	28 681 364,27	3 289,32	3 610,44
2014	29 916 928,82	30 059 309,34	3 779,78	3 797,76
2015	36 017 694,99	35 980 795,37	4 581,24	4 576,54
Średniorocznie	24 873 057	25 448 109	3 183	3 255

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

W latach 2005-2015 na stosunkowo wysokim poziomie kształtował się udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach budżetu gminy Długosiodło ogółem (Wykres 27). Najwyższy ich poziom to 35,4% w 2011 r., a najniższy - 11,1%% w 2005 r. Średnio rocznie wydatki inwestycyjne stanowią ok. 24,7% wydatków gminy. Wskaźnik ten jest mocno skorelowany z realizowanymi inwestycjami, co oznacza, że jedna duża inwestycja kształtuje wysokość tego wskaźnika. Powtarzalność wysokiego udziału wydatków inwestycyjnych wskazuje więc na stabilną politykę inwestycyjną.

Wykres 27. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach budżetu gminy Długosiodło ogółem w latach 2005-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

W kontekście kształtowania nowej zabudowy duże znaczenie mają wydatki inwestycyjne poniesione na budowę i utrzymanie dróg oraz budowę i utrzymanie infrastruktury technicznej (Tabela 38). Wydatki na drogi publiczne w gminie Długosiodło w latach 2008-2015 obejmowały średnio ok. 13,2 % rocznych wydatków budżetu gminy, przy czym najwyższą wartość osiągnęły w latach 2008-2011 (średnio ok. 19,2 % wydatków budżetu gminy). W analizowanym okresie średnioroczne wydatki na drogi publiczne w gminie Długosiodło wyniosły 3 674 383,75 zł, a w 2015 r. wydatki te wyniosły ok. 3 365 025 zł. W związku z tym, że udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem od 2012 r. zmniejszył się znacznie w stosunku do lat poprzednich, do dalszych obliczeń związanych z bilansem terenów przyjmuje się, że wydatki na drogi publiczne średniorocznie wynoszą 7,2% wydatków ogółem (średnia z lat 2012-2015).

Tabela 38. Wydatki budżetu gminy Długosiodło, w tym wydatki na drogi publiczne oraz infrastrukturę techniczną i społeczną w latach 2008-2015

Rok	Wydatki budżetu gminy (zł)	Wydatki na drogi publiczne	
		%	zł
2008	23 049 767	22,2	5 128 257
2009	22 554 714	18,9	4 259 611
2010	29 270 971	12,0	3 513 500
2011	33 118 456	23,6	7 814 114
2012	24 483 607	6,9	1 688 603
2013	28 681 364	6,7	1 925 736
2014	30 059 309	5,7	1 700 224
2015	35 980 795	9,4	3 365 025
ŚREDNIA	28 399 872,88	13,2	3674383,75

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz sprawozdań z wykonania budżetów za lata 2008-2015)

Potencjał finansowy gminy Długosiodło, mierzony wielkością jego dochodów i możliwości finansowania bieżących zadań gminy, nie odbiega w znaczący sposób od potencjałów innych podobnych gmin w Polsce. Gmina podejmuje szereg działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, w tym prowadzeniem projektów inwestycyjnych z dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej. Dotychczasowe wydatkowanie środków zgromadzonych w budżecie gminy na zadania związane z budową i utrzymaniem dróg publicznych oraz infrastruktury technicznej, przy uwzględnieniu rozwoju terenów zainwestowanych, pozwala na stwierdzenie, że gmina jest w stanie uzbrajać kolejne tereny zabudowane.

Szczegółowe prognozy możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy zostały określone w rozdziale 13.6 w kroku V.

13.5. WALORYZACJA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

W celu wskazania obszarów najbardziej predysponowanych do rozwoju zabudowy wykonano waloryzację przyrodniczą (Schemat nr 6), umożliwiającą skategoryzowanie obszaru gminy pod względem wartości przyrodniczych. Waloryzacja została przeprowadzona na podstawie uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska przyrodniczego (rozdział 3), uwarunkowań wynikających z występowania obiektów i obszarów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (rozdział 4) oraz uwarunkowań wynikających z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej (rozdział 8), a w jej wyniku wyznaczono:

- tereny wyłączone z możliwości rozwoju nowej zabudowy,
- tereny o ograniczonej możliwości rozwoju nowej zabudowy,
- tereny bez znaczących ograniczeń w rozwoju nowej zabudowy.

Tereny wyłączone z możliwości rozwoju zabudowy obejmują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat oraz obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat –

zajmujące łącznie ok. 4,3% powierzchni gminy (m.in. tereny w pobliżu miejscowości Marianowo, Grądy Zalewne, Nowa Wieś, Ostryków Dworski, Ostryków Włociański, Grądy Szlacheckie). Tereny te opisane zostały szczegółowo w rozdziale 8.

Tereny o ograniczonej możliwości rozwoju nowej zabudowy obejmują:

- tereny objęte formami ochrony przyrody: obszary Natura 2000 i użytki ekologiczne,
- gleby III, III a i IIIb klasy bonitacyjnej i grunty organiczne,
- tereny lasów, w tym lasów ochronnych,
- tereny predysponowane do występowania ruchów masowych.

Tereny te zajmują łącznie ok. 77,2% powierzchni gminy.

Na obszarach o ograniczonej możliwości rozwoju nowej zabudowy istnieją ograniczenia środowiskowe i prawne w tworzeniu nowych, terenów przeznaczonych do zabudowy. Ograniczenia te należy uwzględnić przy wyznaczaniu i weryfikacji kierunków rozwoju gminy. Postuluje się o zachowanie drożności istniejących ciągów przyrodniczych, poprzez utrzymanie aktualnego zagospodarowania terenu np. w formie mozaiki łąk pól i lasów bez możliwości zabudowy kubaturowej.

Tereny bez znaczących ograniczeń w rozwoju nowej zabudowy obejmują tereny, na których brak jest przeciwwskazań do tworzenia nowych i uzupełniania istniejących obszarów zwartej zabudowy. Tereny te obejmują ok. 18,5% powierzchni gminy, obejmując pozostałą część obszaru gminy poza terenami wyłączonymi z możliwości zabudowy oraz terenami o ograniczonej możliwości rozwoju nowej zabudowy. Tereny te obejmują głównie centralną i północną część gminy na zachód od linii kolejowej (m.in. miejscowości Stare Bosewo, Prabuty, Grądy Szlacheckie, Znamiączki, Chrzczanka Włociańska, Chrzczanka Folwark, Budy Przetycz, Olszaki, Przetycz Włociańska, Marianowo) oraz fragment południowej części gminy na lewo od linii kolejowej (miejscowości Zygmuntowo i Sieczychy).

13.6. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Potrzeby i możliwości rozwoju przestrzennego gminy dotyczą głównie od rozwoju jakościowego i przestrzennego obszarów zurbanizowanych, związanego z zapotrzebowaniem na nową zabudowę o różnych funkcjach. W celu określenia możliwości przeznaczania nowych obszarów pod zabudowę sporządza się bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, co zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073 z późn. zm.) następuje w następujących krokach:

- a) określa się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- b) określa się możliwość lokalizowania nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;

- c) szacuje się możliwość lokalizowania nowej zabudowy na obszarach przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę innych niż wymienione wyżej, wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- d) porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z sumą powierzchni, na której możliwa jest lokalizacja nowej zabudowy a następnie określa się możliwość lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w punkcie b);
- e) określa się możliwości finansowania przez gminę potrzeb inwestycyjnych związanych z lokalizowaniem nowej zabudowy, a następnie dokonuje się ewentualnych zmian w wyliczonym bilansie terenu w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dopuszcza się więc wyznaczenie nowych obszarów pod zabudowę tylko wówczas, gdy planowana nowa zabudowa, wynikająca z zapotrzebowania, nie znajduje pokrycia na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz obszarach dotychczas przeznaczonych pod zabudowę w planie miejscowym.

Oszacowanie zapotrzebowania na nową zabudowę w gminie Długosiodło zostało określone na podstawie następujących uwarunkowań i prognoz z nimi związanych:

- demograficznych (m.in. prognozy demograficzne),
- społecznych (m.in. warunków i jakości życia mieszkańców),
- ekonomicznych (analiza budżetu gminy, w tym możliwości finansowania przez gminę sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy),
- środowiskowych (m.in. ograniczeń wynikających z potrzeb ochrony przyrody i środowiska).

KROK I. OKREŚLENIE MAKSYMALNEGO W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ, WYRAŻONĄ W ILOŚCI POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ ZABUDOWY, W PODZIALE NA FUNKCJE ZABUDOWY (ZGODNIE Z ART. 10 UST. 5 PKT. 1. USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM)

Zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przy określaniu zapotrzebowania na nową zabudowę należy wziąć pod uwagę perspektywę czasową nie dłuższą niż 30 lat. W związku z prognozą demograficzną (rozdział 13.3) wykonaną w interwałach 5-cio letnich do roku 2045 zapotrzebowanie na nową zabudowę określono w perspektywie 30-letniej⁷. Prognoza demograficzna⁸

⁷ Pomimo, że na dzień przekazania projektu Studium do uzgodnienia i opiniowania, znane są dane dotyczące liczby ludności w gminie Długosiodło na rok 2017 r., do wyliczeń bilansu terenu przyjęto dane aktualne na dzień 31 grudnia 2015 r. w związku z brakiem aktualnych danych dotyczących wskaźników demograficznych oraz koniecznością wykorzystania porównywalnych danych. W związku z tym, że prognoza demograficzna oparta jest na trendach określonych w prognozie demograficznej dla obszaru wiejskiego powiatu wyszkowskiego sporządzonej w okresach 5-letnich, do wyliczeń bilansu terenów przyjęto perspektywę do 2045 r., tj. 30 lat.

⁸ Prognoza demograficzna znajduje się w rozdziale 13.3. niniejszego Studium.

wskazuje, że do 2045 r. liczba ludności w gminie Długosiodło zmniejszy się o 127 osób i wyniesie łącznie 7731 osób. W gminie Długosiodło nie wystąpi więc wzrost zapotrzebowania na nową zabudowę w związku z prognozowanym przyrostem liczby mieszkańców, jednak wzrost tego zapotrzebowania może wynikać z prognozowanego polepszania się warunków i jakości życia mieszkańców. Przy wyznaczaniu maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę przyjęto więc następujące założenia:

- liczba mieszkańców gminy będzie zmniejszać się – z 7858 osób w 2015 r. na 7731 osób w 2045 r.,
- w związku z poprawiającymi się warunkami i jakością życia mieszkańców gminy zwiększeniu ulegnie wartość średniej powierzchni użytkowej mieszkania na jedną osobę – zwiększy się ona o ok. 50 %w odniesieniu do wartości z 2015 r.: z ok. 25,7 m² na osobę w 2015 r. na ok. 38,6 m² na osobę w 2045 r., a liczba osób przypadających na 1 mieszkanie zmniejszy się z ok. 3,27 w 2015 r. na ok. 3,0 w 2045 r. Tym samym zwiększy się średnia powierzchnia mieszkania – z 84,1 m² w 2015 r. na 115,8 m² w 2045 r.

Zabudowa mieszkaniowa (w tym zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zabudowa mieszkaniowa w zabudowie zagrodowej), z wyłączeniem zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej * – Tabela 39.

*W wyliczeniach dotyczących zabudowy mieszkaniowej (dotyczących zarówno zapotrzebowania na nową zabudowę, jak i chłonności terenów czy porównania zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów), nie rozgranicza się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy mieszkaniowej w zabudowie zagrodowej, ponieważ istniejący stan zabudowań w terenie (funkcjonalno–przestrzenny zabudowań i fizjonomiczny) bardzo często różni się od stanu prawnego (działka wyglądająca w terenie na działkę z zabudową zagrodową może w rzeczywistości należeć do osoby nie prowadzącej działalności rolniczej), co jest następstwem ustaleń obowiązujących planów miejscowych, które przewidują możliwość realizacji obu rodzajów zabudowy w ramach jednego przeznaczenia terenu (tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej RM). W celu zapewnienia porównywalności wyliczeń zapotrzebowanie określono dla zabudowy mieszkaniowej z wyłączeniem wielorodzinnej.

Dodatkowo podczas wyliczeń chłonności terenu wynikającej z planów miejscowych zajdzie konieczność uwzględnienia chłonności dla terenów rolniczych (R), dla których obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dopuściły możliwość lokalizowania m.in. zabudowy zagrodowej. Analiza wydanych pozwoleń na budowę w ostatnich pięciu latach wskazuje, że na terenach rolnych wydano 7 decyzji o pozwoleniu na budowę nowego siedliska (zabudowy zagrodowej) z budynkiem mieszkalnym, co przy założeniu utrzymania tego trendu, pozwala oszacować że do 2045 roku zapotrzebowanie na zabudowę zagrodową na terenach rolnych wyniesienie maksymalnie 42 siedliska rolne z budynkiem mieszkalnym (7 pozwoleń na budowę w 5 cioleciu x 6 pięcioleci do 2045 r.). Biorąc pod uwagę ten trend należy uwzględnić możliwość lokalizowania zabudowy zagrodowej na terenach rolnych w ramach wyliczonego poniżej zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, rozpatrując złożone w tym zakresie wnioski, (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. a).

Na podstawie danych o liczbie ludności w gminie (7858) oraz liczbie osób przypadających na 1 mieszkanie (3,27) wyliczono, że aktualnie w gminie Długosiodło istnieje 2403 mieszkań (7858 mieszkańców / 3,27 osoby/mieszkanie) o łącznej powierzchni użytkowej ok. **202 092,3 m²** (2403 mieszkań x 84,1 m²/mieszkanie). związku z prognozowaną poprawą wskaźników dotyczących warunków i jakości życia mieszkańców, w 2045 r. liczba mieszkań w gminie powinna wynieść 2577 (7731 mieszkańców / 3 osoby/mieszkanie), a ich łączna powierzchnia użytkowa – 298 416,6 m² (2577 mieszkań x 115,8 m²/mieszkanie). Z powyższego wynika, że **zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w perspektywie 30 lat w gminie Długosiodło wyniesie 96 324,3 m² powierzchni użytkowej**. W związku z dopuszczeniem na terenach rolnych zabudowy zagrodowej oraz wyliczonym powyżej zapotrzebowaniem na zabudowę zagrodową na terenach rolnych, 46 spośród nowych mieszkań (ok. 24,1% nowych mieszkań) zlokalizowanych może zostać na terenach rolnych, co stanowi 5439 m² powierzchni użytkowej (115,8 m²/mieszkanie x 46 mieszkania) (ok. 5 % całkowitej wyliczonej powierzchni użytkowej nowej zabudowy).

Tabela 39. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową – obliczenia.

Rok	Liczba mieszkańców w gminie	Liczba osób/mieszkanie	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]	Liczba mieszkań	Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]
2015	7858	3,27	84,1	2403	202 092,3
2045	7731	3	115,8	2577	298 416,6
RÓŻNICA	-127	- 0,27	+ 31,7	+ 174	+96 324,3

(źródło: opracowanie własne)

Zabudowa wielorodzinna

Wśród mieszkańców gminy oraz inwestorów zewnętrznych brak jest zainteresowania rozwojem zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. W związku z powyższym zapotrzebowania na nową zabudowę tego typu nie ma, zaś tereny wskazane w obowiązujących aktualnie planach miejscowych obejmują tereny już zainwestowane i pokrywają aktualne potrzeby.

Zabudowa usługowa i produkcyjna

Zabudowa usługowa związana z istnieniem i rozwojem terenów mieszkaniowych

Zabudowa mieszkaniowa bezsprzecznie generuje zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową o charakterze obsługującym mieszkańców i ich potrzeby. Należałoby tu w pierwszym rzędzie wymienić usługi podstawowe dla ludności w tym handel, rzemiosło i usługi publiczne oraz usługi rekreacji i turystyki.

W związku z powyższym, zapotrzebowanie na zabudowę usługową powiązaną z mieszkalnictwem określono proporcjonalnie do zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową. Na podstawie analizy aktualnej struktury funkcjonalnej zabudowy⁹ określono, że powierzchnia usługowa terenów związanych z mieszkalnictwem (w tym usług sportu i rekreacji) stanowi aktualnie ok. 10% w stosunku do zabudowy

⁹ Aktualna struktura zabudowy opisana została w rozdziale 1.2.3 niniejszego Studium.

mieszkaniowej. W związku z koniecznością wyrównania niedoborów zabudowy usługowej i produkcyjnej, głównie w zakresie wyposażenia wsi w różnego rodzaju usługi, prognozuje się, że w perspektywie 30 lat zabudowa ta stanowić będzie 15% w stosunku do powierzchni użytkowej nowej zabudowy mieszkaniowej, w związku z czym zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową związaną z mieszkalnictwem wynosi więc ok. 14 448,66 m² powierzchni użytkowej. W związku z ustaleniami obowiązujących planów miejscowych dopuszczających realizację usług nieuciążliwych w terenach zabudowy mieszkaniowej oraz w związku z uzasadnieniem merytorycznym wskazania takiego dopuszczenia również w sporządzanym Studium (kierunkowa rola studium, wyróżniająca go od prawa miejscowego – miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, większym stopniem generalizacji i dopuszczeń), należy uznać, że 20% wyliczonej powyżej wartości powierzchni użytkowej zabudowy usługowej realizowane będzie w ramach terenów o funkcji mieszkaniowej (np. w wyodrębnionym lokalu), **co oznacza, że ok. 11 558,93 m² powierzchni użytkowej należy zapewnić jako usługi wyodrębnione na załączniku graficznym oddzielnym oznaczeniem planistycznym U (tereny usług) lub tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej (MU) o zakładanym zagospodarowaniu i zabudowie usługowej w 50%.**

Zabudowa usługowa i produkcyjna niezależna od istnienia i rozwoju terenów mieszkaniowych

Nie można pomijać konieczności zapewnienia terenów dla rozwoju zabudowy usługowej i produkcyjnej, **niezależnej od istnienia i rozwoju terenów mieszkaniowych** (nowe tereny inwestycyjne gminy zapewniające nowe miejsca pracy i pozarolniczy rozwój gminy). Wśród przesłanek do wyznaczenia takich terenów należy wymienić m.in. trend wzrostowy liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON (rozdział 11.2.2), trend wzrostu popytu na usługi oraz potrzebę tworzenia nowych miejsc pracy (w związku z brakiem przedsiębiorstw dających znaczącą liczbę miejsc pracy dla mieszkańców gminy – aktualnie jedynie ok. 7,9 % pracujących mieszkańców gminy posiada zatrudnienie na obszarze gminy). Ważnym czynnikiem generującym zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy usługowej i produkcyjnej jest planowana budowa drogi wojewódzkiej relacji Ostrołęka – Wyszków przebiegająca przez obszar gminy Długosiodło. Na podstawie analizy wielkości i stopnia wykorzystania aktualnie istniejących terenów inwestycyjnych oraz przedmiotu wniosków inwestorskich w kontekście istnienia danej usługi na obszarze gminy lub najbliższego otoczenia gminy określono, iż zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową niezależną od istnienia i rozwoju terenów mieszkaniowych wynosi ok. 15 000 m² powierzchni użytkowej, natomiast zabudowy produkcyjnej: ok. 10 000 m² powierzchni użytkowej.

Usługi sportu, rekreacji i turystyki, w tym na terenach rolniczych

Zgodnie z danymi uzyskanymi z Urzędu Gminy, w Długosiodle planowane są następujące inwestycje z zakresu usług sportu, rekreacji i turystyki: modernizacja Gminnego Stadionu Sportowego w Długosiodle wraz z budową infrastruktury towarzyszącej, budowa boiska sportowego w Blochach, rozbudowa boiska sportowego w Chrzczance Włociańskiej oraz budowa kompleksu sportowo-dydaktycznego przy Gimnazjum Publicznym w Długosiodle. Inwestycje te zlokalizowane będą na obszarach istniejących terenów usług sportu, rekreacji i turystyki lub terenów usług publicznych

związanych z oświatą, w związku z czym nie ma zapotrzebowania na nowe tereny usług sportu, rekreacji i turystyki związanych z planami inwestycyjnymi gminy.

Podczas wyliczeń chłonności terenu wynikającej z planu miejscowego dodatkowo zasła konieczność uwzględnienia chłonności na terenach rolnych R, dla których obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dopuścił możliwość lokalizowania zabudowy „usług związanych z rekreacją, sportem i wypoczynkiem”. Analiza wydanych pozwoleń na budowę w ostatnich pięciu latach wskazuje, że nie wydano żadnego pozwolenia na budowę ww. obiektów na terenach rolnych. Uwzględniając dopuszczenia obowiązującego planu miejscowego należy przeanalizować możliwość lokalizowania takiej zabudowy na terenach rolnych w ramach złożonych w tym zakresie wniosków, zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. a. Pozostałe tereny rolnicze należy pozostawić w funkcji rolniczej bez dopuszczenia zabudowy usług sportu, rekreacji i turystyki.

Usługi publiczne:

Istniejące usługi publiczne zlokalizowane na obszarze gminy Długosiodło zaspokajają obecne potrzeby mieszkańców oraz przewiduje się, że będą zaspokajać także przyszłe potrzeby mieszkańców.

Łączne zapotrzebowanie na zabudowę usługową i produkcyjną, zgodnie z powyższymi wyliczeniami, przedstawiono w Tabeli 40.

Tabela 40. Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową i produkcyjną.

Rodzaj zabudowy	Zapotrzebowanie na tereny nowej zabudowy wyrażone w powierzchni użytkowej [m ²]
Zabudowa usługowa, w tym:	26 558,93
zabudowa usługowa związana z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej	11 558,93
zabudowa usługowa niezwiązana z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej	15 000,00
zabudowa usług publicznych	0,00
zabudowa produkcyjna	10 000,00

(źródło: opracowanie własne)

Zabudowa rekreacji indywidualnej (tzw. letniskowa)

Atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa obszaru gminy Długosiodło, a także korzystne położenie gminy w stosunku do Warszawy, powodują obserwowany na obszarze gminy rozwój zabudowy rekreacji indywidualnej (tzw. letniskowej). Wyrażają to m.in. wnioski zgłoszone do Studium oraz ruch budowlany wyrażony w uzyskiwanych pozwoleniach na budowę. Rozwój zabudowy letniskowej jest korzystny dla gminy pod względem ekonomicznym – wiąże się on ze wzrostem wpływów do budżetu gminy z tytułu podatków od nieruchomości, zakupem przez „letników” nieruchomości od mieszkańców gminy oraz budową obiektów z wykorzystaniem lokalnych środków (np.

zatrudnianie mieszkańców gminy przy budowie budynków). Zapotrzebowanie na nową zabudowę letniskową określono na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy Długosiodło dotyczących powierzchni użytkowej budynków letniskowych w latach 2011-2015 (Tabela 41). Zgodnie z informacją uzyskaną z Urzędu Gminy, zmniejszanie się liczby budynków letniskowych odnotowane w zestawieniu przedstawionym w Tabeli 41 (łącznie 6 budynków w latach 2010-2015) oraz ich łącznej powierzchni użytkowej (od 2014 roku) spowodowane jest przekształcaniem (zmianą sposobu użytkowania) budynków rekreacji indywidualnej na mieszkaniowe jednorodzinne. Nie mniej jednak, zgodnie z informacjami uzyskanymi z Urzędu Gminy, w latach 2010-2015 powstało 15 nowych budynków rekreacji indywidualnej (3 nowe budynki rocznie) o średniej powierzchni użytkowej zwiększającej się rocznie o 0,45 m²: z 44,74 m² w 2010 r. do 46,98 m² w 2015 roku. W związku z powyższym, a przede wszystkim inwestycjami ponadlokalnymi dotyczącymi budowy drogi wojewódzkiej Ostrołęka – Wyszaków, która wpłynie na zwiększenie atrakcyjności gminy pod względem dostępu komunikacyjnego, zakłada się, że w perspektywie 30 kolejnych lat następować będzie rozwój zabudowy letniskowej na obszarze gminy Długosiodło proporcjonalny do wielkości określonej wyżej, tzn. **zapotrzebowanie na nową zabudowę letniskową w gminie Długosiodło w perspektywie 30 lat wyniesie łącznie 90 nowych budynków rekreacji indywidualnej o łącznej powierzchni użytkowej 4 996,89m²** – Tabela 41.

Tabela 41. Powierzchnia użytkowa zabudowy letniskowej w latach 2010-2015

Rok	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Zmiana w porównaniu do roku ubiegłego [m ²]	Liczba budynków letniskowych	Zmiana w porównaniu do roku ubiegłego	Średnia powierzchnia użytkowa 1 budynku [m ²]	Zmiana w porównaniu do roku ubiegłego [m ²]
2010	8500,17	-	190	-	44,74	-
2011	8731,94	231,77	193	3	45,24	0,51
2012	8 796,58	64,64	192	-1	45,82	0,57
2013	8 987,92	191,34	192	0	46,81	1,00
2014	8 723,00	-264,92	187	-5	46,65	-0,17
2015	8 643,96	-79,04	184	-3	46,98	0,33
Średnia	8730,60	28,76	189,67	-1,2	46,04	0,45

(źródło: opracowanie własne)

Tabela 42. Prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę letniskową w gminie Długosiodło

Rok	Średnia powierzchnia użytkowa 1 budynku [m ²]	Liczba nowych budynków	Średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków [m ²]	Rok	Średnia powierzchnia użytkowa 1 budynku [m ²]	Liczba nowych budynków w	Średnia powierzchnia użytkowa nowych budynków [m ²]
-----	---	------------------------	---	-----	---	--------------------------	---

2015	46,98	3	140,94	2031	54,18	3	162,54
2016	47,43	3	142,29	2032	54,63	3	163,89
2017	47,88	3	143,64	2033	55,08	3	165,24
2018	48,33	3	144,99	2034	55,53	3	166,59
2019	48,78	3	146,34	2035	55,98	3	167,94
2020	49,23	3	147,69	2036	56,43	3	169,29
2021	49,68	3	149,04	2037	56,88	3	170,64
2022	50,13	3	150,39	2038	57,33	3	171,99
2023	50,58	3	151,74	2039	57,78	3	173,34
2024	51,03	3	153,09	2040	58,23	3	174,69
2025	51,48	3	154,44	2041	58,68	3	176,04
2026	51,93	3	155,79	2042	59,13	3	177,39
2027	52,38	3	157,14	2043	59,58	3	178,74
2028	52,83	3	158,49	2044	60,03	3	180,09
2029	53,28	3	159,84	2045	60,48	3	181,44
2030	53,73	3	161,19	SUMA			4996,89

(źródło: opracowanie własne)

Prognozowana poprawa zasobów i warunków mieszkaniowych, a także rozwój społeczno-gospodarczy gminy, w tym realizacja nowych inwestycji lokalnych (m.in. planowana budowa zalewów oraz terenów rekreacyjnych i sportowych, planowana budowa oczyszczalni ścieków i rozbudowa sieci kanalizacyjnej), zostały uwzględnione jako czynniki wpływające na stymulację procesów rozwojowych. Powyższe przekłada się na konieczność uwzględnienia ryzyka niedoszacowania i zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników powyższej analizy o 30% (zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). W wyniku tego otrzymano prognozowane zapotrzebowanie na tereny nowej zabudowy – Tabela 43.

Tabela 43. Prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę w gminie Długosiodło.

Rodzaj zabudowy	Zapotrzebowanie na nową zabudowę wyrażone w powierzchni użytkowej [m ²]	Zapotrzebowanie nową zabudowę wyrażone w powierzchni użytkowej zwiększone o 30% [m ²]
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	96 324,40	125 221,72

zabudowa mieszkaniowa w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	90 831,40	118 080,82
w tym zabudowa zagrodowa na terenach rolnych	5 493	7 140,9
zabudowa usługowa	26 558,93	34 526,61
zabudowa usług publicznych	0,00	0,00
zabudowa produkcyjna	10 000,00	13 000,00
zabudowa letniskowa	4996,89	6495,96

(źródło: opracowanie własne)

KROK II. OSZACOWANIE CHŁONNOŚCI POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ W GRANICACH JEDNOSTKI OSADNICZEJ W ROZUMIENIU ART. 2 PKT. 1 USTAWY Z DNIA 29 SIERPNI 2003 R. O URZĘDOWYCH NAZWACH MIEJSCOWOŚCI I OBIEKTÓW FIZJOGRAFICZNYCH, ROZUMIANEJ JAKO MOŻLIWOŚĆ LOKALIZOWANIA NA TYCH OBSZARACH NOWEJ ZABUDOWY (ZGODNIE Z ART. 10 UST. 5 PKT. 2 USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM) – Tabela 44.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji przyjęto, że **tereny o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej** to „obszary o skupionej zabudowie mieszkaniowej i mieszkaniowo–usługowej mającej dostęp do dróg publicznych i wyposażonych w pełni lub częściowo w niezbędną infrastrukturę komunikacyjną i techniczną (drogi, wodociąg oraz częściowo w kanalizację), z terenami tej infrastruktury oraz z terenami infrastruktury społecznej i innych usług o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym oraz przestrzeniami publicznymi, a także z terenami o funkcji produkcyjnej, magazynowej i składowej - z zastrzeżeniem, że wszystkie te tereny są położone w obrębie (wewnątrz) takiego obszaru, bądź bezpośrednio sąsiadują z terenami zabudowanymi wchodzącymi w jego skład. W obrębie tych obszarów mogą występować obiekty i tereny objęte ochroną lub wskazane do ochrony jako cenne zasoby dziedzictwa kulturowego i historycznego. Obszary te mogą obejmować niewielkie luki w zabudowie, jeśli mają dostęp do komunikacji i infrastruktury technicznej" [*definicja pochodzi z opracowania pt. Metoda wyznaczania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obszarów zabudowanych, obszarów rozwoju zabudowy i obszarów o ograniczonej zabudowie (2015)*].

W oparciu o przytoczoną definicję na obszarze gminy Długosiodło wyznaczono obszary o w pełni zwartej wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obejmującą zwartą zabudowę następujących wsi, charakteryzującą się wyposażeniem w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną (w niezbędnym zakresie): Augustowo, Blochy, Budy Przetycz, Chorchosy, Chrzczanka Folwark, Chrzczanka Włociańska, Dalekie, Dębienica, Długosiodło, Grądy Szlacheckie, Grądy Zalewne, Jaszczuły, Łączka,

Kornaciska, Małaszek, Nowe Bosewo, Nowa Pecyna, Nowa Wieś, Olszaki, Ostryków Dworski, Ostryków Włociański, Plewki, Prabut, Przetycz Folwark, Przetycz Włociańska, Sieczychy, Stara Pecyna, Stare Bosewo, Stare Suski, Wólka Piaseczna, Wólka Grochowa, Zamość, Znamięczki, Zygmuntowo. Obszary te zajmują łącznie 970,13 ha,

z czego aktualnie zainwestowanych jest 545,68 ha – pozostałe tereny stanowią „luki” w istniejącej zabudowie lub bezpośrednio do niej przylegają i mają dostęp do komunikacji i infrastruktury technicznej. W ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze zabudowy pozostaje więc ok. 424,96 ha terenów stanowiących tzw. luki w zabudowie. Należy wziąć pod uwagę, że nie całe powierzchnie tych luk mogą się nadawać do wprowadzenia zabudowy lub, że bardziej racjonalnym sposobem ich wykorzystania może okazać się przeznaczenie części z nich na inne cele, np. kształtowanie lokalnych ciągów przyrodniczych, uzupełnienie obszarów zieleni publicznej itp. Związane jest to m.in. ze:

- zróżnicowaną fizjonomią tych obszarów skutkującą różnymi warunkami sytuowania zabudowy, w tym brakiem możliwości sytuowania zabudowy (np. istnienie działek o parametrach nie pozwalających na powstanie budynku, fragmenty z ukształtowaniem terenu nie pozwalającym na wprowadzanie zabudowy, warunki lokalizacji przy ścięcie lasu itp.),
- uwarunkowaniami prawnymi (np. przynależność sadu lub ogródka położonego na odrębnej działce ewidencyjnej do sąsiadującego gospodarstwa rolnego, położenie działek w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 10 lat i raz na 100 lat itp.),

W związku z powyższym, obszar wyliczonych luk należy pomniejszyć w przypadku gminy wiejskiej Długosiodło o 30 %, co daje ok. 293,83 ha terenów stanowiących luki możliwe w przyszłości do zabudowy¹⁰, w tym:

- 129,67 ha dla nowej zabudowy mieszkaniowej (w tym zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i/lub zabudowy zagrodowej),
- 3,2 ha dla nowej zabudowy usługowej związanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej,
- 0,79 ha dla nowej zabudowy usługowej niezwiązanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej,
- 0 ha dla nowej zabudowy usług publicznych – wszystkie tereny przeznaczone w obowiązującym planie miejscowym pod usługi publiczne zlokalizowanych w zasięgu wyznaczonych obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej zabudowy są zainwestowane; gmina nie planuje budowy obiektów w których realizowane będą cele publiczne na działkach innych niż będących mieniem gminnym,
- 1,68 ha dla nowej zabudowy produkcyjnej,
- 6,76 ha dla nowej zabudowy lotniskowej.

W celu wyrażenia pomierzonych wartości w powierzchni użytkowej zabudowy, przyjęto następujące założenia:

---

¹⁰ Oszacowano na podstawie ustaleń obowiązujących planów miejscowych.

- średnia powierzchnia nowej działki w zabudowie mieszkaniowej innej niż wielorodzinna – 2 000 m²,
- średnia powierzchnia nowego budynku mieszkalnego jednorodzinnego (w tym w zabudowie zagrodowej) – 115,8 m²,
- średnia powierzchnia nowej działki w zabudowie usługowej – 3 000 m²,
- średnia powierzchnia nowego budynku w zabudowie usługowej – 300 m²,
- średnia powierzchnia nowej działki w zabudowie produkcyjnej – 6 000 m²,
- średnia powierzchnia nowego budynku w zabudowie produkcyjnej – 1000 m²,
- średnia powierzchnia nowej działki w zabudowie rekreacji indywidualnej (letniskowej) – 1 500 m²,
- średnia powierzchnia nowego budynku rekreacji indywidualnej (letniskowego) – 60,48 m² (średniorocznie w latach 2011-2015 w gminie Długosiodło powierzchnia użytkowa budynków rekreacji indywidualnej zwiększała się o 0,45 m². Średnia wielkość budynku rekreacji indywidualnej w gminie Długosiodło w 2015 r. (46,98 m²) zwiększona została więc o 13,5 m² (0,45 m²/rok x 30 lat) w związku z prognozowaną poprawą warunków lokalowych).

Założono, że na jednej działce znajdować się będzie jeden budynek mieszkalny. Na tej podstawie obliczono, że w ramach zwartych struktur funkcjonalno – przestrzennych zabudowy możliwe jest zlokalizowanie 648 nowych budynków mieszkalnych (129,67 ha / 0,2 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 75 038,40 m² (648 budynków x 115,8 m²/budynek). W przypadku zabudowy usługowej związanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej, możliwe jest zlokalizowanie ok. 10 obiektów (3,2 ha / 0,3 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 3 000 m² (10 budynków x 300 m²/budynek), natomiast w przypadku zabudowy usługowej niezwiązanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej – 2 budynki (0,79 ha / 0,3 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 600 m² (2 budynki x 300 m²/budynek). W zabudowie produkcyjnej zlokalizowane mogą zostać 2 nowe budynki (1,68 ha / 0,6 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 2 000 m² (2 budynki x 1000 m²/budynek). W przypadku zabudowy letniskowej, możliwe jest zlokalizowanie 45 nowych budynków (6,76 ha / 0,15 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 2 721,6 m² (45 budynków x 60,48 m²/budynek).

Tabela 44. Oszacowanie chłonności położonych na obszarze gminy Długosiodło obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Funkcje zabudowy	Tereny możliwe do zainwestowania (ha)	Powierzchnia użytkowa do zagospodarowania [m ²]
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	202,87	117 421,20
zabudowa mieszkaniowa w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	129,67	75 038,40
zabudowa mieszkaniowa w ramach dopuszczenia zabudowy zagrodowej na terenach rolnych**	73,2	42 382,80
zabudowa usługowa, w tym:	77,19	76 800
zabudowa usługowa	3,99	3 600,00
usługi związane z rekreacją, sportem i wypoczynkiem dopuszczona na terenach rolnych**	73,2	73 200,00

zabudowa usług publicznych	0,0	0,0
zabudowa produkcyjna	1,68	2 000,00
zabudowa letniskowa	6,76	2 721,60
SUMA	288,50	198 942,80

(źródło: opracowanie własne)

** Ze względu na szeroką listę „dopuszczeń” określonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło dla terenów rolniczych (R) przyjęto, że dopuszczone zabudowa zagrodowa oraz zabudowa usługowa związana z rekreacją, sportem i wypoczynkiem mogą być zrealizowane w proporcji 50% na 50%. Od całkowitej powierzchni terenów rolniczych (R) zlokalizowanych w ramach zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych zabudowy przestrzennych ustalonych w obowiązującym planie miejscowym odjęto część terenów, która jest aktualnie zagospodarowana – aktualnie ok. 146,4 ha terenów rolnych pozostaje wolnych od zabudowy. Przyjmując założenia określone wyżej obliczono, że na obszarach tych możliwe jest zlokalizowanie ok. 366 budynków mieszkalnych w zabudowie zagrodowej (73,2 ha / 0,2 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 42 382,8 m² (366 budynków x 115,8 m²/budynek). W przypadku zabudowy usługowej związanej ze sportem, rekreacją i turystyką, możliwe jest zlokalizowanie 244 budynków (73,2 ha / 0,3 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 73 200 m² (244 budynki x 300 m²/budynek).

KROK III. OSZACOWANIE CHŁONNOŚCI POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ, INNYCH NIŻ WYMIENIONE W KROKU II, ROZUMIANĄ JAKO MOŻLIWOŚĆ LOKALIZOWANIA NA TYCH OBSZARACH NOWEJ ZABUDOWY (ZGODNIE Z ART. 10 UST. 5 PKT. 3 USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM) – TABELA 41.

Określenie chłonności obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych innych niż obszary o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zabudowy pozwoli na określenie, jaką część zapotrzebowania, o którym mowa w Kroku I, można będzie zaspokoić na terenach, na których aktualnie obowiązuje możliwość zabudowy. Łączna powierzchnia takich terenów wynosi 673,50 ha, w tym 410,55 ha obejmują tereny możliwe do lokalizowania zabudowy mieszkaniowej, 7,34 ha – tereny zabudowy usługowej związane z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej, 6,91 ha – zabudowy usługowej niezwiązanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej, 2,05 ha – zabudowy produkcyjnej, a 246,63 ha – tereny zabudowy letniskowej. Odnośnie możliwości lokalizacji zabudowy usług publicznych na obszarach przeznaczonych pod zabudowę w obowiązującym planie miejscowym innych niż obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zabudowy należy stwierdzić, że są one zainwestowane, co oznacza że ich powierzchnia wynosi 0 ha.

Przyjmując założenia określone w Kroku II obliczono, że na obszarach tych możliwe jest zlokalizowanie 2052 budynków mieszkalnych (410,55 ha / 0,2 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 237 621,60 m² (2052 budynki x 115,8 m²/budynek). W przypadku zabudowy usługowej związanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej, możliwe jest zlokalizowanie ok. 24 obiektów (7,34 ha / 0,3 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 7 200 m² (24 budynki x 300 m²/budynek), natomiast w przypadku zabudowy

usługowej niezwiązanej z istnieniem i rozwojem zabudowy mieszkaniowej – 23 budynki (6,91 ha /0,3 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 6 900 m² (23 budynki x 300 m²/budynek).

W zabudowie produkcyjnej zlokalizowanych może zostać 5 nowych budynków (3,19 ha / 0,6ha) o łącznej powierzchni użytkowej 5 000 m² (5 budynków x 1000 m²/budynek).

W przypadku zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej), możliwe jest zlokalizowanie 1644 nowych budynków (246,60 ha / 0,15 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 99 429,12 m² (1644 budynki x 60,48 m²/budynek).

Tabela 45. Oszacowanie chłonności położonych w gminie Długosiodło obszarów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Funkcje zabudowy	Tereny możliwe do zainwestowania (ha)	Powierzchnia użytkowa do zagospodarowania [m ²]
1	2	3
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	4492,44	2 600 983,80
zabudowa mieszkaniowa w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	410,55	237 621,60
zabudowa mieszkaniowa w ramach dopuszczenia zabudowy zagrodowej na terenach rolnych**	4081,89	2 363 362,20
zabudowa usługowa, w tym:	4096,14	4 095 900,00
zabudowa usługowa w ramach wyznaczonych terenów w mpzp	14,25	14 100,00
usługi związane z rekreacją, sportem i wypoczynkiem dopuszczona na terenach rolnych**	4081,89	4 081 800,00
zabudowa usług publicznych	0,0	0,0
zabudowa produkcyjna	3,19	5 000,00
zabudowa letniskowa	246,63	99 429,12
SUMA	8838,40	6 801 312,92

(źródło: opracowanie własne)

** Ze względu na szeroką listę dopuszczeń określonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło dla terenów rolniczych (R) przyjęto, że dopuszczone zabudowa zagrodowa oraz zabudowa usługowa związana z rekreacją, sportem i wypoczynkiem mogą być zrealizowane w proporcji 50% na 50%. Od całkowitej powierzchni terenów rolniczych (R), ustalonych w obowiązującym planie miejscowym (poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – 8303,33 ha) odjęto część terenów, która jest aktualnie zagospodarowana (głównie zabudowa zagrodowa) - aktualnie ok. 8163,78 ha terenów rolnych pozostaje wolnych od zabudowy. Przyjmując założenia określone w Kroku II obliczono, że na obszarach tych możliwe jest zlokalizowanie ok. 20 409 budynków mieszkalnych w zabudowie zagrodowej (4081,89 ha / 0,2 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 2 363 362,2 m² (20 409 budynków x 115,8 m²/budynek). W przypadku zabudowy usługowej związanej z rekreacją, sportem i wypoczynkiem, możliwe jest zlokalizowanie 13 606 budynków (4081,89 ha / 0,3 ha) o łącznej powierzchni użytkowej 4 081 800 m² (13 606 budynków x 300 m²/budynek).

Łączna powierzchnia użytkowa zabudowy wyrażająca chłonność obszarów, na których możliwa jest lokalizacja nowej zabudowy, o których mowa w Kroku II i III, wynosi łącznie 7 000 255,72 m², w tym dla terenów rolnych, na których dopuszczono możliwość zabudowy (zgodnie z opisem powyżej) – 6 560 745 m² (Tabela 42).

Tabela 46. Oszacowanie chłonności położonych na obszarze gminy Długosiodło obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz innych obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Funkcje zabudowy	Tereny możliwe do zainwestowania [ha]	Powierzchnia użytkowa do zagospodarowania [m ²]
1	2	3
Zabudowa mieszkaniowa, w tym:	4 695,31	2 718 405,00
zabudowa mieszkaniowa w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	540,22	312 660,00
zabudowa mieszkaniowa w ramach dopuszczenia zabudowy zagrodowej na terenach rolnych**	4155,09	2 405 745,00
zabudowa usługowa, w tym:	4 173,33	4 172 700,00
zabudowa usługowa w ramach wyznaczonych terenów w mpzp	18,24	17 700,00
usługi związane z rekreacją, sportem i wypoczynkiem dopuszczona na terenach rolnych**	4 155,09	4 155 000,00
zabudowa usług publicznych	0,00	0,00
zabudowa produkcyjna	4,87	7 000,00
zabudowa lotniskowa	253,39	102 150,72
SUMA	9 126,90	7 000 255,72

(źródło: opracowanie własne)

KROK IV. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę (określonego w Kroku I) z sumą powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy (określone w Krokach II i III) (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) – Tabela 47.

Po porównaniu maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę w podziale na funkcje zabudowy z możliwością lokalizacji tej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz innych obszarach przeznaczonych w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę, należy stwierdzić, że potrzeby lokalizacji nowej zabudowy znajdują pokrycie w chłonności terenów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę w przypadku zabudowy mieszkaniowej, w tym w ramach „terenów zabudowy mieszkaniowej” oraz „zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej”, lotniskowej oraz „usług rekreacji i turystyki” (w ramach dopuszczenia na terenach rolnych):

- zapotrzebowanie na nową **zabudowę mieszkaniową** określone w Kroku I jest o 194 579,18 m² powierzchni użytkowej zabudowy niższe od możliwości jej lokalizowania na terenie gminy w przypadku zabudowy mieszkaniowej w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz o 2 398 604,10 m² powierzchni użytkowej zabudowy niższe od możliwości jej lokalizowania na terenie gminy w przypadku zabudowy zagrodowej na terenach rolnych, co oznacza brak możliwości wskazywania nowych obszarów przeznaczonych na tę funkcje poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-

przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione wyżej (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. a);

- zapotrzebowanie na nową **zabudowę letniskową** jest o 95 654,76 m² powierzchni użytkowej niższe od możliwości jej lokalizowania na terenie gminy, co oznacza brak możliwości wskazywania nowych obszarów przeznaczonych na tę funkcję poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione wyżej (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. a).
- zapotrzebowanie na nową **zabudowę usługową związaną z rekreacją, sportem i wypoczynkiem dopuszczoną na terenach rolnych** jest 4 155 000,00 m² powierzchni użytkowej zabudowy niższe od możliwości jej lokalizowania na terenie gminy, co oznacza brak możliwości wskazywania nowych obszarów przeznaczonych na tę funkcję poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione wyżej (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. a).

W przypadku **zabudowy usługowej** oraz **zabudowy produkcyjnej**, w ramach terenów pod ten cel przeznaczony w obowiązującym planie miejscowym, zapotrzebowanie jest wyższe od możliwości jej lokalizowania na obszarze gminy, w związku z czym istnieje zasadność wskazywania nowych obszarów przeznaczonych na te funkcje poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz poza obszarami przeznaczonymi w obowiązujących planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione wyżej, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. b), tj. w wielkości:

- dla zabudowy usługowej – 16 826,61 m² powierzchni użytkowej zabudowy,
- dla zabudowy produkcyjnej – 6 000 m² powierzchni użytkowej zabudowy,

co pozwoli w części uwzględnić oczekiwania mieszkańców i inwestorów oraz zamierzenia inwestycyjne gminy, określone w złożonych wnioskach których przedmiotem były usługi i produkcja.

Wyniki końcowe bilansu sporządzonego w kategoriach powierzchni użytkowej zabudowy wyrażonej w m² przelożono na wielkość terenów, które mogą być w niniejszym Studium wskazane do zabudowy, mierzone w hektarach. Zakłada się, że:

- na jednej działce budowlanej zlokalizowany będzie 1 budynek,
- średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku w zabudowie usługowej – 300 m²,
- średnia powierzchnia nowej działki w zabudowie usługowej – 3000 m²,
- średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku w zabudowie produkcyjnej – 1000 m²,
- średnia powierzchnia nowej działki w zabudowie produkcyjnej – 6000 m²,

Na tej podstawie obliczono, że w ramach wyliczonego bilansu możliwe jest zlokalizowanie:

- ok. 56 nowych budynków usługowych (16 826,61 m² / 300 m²), do czego potrzebne jest ok. 16,8 ha powierzchni terenu gminy (56 budynków x 0,3 ha),
- 6 nowych budynków produkcyjnych (6 000 m² / 1000 m²), do czego potrzebne jest 4,2 ha powierzchni terenu gminy (6 budynków x 0,7 ha).

Tabela 47. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę – podsumowanie

KROK	I. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę	II. Chłonność obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zabudowy	III. Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę w planie miejscowym (innych niż w Kroku II)	IV. Końcowy bilans
	[m ² powierzchni użytkowej]			
zabudowa mieszkaniowa, w tym:	125 221,72	117 421,20	2 600 983,80	2 593 183,28
zabudowa mieszkaniowa w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej	118 080,82	75 038,40	237 621,60	194 579,18 NADPODAŻ
zabudowa zagrodowa na terenach rolnych	7 140,90	42 382,80	2 363 362,20	2 398 604,10 NADPODAŻ
zabudowa usługowa, w tym:	34 526,61	76 800,00	4 095 900,00	4 138 173,39
zabudowa usługowa w ramach wyznaczonych terenów w mpzp	34 526,61	3 600,00	14 100,00	-16 826,61 NIEDOPODAŻ
usługi związane z rekreacją, sportem i wypoczynkiem dopuszczona na terenach rolnych	0,00	73 200	4 081 800,00	4 155 000,00 NADPODAŻ
zabudowa usług publicznych	0,00	0,00	0,00	0,00
zabudowa produkcyjna	13 000,0	2 000	5 000,00	-6 000,00 NIEDOPODAŻ
zabudowa letniskowa	6495,96	2 721,60	99 429,12	95 654,76 NADPODAŻ

(źródło: opracowanie własne)

W związku z powyższym **możliwe jest zaplanowanie w kierunkach rozwoju przestrzennego określonych w niniejszym Studium, terenów nowej zabudowy usługowej i produkcyjnej poza terenami dotychczas pod ten cel przeznaczonymi w obowiązujących planach miejscowych lub poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 4 lit. b)**. Nie można jednak przewidywać terenów nowej zabudowy mieszkaniowej (mieszkaniowej jednorodzinnej oraz mieszkaniowej realizowanej w ramach zabudowy zagrodowej) a także zabudowy letniskowej i usług związanych z rekreacją, sportem i wypoczynkiem dopuszczonych w mpzp na terenach

rolnych poza terenami dotychczas przeznaczonymi pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub poza lub poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. W związku z powyższym uwzględnienie nowych wniosków dotyczących zabudowy mieszkaniowej letniskowej i ww. usług (w części spełniającej pozostałe warunki zasadności ich uwzględnienia) jest uzależnione od lokalizacji działki w ramach wyznaczonych obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zabudowy lub ich przeznaczenia pod ten cel w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy.

W związku z dopuszczeniem na terenach rolniczych (R) określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło „zabudowy zagrodowej” oraz „usług związanych z rekreacją, sportem i wypoczynkiem”, należy w możliwym zakresie uwzględnić wnioski, które są w swej treści zgodne z dopuszczeniami określonymi w obowiązującym prawie, pod warunkiem, iż nie kolidują z dokumentami wyższego szczebla, obszarami objętymi ochroną na mocy przepisów odrębnych lub przepisami odrębnymi.

KROK V. Określenie możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w Kroku II i III (zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt. 5. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym)

Prognozę wykonuje się celem oszacowania możliwości finansowania przez gminę Długosiodło wykonania sieci komunikacyjnych, infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy poprzez projekcję zmian dochodów i wydatków budżetu gminy w perspektywie do 30 lat (lata 2015-2045). Takie szacunki pozwolą oszacować wielkości wolnych środków, które samorząd będzie mógł bezpośrednio (z własnego budżetu) przeznaczyć na inwestycje w tym inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i społeczną wynikające z zadań własnych gminy i planowanej zabudowy.

Dane wyjściowe przyjęte w prognozach należy traktować jako dane przybliżone, oszacowane na podstawie dostępnych materiałów, w tym:

- Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Długosiodło na lata 2015 – 2020,
- Wieloletniego Planu inwestycyjnego Gminy Długosiodło na lata 2016-2025,
- sprawozdań z wykonania budżetu samorządu w latach 2005-2015,
- danych Urzędu Gminy dotyczących wydatków na wskazane zadania inwestycyjne,
- materiałów informacyjnych o samorządzie gminnym.

Prognozy zostały wykonane w horyzoncie czasowym 30 lat (lata 2015-2045). Odległa perspektywa czasowa powoduje, że prognozowanie dochodów i wydatków gminy zawiera w sobie istotny element błędu z tytułu możliwych zmian koniunktury gospodarczej w skali lokalnej, regionalnej i ponadregionalnej, jak również możliwych

zmian przepisów prawnych mających wpływ na badane zmienne. Informacje wynikające z szacunków, nawet obarczone błędem, są jednak istotne z punktu widzenia strategicznych decyzji dotyczących polityki przestrzennej gminy oraz mogą zobrazować możliwości podejmowania decyzji planistycznych (w tym działań inwestycyjnych) przy uwzględnieniu stanu finansów gminy.

Projekcja budżetu na lata przyszłe została oparta na trendach wynikających z przeszłych i aktualnych wyników finansowych gminy. Kalkulacje oparto przede wszystkim na aktualnej Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Długosiodło, która uwzględnia wskaźniki wzrostu gospodarczego oraz inne parametry definiowane indywidualnie dla poszczególnych kategorii klasyfikacji budżetowej.

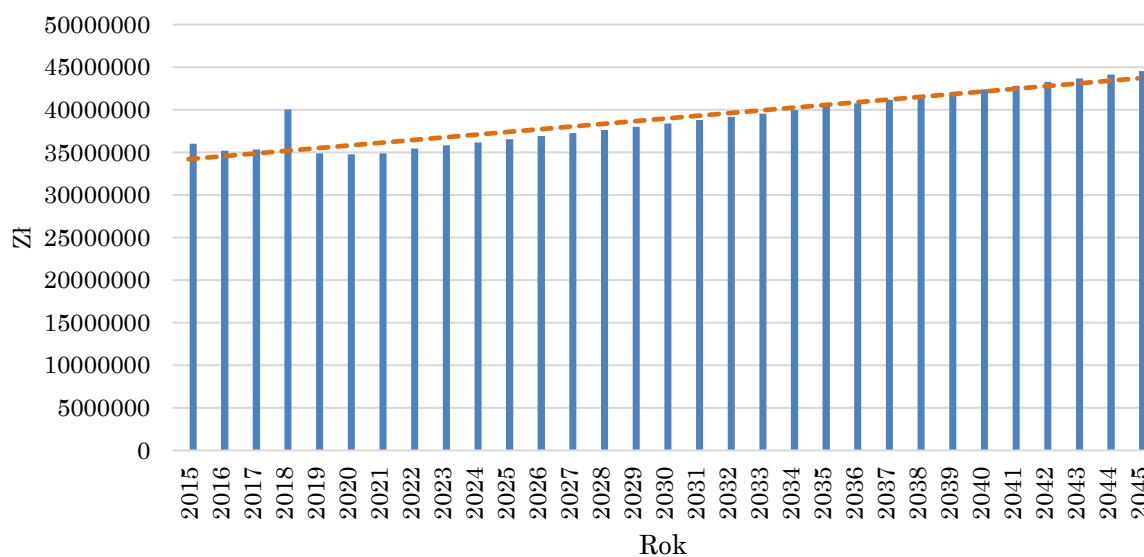
W obliczeniach zastosowano metodę projekcji trendu dochodów i wydatków zwaną metodą najmniejszych kwadratów. Służy ona do analizy dotychczasowych, tj. historycznych trendów zmian dochodów i wydatków z poszczególnych źródeł, a następnie przedłużania ich w przyszłość. Określenie linii trendu pozwoliło po jego zbadaniu - prognozować przyszłe dochody i wydatki. Znajomość trendu jest punktem wyjścia przyszłościowej projekcji, ewentualnie dalszej kalkulacji (Tabela 48).

Tabela 48. Prognoza dochodów, wydatków i wyników budżetu dla gminy Długosiodło na lata 2016-2045 (zł)

Lata	Dochody gminy (ogółem)	Dochody bieżące, w tym:	Podatek od nieruchomości	Subwencje ogólne	Wydatki gminy (ogółem)	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Wynik budżetu (ogółem)
2015	36017694,99	29064273,45	1348038,77	14545398	35980795,37	24097251,71	11883543,66	36899,62
2016	35197388,07	34857377,02	1366299,92	14745196	33974146,93	29700439,58	4273707,35	1223241,14
2017	35337757	34417450	1466000	15013503	40002597	31341662	8660935	-4664840
2018	40046215	34080200	1480600	15163600	42397846	31715500	10682346	-2351631
2019	34871000	34421000	1495500	15315200	35408700	32022700	3386000	-537700
2020	34765200	34765200	1510400	15468400	35011773	32353000	2658773	-246573
2021	34871000	34765200	1525500	15623100	33304968,22	32676500	628468,22	1566031,78
2022	35463900	35463900	1540700	15779300	33573900	33003300	570600	1890000
2023	35818500	35818500	1556200	15937100	34118500	33333400	785100	1700000
2024	36176600	36176600	1571700	16096500	34476600	33666800	809800	1700000
2025	36538300	36538300	1587400	16257400	34838300	34003500	834800	1700000
2026	36903600	36903600	1603300	16420000	35203600	34343500	860100	1700000
2027	37272600	37272600	1619300	16584200	35572600	34687000	885600	1700000
2028	37645300	37645300	1635500	16750000	36045300	35033900	1011400	1600000
2029	38021700	38021700	1651900	16917500	36341066,3	35384300	956766,3	1680633,7
2030	38401800	38401800	1666638,12	17084960,82	36640632,6	35541413,62	3664063,26	1761167,4
2031	38785600	38785600	1683295,04	17255713,44	36943998,9	35835678,93	3694399,89	1841601,1
2032	39173100	39173100	1700112,54	17428112,19	37251165,2	36133630,24	3725116,52	1921934,8
2033	39564400	39564400	1717094,96	17602201,56	37562131,5	36435267,56	3756213,15	2002268,5
2034	39959600	39959600	1734246,64	17778026,04	37876997,8	36740687,87	3787699,78	2082602,2
2035	40358700	40358700	1751567,58	17955585,63	38195764,1	37049891,18	3819576,41	2162935,9
2036	40761700	40761700	1769057,78	18134880,33	38518430,4	37362877,49	3851843,04	2243269,6
2037	41168600	41168600	1786717,24	18315910,14	38844996,7	37679646,8	3884499,67	2323603,3

2038	41579400	41579400	1804545,96	18498675,06	39175463	38000199,11	3917546,3	2403937
2039	41994200	41994200	1822548,28	18683219,58	39509929,3	38324631,42	3950992,93	2484270,7
2040	42413000	42413000	1840724,2	18869543,7	39848395,6	38652943,73	3984839,56	2564604,4
2041	42835800	42835800	1859073,72	19057647,42	40190861,9	38985136,04	4019086,19	2644938,1
2042	43262600	43262600	1877596,84	19247530,74	40537328,2	39321208,35	4053732,82	2725271,8
2043	43693400	43693400	1896293,56	19439193,66	40887794,5	39661160,67	4088779,45	2805605,5
2044	44128200	44128200	1915163,88	19632636,18	41242260,8	40004992,98	4124226,08	2885939,2
2045	44567100	44567100	1934212,14	19827902,79	41600827,1	40352802,29	4160082,71	2966272,9

(źródło: opracowanie własne)

Wykres 28. Projektja dochodów gminy ogółem w latach 2015-2045 (źródło: opracowanie własne)

Wykres 29. Projektja wyników budżetu gminy w latach 2015-2045 (źródło: opracowanie własne)

Zaleca się coroczne uszczegóławianie i modyfikację kalkulacji w oparciu o różne założenia do projekcji prognostycznych. Kolejne lata i rzeczywiste wpływy w obrębie danego źródła dochodów pokażą, która z odrębnie skalkulowanych wersji jest realizowana w rzeczywistości. Drogą do uszczegółowionego prognozowania w kolejnych

latach będzie przyrównywanie rzeczywistych danych do trendu i notowanie procentowych i wartościowych odstępstw.

Zakładając etapowe i sukcesywne zainwestowanie terenów rozwojowych gminy tj. położonych w zwartych strukturach zabudowy i na obszarach określonych w planach miejscowych, należy założyć, iż w pierwszej kolejności zainwestowane będą pierwsze z nich a następnie te drugie (także w etapach), co oznacza, że wydatki na infrastrukturę będą rozłożone w czasie i dostosowane do zainteresowania inwestorów konkretnymi obszarami. Zgodnie z założeniami powyżej, przyjęto że wydatki majątkowe obejmujące głównie wydatki na infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i społeczną, służącą realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, przyjmą corocznie ten sam poziom: do 2029 r. zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Długosiodło, a następnie 10% ogółu wydatków budżetowych (jako wypadkowa sytuacji dochodowej gminy, jej dynamiki oraz przyjętej przez gminę strategii rozwoju i zagospodarowania przestrzennego, w tym zrealizowanych i planowanych inwestycji lokalnych i ponadlokalnych), choć w rzeczywistości będą one ulegać dużym wahaniom rocznym. **Na tej podstawie obliczono, że wydatki inwestycyjne na infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i społeczną w gminie Długosiodło w latach 2016-2045 wyniosą łącznie 99 487 093,63 zł.**

W związku z faktem, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej obejmują tereny o zrealizowanej sieci komunikacyjnej i infrastrukturze technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy nie będą one niosły za sobą skutków finansowych związanych z ich wykonaniem (budową). Pewne braki infrastrukturalne (brak kanalizacji sanitarnej) obejmują obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w miejscowościach: Augustowo, Blochy, Budy Przetycz, Chorchosy, Chrzczanka Folwark, Chrzczanka Włociańska, Dalekie, Dębienica, Długosiodło, Grądy Szlacheckie, Grądy Zalewne, Jaszczuły, Łączka, Kornaciska, Małaszek, Nowe Bosewo, Nowa Pecyna, Nowa Wieś, Olszaki, Ostrykół Dworski, Ostrykół Włociański, Plewki, Prabut, Przetycz Folwark, Przetycz Włociańska, Sieczychy, Stara Pecyna, Stare Bosewo, Stare Suski, Wólka Piaseczna, Wólka Grochowa, Zamość, Znamiączki, Zygmuntowo. Zgodnie z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Długosiodło na lata 2016-2025 r. oraz planami inwestycyjnymi gminy w perspektywie najbliższych 30 lat, głównymi zadaniami inwestycyjnymi gminy w zakresie infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej są:

- **modernizacja Gminnego Stadionu Sportowego w Długosiodle wraz z budową infrastruktury towarzyszącej** (łącznie nakłady finansowe: 2 000 000,00 zł),
- **rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę (budowa sieci wodociągowej oraz modernizacja i budowa nowych stacji uzdatniania wody)** - (łącznie nakłady finansowe 7 000 000 zł);
- **budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Długosiodło** – zwiększenie dostępności do dobrej jakości wody pitnej oraz poprawa jakości środowiska naturalnego poprzez likwidację nieszczelnych szamb (łącznie nakłady finansowe 5 522 286,55 zł);

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami w miejscowości Stare Bosewo – (łącznie nakłady finansowe 14 000 000 zł);
- budowa nowej oczyszczalni ścieków w miejscowości Stare Bosewo (łącznie nakłady finansowe: 8 500 000,00 zł);
- budowa zalewów (zbiorników retencyjnych) na rzekach Wymakracz i Ostrówek (łącznie nakłady finansowe: 5 000 000 zł);
- budowa kompleksu sportowo-dydaktycznego przy Gimnazjum Publicznym w Długosiodle (łącznie nakłady finansowe: 3 000 000 zł);
- rozbudowa boiska sportowego w Chrzczance Włociańskiej oraz budowa boiska w Blochach (łącznie nakłady finansowe: 1 700 000 zł);
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej połączone z remontem oraz przebudową gminnych użyteczności publicznej oraz pełniących funkcje kulturalne (odnowa wsi), w tym: wykonanie chodników oraz wykonanie oświetlenia ulicznego, zagospodarowanie terenów publicznych, zagospodarowanie terenów służących rekreacji, budowa małej infrastruktury turystycznej, urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, budowa parkingów oraz budowa szlaków pieszych i rowerowych – łącznie nakłady finansowe: 2 000 000 zł).

Ewentualne nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie zlokalizowane będą wzdłuż istniejących dróg głównie w centralnych częściach miejscowości, na obszarach w pełni uzbrojonych w sieć infrastrukturalną. Budowa nowych dróg lub modernizacja istniejących wynikać będzie z bieżących potrzeb gminy. Zakłada się, że wydatki na drogi publiczne będą stanowić 7,2 % wydatków budżetowych, tj. 7 163 070,741 zł. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Długosiodło budowa 1 m nowej drogi wyniesie 350 zł.

Szacunkowe łączne koszty realizacji wymienionych wyżej inwestycji z zakresu komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej należących do zadań własnych gminy wyniosą więc 55 885 357,29 zł. Przewiduje się, że łączne koszty przygotowania nieruchomości w ww. zakresie na poszczególne cele wyliczone zostaną na podstawie indywidualnych ocen i wycen. Należy zaznaczyć, że inwestycje na części obszarów nie pociągną za sobą wydatków z budżetu Gminy – inwestycje będą realizacją zamierzeń inwestora i w całości finansowane będą ze środków pozabudżetowych. **W związku z powyższym należy stwierdzić, że koszty planowanych przez Gminę inwestycji w zakresie komunikacji, infrastruktury technicznej oraz społecznej (55 885 357,29 zł) nie przekraczają możliwości finansowych gminy (99 487 093,63 zł). Pozostałe środki (43 601 736,34zł) zapewniają możliwość uzbrojenia nowych terenów inwestycyjnych gminy, zgodnie z wynikami bilansu.**

Celem ograniczenia rozpraszania inwestycji, a co za tym idzie racjonalizacji gospodarowania, należy rozważyć wprowadzenie ograniczeń zabudowy na terenach rolniczych.

Środki na realizację inwestycji z zakresu komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej, które należą do zadań własnych gminy, pochodzą z budżetu oraz będą pozyskiwane m.in. w ramach strukturalnych funduszy na rozwój regionalny, pożyczek i kredytów preferencyjnych lub umów z innymi podmiotami. Limity wydatków budżetowych oraz wieloletnie plany inwestycyjne są każdorazowo ujęte w budżecie

Gminy, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie finansów publicznych. Starania o pozyskanie środków strukturalnych funduszy na rozwój regionalny, pożyczek i kredytów preferencyjnych będą prowadzone samodzielnie przez gminę.

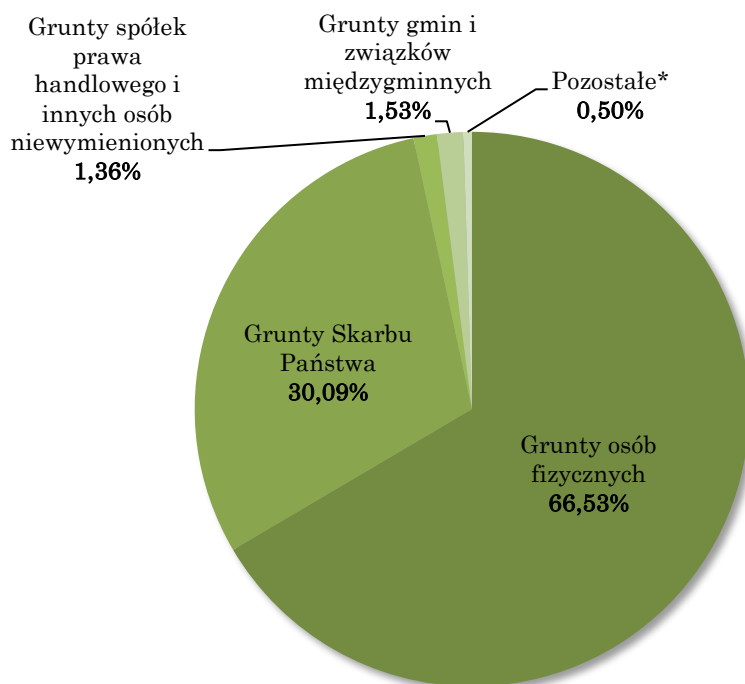
Realizacja inwestycji z zakresu komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej, należącej do zadań własnych gminy, prowadzona będzie we współdziałaniu z innymi podmiotami publicznymi i prywatnymi działającymi i inwestującymi na terenie Gminy, tak, aby zoptymalizować wydatki publiczne, np. koordynacja prac przy realizacji poszczególnych rodzajów uzbrojenia technicznego wraz z budową nawierzchni ulic.

Jako główne zasady realizacji inwestycji z zakresu komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej, należącej do zadań własnych gminy, przyjmuje się uwzględnianie szeroko pojętego interesu publicznego mieszkańców oraz rachunku ekonomicznego uwzględniającego efektywność inwestycji, czyli wysokość nakładów przypadających na jednego mieszkańca korzystającego z wybudowanej infrastruktury.

Analiza możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych, infrastruktury technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb inwestycyjnych gminy wskazuje, że potrzeby inwestycyjne wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w Kroku II i III, nie przekraczają możliwości finansowania, w związku z czym nie zachodzi konieczność dokonania zmian w zapotrzebowaniu na nową zabudowę.

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Powierzchnia gminy Długosiodło wynosi 16762 ha. Według danych Urzędu Gminy Długosiodło z dnia 15 października 2016 r., 66,53% powierzchni gminy stanowią grunty należące do osób fizycznych, z czego 94,37% stanowią grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Grunty Skarbu Państwa stanowią 30,09% powierzchni gminy - głównie są to grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (96,55%), a jedynie 1,45% gruntów Skarbu Państwa zostało oddane w użytkowanie wieczyste (głównie osobom prawnym). Grunty gmin i związków międzygminnych stanowią 1,53% powierzchni gminy. Prawie 1,4% powierzchni gminy stanowią grunty spółek prawa handlowego i innych osób niewymienionych. Pozostałe grunty, stanowiące łącznie ok. 0,5% powierzchni gminy, należą do powiatów i związków powiatowych (0,42%) kościołów i związków wyznaniowych (0,07%) oraz wspólnot gruntowych (0,01%). Struktura własności gruntów przedstawiona została na Wykresie 28.

pozostałe* - grunty powiatów i związków powiatowych (0,42%), grunty kościołów i związków wyznaniowych (0,07%), grunty wspólnot gruntowych (0,01%).

Wykres 30. Struktura własności gruntów w gminie Długosiodło według grup rejestrowych
(źródło: opracowanie własne na danych Urzędu Gminy Długosiodło)

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

15.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

Układ komunikacyjny gminy Długosiodło przedstawiony został na Schemacie nr 7.

15.1.1. Układ drogowy

Układ drogowy gminy Długosiodło składa się z 215 km dróg publicznych, w tym:

- 58 km dróg powiatowych,
- 157 km dróg gminnych.

Pod względem funkcjonalnym w układzie drogowym wyróżnia się drogi służące połączeniom ponadlokalnym, tzn. innym niż tylko potrzebom komunikacyjnym gminy - są to drogi powiatowe oraz drogi o znaczeniu lokalnym, obsługujące miejscowe potrzeby komunikacyjne, do których zaliczają się drogi gminne. Ponadto w gminie znajdują się drogi niepubliczne – wewnętrzne.

Gmina Długosiodło znajduje się w zasięgu krajowego i regionalnego układu drogowego województwa mazowieckiego, wiążącego województwo z krajowym oraz europejskim systemem drogowym oraz służącego regionalnym potrzebom komunikacyjnym.

Przez gminę Długosiodło nie przebiegają drogi krajowe ani wojewódzkie. Najważniejszymi dla gminy są następujące drogi powiatowe:

- nr 2648W o przebiegu droga krajowa nr 8 (Sadzawki) – Długosiodło – Nowy Lubiel – Rzaśnik, wiążąca gminę Długosiodło z gminą Rzaśnik i dalej za pośrednictwem innych dróg z Pułtuskim i Wyszkiem, znaczenie tej drogi dla połączeń z drogą nr 8 w kierunku Białegostoku jest znikome z uwagi na nawierzchnię z kamienia polnego w złym stanie,
- nr 4401W o przebiegu Długosiodło – Wąsewo – Skarżyn – Czerwin, zapewniająca powiązania centrum gminy Długosiodło z gminami Wąsewo w powiecie ostrowskim i Czerwin w powiecie ostrołęckim oraz drogą krajową nr 60 Ostrów Mazowiecka – Różan – Ciechanów,
- nr 4403W o przebiegu droga krajowa nr 8 (Wyszków) – Turzyn – Brańszczyk – Niemiry – Knurów – Długosiodło – Goworowo – Ostrołęka, jest to obecnie najważniejsza dla gminy droga, która wyprowadza ruch na drogę krajową nr 8 w Knurówcu i za pośrednictwem tej drogi w kierunku Wyszki, Warszawy i Białegostoku, ponadto droga nr 4403W zapewnia powiązania z gminami Brańszczyk i Goworowo oraz z Ostrołęką,
- nr 4407W o przebiegu Jegiel – Porządzie – Obryte – Pułtusk, łącząca gminy Brańszczyk, Długosiodło i Rzaśnik ze wschodnią częścią powiatu pułtuskiego,
- nr 4408W o przebiegu Wyszków – Porządzie – Długosiodło, zapewniająca powiązanie z gminą Rzaśnik i Wyszkiem, przy czym z uwagi na brak nawierzchni twardej na fragmentach tej drogi, dla powiązań tych wykorzystywane są odcinki dróg gminnych.

Ponadto przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe o mniejszym znaczeniu, zapewniające spójność sieci drogowej i obsługę terenów o niższej intensywności zagospodarowania, są to następujące drogi:

- nr 2576W o przebiegu Kunin – Chrzczanka Włociańska,
- nr 2647W o przebiegu Grądy (droga krajowa nr 60) – Chojny – Jarząbka – Wiśniewo – Dybki (droga krajowa nr 8), na północ od Wiśniewa droga ma nawierzchnię gruntową,
- nr 4402W o przebiegu Długosiodło – Nagoszewka, na wschód od Nowej Pecyny droga ma nawierzchnię gruntową.

Drogi powiatowe łączą funkcję obsługi ruchu w powiązaniach zewnętrznych i wewnętrznych z obsługą zagospodarowania, znajdującego się przy drogach. Drogi gminne służą bezpośredniej obsłudze zagospodarowania, wyprowadzają ruch na drogi wyższych kategorii i uzupełniają powiązania o lokalnym znaczeniu. Część zagospodarowania gminy obsługiwana jest przez drogi niezaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych. Są to drogi wewnętrzne na terenach mieszkaniowych, rolnych i leśnych.

Sieć dróg publicznych i wewnętrznych jest dobrze rozwinięta i dobrze udostępnia zagospodarowanie gminy, a także umożliwia wyprowadzenie ruchu na drogi wyższych kategorii i klas.

Drogi o nawierzchni twardej stanowią ok. 44% długości dróg publicznych. Nawierzchnie twarde posiada 88% dróg powiatowych i 28% dróg gminnych.

Wskaźniki gęstości dróg twardych w gminie wynoszą 56 km/100 km² i 125 km/10 tys. mieszkańców przy wskaźnikach dla województwa mazowieckiego 93 km/100 km² i 62 km/10 tys. mieszkańców. Oznacza to dość słabą obsługę siecią dróg utwardzonych powierzchni gminy, która jednak znaczna część pokryta jest lasami, ale dość dobrą dostępność do sieci drogowej dla mieszkańców.

Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej obsługują najważniejsze połączenia zewnętrzne i wewnętrzne gminy oraz rejony o największej koncentracji zabudowy. Drogi o nawierzchni twardej nieulepszonej i gruntowej obsługują głównie tereny zabudowy jednorodzinnej i ekstensywnie zagospodarowane – rozproszonej zabudowy, rolne i leśne.

Wszystkie drogi o nawierzchni twardej są jednoprzestrzenne i posiadają po jednym pasie ruchu w każdym kierunku.

Charakterystykę wyposażenia układu drogowego w nawierzchnie przedstawiono w Tabeli 49.

Tabela 49. Długość i nawierzchnie poszczególnych kategorii dróg publicznych.

L.p.	Kategorie dróg	Długość [km]	Nawierzchnie [km]	
			Twarde	Gruntowe
1	Powiatowe	58	51	7
2	Gminne	157	44	113
Ogółem		215	94	120

(źródło: opracowanie własne)

Obecne wielkości ruchu nie powodują znaczących utrudnień. Wszystkie drogi posiadają rezerwy przepustowości.

Klasy dróg w stanie istniejącym przedstawiono na rysunku uwarunkowań. Przy klasyfikacji wykorzystano informacje udostępnione przez zarządców dróg. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. 2016 poz. 124) przez klasę drogi rozumie się przyporządkowanie drodze odpowiednich parametrów technicznych, wynikających z jej cech funkcjonalnych. Zasadniczym problemem przy określaniu klas dróg istniejących jest niepełne dostosowanie parametrów technicznych dróg do funkcji przez nie pełnionych. Większy ruch i zakres obsługi ruchu ponadlokalnego, szczególnie międzyregionalnego, wymagają lepszych parametrów technicznych i ograniczenia obsługi zagospodarowania – dostępności do drogi.

Drogi powiatowe z uwagi na ich obecne parametry techniczne i użytkowe oraz funkcje w sieci, mają klasę dróg zbiorczych (Z). Odległości między skrzyżowaniami dróg zbiorczych i zakres obsługi zagospodarowania w większości odpowiadają wymaganiom dla tej klasy drogi. Większość tych dróg w stanie istniejącym posiada niedostatecznie szerokie pasy drogowe dla rozbudowy do wymaganych parametrów oraz wyposażenia ich w chodniki i ścieżki rowerowe.

Drogi gminne posiadają klasę dróg lokalnych (L) i dojazdowych (D). Podstawowym problemem jest niedostateczne wyposażenie tych dróg w nawierzchnie twarde oraz zbyt małe szerokości jezdni i pasów drogowych, co utrudnia budowę jednocześnie jezdni i chodników.

15.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez obszar gminy Długosiodło przebiega pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana linia kolejowa nr 29 Tłuszcz – Ostrołęka, ze stacją Przetycz oraz przystankami osobowymi Zygmuntowo Mazowieckie i Prabuty Góry. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. 2013 poz. 569), linia nr 29 nie znajduje się w wykazie linii kolejowych, które ze względów gospodarczych, społecznych, obronnych lub ekologicznych mają znaczenie państwowe. Linia przebiega w centralnej części gminy, dzieląc gminę na wschodnią i zachodnią część.

Linia nr 29 prowadzi ruch pociągów osobowych i towarowych. Średnie natężenie ruchu pociągów wynosi prawie 30 pociągów na dobę w obu kierunkach, w tym 20 osobowych między Tłuszczem i Ostrołęką oraz jedna para pociągów bezpośrednich do i z Warszawy.

Przebiegająca przez teren gminy linia kolejowa nr 29 objęta jest projektem rewitalizacji na odcinku Mostówka – Ostrołęka (załącznik nr 3 do uchwały nr 162/2015 Rady Ministrów z dnia 15 września 2015 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023 r.) oraz Narodowym Planem Wdrożenia systemu GSM-R (Projekt „Budowa infrastruktury systemu GSM-R na liniach kolejowych zgodnych z harmonogramem NPW ERTMS. Faza I – Prace przygotowawcze”).

15.1.3. Komunikacja publiczna

Głównym węzłem komunikacji autobusowej jest przystanek w centrum wsi gminnej, skąd w dniu powszednim, w ciągu doby odjeżdża ponad 80 autobusów. Najwięcej kursów prowadzonych jest drogami powiatowymi do Wyszkowa, Warszawy, Ostrołęki, Nowego Lubieła i Kunina. Oferta przewozowa dostosowana jest do istniejącego zapotrzebowania związanego przede wszystkim z dojazdami do pracy i ośrodków nauki. Jej uzupełnienie stanowią autobusy szkolne.

Komunikacja autobusowa zapewnia zadawalające warunki obsługi przede wszystkim dla terenów położonych w pobliżu dróg powiatowych.

15.1.4. Transport ładunków

W gminie Długosiodło brak jest znaczących źródeł i celów ruchu towarowego. Obiekty handlowe, rolnicze i produkcyjne, które wymagają tego typu transportu, są rozproszone, a przewóz ładunków odbywa się głównie transportem samochodowym.

15.1.5. Ruch pieszy i rowerowy

Na terenach zabudowanych większość dróg, przede wszystkim w Długosiodle, wyposażonych jest w chodniki. W gminie znajduje się kilka odcinków dróg rowerowych wydzielonych fizycznie lub w postaci pasów rowerowych z Długosiodła do Bloch, Starego Bosewa, Nowego Bosewa, Chrzczanki Włociańskiej i Chorchos. Przez teren gminy

przebiegają też znakowane szlaki rowerowe, które opisane zostały szczegółowo w rozdziale 11.4.5. niniejszego Studium.

15.1.6. Parkowanie pojazdów

W gminie Długosiodło parkowanie pojazdów odbywa się głównie indywidualnie w ramach prywatnych działek. Parkingi publiczne zlokalizowane są w Długosiodle na obszarze targowiska (działka ewidencyjna nr 929/2, obręb geodezyjny Długosiodło), przy cmentarzu parafialnym (działka ewidencyjna nr 1009, obręb geodezyjny Długosiodło) a także przy obiektach usługowych (szkołach, sklepach itp.). Nie odnotowuje się istotnych problemów z parkowaniem pojazdów.

15.1.7. Ocena funkcjonowania i możliwości rozwoju systemu transportowego

Obecny system transportowy gminy Długosiodło dobrze zaspokaja podstawowe potrzeby komunikacyjne mieszkańców i gospodarki oraz nie wymaga rozbudowy o nowe elementy znaczenia podstawowego. Układ drogowy zapewnia zarówno dobre połączenie z terenami sąsiednimi, jak też wewnętrzną dostępność komunikacyjną do terenów zagospodarowanych – jego gęstość odpowiada strukturze osadniczej gminy. Sieć drogową charakteryzuje się stosunkowo niskim udziałem dróg o nawierzchni twardej, jednak drogi o nawierzchni twardej ulepszonej obsługują najważniejsze połączenia zewnętrzne i wewnętrzne gminy oraz rejonów o największej koncentracji zabudowy, natomiast drogi o nawierzchni twardej nieulepszonej i gruntowej obsługują głównie tereny zabudowy jednorodzinnej i ekstensywnie zagospodarowane. Dla większości dróg występuje przestrzenna możliwość ich rozbudowy, także w zakresie budowy chodników i ścieżek rowerowych.

Istotnym problemem są natomiast szeroko rozumiane standardy funkcjonowania systemu transportowego i obsługi jego użytkowników, obejmujące wyposażenie i stan infrastruktury, dostępność do dróg i przystanków oraz poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym kontekście głównym problemem jest niski stopień wyposażenia w nawierzchnie twarde ulepszone dróg gminnych oraz zapewnienie właściwej obsługi komunikacyjnej terenów zainwestowanych. W zakresie uwarunkowań wynikających z diagnozy dotychczasowego rozwoju systemu transportowego oraz planowanego jego rozwoju, w kierunkach rozwoju systemu transportowego w Studium należy uwzględnić zapisy dokumentów wojewódzkich oraz wnioski złożone przez instytucje uzgadniające i opiniujące projekt Studium, które omówione zostały szczegółowo w rozdziałach 13.1. i 13.2.

Najistotniejszym problemem, mającym wpływ na ustalenie kierunków rozwoju dróg powiatowych i gminnych, jest jednoznaczne ustalenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy, wynikających z realnych przesłanek ekonomicznych i społecznych – głównie demograficznych. Dopiero na tej podstawie możliwe jest określenie koncepcji rozwoju systemu transportowego w obszarze gminy Długosiodło, dostosowanego do rzeczywistych potrzeb oraz realnych przestrzennych, technicznych, finansowych możliwości jego realizacji, a także prawnych i finansowych możliwości utrzymania dla nich rezerw terenowych.

W zakresie uwarunkowań wynikających z diagnozy dotychczasowego rozwoju systemu transportowego oraz planowanego jego rozwoju określonego w dokumentach

wyższego szczebla, w kierunkach rozwoju komunikacji, określonych w niniejszym Studium powinny być uwzględnione w szczególności:

- zapewnienie możliwości przestrzennych dla:
  - budowy drogi wojewódzkiej relacji Ostrołęka – Wyszaków,
  - przebudowy i rozbudowy dróg powiatowych do parametrów dróg klasy nie niższej niż zbiorczej (Z) i lokalnej (L),
- budowa nowych dróg gminnych dla poprawy spójności zagospodarowania przestrzennego i systemu transportowego oraz dla obsługi nowego zagospodarowania,
- przebudowa i rozbudowa istniejących dróg gminnych,
- modernizacja istniejącej linii kolejowej,
- przystosowanie dróg różnych kategorii do prowadzenia komunikacji autobusowej,
- budowa dróg rowerowych i chodników dla pieszych,
- zapewnienie warunków dla parkowania pojazdów.

15.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Rozmieszczenie głównych elementów infrastruktury technicznej na obszarze gminy Długosiodło przedstawione zostało na Schemacie nr 8.

15.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Długosiodło posiada zorganizowane systemy wodociągowe, które zapewniają dostawę wody do trzydziestu czterech jednostek osadniczych zlokalizowanych na jej obszarze, tj. Adamowo, Augustowo, Blochy, Budy Przetycz, Chorchosy, Chrzczanka Włociańska, Chrzczanka Folwark, Dalekie, Dębienica, Długosiodło, Grądy Szlacheckie, Grądy Zalewne, Jaszczuły, Kalinowo, Kornaciska, Nowe Bosewo, Łączka, Marianowo, Nowa Wieś, Olszaki, Ostrykół Dworski, Ostrykół Włociański, Plewki, Prabuty, Przetycz Włociańska, Przetycz Folwark, Sieczychy, Stare Bosewo, Stare Suski, Stasin, Zalas, Zamość, Znamiączki, Zygmuntowo.

System zaopatrzenia w wodę gminy Długosiodło oparty jest na trzech komunalnych ujęciach wód podziemnych wraz ze stacjami uzdatniania wody (SUW) zlokalizowanych w miejscowościach: Stare Bosewo, Chrzczanka Włociańska i Długosiodło (Tabela 50). Pobór wód podziemnych następuje z utworów czwartorzędowych. Ujęcie wód zlokalizowane w Długosiodle znajduje się w granicach ustanowionego w ramach Dyrektywy Ptasiej obszaru Natura 2000 Puszcza Biała (PLB 140007), jednak jego funkcjonowanie nie ma znaczącego negatywnego wpływu na przedmiot objęty ochroną w ramach wskazanego obszaru. Gmina planuje lokalizację nowej stacji uzdatniania wody w miejscowości Blochy (dz. ew. nr 122/5 w obrębie geodezyjnym Blochy).

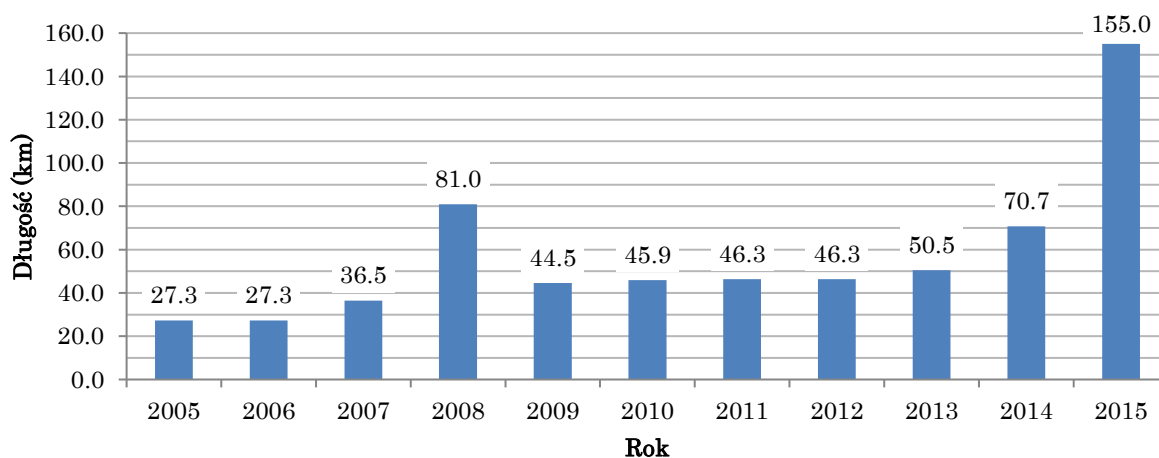
Wskazane poniżej ujęcia wód nie posiadają ustanowionych stref ochronnych w rozumieniu ustawy prawo wodne.

Tabela 50. Główne parametry związane z funkcjonowaniem ujęć wód zlokalizowanych na obszarze gminy Długosiodło

Lp.	Lokalizacja SUW	Studnie	Parametry pozwolenia na pobór wód			Termin ważności pozwolenia na pobór wód
			średnio na dobę [m ³ /d]	max. na godz. [m ³ /h]	max. na rok [m ³ /rok]	
1	dz. ew. nr 416/33, Stare Bosewo	Studnia – 86 m głębokości	750	50	410625	14 lutego 2022 r.
2	dz. ew. nr 309, Chrzczanka Włościańska	Studnia – 60,5 m głębokości	127,2	11,5	55713,6	30 grudnia 2032 r.
3	dz. ew. nr 845/1, Długosiodło	Studnia nr 1 (awaryjna) – 82,5 m głębokości Studnia nr 2 (podstawowa) – 106,5 m głębokości	480	50	210240	30 grudnia 2032 r.

(źródło: opracowanie własne na podstawie decyzji Starosty powiatu wyszkowskiego o udzieleniu pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód)

Zgodnie z danymi z 2015 r., do gminnej sieci wodociągowej podłączonych było 1468 budynków mieszkalnych, co stanowi ok. 65,8% ogólnego zasobu mieszkaniowego gminy. W 2015 r. z sieci wodociągowej korzystało 4 412 osób, co stanowiło ok. 56% liczby wszystkich mieszkańców. Łączna długość sieci wodociągowej wynosiła ok. 155 km, co w stosunku do roku 2005 oznacza prawie sześciokrotny przyrost (Wykres 31).

Wykres 31. Zmiany długości czynnej sieci wodociągowej na obszarze gminy Długosiodło w latach 2005-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

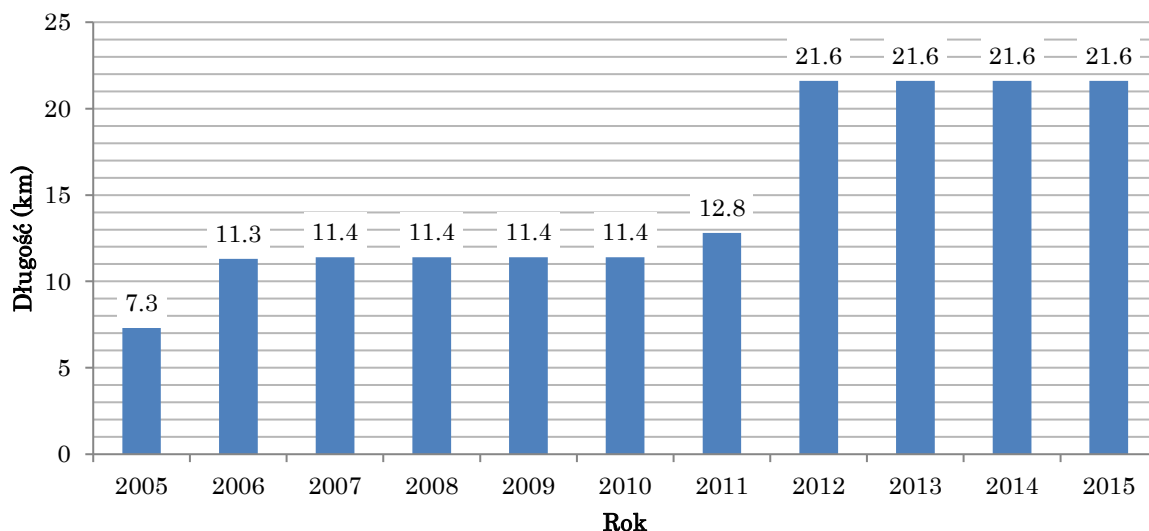
Gmina planuje rozbudowę sieci wodociągowej w miejscowościach Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Lipniak Majorat, Małaszek, Stara Pecyna i Nowa Pecyna, w wyniku czego zwodociągowany zostanie cały obszar gminy.

15.2.2. Oczyszczanie i odprowadzanie ścieków

Sieciowy system odprowadzania ścieków występuje jedynie w dwóch miejscowościach: w Długosiodle i w Kornaciskach, odprowadzając ścieki do oczyszczalni ścieków w Kornaciskach. Zgodnie z danymi aktualnymi na dzień 31 grudnia 2015 r. do gminnej sieci kanalizacyjnej podłączonych było 410 budynków mieszkalnych, co stanowi

ok. 18% ogólnego zasobu mieszkaniowego gminy. Długość komunalnej sieci kanalizacyjnej w 2015 r. wyniosła ok. 21,6 km (w tym ok. 19,2 km w Długosiodle i ok. 2,4 km w Kornaciskach). Od 2005 r. widoczny jest wzrost długości sieci sanitarnej o 14,3 km (Wykres 32). W tym samym czasie liczba przyłączy kanalizacyjnych wzrosła z 196 w 2005 r. do 410 w 2015 r.

Wykres 32. Zmiany długości czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy Długosiodło w latach 2005-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Ścieki socjalno-bytowe z terenu gminy przyjmowane są przez oczyszczalnię ścieków typu APIS zlokalizowaną na działkach ewidencyjnych nr 137/2, 190/2, 138/2 i 138/6 w miejscowości Kornaciska. Oczyszczalnia posiada przepustowość 500 m³/dobę, maksymalnie 28,65 m³/h, maksymalnie 200 750 m³/rok oraz wskaźnik równoważnej liczby mieszkańców RLM 3750. Oczyszczone ścieki komunalne odprowadzane są do rowu nieewidencyjnego a następnie do rzeki Wymakracz. Ilość ścieków odprowadzana przez oczyszczalnię kształtuje się na poziomie 105 600 m³/rok i są to wyłącznie ścieki o charakterze bytowym. W obowiązujących planach miejscowych nie ustalono strefy ochronnej wokół oczyszczalni ścieków.

Planowana jest rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – ciśnieniowej: w latach 2017-2025 Gmina przewiduje wybudowanie ok. 18 km sieci oraz 300 sztuk przyłączy kanalizacyjnych o łącznej długości ok. 5,5 km w miejscowościach Stare Bosewo, Kornaciska i Długosiodło. Planowana jest także budowa nowej oczyszczalni ścieków – zlokalizowana ma zostać ona w miejscowości Stare Bosewo na działkach ewidencyjnych nr 122/1, 123 i 124.

Na obszarze gminy funkcjonują ponadto indywidualne wiejskie oczyszczalnie ścieków. Zgodnie z danymi aktualnymi na dzień 31 grudnia 2015 r., w gminie istniało ich 172. Zlokalizowane są na obszarze całej gminy, najwięcej w następujących miejscowościach: Blochy (13), Kalinowo (12), Wólka Grochowa (11), Stara Pecyna (10). W biologiczne przydomowe oczyszczalnie ścieków wyposażone są również obiekty gminne: Publiczna Szkoła Podstawowa w Blochach (działka ewidencyjna nr 126/2 w obrębie geodezyjnym Blochy) oraz Zespół Szkół w Starym Bosewie (działka ewidencyjna nr 417/9 w obrębie geodezyjnym Stare Bosewo). W pozostałych

gospodarstwach domowych ścieki odprowadzane są do zbiorników asenizacyjnych, tzw. szamb. Zgodnie z ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Długosiodło, gospodarstwa domowe, które nie korzystają z gminnej sieci kanalizacji sanitarnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków, powinny odprowadzać ścieki do szczelnych szamb, a następnie przekazywać je do punktu zlewnego celem oczyszczenia, przy czym szamba powinny mieć jedynie charakter czasowy i zostać zlikwidowane po wybudowaniu zbiorczej kanalizacji sanitarnej.

Gmina planuje w latach 2018–2020 budowę przydomowych oczyszczalni ścieków przy budynkach byłych Publicznych Szkół Podstawowych w Marianowie, Dalekim i Chrzczance Włościańskiej. Ponadto budowę przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy indywidualnej planowane jest na większości obszaru gminy, głównie w rejonach rozproszonej zabudowy, wszędzie tam, gdzie nie ma ekonomicznego uzasadnienia budowy zbiorczej kanalizacji sanitarnej.

15.2.3. Gospodarka odpadami

Gmina Długosiodło posiada uregulowaną gospodarkę odpadami stałymi prowadzoną na podstawie¹¹:

- uchwały nr XI/130/2015 Rady Gminy Długosiodło z dnia 18 grudnia 2015 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty;
- uchwały nr XVII/199/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
- uchwały nr XV/169/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie ustalenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- uchwały nr XIV/156/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 10 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych od ich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy;

---

¹¹ W trakcie procedowania zmieniły się niektóre uchwały, aktualne to: Uchwała Nr XXV/296/2017 Rady Gminy Długosiodło z dnia 3 listopada 2017 roku w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe wykorzystywanych jedynie przez część roku na terenie gminy Długosiodło oraz warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej; Uchwała Nr XXV/295/2017 Rady Gminy Długosiodło z dnia 3 listopada 2017 roku w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości na terenie gminy Długosiodło oraz warunków i trybu składania deklaracji za pomocą środków komunikacji elektronicznej; Uchwała Nr XXV/294/2017 Rady Gminy Długosiodło z dnia 3 listopada 2017 roku w sprawie ryczałtowej stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za rok dla nieruchomości zabudowanej budynkami letniskowymi lub od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku; Uchwała Nr XXV/293/2017 Rady Gminy Długosiodło z dnia 3 listopada 2017 roku w sprawie ustalenia stawek opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za pojemnik o określonej pojemności; Uchwała Nr XXV/292/2017 Rady Gminy Długosiodło z dnia 3 listopada 2017 roku w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi w szczególności częstotliwości odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i sposób świadczenia usług przez punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Długosiodło; Uchwała Nr XXV/291/2017 Rady Gminy Długosiodło z dnia 3 listopada 2017 roku w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Długosiodło.

- uchwały nr XVI/184/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 23 września 2016 r. w sprawie ustalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Długosiodło.

Cała gmina objęta jest zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych. Na terenie gminy funkcjonuje zbiórka odpadów zmieszanych (jednopojemnikowa) oraz selektywna zbiórka odpadów (obejmująca szkło oraz tworzywa sztuczne), realizowana „u źródła”, tzn. bezpośrednio w miejscu powstawania odpadów.

Zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Długosiodło przyjętym uchwałą nr XVI/184/2016 Rady Gminy Długosiodło z dnia 23 września 2016 roku¹² wywóz nieczystości prowadzony jest co najmniej raz w miesiącu dla budynków mieszkaniowych jednorodzinnych, nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie dla budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych wielorodzinnych, usługowych i handlowych z wyłączeniem wprowadzających do obrotu żywność oraz nie rzadziej niż raz na tydzień dla gastronomii, obiektów usługowych i handlowych wprowadzających do obrotu żywność, dwa razy w roku dla odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Odpady budowlane i z remontów odbierane są na indywidualne zgłoszenie, a w przypadku imprez masowych odpady usuwane są niezwłocznie po zakończeniu imprezy. Regulamin wprowadza również odpowiednie zasady związane z selektywnym zbieraniem i odbieraniem odpadów komunalnych.

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów jest ich deponowanie na składowiskach. Na obszarze gminy Długosiodło w nie ma zlokalizowanego czynnego składowiska odpadów. W miejscowości Nowe Bosewo na działkach ewidencyjnych nr 188 i 189 zlokalizowane jest nieczynne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne o powierzchni 0,85 ha i pojemności całkowitej 45 000 m³, poddane aktualnie rekultywacji w kierunku leśnym (krzewy oraz drzewa liściaste i iglaste gatunków rodzimych). Składowisko działało w latach 1989-2009. Gmina Długosiodło, podobnie jak pozostałe gminy powiatu wyszkowskiego, w celu składowania odpadów komunalnych wytwarzanych przez mieszkańców korzysta z usług składowisk zewnętrznych. W 2015 r. zmieszane odpady komunalne z terenu gminy Długosiodło przekazane były do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Ławach.

Uzupełnieniem systemu gospodarki odpadami w gminie Długosiodło jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany na terenie Zakładu Gospodarki Komunalnej w Długosiodle, w którym zbierane są następujące rodzaje odpadów: papier, metal, odzież, tekstylia, odpady budowlane i rozbiórkowe, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte odpady, odpady ulegające biodegradacji, zużyte baterie i akumulatory oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Na działce ewidencyjnej nr 969/13 w obrębie geodezyjnym Długosiodło planowane jest zlokalizowanie nowego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Tabela 51. Ilość zebranych odpadów z obszaru gminy Długosiodło w 2015 r.

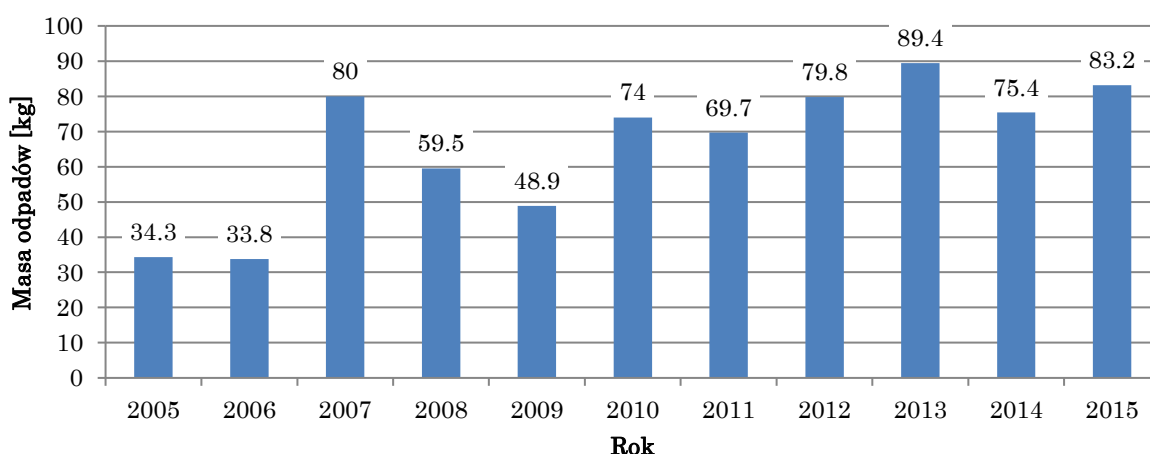
Lp.	Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Ilość [Mg]		
			Odpady odebrane przez	Odpady zebrane w PSZOK	Suma

¹² Patrz przypis wyżej.

			firmę zajmującą się odbiorem odpadów komunaln ych		
1	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	603,40	-	603,40
2	20 01 02	Szkło	4,30	5,80	10,10
3	20 01 39	Tworzywa sztuczne	65,90	8,94	74,84
4	20 01 40	Metale	42,20	-	42,20
5	20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	50,40	-	50,40
6	20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,05	-	0,05
7	20 01 01	Papier i tektura	40,50	1,12	41,62
8	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	93,10	2,34	95,44
9	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	-	4,62	4,62
10	20 01 11	Tekstylia	-	1,48	1,48
11	17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	-	15,1	15,10
12	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	-	0,32	0,32
13	15 01 05	Opakowania wielomateriałowe	-	0,16	0,16
SUMA			899,85	39,88	939,73

(źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Długosiodło)

W latach 2005-2015 zwiększeniu uległa średnia ilość odpadów zmieszanych przypadających na jednego mieszkańca gminy Długosiodło: z 34,3 kg na osobę w 2005 r. do 83,2 kg na osobę w 2015 r. (Wykres 33).

Wykres 33. Ilość odpadów zmieszanych przypadająca na jednego mieszkańca gminy Długosiodło w 2015 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

15.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez obszar gminy Długosiodło, w jej centralnej części, przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia 220 kV relacji Ostrołęka – Miłosna,

której długość na obszarze gminy wynosi ok. 18 km. Szerokość pasa technologicznego dla linii tej wynosi aktualnie 50 m (po 25 m w obie strony od osi linii). W śladzie tej linii planowana jest budowa linii elektroenergetycznej najwyższego napięcia 400 kV relacji Ostrołęka – Stanisławów. Dopuszcza się budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej. Obecnie istniejąca linia elektroenergetyczna o napięciu 220 kV zostanie w takim przypadku poddana rozbiórce przed realizacją nowej linii. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii oraz linii, która w przyszłości zostanie ewentualnie wybudowana na jej miejscu. Realizacja tych inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczania słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejsca. Ponadto przez obszar gminy, w przebiegu zbliżonym do równoległego do istniejącej linii 220 kV, przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Ostrołęka - Wyszaków, której długość na obszarze gminy wynosi ok. 14 km. Szerokość pasa technologicznego dla linii wynosi aktualnie 30 m (po 15 m w obie strony od osi linii).

Zasilanie gminy Długosiodło w energię elektryczną ma miejsce z Głównego Punktu Zasilania 110/15 kV zlokalizowanego na działce ewidencyjnej nr 184 w miejscowości Stare Bosewo. Energia elektryczna rozprowadzana jest do odbiorców przez rozdzielczą sieć linii średnich napięć (SN) oraz stacje transformatorowe 15/0,4 kV i sieć niskiego napięcia (nN). Długość sieci elektroenergetycznej średniego napięcia zgodnie z danymi z Bazy Danych Obiektów Topograficznych wynosi ok. 114 km. Dla napowietrznych linii SN szerokość strefy ochronnej wynosi 15 m (po 7,5 m w obie strony od osi linii). Zgodnie z informacją przekazaną przez firmę PGE – Dystrybucja S. A. Oddział w Warszawie sieci SN i nN są realizowane na bieżąco, co jest ściśle uzależnione od zgłoszeń mieszkańców związanych z przyłączeniem do sieci.

15.2.5. Zaopatrzenie w gaz

Gmina Długosiodło nie jest podłączona do krajowego systemu gazociągów. Brak również planów związanych z rozwojem sieci gazowniczej¹³. W chwili obecnej zapotrzebowanie w gaz zaspokajane jest z butli lub zbiorników napełnianych w odpowiednich punktach. Dystrybucja gazu propan-butan prowadzona jest przez kilku prywatnych pośredników w ramach usług stacji paliw.

15.2.6. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Gmina Długosiodło nie posiada sieci ciepłowniczej. Zabudowa mieszkaniowa, zakłady produkcyjne i usługowe oraz obiekty użyteczności publicznej posiadają indywidualne systemy grzewcze oparte głównie na paliwach stałych, rzadziej na gazie ziemnym lub oleju opałowym.

---

¹³ Gmina Długosiodło prowadzi działania oceny zapotrzebowania mieszkańców gminy na paliwo (gaz) w celu weryfikacji skutków ekonomiczno - finansowych, które zachęcą Polską Spółkę Gazownictwa do rozpoczęcia gazyfikacji gminy Długosiodło.

15.2.7. Telekomunikacja

Telefonia przewodowa obejmuje obszar całej gminy Długosiodło, zaspokajając potrzeby mieszkańców w zakresie łączności. Wszystkie miejscowości gminy są podłączone do sieci telefonicznej. Usługi telekomunikacyjne zapewnia również system telefonii bezprzewodowej wszystkich operatorów sieci komórkowej. Istnieją tu także dobre możliwości odbierania programów radiowych i telewizyjnych. Na obszarze gminy zapewniony jest ogólny dostęp do Internetu.

15.2.8. Urządzenia hydrotechniczne i melioracji wodnej

Zgodnie z danymi uzyskanymi od Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Inspektorat w Wyszkanie, do urządzeń melioracji podstawowej, objętych ochroną na podstawie przepisów o ochronie wód, na obszarze gminy Długosiodło zalicza się następujące ciek naturalne:

- rzeka Narew (na obszarze następujących obrębów geodezyjnych: Ostryków Dworski, Nowa Wieś, Grądy Zalewne),
- rzeka Wymakracz (na obszarze następujących obrębów geodezyjnych: Ostryków Dworski, Grądy Szlacheckie, Chrzczanka Włociańska, Chrzczanka Folwark, Stare Bosewo, Kornaciska, Długosiodło, Nowa Pecyna, Stara Pecyna, Lipniak Majorat),
- rzeka Ostrówek (na obszarze następujących obrębów geodezyjnych: Grądy Szlacheckie, Prabuty, Znamiączki, Stare Bosewo, Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Małaszek, Stare Suski, Plewki),
- Kanał A (na obszarze następujących obrębów geodezyjnych: Marianowo, Olszaki, Przetycz Włociańska, Stare Bosewo, Przetycz Folwark, Chorchosy, Łączka, Blochy, Zalas, Dębienica),
- Kanał B (na obszarze obrębu geodezyjnych)

Najbardziej rozwinięta sieć melioracji szczegółowej znajduje się w południowo – zachodniej i północno – zachodniej części gminy, w takich obrębach jak m.in.: Sieczychy, Adamowo, Marianowo, Olszaki, Przetycz Włociańska, Chrzczanka Folwark, Prabuty. Ma to związek ze stosunkowo małą powierzchnią zajęta przez tereny lasów oraz rozległymi terenami łąk i pastwisk (w tym terenami podmokłymi).

W celu utrzymania stałego poziomu wód, na rzece Wymakracz wybudowane zostały 3 jazy, a na rzece Ostrówek jeden jaz.

16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Plan Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego wskazuje kilka ponadlokalnych inwestycji celu publicznego, które zrealizowane mają zostać na obszarze gminy Długosiodło, o których mowa także we wnioskach złożonych przez instytucje uzgadniające i opiniujące projekt Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Długosiodło. Inwestycje te to:

1. **planowana budowa drogi wojewódzkiej Ostrołęka - Wyszaków** o klasie drogi głównej ruchu przyspieszonego GP w nowym śladzie;
2. **rozbudowa linii kolejowej nr 29 relacji Tłuszcz – Ostrołęka na odcinku Mostówka – Ostrołęka**(projekt pn. „Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM-R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach NPW ERTMS”, w ramach którego na w/w linii planowana jest zabudowa systemu GSM-R oraz zadanie pn. „Opracowanie dokumentacji przedprojektowej dla projektu pn.: „Prace na linii kolejowej nr 29 odcinek Mostówka - Ostrołęka”);
3. **planowana budowa linii 400 kV Ostrołęka - Stanisławów** (z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV), w celu poprawy pewności i bezpieczeństwa pracy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego w północno-wschodniej części Polski oraz pewności zasilania aglomeracji warszawskiego. Realizacja inwestycji ma na celu stworzenie warunków do wymiany energii elektrycznej z litewskim systemem elektroenergetycznym przy zapewnieniu bezpiecznej pracy tego połączenia.

Ponadlokalne cele publiczne związane z gminą Długosiodło określone w dokumentach wyższego szczebla opisane zostały w rozdziale 13.1 niniejszego Studium.

SPIS RYCIN

RYCINA 1. POŁOŻENIE GMINY DŁUGOSIODŁO NA TLE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ORAZ POWIATU WYSZKOWSKIEGO	7
RYCINA 2. KIERUNKI ROZWOJU GMINY OKREŚLONE W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DŁUGOSIODŁO	11
RYCINA 3. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ GMINY DŁUGOSIODŁO	19
RYCINA 4. UTWORY POWIERZCHNIOWE GMINY DŁUGOSIODŁO	25
RYCINA 5. PRZYKŁADY BUDOWNICTWA KURPIOWSKIEGO W DŁUGOSIODLE)	51
RYCINA 6. KOŚCIÓŁ PARAFII PW. ŚW. ROCHA W DŁUGOSIODLE	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
RYCINA 7. ZABYTKOWE PARK I ZADRZEWIENIA W GMINIE DŁUGOSIODŁO	54
RYCINA 8. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W GMINIE DŁUGOSIODŁO W 2015 R. W PODZIALE NA SOŁECTWA	64
RYCINA 9. SKANSEN-PARK W DŁUGOSIODLE	77
RYCINA 10. KIERUNKI ROZWOJU SIECI TRANSPORTOWEJ W NAJBLIŻSZYM SĄSIEDZTWIE GMINY DŁUGOSIODŁO	87
RYCINA 11. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE W NAJBLIŻSZYM SĄSIEDZTWIE GMINY DŁUGOSIODŁO	90
RYCINA 12. DZIEDZICTWO KULTUROWE W NAJBLIŻSZYM SĄSIEDZTWIE GMINY DŁUGOSIODŁO	90
RYCINA 13. STRUKTURA CELÓW ROZWOJOWYCH OKREŚLONYCH W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2030 R.	92

SPIS TABEL

TABELA 1. ZESTANDARYZOWANE PRZEZNACZENIE TERENU OKREŚLONE W OBOWIĄZUJĄCYCH PLANACH MIEJSCOWYCH GMINY DŁUGOSIODŁO	12
TABELA 2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU W GMINIE DŁUGOSIODŁO (STAN NA 2015 R.)	16
TABELA 3. ŚREDNIE TEMPERATURY Z WIELOLECIA 1971-2000	27
TABELA 4. ŚREDNIE OPADY Z WIELOLECIA 1971-2000	27
TABELA 5. ŚREDNIE USŁONECZNIE NIE Z WIELOLECIA 1971-2000	27
TABELA 6. LESISTOŚĆ W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2009-2015 [HA]	30
TABELA 7. STRUKTURA WŁASNOŚCI TERENÓW LEŚNYCH W GMINIE W 2015 R.	31
TABELA 8. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH WG POWSZECHNEGO SPISU ROLNEGO W 2010 R.	31
TABELA 9. UŻYTKI EKOLOGICZNE W GMINIE DŁUGOSIODŁO	35
TABELA 10. OBIEKTY WPISANE DO WOJEWÓDZKIEGO REJESTRU ZABYTKÓW (WEDŁUG STANU NA KWIECIEŃ 2017 R.)	40
TABELA 11. ZŁOŻA SUROWCÓW NATURALNYCH NA TERENIE GMINY DŁUGOSIODŁO	43
TABELA 12. ZABYTKI ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA W GMINIE DŁUGOSIODŁO	55
TABELA 13. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA OBSZARZE GMINY DŁUGOSIODŁO	57
TABELA 14. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE DŁUGOSIODŁO NA TLE KRAJU, WOJEWÓDZTWA I POWIATU W LATACH 2005, 2010 I 2016	61
TABELA 15. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2009-2015 R. W PODZIALE NA SOŁECTWA	62
TABELA 16. GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W GMINIE DŁUGOSIODŁO NA TLE KRAJU, WOJEWÓDZTWA I POWIATU W LATACH 2009-2015	63
TABELA 17. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM I LICZBA OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINIE DŁUGOSIODŁO NA TLE KRAJU, WOJEWÓDZTWA, POWIATU I GMIN SĄSIEDNICH W LATACH 2005, 2010 I 2015	70
TABELA 18. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W 2009 I 2015 R. WEDŁUG SEKCJI PKD 2007	70
TABELA 19. WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE WARUNKÓW MIESZKANIOWYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2002-2015	72
TABELA 20. LICZBA DZIECI UCZĘSZCZAJĄCYCH DO SZKÓŁ W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2014-2016	73
TABELA 21. LICZBA DZIECI UCZĘSZCZAJĄCYCH DO PRZEDSZKOLI W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2014-2016	74
TABELA 22. PRZESTĘPSTWA W POWIECIE WYSZKOWSKIM I GMINIE DŁUGOSIODŁO W 2015 R.	81
TABELA 23. BEZPIECZEŃSTWO W RUCHU DROGOWYM W POWIECIE WYSZKOWSKIM I W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2013-2015	82
TABELA 24. LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE DŁUGOSIODŁO W PODZIALE NA POWÓD PRZYZNANIA ŚWIADCZENIA	82
TABELA 25. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2030 R.	93

TABELA 26. CELE STRATEGICZNE WYZNACZONE W PROGRAMIE ROZWOJU POWIATU WYSZKOWSKIEGO DO 2025	95
TABELA 27. SŁABE I MOCNE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY DŁUGOSIODŁO WSKAZANE W STRATEGII ROZWOJU GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2016-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2025 R.	97
TABELA 28. STRATEGICZNE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA OBSZARU PRIORYTETOWEGO „NOWOCZESNA GOSPODARKA” OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2016-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2025 R.	98
TABELA 29. STRATEGICZNE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA OBSZARU PRIORYTETOWEGO „SILNY WIZERUNEK” OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2016-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2025 R.	98
TABELA 30. STRATEGICZNE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA OBSZARU PRIORYTETOWEGO „WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA” OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2016-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO 2025 R.	99
TABELA 31. OBSZARY DZIAŁANIA I CELE STRATEGICZNE W ZAKRESIE ROZWOJU EKOTURYSTYKI W GMINIE DŁUGOSIODŁO OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU OBSZARU „MIĘDZY BUGIEM A NARWIĄ” JAKO ZRÓWNOWAŻONEGO CELU PODRÓŻY”	100
TABELA 32. KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINY OKREŚLONE W PROGRAMIE	102
TABELA 33. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU	103
TABELA 34. DZIAŁANIA INWESTYCYJNE GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU ZAPISANE W PROJEKCIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSZKOWSKIEGO NA LATA 2013 – 2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU	103
TABELA 35. WYKAZ WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH PRZEZ INSTYTUCJE DO ZMIANY STUDIUM	107
TABELA 36. PROGNOZOWANA LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE DŁUGOSIODŁO DO 2045R.	111
TABELA 37. DOCHODY I WYDATKI GMINY DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015	113
TABELA 38. WYDATKI BUDŻETU GMINY DŁUGOSIODŁO, W TYM WYDATKI NA DROGI PUBLICZNE ORAZ INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ I SPOŁECZNĄ W LATACH 2008-2015	114
TABELA 39. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ MIESZKANIOWĄ – OBLICZENIA.	119
TABELA 40. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ USŁUGOWĄ I PRODUKCYJNĄ.	121
TABELA 41. POWIERZCHNIA UŻYTKOWA ZABUDOWY LETNISKOWEJ W LATACH 2010-2015	122
TABELA 42. PROGNOZOWANE ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWE TERENY ZABUDOWY LETNISKOWEJ W GMINIE DŁUGOSIODŁO	122
TABELA 43. PROGNOZOWANE ZAPOTRZEBOWANIE NA TERENY NOWEJ ZABUDOWY W GMINIE DŁUGOSIODŁO.	123
TABELA 44. OSZACOWANIE CHŁONNOŚCI POŁOŻONYCH NA OBSZARZE GMINY DŁUGOSIODŁO OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	126
TABELA 45. OSZACOWANIE CHŁONNOŚCI POŁOŻONYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO OBSZARÓW POZA OBSZARAMI O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	128
TABELA 46. OSZACOWANIE CHŁONNOŚCI POŁOŻONYCH NA OBSZARZE GMINY DŁUGOSIODŁO OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ INNYCH OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANIE MIEJSCOWYM POD ZABUDOWĘ.	129
TABELA 47. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ – PODSUMOWANIE	131
TABELA 48. PROGNOZA DOCHODÓW, WYDATKÓW I WYNIKÓW BUDŻETU DLA GMINY DŁUGOSIODŁO NA LATA 2016-2045 (ZŁ)	133
TABELA 49. DŁUGOŚĆ I NAWIERZCHNIE POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII DRÓG PUBLICZNYCH.	140
TABELA 50. GŁÓWNE PARAMETRY ZWIĄZANE Z FUNKCJONOWANIEM UJĘĆ WÓD ZLOKALIZOWANYCH NA OBSZARZE GMINY DŁUGOSIODŁO	144
TABELA 51. IŁOŚĆ ZEBRANYCH ODPADÓW Z OBSZARU GMINY DŁUGOSIODŁO W 2015 R.	147

SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. OBSZARY WSKAZANE DO ZAINWESTOWANIA W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DŁUGOSIODŁO	13
WYKRES 2. OBSZARY WSKAZANE DO ZAINWESTOWANIA W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DŁUGOSIODŁO	14
WYKRES 3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENU W GMINIE DŁUGOSIODŁO (STAN NA 2015 R.)	16
WYKRES 4. STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENÓW ZABUDOWANYCH I ZURBANIZOWANYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO (STAN NA 2015 R.)	17
WYKRES 5. POWIERZCHNIA (W HA) SIEDLISK LEŚNYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO	30
WYKRES 6. GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG POWIERZCHNI GOSPODARSTW [HA]	32
WYKRES 7. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW W GMINIE DŁUGOSIODŁO WEDŁUG ROŚLIN W 2010 R.	33

WYKRES 8. UDZIAŁ OBSZARÓW SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ W POWIERZCHNI SOŁECTW)	45
WYKRES 9. DYNAMIKA ZMIAN LICZBY LUDNOŚCI W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2009-2016	61
WYKRES 10. STRUKTURA WIEKU I PŁCI MIESZKAŃCÓW GMINY DŁUGOSIODŁO W 2015 R.	65
WYKRES 11. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI GMINY DŁUGOSIODŁO W LATACH 1995, 2000, 2005, 2010 I 2015	65
WYKRES 12. PRZYROST NATURALNY W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 1995-2015 W PODZIALE NA PŁEĆ [OSOBY]	66
WYKRES 13. SALDO MIGRACJI W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015 [OSOBY]	66
WYKRES 14. PRZYROST RZECZYWISTY W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015	67
WYKRES 15. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015 W PODZIALE NA PŁEĆ	68
WYKRES 16. UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM OGÓŁEM W LATACH 2005-2015	68
WYKRES 17. DYNAMIKA ZMIAN LICZBY ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 1995-2015	69
WYKRES 18. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W 2015 R. WEDŁUG SEKCJI PKD 2007	71
WYKRES 19. LICZBA BUDYNKÓW MIESZKALNYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2008-2015	71
WYKRES 20. POWIERZCHNIA UŻYTKOWA PRZYPADAJĄCA NA 1 MIESZKAŃCA W GMINIE DŁUGOSIODŁO	73
WYKRES 21. LICZBA UDZIELONYCH PORAD ZDROWOTNYCH W GMINIE DŁUGOSIODŁO W LATACH 2003-2015	75
WYKRES 22. MIESZKAŃCY GMINY DŁUGOSIODŁO KORZYSTAJĄCY W 2015 R. Z PROGRAMU „POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA”	83
WYKRES 23. STRUKTURA PRZEDMIOTU WNIOSKÓW ZŁOŻONYCH DO STUDIUM	105
WYKRES 24. LICZBA DZIAŁEK EWIDENCYJNYCH OBJĘTYCH WNIOSKAMI DO STUDIUM W PODZIALE NA OBRĘBY GEODEZYJNE	106
WYKRES 25. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU GMINY DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015	113
WYKRES 26. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU GMINY DŁUGOSIODŁO W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA W LATACH 2005-2015	113
WYKRES 27. UDZIAŁ WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH INWESTYCYJNYCH W WYDATKACH BUDŻETU GMINY DŁUGOSIODŁO OGÓŁEM W LATACH 2005-2015	114
WYKRES 28. PROJEKCJA DOCHODÓW GMINY OGÓŁEM W LATACH 2015-2045	134
WYKRES 29. PROJEKCJA WYDATKÓW GMINY OGÓŁEM W LATACH 2015-2045	134
WYKRES 30. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW W GMINIE DŁUGOSIODŁO WEDŁUG GRUP REJESTROWYCH)	138
WYKRES 31. ZMIANY DŁUGOŚCI CZYNNEJ SIECI WODOCIĄGOWEJ NA OBSZARZE GMINY DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015	144
WYKRES 32. ZMIANY DŁUGOŚCI CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ NA OBSZARZE GMINY DŁUGOSIODŁO W LATACH 2005-2015	145
WYKRES 33. IŁOŚĆ ODPADÓW ZMIESZANYCH PRZYPADAJĄCA NA JEDNEGO MIESZKAŃCA GMINY DŁUGOSIODŁO W 2015 R.	148

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

SCHEMAT 1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenu

SCHEMAT 2. Uwarunkowania wynikające z zagospodarowania terenu

SCHEMAT 3. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i obszarów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

SCHEMAT 4. Uwarunkowania wynikające z możliwości wystąpienia zagrożeń naturalnych

SCHEMAT 5. Uwarunkowania wynikające z wnioskowanych zmian w dotychczasowym zagospodarowaniu

SCHEMAT 6. Waloryzacja środowiska przyrodniczego

SCHEMAT 7. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemu komunikacji

SCHEMAT 8. Uwarunkowania wynikające ze stanu infrastruktury technicznej